

Pasaulinės fantastikos Aukso fondas 136

Isaac Asimov

FONDAS IR IMPERIJA

eridanas

Merei ir Henriui
Už kantrybę ir ištvermę

SF PASAULINĖS FANTASTIKOS AUKSO FONDAS

136

Isaac Asimov

FONDAS IR IMPERIJA

Mokslinis fantastinis romanas
ir apsakymas

Iš anglų kalbos vertė
ANITA KAPOČIŪTĖ

Kaunas
1999

Serija "Pasaulinės fantastikos Aukso fondas", 136 tomas
Serija įkurta 1990 m.

Isaac Asimov
FOUNDATION AND EMPIRE
New York, Warner books, 1996

UDK 820(73)-3
As23

ISBN 9986-950-23-6

L-VAMZDIS

Netgi kajutėje, kurion buvo nuvarytas drauge su kitais keleiviais, pulkininkas Entonis Vindhemas galėjo bent apytiksliai sekti mūšio eigą. Kurį laiką viešpatavo tyla, nesijautė jokio kratymo, o tai reiškė, kad erdvėlaiviai, kuriuos vis dar skyrė astronominiai atstumai, kaunasi galingais energijos pliūpsniais, prisidengdami apsauginiais jėgos laukų skydais.

Vindhemas puikiai suprato, kad kautynių baigtis gali būti tik viena. Jų, žemiečių, laivas, tebuvo prekybinė, nors ir šarvuota, gelda. Gi užpuolę juos klorai skrido lengvuoju kreiseriu - tuo įsitikinti pulkininkui pakako vienintelio žvilgsnio, kol dar įgula nebuvo išvijusi jo iš denio.

Nepraėjo nė pusvalandis, ir laivą ėmė purtyti staigūs trumpi krestelėjimai - šito pulkininkas ir laukė. Laivas sukiojosi ir šokčiojo tarsi į audrą patekęs okeaninis laineris, drauge su juo svirduliavo ir ant kojų vos išsilaikantys keleiviai. Tačiau kosmose nešėlo jokia audra, čia buvo tyku ir ramu kaip visada. Manevravo pats laivo pilotas: specialiais vamzdžiais siųsdamas galingas garų papliūpas, jis sukiojo laivą į visas puses. O tai galėjo reikšti tik viena: tai, kas iš pat pradžių buvo neišvengiama, jau atsitiko. Žemės erdvėlaivio apsauginius skydus maitinanti energija išseko, ir dabar bet koks tiesioginis smūgis baigtųsi garantuota pražūtimi.

Pulkininkas Vindhemas stengėsi išlaikyti pusiausvyrą, pasiremdamas aliuminine lazdele. Jam dingtelėjo, kad jis - jau senis; visą gyvenimą ištarnavęs milicijoje, jis taip nė karto ir nematė tikro mūšio, o dabar, kai aplink virė kautynės, jis buvo jau senas, nutukęs ir šlubas. Ir neturėjo šalia savęs nė vieno vienintelio jam pavaldaus kario.

Netrukus jie - tie išgamos klorai - įsibraus į patį laivą. Toks buvo jų kovos stilius. Tiesa, gremėzdiški skafandrai jiems gerokai kliudys, ir ne vienas kloras palydės galvą, tačiau jiems žūtbūtinai reikia užimti žemiečių laivą. Vindhemas žvilgsniu apmetė keleivius. Vieną akimirksnį jam šmėstelėjo: jei taip jie būtų ginkluoti ir aš galėčiau jiems vadovauti...

Jis skubiai nuvijo šią mintį į šalį. Porteris akivaizdžiai kaleno dantimis iš siaubo, jaunasis Leblankas irgi atrodė ne ką geriau. Broliai Poliorketai - prakeikimas, vienodi lyg du vandens lašai, neįmanoma atskirti - tūnojo susirietę kampe ir kuždėjosi tik tarpusavyje. Visai kas kita - Mulenas. Jis sėdėjo visiškai tiesus, veide nesimatė nė ženklo nei baimės, nei bet kokios kitos emoci-

jos. Tačiau žmogelio ūgis siekė vos penkias pėdas ir, be jokios abejonės, jis kaip gyvas nebuvo laikęs rankoje jokio ginklo. Tad iš jo tikrai nebuvo ko tikėtis.

Be to, dar buvo Stiuartas - amžina, sustingusi kreiva šypsenėlė veide ir aitrus sarkazmas, persmelkiantis kiekvieną jo žodį. Vindhemas skersa akimi dėbtelėjo į Stiuartą - štai jis sėdi, mirtinai blyškiomis rankomis taršydamas smėlio spalvos plaukus. Jei ne tos dirbtinės rankos... Ką gi, dabar iš jo irgi nebus jokios naudos.

Vindhemas pajuto visu kūnu perbėgusią vibraciją, bylojančią, kad du erdvėlaiviai susiglaudė korpusais. Po penkių minučių koridoriuose sugrumėjo kautynių triukšmas. Vienas iš brolių Poliorketų suklykė ir metėsi prie durų. Antrasis tučtuojau šoko jam pavymui rėkdamas:

- Aristidai! Palauk!

Viskas įvyko pernelyg staigiai. Aristidas iššoko pro duris ir, panikos apimtas, visiškai pametęs galvą, tekinas nukūrė koridoriumi. Vieną akimirką plykstelėjo karbonizatorius - bėgantysis nesuspėjo net rikteleti. Šokęs į tarpdurį Vindhemas tučtuojau nusigręžė - pernelyg šiurpu buvo žiūrėti į tą suanglėjusį kevalą, kuris dar ką tik buvo žmogus. Keista - visą gyvenimą vilkėjęs uniformą, Vindhemas dar niekad nebuvo savo akimis regėjęs smurtinės mirties.

Visiems kitiems teko gerokai pavargti, kol besispardantį antrąjį brolį jėga parvilko atgal į kajutę.

Grumtynių triukšmas nuslopo.

Prašneko Stiuartas:

- Na štai, baigta. Dabar jie paliks du saviškius įgulos narius mūsų laive ir nubogins mus į vieną iš savo planetų. Be jokios abejonės, mes esame karo belaisviai.

- Laive pasiliks tik du klorai? - apstulbęs paklausė Vindhemas.

Stiuartas atsakė:

- Toks jų paprotys. Kodėl gi klausiate, pulkininke? Bene ketinate pats vadovauti šaunuolių būriui, kuris narsiai puls į mūšį ir atkovos laivą?

Vindhemas išraudo.

- Tiesiog aš to nežinojau, po galais.

Vis dėlto, nors jis ir labai stengėsi kalbėti tvirtai ir oriai, nieko iš to neišėjo. Vindhemas ir pats puikiai tai suprato. Jis tebuvo paprasčiausias šlubas senis.

Gi Stiuartas tikriausiai neklydo. Jam teko gyventi su klorais, ir jis išmanė jų papročius.

Jau iš pat pradžių Džonas Stiuartas pareiškė, kad klorai - tikri džentelmenai. Praslinko dvidešimt keturios įkalinimo valandos,

ir jis vėl pakartojo šį teiginį, tai sulenkdamas, tai vėl ištiesdamas rankų pirštus, stebėdamas, kaip su kiekvienu judesiu susiglamžo ir vėl išsilygina dirbtinė oda.

Aplinkiniams buvo ne itin jauku tai stebėti, ir Stiuartas tuo mėgavosi. Žmonės tam ir skirti, kad juos be paliovos baksnotum - išsipūtę muilo burbulai, štai kas jie. Ir dar - visi jie turi rankas iš tos pačios medžiagos, kaip ir likusios kūno dalys.

Tasai Entonis Vindhemas - tai tipas! Pulkininkas Vindhemas - save jis vadino būtent šitaip, ir Stiuartas net buvo linkęs juo tikėti. Atsistatydinęs pulkininkas, prieš kokius keturiasdešimt metų tikriausiai zulinęs kelnes kokiame nors ūksmingame kaime milicijos vidaus dalinyje, ir jau tiek niekam nebetikęs, kad jo nemobilizavo netgi tokiomis ekstremaliomis sąlygomis kaip dabar, kai Žemė įsivėlė į pirmąjį savo istorijoje tarpžvaigždinį karą.

- Pasiutusiai nemalonu girdėti jus šnekant šitokius dalykus apie priešą, Stiuartai. Nesu tikras, kad man labai patinka jūsų požiūris, - atrodė, kad Vindhemas stumte išstumia žodžius pro trumpai pakirptus ūsiukus. Tikriausiai jis nebuvo abejingas šiuolaikinei kariškai madai - jo galva buvo nuskusta, tačiau dabar plikę jau dengė pamažu ataugantys žili pūkai. Sudribę jo skruostai stačiai karojo abipus lūpų, o mėsingą nosį vagojo aiškiai įžiūrimos raukšlės. Galbūt dėl to Vindhemas atrodė kažkaip netvarkingai, tarsi kažkas būtų pernelyg staigiai ir pernelyg anksti jį pažadinęs.

Stiuartas atsakė:

- Nesąmonė. Jūs tik pamėginkite įsivaizduoti atvirkščią situaciją. Tarkime, žemiečių karo laivas užgrobė klorų lainerį. Kaip manote, koks likimas lauktų juo skrendančių civilių klorų?

- Esu tikras, kad Žemės laivynas griežtai laikytųsi visų tarpžvaigždinio karo įstatymų, - tvirtai atsakė Vindhemas.

- Taip, tik vertėtų neužmiršti, kad tokių įstatymų išvis nėra. Jeigu mes užimtume jų laivą ir perkeltume į jį savo įgulą, nejaugi manote, kad kas nors vargtų stengdamasis išsaugoti chloro atmosferą likusių gyvų belaisvių labui? Nejaugi leistume jiems pasilaikyti visus kontrabandai nepriskiriamus asmeninius daiktus, nejaugi įkurdintume juos pačioje patogiausioje patalpoje - ir taip toliau, ir taip toliau, ir taip toliau?

Atsiliepė Benas Porteris:

- Dėl Dievo meilės, užsičiaupkite. Jei dar kartą išgirsiu tą "ir taip toliau" - už save neatsakau.

Stiuartas nedelsdamas ištarė:

- Atsiprašau.

Tačiau jis nė nemanė apgailestauti.

Porteris šiaip ar taip atrodė it apdujęs. Liesas jo veidas ir kumpa nosis blizgėjo prakaito lašeliais; jis niekaip negalėjo liautis iš vidaus krimsčiojęs skruosto, kol pagaliau skausmingai

susiraukė. Jis įbedė liežuvio galą į sužeistą vietą, ir dėl to jo išvaizda tapo tik dar komiškesnė.

Stiuartui ėmė nusibosti juos erzinti. Vindhemas buvo pernelyg jau ištižęs taikinys, gi Porteris beįstengė tik sielotis - nieko daugiau. Visi kiti tylėjo it vandens į burnas prisisėmę. Demetrijas Poliorketas buvo visiškai nugrimzdęs į nebylų sielvartą. Visą praėjusią naktį jis veikiausiai nė bluosto nesudėjo. Bent jau kai Stiuartas, versdamasis ant kito šono, pabusdavo - jis ir pats naktį praleido pakankamai neramiai - kaskart išgirsdavo iš gretimo guolio sklindantį slopų murmesį. Kiaurą naktį Poliorketas rypavo nenutildamas, jis daug ko prišnekėjo, bet leitmotyvu vis kartojosi viena ir ta pati dejonė: "Broli, o, mano broli..."

Dabar gi jis tūnojo ant savo lovos visiškai tyliai; paraudusios jo akys plačiame, įdegusiame, neskustame veide vis dėbčiojo į kitus kalinius. Stiuartui bežiūrint, Poliorketas pagaliau paslėpė veidą nuospaudomis nusėtuose delnuose; kyšoti liko tik šiurkščių, garbanotų juodų plaukų kupeta. Jis ėmė lėtai linguoti pirmyn atgal, tačiau dabar, kai niekas nemiegojo, nebeišleido nė garselio.

Klodas Leblankas iš paskutiniųjų, bet visiškai nesėkmingai, bandė skaityti laišką. Iš viso šešeto jis buvo pats jauniausias, ką tik baigęs koledžą. Jis keliavo atgal į Žemę, nes ketino ten vesti. Tą rytą Stiuartas užklupo jį tylutėliai raudantį, švelnus rausvas jo veidas buvo patinęs, išmuštas raudonomis dėmėmis tarsi nusiverkusio vaiko. Leblanko veidas traukte traukė akį, didžiulės žydros akys ir putlios lūpos spinduliavo kone mergaitišku grožiu. Stiuartui net dingtelėjo: kažin, kas gi ta mergina, kuri pasižadėjo tapti jo žmona? Tiesa, jis matė jos nuotrauką. Ir kas gi laive jos nematė? Tačiau fotografija buvo nevykusi, tokia pat, kaip ir beveik visi nuotakų atvaizdai - mergina joje atrodė daili ir absoliučiai neišraiškinga. Vis dėlto Stiuartas manė, kad, jei pats būtų mergina, tekėti ryžtųsi tik už tokio jaunikio, kurio vyriškumas būtų žymiai akivaizdžiau išreikštas.

Štai ir visi - beliko tik Rendolfas Mulenas. Stiuartas pats sau atvirai prisipažino visiškai nenutuokiąs, ką apie jį manyti. Mulenas buvo vienintelis iš šešių keleivių, ilgokai gyvenęs Arktūro pasauliuose. Pavyzdžiui, pats Stiuartas lankėsi ten visai neilgai - tik tiek laiko, kol vietiniame provincijos inžinerijos institute perskaitė ciklą paskaitų astronavigacinės inžinerijos tema. Pulkininkas Vindhemas dalyvavo Kuko turnė. Porteris bandė įsigyti egzotiškų daržovių koncentratų savo konservų fabrikams Žemėje. Gi broliai Poliorketai bandė įsikurti Arktūre ir užsiimti ten žemdirbyste, tačiau po dviejų visai neblogų sezonų jų pelnas ėmė katastrofiškai mažėti, ir jie, atsisakę ankstesnių planų, nutarė grįžti į Žemę.

Gi Rendolfas Mulenas Arktūro sistemoje praleido ištisus septyniolika metų. Kažin, kaip keliautojai sugeba taip greitai ir šitaip daug sužinoti apie kits kitą? Kiek žinojo Stiuartas, nuo to laiko, kai įlipo į laivą, neūžauga Mulenas išvis beveik nepraverdavo burnos. Jis buvo itin mandagus, visada pasitraukdavo į šalį leisdamas kitam praeiti, tačiau visą jo žodyną sudarė, regis, vien tik "Ačiū", ""Atsiprašau" ir dar viena kita panaši frazė. Vis dėlto netrukus pasklido gandas, esą Mulenas grįžtąs į Žemę po septyniolikos metų pertraukos.

Jis buvo labai mažo ūgio, neįtikėtinai, kone siutinančiai valyvas ir tvarkingas. Atsikėlęs tą rytą jis kruopščiai pasiklojo lovą, nusiskuto, nusiprausė po dušu ir skrupulingai apsirengė. Atrodė, kad daugelio metų įprotis nustelbė netgi tą faktą, kad dabar Mulenas, kaip ir kiti, buvo klorų belaisvis. Tiesa, reikia pripažinti, kad dėl tokių dalykų jis niekam neįkyrėjo ir visiškai nekreipė dėmesio į bendrakelionių apsileidimą. Jis paprasčiausiai sėdėjo kone atsiprašinėjančia veido išraiška, apsirengęs itin konservatyviu kostiumu; jo rankos sunertais pirštais laisvai gulėjo ant kelių. Netgi siaurutis plaukelių brūkšnys aukščiau viršutinės lūpos nesuteikė jo veidui jokio išraiškingumo, dėl jo Mulenas kažkaip absurdiškai atrodė tik dar pedantiškesnis.

Iš pažiūros jis priminė kažkieno sugalvotą tikslią buhalterio karikatūrą. Tai ir yra juokingiausia, dingtelėjo Stiuartui, - juk Mulenas kaip tik ir buvo buhalteris. Stiuartas buvo pastebėjęs įrašą keleivių sąraše: Rendolfas Fluelenas Mulenas, profesija - buhalteris, darbo vieta - Praimo leidybinis susivienijimas, Tobijo alėja 27, Naujoji Varšuva, Arktūras II.

- Misteri Stiuartai...

Stiuartas kilstelėjo galvą. Užkalbino jį Leblankas, apatinė jo lūpa vos pastebimai virpėjo. Stiuartas skubiai pasistengė prisiminti, kaip dera maloniai elgtis. Jis atsiliepė:

- Kas nutiko, Leblankai?

- Sakykite... ar jie mus paleis?

- Iš kur aš galiu žinoti?

- Visi šneka, kad jūs esate gyvenęs vienoje iš klorų planetų, o štai jūs pats ką tik tvirtinote, kad jie - džentelmenai.

- Na taip, sakiau. Bet netgi džentelmenai kartais kariauja, o kariaudami stengiasi laimėti. Tikriausiai mes būsime internuoti iki karo pabaigos.

- Bet tai juk gali užsitęsti metų metus! Margarita manęs laukia. Ji pamanys, kad aš nebegyvas!

- Tikiuosi, kad, vos atsidursime jų planetoje, jie leis mums pasiųsti žinią.

Pasigirdo pakimęs nuo jaudulio Porterio balsas:

- Nagi jūs, jeigu jau šitiek žinote apie tuos nelabuosius, tuomet pasakykite, ką jie mums darys visą tą laiką, kol būsime internuoti? Ar jie mus maitins? Iš kur jie paims mums deguonies? Sakau jums, jie paprasčiausiai mus nužudys! - valandėlę jis patylėjo, o paskui, tarsi ūmai pagalvojęs apie kažką kita, pridūrė:
- Namuose manęs irgi laukia žmona...

Tačiau Stiuartas dar prieš antpuolį buvo jau ne kartą girdėjęs apie Porterio žmoną. Tai nepaliko jam gilesnio įspūdžio. Kalbėdamas Porteris timpčiojo Stiuarto rankovę kreivais pirštais nukramtytais nagais. Stiuartas net atšlijo, neįstengdamas nuslėpti pasibjaurėjimo. Jį siutino, netgi stūmė į neviltį vien mintis apie tai, kad šios gličios šlykštynės visgi yra tikros rankos, kai tuo tarpu jo paties baltútėlės, tobulos formos plaštakos tėra apverktina imitacija, išauginta iš svetimos planetos latekso.

Stiuartas pasakė:

- Jie mūsų nežudys. Jeigu turėtų tokių kėslų, jau būtų padarę tai kur kas anksčiau. Neužmirškite: klorai irgi kartais pakliūna mums į nelaisvę, tad savaime suprantama, jog sveikas protas diktuoja padoriai elgtis su belaisviais, jei nori, kad ir priešas atsakytų tuo pačiu. Pamatysite, jie pasirūpins mumis kaip išgalėdami. Gal jie ir nemaitins mūsų delikatesais, tačiau nekelia abejonių, kad klorai - kur kas geresni chemikai nei mes. Išvis chemija yra jų sritis, ją jie išmano tobulai. Jie labai gerai žino, kokių maisto komponentų ir kiek kalorijų reikia mūsų organizmams. Mes išgyvensime. Jie tikrai tuo pasirūpins.

Vindhemas suniurzgė:

- Pasiklausius jūsų kalbų, kuo toliau tuo labiau atrodo, kad esate pašvinkęs žaliukų mylėtojas, Stiuartai. Tiesiog skrandis apsiverčia išgirdus žemietį šitaip šnekant apie tuos žalius padarus! Prakeikimas, žmogau, argi jums neegzistuoja toks dalykas kaip ištikimybė?

- Malonėkite nesikabinėti prie mano ištikimybės, ji nė kiek neprastesnė nei jūsiškė. Tvirtinu tai visiškai atsakingai ir sąžiningai, nepaisant tų minčių, kurias jums galbūt perša mano išvaizdos detalės... - Stiuartas pakėlė rankas. - Matote? Jas pagamino klorai. Pragyvenau vienoje jų planetų ištisus šešis mėnesius. Rankas praradau tada, kai neatsargiai prikišau jas prie oro kondicionavimo sistemos savo paties kambaryje. Man pasirodė, kad jie tiekia man nepakankamos koncentracijos deguonį - beje, kaip paaiškėjo vėliau, deguonies oro sudėtyje visiškai pakako - ir aš pamėginau pats sureguliuoti mechanizmą... Taigi pats kaltas. Niekada nevalia kišti nagų prie svetimos kultūros mechanizmų. Kol kažkas iš klorų suskubo apsivilkti skafandrą ir atlėkti pas mane, išgelbėti mano rankas buvo jau per vėlu.

Taigi jie išaugino man šiuos dirbtinės plazmos padargus, o paskui mane operavo. Ar jūs suprantate, ką tai reiškia? Ogi tai

reiškia, kad jiems teko sukonstruoti visiškai naujus prietaisus ir sukurti tokius maistinguosius tirpalus, kurie galėtų egzistuoti ir išlaikyti būdingas savybes deguonies atmosferoje. Ir dar tai reiškia, kad jų chirurgams teko atlikti tokią kruopščią operaciją vilkint skafandrais. Ir štai - aš vėl turiu rankas... - jis kimiai nusijuokė ir suspaudė visiškai silpnus kumščius. - Rankas...

Vindhemas paklausė:

- Ir dėl to jūs atsisakote ištikimybės Žemei?

- Atsisakau ištikimybės Žemei? Bene jūs kuoktelėjote? Aš daugybę metų neapkenčiau klorų kaip tik dėl to! Kol manęs neištiko ta bėda, aš buvau kvalifikuotas transgalaktinių kosminių linijų pilotas, netgi vienas geriausiųjų! O dabar? Kiurksau už stalo ir popieriukus dėlioju. Retkarčiais kas nors pakviečia perskaityti vieną kitą paskaitą. Turėjo praeiti baisybė laiko, kol pagaliau įrodžiau sau, kad dėl to, kas mane ištiko, tik pats ir esu kaltas. Klorai gi su manim pasielgė net labai padoriai. Jie irgi turi savo etikos taisykles, ir jos nė kiek ne blogesnės nei mūsiškės. Jei ne saujelės jų atstovų kvailumas... o taip pat, kaip kažin ką, ir keleto mūsiškių, mes tikrai dabar nekariautume. O kai viskas pasibaigs...

Poliorketas pašoko ant kojų. Stori jo pirštai užsirietė į vidų, tamsiose akyse plykstelėjo liepsna.

- Man visiškai nepatinka tai, ką jūs kalbate, misteri.

- Kodėl?

- Ogi todėl, kad jūs labai jau gražiai čiulbate apie tuos žaliaodžius šunsnukius. Klorai gerai elgėsi su jumis, a? Ką gi, su mano broliu jie pasielgė anaiptol ne taip gerai. Tiesą sakant, jie jį nužudė. Ar tik nenudobus už tai man tavęs, prakeiktas žaliasnukių šnipe!

Nespėjęs net užbaigti frazės, jis puolė.

Stiuartas vos suskubo kilstelėti rankas, kad atremtų persiutusio fermerio smūgį. Jis dar aiktelėjo:

- Ką jūs darote, po šimts velnių?..

Pastvėręs Poliorketą už vieno riešo, Stiuartas iš paskutiniųjų petimi bandė nustumti antrąją užpuoliko ranką, besitaikančią griebti jį už gerklės.

Tačiau dirbtinės plazmos ranka ne ką tegalėjo jam padėti. Poliorketas išsivadavo iš Stiuarto gniaužtų vos kryptelėjęs riešą.

Vindhemas užbaubė kažką nesuprantamo, Leblankas spigiu balsu sucypė:

- Liaukitės! Liaukitės!

Tačiau tiktai mažasis Mulenas iš užnugario abiem rankomis apsivijo masyvų fermerio kaklą ir iš visų spėkų ėmė tempti jį šalin. Tiesa, naudos iš to buvo ne kažin kiek; įdūkęs Poliorketas, regis, nė nepajuto ant nugaros pakibusio nykštuko svorio. Muleno pėdos atitrūko nuo grindų, jis pakibo ore bejėgiškai siū-

buodamas į visas puses. Tačiau jis atkakliai laikėsi įsikibęs Poliorketo, ir sugebėjo sulaikyti šį pakankamai ilgai, kad akimirkai išsivadavęs Stiuartas spėtų sugriebti aliumininę Vindhemo lazdelę.

Stiuartas iškošė:

- Pasitrauk, Poliorketai.

Jis sunkiai gaudė kvapą ir baiminosi naujo antpuolio. Lengvu tuščiaviduriu aliuminio cilindru vargu bau įmanoma kaip reikiant kam nors užtvoti, bet visgi tai buvo šiek tiek rimtesnis ginklas nei silpnos dirbtinės rankos.

Mulenas atleido gniaužtus ir atsargiai ratu apsuko Poliorketą. Mažasis buhalteris tankiai alsavo, tvarkingasis jo kostiumas susiglamžė.

Poliorketas valandėlę nė nekrustelėjo, tiesiog stovėjo, žemai nuleidęs pasišiaušusią galvą. Paskui burbtelėjo:

- Ne, iš to jokios naudos. Aš privalau žudyti klorus. O tu prikąsk liežuvį, Stiuartai. Jei jis ir toliau šitaip maskatuos, tai tau skaudžiai atsirūgs. Turėjau omeny - iš tiesų skaudžiai.

Stiuartas riešu persibraukė išrasojusią kaktą ir švystelėjo Vindhemui jo lazdelę. Šis sučiupo ją dar ore kairiąja ranka, dešiniąja tuo tarpu gniauždamas nosinę, kuria energingai šluostėsi pliką savo kiaušą.

Vindhemas pareiškė:

- Gerbiamieji, šitokių dalykų mes turime vengti. Tai smukdo mūsų prestižą. Nevalia pamiršti, kad visi mes turime bendrą priešą. Mes esame žemiečiai, ir privalome elgtis kaip žemiečiai - valdančiosios Galaktikos rasės atstovai. Jokiu būdu negalime taip žemintis prieš visokius niekingus išperas.

- Jūs visiškai teisus, pulkininke, - nuvargęs pertarė jį Stiuartas. - Bet gal malonėsite užbaigti savo prakalbą rytoj?

Jis dar grįžtelėjo į Muleną:

- Noriu jums padėkoti.

Kažkam dėkodamas Stiuartas jautėsi gerokai nepatogiai, tačiau ir išvengti to negalėjo. Tiesą sakant, mažojo sąskaitininko poelgis jį tiesiog apstulbino.

Mulenas gi atsakė jam sausu, prislopintu balsu, kone pakuždomis:

- Nedėkokite man, misteri Stiuartai. Šitaip pasielgti mane paskatino paprasčiausia logika. Jei visi mes būsime internuoti, jūsų mums dar prireiks - galbūt kaip vertėjo; jūs gi daugiau ar mažiau suprantate tuos klorus.

Stiuartas taip ir suakmenėjo. Neįmanoma, dingtelėjo jam, šitoks mąstymas - anaiptol ne buhalterio lygio, ne toks tipas, pernelyg jau logiškas, pernelyg sausas. Rizika dabar, kuri galų gale neabejotinai bus naudinga. Labai jau kruopščiai subalansuoti aktyvas ir pasyvas... Stiuartui būtų patikę, jei Mulenas būtų šokęs

jo gelbėti vien iš... iš ko gi? Nuoširdaus, nesavanaudiško padorumo?

Širdies gilumoje Stiuartas tylomis nusijuokė. Kas gi jam atsitiko: užuot įžvelgęs žmonėse sveiką, tiesioginę, į save nukreiptą motyvaciją, jis imasi ieškoti juose idealizmo?

Poliorketas tūnojo sustingęs ir apdujęs. Sielvartas ir įtūžis graužė jį iš vidaus it rūgštis, tačiau kunkuliuojantys jausmai niekaip nesusidėliojo į žodžius. Jeigu jis būtų Stiuartas - baltarankis plačiaburnis Stiuartas - tuomet galėtų malti ir malti, ir malti liežuviu - ir galų gale tikriausiai kiek atlėgtų. Tačiau tai jam neskirta; teks tyliai kiūtoti ir grimzti į aštrų pojūtį, kad pusė jo esybės jau mirusi, kad brolio nebėra, nebėra Aristido...

Viskas įvyko taip greitai! Ak, jei būtų įmanoma grįžti atgal, jei jis būtų turėjęs dar bent vieną sekundę, jei būtų akies mirksnį anksčiau sureagavęs - ir sugriebęs Aristidą, sulaikęs jį, išgelbėjęs jį...

Tačiau stipriausias jį apsėdęs jausmas buvo neapykanta klorams. Dar prieš porą mėnesių jis išvis beveik nenutuokė, kad tokie egzistuoja, gi dabar nekentė jų taip nuožmiai, kad būtų mielai sutikęs atiduoti gyvybę, jei tuo pačiu galėtų nudobti ir keletą klorų.

Jis burbtelėjo nė nepakeldamas galvos:

- Dėl ko gi įsiplieskė šis karas, a?

Vos paklausęs, išsyk pabūgo, kad jam atsakys Stiuarto balsas. Stiuarto balso jis irgi neapkentė. Tačiau atsakė Vindhemas, plikagalvis.

Jis paaiškino:

- Pagrindinė priežastis, sere, buvo nesutarimai dėl kasyklų koncesijų Viandoto sistemoje. Klorai gviešėsi pasisavinti Žemės nuosavybę...

- Vietos ikvaliai būtų pakakę visiems, pulkininke!

Vos tai išgirdęs, Poliorketas kilstelėjo galvą ir suurzgė. Stiuartas niekaip nesugebėjo ištylėti ilgai. Jis ir vėl prasižiojo; tas berankis gudročius Stiuartas, klorų čiūčiuotojas...

Stiuartas kalbėjo toliau:

- Ar tikrai ten buvo dėl ko kariauti, pulkininke? Mes juk negalime pasinaudoti jų pasauliu, kaip ir jie - mūsiškiu. Planetos su chloro atmosfera mums visiškai bevertės. Gi jie tikrai nesikėsina į planetas su deguonies atmosfera. Chloro atmosferoje mes neišgyventume, lygiai taip pat deguonis mirtinas jiems. Tad nuolatiniai priešiški veiksmai tarp mūsų ir jų niekaip neįmanomi. Mūsų ir jų rasės tiesiog absoliučiai nedera tarpusavyje. Argi verta veltis į karą vien todėl, kad abi rasės nori kasti geležį

tuose pačiuose beoriuose planetoiduose, kai panašių planetoidų Galaktikoje - milijonai?

Vindhemas neatlyžo:

- Nevalia užmiršti apie planetos garbę...

- Planetos mėšlas! Nejaugi tokiomis nesąmonėmis jūs pateisinate šį absurdišką karą? Juk ir kariauti mes sugebėsime tik avanpostuose - ir nė žingsnio toliau! O viskas baigsis tuo, kad po begalės kvailų apsitalžymų vis vien turėsime sėsti prie derybų stalo, ko galėjome ir privalėjome imtis iš pat pradžių. Iš šito karo nei klorai, nei mes ničnieko nelaimėsime!

Kad ir kaip nenoromis, Poliorketas visgi suprato iš esmės pritariąs Stiuartui. Nei jam, nei Aristidui nė mažnerūpėjo, iš kur Žemė ar Kloras gauna savo geležį.

Tad dėl ko gi Aristidas paaukojo gyvybę?

Tyliai sudūzgė durų signalas.

Poliorketas žaibiškai kilstelėjo galvą ir lėtai atsistojo, jo lūpos išsiviepė. Už durų galėjo būti tik vienos vienintelės padermės būtybė. Poliorketas laukė įsitempęs, kietai sugniaužęs kumščius. Stiuartas atsargiai gretinosi prie jo. Poliorketas tai pastebėjo ir širdyje nusijuokė. Tegul tik tas kloras įeina - o tada jo, Poliorketo, nebesulaikys nei Stiuartas, nei visi kiti.

Luktelėk, Aristidai, luktelėk dar akimirką, ir aš sumokėsiu bent menką dalelytę skolos už tave.

Durys atsivėrė, ir vidun įėjo figūra, visa nugrimzdusi į apsmukusį, beformį, kažkokią parodiją primenantį skafandrą.

Prašneko keistas ir nenatūralus, bet gana malonus balsas:

- Gerbiamieji Žemės žmonės, mudu su bendražygiu šiek tiek sunerimome...

Balsas staiga nutrūko - maurodamas Poliorketas šoko ant įėjusiojo. Jam nerūpėjo jokie apgaulingi manevrai. Jis puolė visa jėga it įtūžęs bulius. Žemai nuleidęs tamsią galvą, ištiesęs rankas, apžėlusius pirštus išskėtęs tarsi pleištus, Poliorketas aklai metėsi tiesiog ant priešo. Stiuartas net nesuspėjo atsistoti jam skersai kelio - tuoj pat buvo šluote nušluotas šalin ir kniūbsčias susmuko ant pasipainiojusios lovos.

Kloras galėjo be ypatingų pastangų ištiestomis rankomis sulaikyti tiesmukai puolantį Poliorketą ar žingtelėdamas į šoną išsisukti nuo smūgio. Tačiau jis nedarė nei vieno, nei kito. Žaibišku judesiu jis išsitraukė rankinį ginklą, ir vieną akimirksnį iš jo plykstelėjęs rausvas spindulys smigo į puolantį žemietį. Poliorketas kluptelėjo ir tėškėsi ant žemės, net nepakeisdamas sulinkusios pozos; viena koja taip ir liko pakelta, tarsi jį būtų pakirtęs žaibas ar ištikęs staigus paralyžius. Jis nusirito į šalį ir liko gulėti nekrustelėdamas; gyvos bebuvo tik nuožmiu įtūžiu tvieskiančios jo akys.

Kloras pasakė:

- Jis rimtai nenukentėjo, ilgai tai netruks.

Atrodė, kad toks smurto aktas jo nė kiek nepapiktino. Jis visai ramiai pradėjo iš naujo:

- Gerbiamieji Žemės žmonės, mudu su bendražygiu šiek tiek sunerimome išgirdę triukšmą šioje patalpoje. Gal jums ko nors reikia, gal mes galėtume jūsų poreikius patenkinti?

Stiuartas piktai pasitrynė į lovą užgautą kelį ir atsakė:

- Ne, ačiū, klorai.

- Valandėlę! Paklausykite, - dusdamas įsiterpė Vindhemas. - Tai šiurkštus mūsų teisių pažeidimas! Reikalaujame, kad jūs nedelsdami mus paleistumėte.

Mažytė it vabzdžio kloro galva pasisuko į tą stambų pagyvenusį žmogų. Nepratusiai akiai kloro išvaizda niekaip negalėjo pasirodyti maloni. Būtybė buvo maždaug žmogaus ūgio, tačiau viršutinę jo kūno dalį sudarė laibas kaip stiebas kaklas ir galva, geriausiu atveju primenanti ant kaklo iššokusį gumbą. Galvos priekyje styrojo bukas trikampis straublys, abipus kurio pūpsojo dvi išsprogusios akys. Ir viskas. Kloro galvoje nebuvo nei kaukolės, nei smegenų. Kloro smegenis atitinkantis organas slypėjo toje vietoje, kur žmogaus kūne būtų pilvas. Gi galva tebuvo paprasčiausias jutiminis organas. Viršutinė kloro skafandro dalis daugmaž tiksliai atitiko jo galvos formą - nedidelis rutulys su dviem atsikišusiais skaidraus stiklo pusrutuliais akims - iš pažiūros jie atrodė dulsvai žalzgani dėl chloro atmosferos skafandro viduje.

Viena iš tų dviejų akių dėbsojo tiesiog į Vindhemą. Nuo šito žvilgsnio jį krėtė drebulys, bet jis vis vien neatlyžo:

- Jūs neturite teisės laikyti mūsų nelaisvėje. Mes esame civiliai ir mūšiuose nedalyvaujame.

Aiškiai mechaninis, kruopščiai moduliuojamas kloro balsas sklido iš nedidelės dėžutės, chromuotu tinkleliu pritvirtintos toje padaro kūno vietoje, kur turėjo būti krūtinė. Balso dėžutę jis valdė manipuliuodamas suslėgto oro srautais, kuriuos kontroliavo vienu ar dviem iš daugybės švelnių čiuptuvėlių. Tokie smulkūs ūseliai dviem žiedais želė viršutinėje jo kūno dalyje, tačiau dabar juos mielaširdingai slėpė skafandras.

Balsas pasakė:

- Ar gali būti, kad jūs kalbate rimtai, žemieti? Nė kiek neabejoju, kad esate girdėję apie karą, jo taisykles ir karo belaisvius.

Kloras apsidairė, staigiais galvos judesiais kraipydamas akis, iš pradžių nužvelgdamas kokį nors pasirinktą objektą viena akimi, paskui - kita. Stiuartas sumojo, kad kiekviena akis siunčia į pilve slypinčias smegenis atskirą informacinį krūvį, o paskui smegenys sujungia gautąją informaciją į vientisą vaizdą.

Vindhemas nebeturėjo ką pasakyti. Niekam nebebuvo kas besaką. Keturios pagrindinės kloro galūnės šiek tiek priminė

žmogaus rankas ir kojas, visas skafandro užmaskuotas jo pavidalas bendrais bruožais kiek priminė žmogų, su sąlyga, jei nepažvelgdavai aukščiau krūtinės. Tačiau neįmanoma buvo įspėti, ką ta būtybė jaučia.

Jis apsisuko ir išėjo. Belaisviai žvelgė jam įkandin.

Porteris atsikosėjo ir pakimusiu balsu pareiškė:

- Viešpatie... Tiesiog užuodžiu chloro dvelksmą! Jeigu jie nieko nesiims, mums netrukus supus plaučiai ir visi išdvėsime!

Tuoj pat atsiliepė Stiuartas:

- Užsičiaupkite. Čia chloro koncentracija ore tokia, kad net uodas nenusičiaudėtų, o net ir ta menka chloro dalis, kuri dabar čia yra, išsigaruos per dvi minutes. Be to, trupučiukas chloro visiems mums netgi naudingas. Jis užmuša ligas sukeliančius virusus.

Vindhemas kostelėjo ir pareiškė:

- Stiuartai, man regis, jūs galėtumėte šnektelėti su savo bičiuliu kloru ir įkalbėti, kad mus paleistų. Prakeikimas, kol jų arti nėra, jūs tiesiog trykšte trykštate narsa, kuri išnyksta lyg dūmas, vos jiems pasirodžius.

- Juk jūs girdėjote, ką tas padaras pasakė, pulkininke. Mes esame karo belaisviai. O apsikeitimo belaisviais klausimai svarstomi diplomatų derybose. Tad mums tereikia palaukti.

Leblankas, kuris, vos pasirodžius klorui, išbalo kaip popierius, dabar skubiai pakilo ir pasišalino į tualetą. Netrukus iš ten atsklido žiaukčiojimas.

Stojo nejauki tyla. Stiuartas karštligiškai suko galvą, ką čia skubiai pasakius, kad žodžiai nustelbtų tuos ne itin malonius ausiai garsus. Išgelbėjo Mulenas. Jis pasirausė mažytėje dėžutėje, kurią išsitraukė iš po pagalvės.

Mulenas pareiškė:

- Manau, eidamas gulti misteris Leblankas galėtų išgerti raminančiųjų. Aš turiu kelėtą tablečių. Vieną mielai duosiu jam. - Po valandėlės jis paaiškino tokio savo kilnumo priežastį: - Suprantate, priešingu atveju jis, ko gero, visiems mums neleis užmigti.

- Logiška, - sausai pastebėjo Stiuartas. - Tačiau verčiau pataupykite tabletę mūsų karžygiui - kai atsipeikės, jų jam gali prireikti ir viso tuzino.

Jis nužingsniavo prie susmukusio Poliorketo ir priklaupė greta jo.

- Ar patogu, mažyli?

Vindhemas pareiškė:

- Šitaip šnekėdamas tik pademonstruojate prastą skonį, Stiuartai.

- Jeigu jau šitaip juo rūpinatės, tuomet gal abu su Porteriu įridentumėte jį į lovą?

Jis pats padėjo jiems įversti Poliorketą į lovą. Šio rankos nevaldomai drebėjo. Stiuartas šį tą nutuokė apie nervus paralyžiuojančius klorų ginklus, ir spėjo, kad Poliorketas šiuo metu kenčia tūkstančių adatėlių bei smeigtukų dūrius.

Stiuartas pareiškė:

- Vis dėlto nemėginkite dabar aplink jį strykčioti. Per tą nususį kvailį visi mes galėjome prikišti kailius. Ir ką tuo laimėtume?

Jis stumtelėjo nejudrų Poliorketo kūną ir prisėdo ant lovos kraštelio. Tada kreipėsi į jį:

- Poliorketai, girdite mane?

Poliorketo akys plykstelėjo ugnimi. Jis kilstelėjo ranką, bet ji tuoj pat bejėgiškai šleptelėjo atgal.

- Puiku, girdite. Tuomet paklausykite. Niekada nebemėginkite pakartoti to, ką padarėte. Kitą sykį, ko gero, taip lengvai neišsisuksime, jūs pražudysite mus visus. Jeigu jūs būtumėte kloras, o jis - Žemės žmogus, šiuo metu visi mes jau būtume lavonai. Tad įsikalkite į galvą vieną dalyką. Mums visiems labai gaila jūsų brolio, tai, kas nutiko - siaubinga gėda, tačiau jis pats buvo kaltas.

Poliorketas pabandė pasikelti, bet Stiuartas stumtelėjo jį atgal į lovą.

- Ne, jūs išklausysite mane iki galo, - pareiškė jis. - Galbūt tai vienintelis kartas, kai aš galiu viską jums išsakyti, o jūs priverstas klausytis. Taigi. Jūsų brolis neturėjo jokios teisės išeiti iš keleivių skyriaus. Jam nebuvo kur eiti! Jis pasipainiojo po kojomis mūsų pačių žmonėms. Mes net negalime garantuoti, kad jį nužudė būtent klorai. Visai galėjo būti, kad jį pakirto žmonių ginklas.

- Ką jūs šnekate, Stiuartai, - pasipiktino Vindhemas.

Stiuartas žaibiškai atsigręžė į jį.

- Ar jūs galite pagrįstai tvirtinti, kad buvo taip, o ne kitaip? - sušuko jis. - Ar jūs spėjote pamatyti šūvį? Nejaugi iš kūno likučių įstengtumėte spręsti, ar jį pražudžiusi energija buvo klorų, ar vis dėlto - žmonių?

Poliorketas atgavo balsą ir neklusniu liežuviu veldamas žodžius sušvogždė:

- Tu, prakeiktas, sušvinkęs žaliukų šunsnuki...

- Aš? - atsiliepė Stiuartas. - Aš puikiai suprantu, kokios mintys sukasi jūsų galvoje, Poliorketai. Jūs viliatės, kad, vos praeis paralyžius, galėsite nuleisti garą pritrėkšdamas mane kaip musę. Ką gi. Žinokite, kad jeigu tai pasielgsite, po to veikiausiai mes visi padžiausime autus.

Stiuartas pakilo ir atsirėmė į sieną. Kuriam laikui jis vienas stojo prieš juos visus.

- Niekas iš jūsų nepažįstate klorų taip, kaip juos pažįstu aš. Tie fiziniai skirtumai, kuriuos regime plika akimi, anaiptol nėra visų svarbiausia. Kur kas svarbesni yra charakterio skirtumai. Pavyzdžiui, jiems visiškai nesuvokiamas mūsų požiūris į seksą. Jiems tai tėra paprasčiausias biologinis refleksas kaip ir, sakykime, kvėpavimas. Jie neteikia tam jokios reikšmės. Tačiau ypatingą dėmesį jie skiria visuomeniniam susigrupavimui. Neužmirškite, evoliucijos eigoje jų protėvių vystymasis gerokai priminė mūsiškių vabzdžių bendruomenes. Kai jie aptinka drauge esančių Žemės žmonių būrelį, jie visuomet mano, kad tie žmonės sudaro tam tikrą socialinį vienetą.

Jiems tai yra užvis svarbiausia, jiems tai, galima sakyti, reiškia viską. Aš pats gerai nesuprantu, ką konkrečiai tai reiškia. Nė vienam Žemės žmogui neduota to suprasti. Tačiau jie niekada neišskirstys aptiktos grupės, panašiai, kaip mes neatskiriame motinos nuo jos vaikų, jei tik įmanoma to išvengti. Viena iš priežasčių, kodėl dabar jie gerai elgiasi su mumis, kaip tik ir gali būti ta, kad jie mano, jog mes palūžome dėl vieno saviškių mirties, o jie jaučiasi dėl to kalti.

Visiems jums derėtų kaip reikiant įsidėmėti vieną dalyką. Jie internuos mus drauge - ir laikys mus drauge iki pat karo pabaigos. Ta mintis man visiškai nepatinka. Jeigu turėčiau tokią galimybę, aš vargu bau pasirinkčiau kurį nors jūsų kalėjimo bendru - ir jau nėmaž neabejoju, kad nė vienas jūsų nepageidautumėte sėdėti drauge su manim. Tačiau kas jau įvyko - tas įvyko. Klorai niekada nesuprastų, kad mes - visiškai atsitiktinė vienu laivu skrendanti kompanija.

Visa tai reiškia, kad mums kažkaip teks vieniems kitus pakęsti. Tai ne šiaip gražios kalbos apie tai, kad mažyčiame lizdelyje sutūpusiems paukščiukams nevalia vieniems kitų skriausti. Kaip manote, kas būtų atsitikę, jeigu tas kloras būtų įėjęs šiek tiek anksčiau ir užklupęs mudu su Poliorketu, sukibusius kits kitam į gerkles? Nenumanote? Tai pamėginkite įsivaizduoti, ką pagalvotumėte patys, aptikę motiną, besigviešiančią išžudyti savo vaikus?

Dabar supratote? Jie juk būtų visus mus išgalabiję, nes klorų požiūriu mes būtume tikri išsigimėliai ir pabaisos. Viskas aišku? Ir jums taip pat, Poliorketai? Ar jūs tikrai mane supratote? Taigi jei jau kitaip neįmanoma, galime plūsti vieni kitus paskutiniais žodžiais, tačiau rankas prilaikykime. O dabar, jei niekas neprieštarauja, man teks kaip reikiant pasimasažuoti plaštakas, kad jos atgautų formą - tas pačias plaštakas, kurias man pagamino klorai, o vienas mano gentainių bandė vėl sudarkyti.

Tuo tarpu Klodas Leblankas kiek atsigavo. Jam ir šiaip jau buvo pakankamai bloga, jį pykino nuo daugybės dalykų, tačiau užvis labiausiai jis graužėsi išvis iškėlęs koją iš Žemės. O dar ne taip seniai jam atrodė, kad išvykti į koledžą kitoje planetoje turėtų būti išties nuostabu. Tokia perspektyva dvelkė nuotykiu, o kas svarbiausia - turėjo padėti Klodui atitrūkti nuo mamos. Praėjus pirmajam mėnesiui, per kurį turėjo nuolat grumtis su baime ir prisitaikymo vargais, jis nedrąsiai pats sau prisipažino, kad jaučiasi laimingas pagaliau išsivadavęs.

Paskui atėjo vasaros atostogos - ir netgi Žemėje jis buvo jau nebe drovus mokinukas Klodas, o kosmoso keliautojas Leblankas. Iš šios aplinkybės jis išpešė tiek naudos, kiek tik sugebėjo. Jautėsi esąs subrendęs ir užsigrūdinęs vyras, kalbėdamas apie žvaigždes ir šuolius, apie kitų pasaulių aplinką bei papročius... Tokios patirties dėka jis įsidrąsino netgi bendraudamas su Margarita. Ją tiesiog pakerėjo visi tie pavojai, kuriuos jos mylimajam teko patirti...

Visa bėda, kad kaip tik dabar jis pirmąsyk pakliuvo į rimtą pavojų - ir pasirodė visai nekaip. Leblankas pats tai suvokė ir degte degė iš gėdos. Jis troško būti toks kaip Stiuartas.

Leblankas nutarė, kad pietūs - geriausias pretekstas prie jo prieiti. Jis ištarė:

- Misteri Stiuartai...

Stiuartas pakėlė galvą ir trumpai paklausė:

- Kaip jaučiatės?

Leblankas pajuto, kaip kraujas suplūsta į skruostus. Jis amžinai rausdavo, o beviltiškos pastangos neparausti tik dar labiau pablogindavo situaciją. Jis pasakė:

- Ačiū, man jau daug geriau. Mes susiruošėme užvalgyti. Pamaniau - atnešiu jums jūsų dalį.

Stiuartas paėmė pasiūlytą skardinę. Tai buvo standartinio kosminio maisto porcija: valgis visiškai sintetinis, koncentruotas, prisotintas būtiniausių medžiagų, tačiau kažkodėl nesukeliantis sotumo jausmo. Atidarius skardinę, maistas savaime pasišildydavo, tačiau prireikus jį buvo galima valgyti ir šaltą. Nors skardinėje buvo įdėta ir šakutė, tačiau patiekalo konsistencija buvo tokia, kad jį buvo visai patogu kabinti ir pirštais, netgi per daug neišsitepant.

Stiuartas paklausė:

- Ar girdėjote nedidelę mano prakalbą?

- Taip, sere. Norėčiau, kad žinotumėte: jūs galite visiškai manimi pasikliauti.

- Ką gi, puiku. O dabar eikite valgyti.

- Ar negalėčiau pavalgyti čia?

- Kodėl ne, sėskitės.

Valandėlę juodu valgė tylėdami, bet netrukus Leblankas pratrūko:

- Jūs įstengiate išlikti toks tvirtas, jūs taip pasitikite savimi, misteri Stiuartai! Tikrai nuostabu šitaip sugebėti!

- Manote, kad aš pasitikiu savimi? Ačiū už žodį, tačiau žmogus, kuris išties pasitiki savimi - štai ten.

Gerokai nustebęs Leblankas pasekė akimis Stiuarto žvilgsnį.

- Misteris Mulenas? Tasai mažyliukas žmogelis? O ne!

- Nemanote, kad jis tikrai kupinas pasitikėjimo savimi?

Leblankas papurtė galvą. Jis įdėmiai pažvelgė į Stiuartą, stengdamasis įžvelgti pašaipą šio išraiškoje.

- Ne, tas žmogelis tiesiog visiškai šaltas. Tarsi neturėtų jokių jausmų. Jis primena kažkokį nedidelį mechanizmą. Man jis atrodo tiesiog atgrasus. Jūs gi visai kitoks, misteri Stiuartai. Jūs gyvas, jūs viską jaučiate, bet gebate savo jausmus kontroliuoti. Aš norėčiau būti toks kaip jūs.

Tarsi magnetu pritrauktas savo vardo, nors ir neišgirdo, kad šis buvo paminėtas, Mulenas atsliūkino pas juos. Maistą savojoje skardinėje jis tebuvo vos palietęs. Kai jis pritūpė priešais juos, skardinė dar vos vos tebegaravo.

Mulenas prašneko tokiu pat balsu kaip ir visada - prislopintu šnarančiu kuždesiu:

- Misteri Stiuartai, kaip manote, kiek laiko dar truks mūsų kelionė?

- Negaliu pasakyti, Mulenai. Nekelia abejonių, kad klorai vengs įprastų prekybinių kelių ir tikriausiai atliks daugiau šuolių hipererdvėje nei būtina tam, kad atsikratytų galimų persekiotojų. Nenustebčiau, jei kelyje užtruktume dar visą savaitę. Bet kodėl gi klausiate? Įtariu, kad turite tam kažkokią labai logišką ir racionalią priežastį?

- Na taip, žinoma, - atrodė, kad Mulenas yra išsiugdęs neįtikėtiną atsparumą bet kokioms sarkazmo dozėms. Jis tęsė: - Man pasirodė, kad būtų visai išmintinga... na, kaip sakoma, riboti mūsų porcijas.

- Mes pakankamai apsirūpinę tiek maistu, tiek vandeniu, jų užteks visam mėnesiui. Kaip tik tai aš pirmiausia ir patikrinau.

- Supratau. Tokiu atveju galiu ramiai išvalgyti savo skardinę.

Kaip taręs, taip jis ir padarė. Valgydamas jis vikriai naudojosi šakute ir retsykiais nosine nusišluostydavo nė kiek nesuteptas lūpas.

Po kokių dviejų valandų Poliorketas įstengė atsistoti. Jis šiek tiek svirduliavo tarsi kokia pakaruoklio šmėkla. Poliorketas nė nebandė artintis prie Stiuarto, prašneko iš tos vietos, kur stovėjo.

Jis drėbtelėjo:

- Tu, pašvinkęs žaliukų šnipe, pasisaugok.

- Jūs kuo puikiausiai girdėjote, ką aš sakiau anksčiau, Poliorketai.

- Girdėjau. Bet taip pat gerai girdėjau ir tai, ką sakei apie Aristidą. Nesijaudink, prie tavęs aš nelįsiu, tu - ne kas kita, kaip tuščias maišas, kuriame švilpauja vėjai. Bet palūkėk, ateis tokia diena, kai tu papūsi savo vėjus į veidą kam nors, kas to nepakęs ir išleis iš tavęs visą orą.

- Gerai, palauksiu, - neprieštaravo Stiuartas.

Vindhemas sunkiai atšlubčiojo artyn, pasiramsčiuodamas lazdele.

- Nagi, nagi! - su apsimestiniu linksmumu sušniokštė jis. Smagi jo intonacija tokiu plonyčiu sluoksneliu tepridengė kvapą gniaužiantį nerimą, kad, užuot jį paslėpusi, tik dar labiau pabrėžė. - Prakeikimas, visi mes juk esame Žemės žmonės. Ir mums teks nuolat tai prisiminti, tebus tai kibirkščiuojanti mūsų įkvėpimo liepsnelė. Mes niekada nenusileisime prakeiktiesiems klorams, neišsiduosime, kokie esame išsigandę ar sutrikę. Nuo šiol teks užmiršti bet kokius tarpusavio vaidus ir prisiminti tik tai, kad esame žemiečiai, susivieniję prieš atėjūnų amarą.

Stiuartas suniurzgė kažką nelabai suprantama.

Vindhemui už nugaros išdygo Porteris. Jis ištisą valandą tarėsi su skustagalviu pulkininku ir dabar oriai prašneko:

- Gal jūs ir tikras gudročius, Stiuartai, bet šito anaiptol nepakanka. Verčiau pasiklausykite, ką sako pulkininkas. Mes labai įtemptai mąstėme apie situaciją...

Jis buvo nusiprausęs veidą, sudrėkinęs ir susišukavęs plaukus. Tačiau tai nė kiek nepadėjo jam atsikratyti nelabai žymaus tiko - dešinysis jo skruostas be paliovos trūkčiojo kaip tik ties lūpų kampučiu. Be to, ir rankų apkramtytais nagais išvaizda nėmaž nepagerėjo.

- Viskas gerai, pulkininke, - atsiliepė Stiuartas. - Sakykite, ką sugalvojote.

Vindhemas atsakė:

- Norėčiau, kad visi susirinktų draugėn.

- Gerai, sukvieskime visus.

Leblankas atskubėjo kone protekine. Mulenas prisiartino neskubėdamas, gerokai oriau.

Stiuartas paklausė:

- Ar jums reikia ir šito tipo? - jis galva mostelėjo į Poliorketą.

- Taip, žinoma. Misteri Poliorketai, gal prisidėsite prie mūsų?

- Palikite mane ramybėje!

- Tegul, - atsiliepė Stiuartas. - Iš tiesų, palikite jį ramybėje. Visai nenoriu, kad jis makaluotųsi man po kojomis.

- Ne ne, - paprieštaravo Vindhemas. - Tai - visų žemiečių reikalas. Misteri Poliorketai, jūs būtinai turite ateiti čia.

Poliorketas persivertė ant šono ir išsitiesė ant paties lovos krašto.

- Aš pakankamai arti, kad kuo puikiausiai jus girdėčiau.

Vindhemas kreipėsi į Stiuartą:

- Ar gali būti, kad jie - turiu omeny, klorai - įtaisė šioje patalpoje pasiklausymo aparatūrą?

- Ne, - atsakė Stiuartas. - Kam?

- Ar esate tikras?

- Žinoma! Jie juk nežinojo, kad Poliorketas kibo man į skudurus. Tiesiog kai ėmė dundėti visas laivas, jie išgirdo triukšmą.

- Gal jie paprasčiausiai nori, kad mes manytume, jog jie nesiklauso?

- Paklausykite, pulkininke, kaip gyvas nesu sutikęs kloro, kuris imtųsi apgalvotai meluoti...

Ramiai įsiterpė Poliorketas.

- Tas tuščiagalvis triukšmadarys paprasčiausiai myli tuos klorus.

Vindhemas paskubomis jį pertraukė:

- Verčiau nebepradėkime visko iš naujo. Paklausykite, Stiuartai. Mudu su Porteriu ne kartą viską aptarėme, ir pagaliau priėjome išvadą, kad jūs pakankamai gerai pažįstate klorus, tad galite ir sugalvoti kokį nors būdą mums grįžti į Žemę.

- Labai gaila, bet jūs apsirinkate. Aš negaliu ničnieko sugalvoti.

- Galgi vis dėlto yra koks nors būdas atsiimti laivą iš tų prakeiktų žaliasnukių? - svarstė Vindhemas. - Juk negali būti taip, kad jie neturėtų visiškai jokių silpnybių. Po šimts, jūs juk suprantate, ką aš turiu omeny!

- Pasakykite tiesą, pulkininke, kas šiuo metu jums labiausiai rūpi: Žemės gerovė ar jūsų nuosavas kailis?

- Manding, tokiu klausimu jūs norite mane įžeisti. Žinoma, mano paties gyvybė man labai rūpi - kaip ir bet kuris kitas, aš turiu teisę dėl jos nerimauti - tačiau šiomis aplinkybėmis pirmiausia galvoju apie Žemę. Manau, tą patį galėtų pasakyti bet kuris iš mūsų.

- Teisybė, velniai griebtų, - nedelsdamas patvirtino Porteris.

Leblankas atrodė sunerimęs, Poliorketas - pasipiktinęs. Muleno veidas kaip buvo, taip ir liko be jokios išraiškos.

- Gerai, - pareiškė Stiuartas. - Tačiau aš tikrai nemanau, kad mes sugebėtume atsiimti laivą. Jie juk ginkluoti, o mes - ne. Tačiau yra dar viena detalė. Jūs patys puikiai žinote, kodėl klorai taip stengėsi paimti šitą laivą sveikutėlį. Ogi todėl, kad jiems verkiant reikia laivų. Gal klorai ir labai toli pralenkia žemiečius chemijos srityje, tačiau žemiečiai - kur kas geresni astronautikos inžinieriai. Mūsų laivai nepalyginamai didesni ir geresni, be to, mes jų turime gerokai daugiau. Tiesą sakant, jeigu mūsiškė įgula

būtų atsižvelgusi į karines aksiomas, jie būtų iškart susprogdinę laivą, kai tik kilo pavojus, kad klorai jį užims.

Leblanką apėmė siaubas:

- Juk tuo pačiu jie būtų pražudę ir visus keleivius!

- O kodėl ne? Jūs juk girdėjote, ką pasakė gerasis mūsų pulkininkas. Kiekvienas mūsų pirmiausia rūpinamės Žemės interesais, o jau paskui galime paprakaituoti ir dėl menkų savo gyvenimėlių. Kokia nauda Žemei iš to, kad mes šiuo metu esame gyvi? Absoliučiai jokios. Ar šis laivas, patekęs į klorų rankas, gali pakenkti Žemei? Gali ir, ko gero, netgi labai smarkiai.

- Tad kodėl gi, - įsiterpė Mulenas, - mūsų vyrai atsisakė minties susprogdinti laivą? Reikia manyti, priežastį jie turėjo.

- Taip, turėjo. Viena pačių tvirčiausių Žemės kariškių tradicijų yra neleisti, kad mūsiškių aukų būtų daugiau nei priešo. Jeigu jie būtų susprogdinę laivą, būtų žuvę dvidešimt Žemės kariškių ir septyni civiliai - mes. Tuo tarpu priešas būtų visai išvengęs aukų. Kokia išvada? Mes leidžiame klorams sulipti vidun, užmušame dvidešimt aštuonis jų karius - nė kiek neabejoju, kad paklojome tikrai ne mažiau - ir paliekame jiems laivą.

- Šnekos, šnekos, šnekos, - nusišaipė Poliorketas.

- Šnekos - bet ne visai tuščios, - atsiliepė Stiuartas. - Atimti laivo iš klorų mes negalime. Tačiau galbūt galime kažkaip juos suerzinti ir atitraukti jų dėmesį pakankamai ilgai, kad suspėtume perdeginti variklius.

- Ką? - subaubė Porteris.

Išsigandęs Vindhemas kaipmat jį nutildė.

- Mes galime sukelti trumpą sujungimą varikliuose, - pakartojo Stiuartas. - Be jokios abejonės, to visiškai pakaktų sunaikinti laivą. O kaip tik šito mes ir siekiame, ar ne?

Leblanko lūpos buvo baltos baltutėlės.

- Nemanau, kad tai išdegtų, - kvėptelėjo jis.

- Mes negalime to žinoti, kol nepabandysime. Tad kodėl nepabandžius? Ką mes prarasime?

- Savo gyvybes, velniai parautų! - suspiegė Porteris. - Tu kvanktelėjęs maniakas, tu pamišėlis!

- Jei aš tikrai maniakas ir dar kvanktelėjęs iki kaulų smegenų, - atsiliepė Stiuartas, - tuomet nenuostabu, kad esu dar ir pamišėlis. Tačiau prisiminkite štai ką: jei mes prarasime gyvybes, kas, tiesą sakant, labai tikėtina, Žemė nepatirs absoliučiai jokio nuostolio. Tuo tarpu jei sunaikinsime laivą, ką nuveikti turime tik menką galimybę, mes padarysime Žemei iš tiesų gerą darbą. Argi tikras patriotas tokioje situacijoje bent akimirksnį dvejotų? Kas ryžtųsi rūpintis savais interesais ir nusispjauti į visą savo pasaulį? - Jis apžvelgė gūdžiai tylinčius bendrakelionius. - Manau, tikrai ne jūs, pulkininke Vindhemai.

Vindhemas griausmingai sukosėjo.

- Mano brangusis, ne apie tai kalbame. Juk privalo egzistuoti kažkoks būdas išgelbėti šį laivą Žemei drauge išsaugojant ir savo gyvybes. Argi ne tiesą sakau?

- Gal ir taip. Pasakykite mums tą būdą.

- Nagi visi pagalvokime apie tai! Laive juk tėra tiktai du klorai. Jei kuris nors iš mūsų įstengtų nemačiomis prie jų prisėlinti ir...

- Kaip? Išskyrus mūsų kajutę, visa likusioji laivo erdvė užpildyta chloru. Tad mums tektų vilkėti skafandrus. Be to, visame laive yra sukurta dirbtinė klorų pasaulių lygio gravitacija. Taigi tas besmegenis mūsiškis, kuris šio reikalo imsis, šlitiniuos po laivą vos pavilkdamas kojas ir kliuvinėdamas už visko, kas tik jam pasipainios. Žinoma, jis galėtų vogčiomis prasmukti pas juos... lygiai taip pat skunkas galėtų kur nors nemačiomis prisėlinti pavėjui.

- Ką gi, tuomet nebėra apie ką kalbėti, - Porterio balsas pastebimai suvirpėjo. - Vindhemai, nenoriu net girdėti apie kokias nors užmačias susprogdinti laivą. Mano gyvybė man reiškia labai daug, ir jei jūs imsitės įgyvendinti tokius kėslus, aš pakviesiu klorus. Aš tikrai taip pasielgsiu!

- Ką gi, - pareiškė Stiuartas. - Vieną didvyrį jau turime.

Prašneko Leblankas:

- Žinoma, aš labai noriu sugrįžti į Žemę, bet aš...

Mulenas jį pertraukė:

- Nemanau, kad mūsų šansai sunaikinti laivą pakankamai geri, nebent jei...

- Štai jums dar du didvyriai. Ką jūs pasakysite, Poliorketai? Juk turėtumėte progą nudobti bent du klorus!

- Aš noriu žudyti juos plikomis rankomis! - sumaurojo fermeris, iškeldamas galingus kumščius. - Patekęs į jų planetą aš iškabysiu bent kelis tuzinus!

- Taip, šiuo metu vargu bau gali būti kas nors saugiau, nei švaistytis šitokiais pažadais. Ką pasakysite jūs, pulkininke? Nejaugi nenorėtumėte drauge su manimi pulti į šlovingos mirties glėbį?

- Jūsų požiūris begėdiškai ciniškas, netgi nepadorus, Stiuartai. Akivaizdu, kad, jei bent vienas prieštaraus, jūsų plano šiaip ar taip teks atsisakyti.

- Nebent aš pats patyliukais to imčiaus, a?

- Tu to nesiimsi, girdi? - akimoju atsiliepė Porteris.

- Jūs visiškai teisus - aišku, nesiimsiu, - atrėžė Stiuartas. - Aš net nebandau apsimetinėti didvyriu. Esu standartinis patriotas, visai neprieštaraujantis, kad mane nugabentų į bet kokią planetą, kur aš galėčiau ramiai ir saugiai pratūnoti iki karo pabaigos.

Ūmai Mulenas mąsliai ištarė:

- Na žinoma. Juk tikrai yra būdas netikėtai užklupti tuos klorus.

Jei ne Poliorketas, šis ramus teiginys visus būtų pritrenkęs kaip reikiant. Tačiau fermeris dūrė į Muleną trumpu drūtu pirštu pajuodusia panage ir pratrūko kimiai kvatotis.

- A, misteris Buhalteris! - prapliupo jis. - Misteris Buhalteris - antras plačiagerklis plepys, toks pat, kaip ir tas prakeiktas žaliasnukių šnipas Stiuartas! Nuostabu, misteri Buhalteri, tęsk, mes klausomės ausis ištempę! Panašu, kad tu - irgi užkietėjęs prakalbų specialistas! Pažerk mums srautą žodžių, kad pažvangėtų kaip tušti buteliai!

Jis atsigręžė į Stiuartą ir nuožmiai pridūrė:

- Tušti buteliai! Tu pats - berankis tuščias butelis! Nieko kita ir nesugebi, kaip tik makaluoti liežuviu!

Mulenui teko palaukti, kol Poliorketas užbaigs - prislopintas jo balsas nieku gyvu nebūtų perrėkęs tokio baubimo. Galų gale Poliorketas išsikvėpė, ir tada Mulenas kreipėsi tiesiog į Stiuartą:

- Mes galėtume užklupti juos iš išorės. Nė kiek neabejoju, kad šioje patalpoje esama L - vamzdžio.

- Kas yra L - vamzdis? - žioptelėjo Leblankas.

- Na... - pradėjo Mulenas, bet tuoj pat suglumęs nutilo.

Stiuartas pašaipiai atsakė:

- Tai tik eufemizmas, mano berneli. Iš tikrųjų tas dalykėlis vadinasi "lavonų nuleidžiamasis vamzdis". Padorioje draugijoje apie tai niekas nekalba, tačiau bet kurio laivo pagrindinėse patalpose jis visada būna įtaisytas. Tai tokia nedidelė šliuzo kamera, pro kurią išmetami numirėliai. Laidotuvės kosminėje erdvėje. Procedūra visada labai graudi, visų galvos nuleistos, o kapitonas rėžia ilgą ir jausmingą kalbą - kaip tik tokią, kokia labai nepatiktų mūsų Poliorketui.

Leblanko veidas persikreipė:

- Ir jūs siūlote tokiu būdu apleisti laivą?

- O kodėl gi ne? Ar jums trukdo prietarai? Kalbėkite, Mulenai.

Mažasis žmogeliukas kantriai laukė. Galų gale jis vėl prašneko:

- Jeigu pavyktų šitaip išsigauti išorėn, paskui būtų galima sugrįžti į laivą garo tūbomis. Jeigu lydėtų sėkmė, toks žygis tikriausiai išdegtų. O tada atsidurtume vairinėje - ir būtume ten tikrai netikėti svečiai.

Stiuartas smalsiai dėbtelėjo į jį:

- Įdomu, kaip jums atėjo į galvą toks sumanymas? Ką jūs nutuokiate apie garo tūbas?

Mulenas kostelėjo.

- Jus tai stebina dėl to, kad visas mano darbas - knaisiotis popieriuose? Ką gi... - Jis truputį paraudo ir valandėlę luktelėjo, o

paskui vėl prašneko ramiu, bespalviu balsu: - Firma, kurioje aš dirbau, be kitų dalykų gamino įpakavimo dėžutes bei įvairiausias dėžes dovanoms. Prieš keletą metų kažkas sugalvojo naują prekę vaikams - kosminio laivo pavidalo saldainių dėžutę. Ji buvo suprojektuota taip, kad, tempiant ją už virvutės, prakiurtų mažyčiai slėgio konteineriai, ir suspaustas oras pradėtų švirkšti pro žaislines garo tūbas, tokiu būdu nuskraidindamas dėžutę per visą kambarį ir išbarstydamas saldainius. Gamintojai tikėjosi, kad vaikams patiks skraidinti dėžutę ir gaudyti saldainius.

Na... šis projektas galų gale patyrė visišką nesėkmę. Skriedamas laivas sudaužydavo viską, kas tik pasitaikydavo jo kelyje, be to, vis kėsindavosi įsmigti kokiam vaikui į akį. O kas dar blogiau, vaikai ne tik stvarstydavo žyrančius saldainius, bet tuoj pat dėl jų ir susipešdavo. Didesnės nesėkmės mums turbūt neteko patirti. Praradome ne vieną tūkstantį.

Tačiau kol vyko dėžučių projektavimo darbai, visas skyrius buvo nepaprastai susidomėjęs. Tai buvo žaidimas, gerokai pakenkęs ir gamybos efektyvumui, ir darbo drausmei. Kuriam laikui mes visi tapome tikrais garo tūbų specialistais. Aš pats perskaičiau bent keletą knygų apie erdvėlaivių garo tūbų konstrukcijas... laisvu nuo darbo metu, žinoma.

Stiuartas gerokai susidomėjo. Jis pasakė:

- Žinote, man regis, taip būna tik kine... Bet idėja puiki ir visai gali išdegti, jei tik mes turime po ranka tokį didvyrį, kuris sutiks šito imtis. Ar turime?

- O kaipgi jūs pats? - susierzinęs paklausė Porteris. - Jūs štai slankiojate po visus kampus ir sukate mums galvas savo pigiais tauškalais. Tačiau nepastebėjau, kad bent kartą būtumėte pasisiūlęs nuveikti ką nors išties naudinga.

- Tai tik todėl, kad aš anaiptol nesu didvyris, Porteri. Aš ir pats tai pripažįstu. Mano tikslas - likti gyvam, o landžiodamas garo vamzdžiais vargu bau tą tikslą pasiekčiau. Tačiau jūs, visi likusieji, juk esate taurūs patriotai. Ar bent jau šitaip tvirtina mūsų pulkininkas. Ką pasakysite, pulkininke? Juk jūs čia, be abejo, - pats didvyriškiausias didvyris?

Vindhemas atsakė:

- Velniai parautų, jeigu aš būčiau jaunesnis... ir jeigu jūs tebeturėtumėte sveikas rankas, aš su didžiausiu malonumu iškarščiau jums kailį.

- Aš tuo nė kiek neabejoju. Tačiau jūs neatsakėte į klausimą.

- Jūs labai gerai žinote, kad aš - seniai nebe jaunuolis, o dar su mano koja... - jis delnu patapšnojo nelankstų savo kelį. - Ne, tokiam žygiui aš visiškai netikęs, kad ir kaip norėčiau jį atlikti.

- Na taip, - sutiko Stiuartas. - Aš gi esu beveik berankis, kaip teisingai pastebėjo Poliorketas. Tad mudu esame išgelbėti. Kokiomis lemtingomis negaliomis gali pasigirti likusieji?

- Paklausykite! - suriko Porteris. - Pirmiausia aš norėčiau sužinoti, kuo tai gali baigtis. Argi žmogui įmanoma įlįsti vidun pro garo tūbą? O kas atsitiks, jei klorai sumanys ją panaudoti, jam esant viduje?

- Nagi, Porteri, viskas juk priklauso nuo sportinės laimės. Čia ir prasideda visas įdomumas.

- Tačiau toks žmogus juk akimirksniu išvirtų tūboje tarsi koks krabas!

- Perspektyva gana viliojanti, tačiau kaip tik taip ir neatsitiktų. Garas tikrai nesrūtų ilgai, vos kokią sekundę ar dvi, o tiek laiko skafandro izoliacija, žinoma, atlaikytų. Be to, pliūpsnis veržiasi kelių šimtų mylių per minutę greičiu, tad jūs išlėktumėte iš laivo it kulka, garui nespėjus net jums padų sušildyti. Tiesą sakant, jūs akimoju atsidurtumėte kelių mylių atstu nuo laivo, ir jau tada jums tikrai nebegrėstų absoliučiai joks klorų pavojus. Žinoma, parsikapstyti atgal į laivą būtų visiškai neįmanoma.

Porteris srūte sruvo prakaitu.

- Tik nemanykite, kad sugebėsite mane įbauginti, Stiuartai.

- Nesugebėsiu? Vadinasi, jūs siūlotės savanoriu? Ar esate tikras, kad įvertinote viską, kas lauktų jūsų, išsviesto į atvirą kosmosą? Jūs liktumėte vienui vienas, pačia tikriausia žodžio prasme - visiškai vienas. Be to, išsviedęs jus garų pliūpsnis, be kita ko, jus dar ir smarkiai įsuktų. Jūs suktumėtės it vilkelis, bet šito nejaustumėte. Jums atrodytų, kad kabote nejudėdamas. Tik visos žvaigždės be paliovos skrietų aplink jus tokiu greičiu, kad jūs regėtumėte tik ištisines šviesos juostas. Jos niekada nesustotų. Net sukimosi greitis nesumažėtų nė per nago juodymą. Paskui ateitų toks metas, kai išsikrautų jūsų skafandro šildymo sistema. Pasibaigtų ir deguonies atsargos. Tad jūs mirtumėte, labai labai lėtai. Laiko apmąstymams turėtumėte į valias. Beje, jei esate nekantrus, galėtumėte paprasčiausiai atsisegti skafandrą. Žinoma, toks galas irgi nebūtų labai malonus. Esu matęs keleto žmonių, kuriems dėl vienokių ar kitokių priežasčių prakiuro skafandras, veidus. Tiesą sakant, vaizdelis gana šiurpokas. Tačiau šitaip viskas bent jau įvyktų gerokai greičiau. O paskui...

Porteris apsisuko ir klupinėdamas patraukė šalin.

Stiuartas nerūpestingai pareiškė:

- Na štai, dar viena nesėkmė. Vis dar siūlau stulbinantį žygdarbį. Kas gi sumokės daugiau? Kol kas negirdėjau nė vieno pasiūlymo...

Prašneko įnirtęs Poliorketas, kimiu balsu ištarti žodžiai nuskambėjo dar šiurkščiau:

- Kalbėk kalbėk, misteri Plačiaburni. Žvangink žvangink tą tuščią butelį. Labai greitai ateis toks metas, kai paspringsi nuosavais dantimis - mes tuo pasirūpinsime. Man regis, jau turime

vieną vaikiną, kuris mielai padarytų tai dabar pat, ar ne tiesa, misteri Porteri?

Porteris sviedė į Stiuartą iškalbingą žvilgsnį, visiškai patvirtinantį Poliorketo žodžius. Bet nutylėjo.

Stiuartas paklausė:

- O kaipgi jūs, Poliorketai? Jūs - vyras su kiaušiais, susidorosite ir plikomis rankomis. Gal norite, kad padėčiau apsivilkti skafandrą?

- Kai man prireiks pagalbos, nedelsdamas paprašysiu.

- O jūs, Leblankai?

Jaunuolis net susigūžė.

- Net jeigu tai padėtų jums sugrįžti pas Margaritą?

Leblankas tik papurtė galvą, neįstengdamas išdaužti nė žodžio.

- Mulenai?

- Ką gi... Aš pamėginsiu.

- Jūs... ką?

- Sakau: taip, aš pamėginsiu. Šiaip ar taip, sumanymas juk mano.

Valandėlei Stiuartas neteko amo.

- Jūs rimtai? - pagaliau išspaudė jis. - Bet kaip gi šitaip?..

Mulenas vos vos papūtė lūpas.

- Panašu, kad daugiau nėra kam.

- Bet tai juk ne priežastis! Ypač jums.

Mulenas gūžtelėjo pečiais.

Stiuartui už nugaros į grindis subarškėjo lazdelė. Vindhemas prasibrovė pro jį ir pasuko prie Muleno.

Jis paklausė:

- Jūs tikrai ketinate eiti, Mulenai?

- Taip, pulkininke.

- Tokiu atveju tegul aš būsiu prakeiktas, jei nepaspausiu jums rankos! Jūs... dangus mato - jūs esate tikras žemietis! Padarykite tai - ir nesvarbu, laimėsite ar žūsite, aš būsiu jūsų žygdarbio liudininkas!

Mulenas kiek negrabiai ištraukė ranką iš stiprių, nors ir kiek virpančių Vindhemo gniaužtų.

Gi Stiuartas tiesiog stypsojo išsižiojęs. Jis atsidūrė nepavydėtinoje padėtyje. Iki šiol kaip gyvas nebuvo ničnieko panašaus patyręs. Iš visų ypač nejaukių situacijų, į kurias jam, tiesa, labai nedažnai, tekdavo pakliūti, ši buvo užvis ypatingiausia.

Jis nebeturėjo ką sakyti, štai kas.

Visus kausčiusi įtampa nėmaž neatlėgo, bet visiškai pasikeitė. Juoda neviltis išsisklaidė, ją pakeitė sąmokslo virpulys. Net-

gi Poliorketas ėmėsi apžiūrinėti skafandrus, keliais šiurkščiais žodeliais vis pakomentuodamas, kuris jam atrodąs geriausias.

Mulenui teko išties gerokai pavargti. Nors bendrakelioniai suveržė visas sąsagas tiek, kiek tik buvo įmanoma, skafandras vis vien kabojo ant jo kaip maišas. Galų gale Mulenas apsirengė, beliko priveržti tik šalmą. Jis pasukiojo kaklą.

Stiuartas su didžiausiu vargu pakėlė šalmą. Šis buvo sunkus, ir dirbtinės plazmos rankomis Stiuartas vos įstengė jį nulaikyti. Jis pratarė:

- Jeigu jums niežti nosį, verčiau iš karto ir pasikasykite. Paskui negreitai beturėsite tokią galimybę.

Jis nepridūrė: tikriausiai niekad jos nebeturėsite. Bet kaip tik taip pagalvojo.

Mulenas ramiai pareiškė:

- Manau, man reiktų pasiimti atsarginį deguonies cilindrą.

- Nebloga mintis.

- Su srovę susilpninančiu vožtuvu.

Stiuartas linktelėjo.

- Suprantu, ką turite omenyje. Jeigu atsitiktų taip, kad jus išsvies iš laivo, jūs galėtumėte pasinaudoti cilindru kaip atoveiksmio varikliu ir pamėginti parsikapstyti atgal.

Jie užmaukšlino Mulenui šalmą ir prikabino atsarginį cilindrą prie juosmens. Poliorketas ir Leblankas kelte įkėlė jį į žiojinčią atviro L - vamzdžio angą. Iš ten tvoskė grėsminga tamsa, vamzdžio vidų dengiantis metalas buvo nudažytas gedulinga juoda spalva. Stiuartas galėjo prisiekti užuodęs suplėkusios smarvės dvelktelėjimą, nors ir puikiai žinojo, kad tai tik vaizduotės padarinys.

Kai Mulenas buvo jau pusiau sulindęs į vamzdį, Stiuartas valandėlei jį sulaikė. Jis patapšnojo mažojo žmogeliuko veidą dengiančią plokštę.

- Ar girdite mane?

Galva skafandre linktelėjo.

- Oras cirkuliuoja normaliai? Neliko jokių paskutinės akimirkos problemų?

Mulenas kilstelėjo ranką užtikrindamas, kad kol kas viskas gerai.

- Neužmirškite - išlindęs išorėn nesinaudokite skafandro radiju. Klorai gali sugauti jūsų signalus.

Nenoromis jis atsitraukė nuo angos. Rudos, sudiržusios Poliorketo rankos leido Muleną vis žemiau ir žemiau, kol visi aiškiai išgirdo dunkstelėjimą, kai plienu kaustyti skafandro padai atsitrenkė į išorinį vožtuvą. Tuomet trinktelėjo užsiverdamas vidinis vožtuvas - trinktelėjo kažkaip šiurpiai, tarsi bylodamas apie nebeatšaukiamą lemtį. Suspaustas gailiai sušvilpė įžambiai įleistas silikono tarpiklis. Pasilikusieji sandariai užvėrė angą.

Stiuartas stovėjo prie sverto, kontroliuojančio išorinį vožtuvą. Paskui jį nuspaudė, ir vamzdžio vidaus oro slėgio matuoklės rodyklė nukrito iki nulio. Sužibo mažytis raudonas žiburiukas, perspėjantis, kad išorinis vožtuvas atviras. Paskui šviesėlė užgeso, vožtuvas užsivėrė ir matuoklės rodyklė palengva vėl užkopė iki penkiolikos svarų padalos.

Jie vėl atidarė vidinį vožtuvą ir įsitikino, kad vamzdis tuščias.

Pirmasis prašneko Poliorketas:

- Tai mažasis kietuolis! Jis tikrai išlindo išorėn! - Tarsi dar negalėdamas patikėti jis apžvelgė kitus. - Šitoks neūžauga - bet vaikinas su kiaušiais!

Stiuartas atsiliepė:

- Klausykite, mums čia derėtų būti viskam pasiruošusiems. Tiesa, nelabai įtikėtina, bet visgi galėjo būti, kad klorai užfiksavo atsidarančius ir vėl užsidarančius vožtuvus. Jeigu taip atsitiko, jie būtinai susiruoš patikrinti, kas čia vyksta, tad verčiau išsyk apsidrauskime...

- Kaip? - paklausė Vindhemas.

- Jie įeis ir išsyk pastebės, kad nematyti Muleno. Mes pasakysime, kad jis ten, priekyje. Na, klorai žino, kad žmonės turi tokią keistą savybę - nuėję į tualetą paprastai užsidaro ir nepakenčia, jeigu ten jiems kas nors trukdo. Tad klorai tikrinti ten nebandys. Jei tuo metu sugebėsime apdumti jiems akis...

- O kas, jeigu jie sumanys palaukti arba patikrinti skafandrus? - suabejojo Porteris.

Stiuartas gūžtelėjo pečiais:

- Tikėkimės, kad šito jie nesumanys. Ir dar... Poliorketai, kai jie įeis, nebandykite griebti kuriam nors už gerklės.

Poliorketas suniurzgė:

- Griebti kažką už gerklės, kai tas mažylis ten, išorėje? Kuo jūs mane laikote? - Jis priešiškai įsistebeilijo į Stiuartą, o paskui smarkiai pasikasė garbanotą pakaušį. - O aš dar juokiausi iš jo... Laikiau jį sena boba. Dabar dėl to taip gėda...

Stiuartas atsikrenkštė. Ir pasakė:

- Žinote, aš irgi prišnekėjau visokių dalykų, kurie gal ir nebuvo tokie juokingi, kaip man atrodė. Jeigu ką nors įžeidžiau, norėčiau atsiprašyti.

Paniuręs jis nusigręžė ir nusliūkino prie savo lovos. Netrukus išgirdo atsargius žingsnius už nugaros. Kažkas palietė jo rankovę. Stiuartas grįžtelėjo. Tai buvo Leblankas.

Jaunuolis tyliai ištarė:

- Man vis dar tebeatrodo, kad misteris Mulenas - jau pagyvenęs žmogus.

- Na taip, iš vaikystės jis jau senokai išaugęs. Manding, jam kokie keturiasdešimt penkeri ar penkiasdešimt.

Leblankas tęsė:

- Kaip manote, misteri Stiuartai, ar tik vietoje jo neturėjau eiti aš? Juk aš iš jūsų visų jauniausias. Labai nemalonu, kai pagalvoji, kad vietoj tavęs išėjo senis. Nuo tos minties pasijuntu iš tiesų šlykščiai.

- Žinau. O jeigu jis žus, visi pasijusime nelabai kaip.

- Bet jis juk išėjo savo noru! Mes nepriverteme jo, juk tiesa?

- Verčiau nemėginkite apsigaudinėti ir nusipurtyti atsakomybės, Leblankai. Nuo to geriau tikrai nepasijusite. Tiesiog jis iš mūsų visų turėjo patį svariausią motyvą rizikuoti.

Stiuartas nutilo ir nugrimzdo mintyse.

Mulenas pajuto, kaip kliūtis po jo kojomis prasmego, o jį supančios sienos ėmė didžiuliu greičiu čiuožti į šalis - pernelyg greitai. Jis suvokė, kad tai oro gūsis veržiasi laukan, drauge nešdamas ir jį. Mulenas karštligiškai rankomis ir kojomis įsirėmė į sieną, stengdamasis susistabdyti. Žinoma, oro srautas ir buvo skirtas nublokšti lavonus kuo toliau nuo laivo, bet jis juk nebuvo lavonas - bent jau kol kas.

Ūmai jo kojos sumataravo ir į kažką atsitrenkė. Jis išgirdo pliaukštelėjimą - vienas įmagnetintas jo kulnas tvirtai prisikabino prie laivo korpuso, o visas kūnas tuo tarpu lėkė tolyn tarsi iššautas kamštis. Mulenas pasijuto pavojingai švytuojąs ant pat laive atsivėrusios skylės kraštelio - staiga persiorientavęs jis suvokė žvelgiąs žemyn, į duobės gelmę. Paskui jis žingtelėjo atatupstas - dangtis savaime pasikėlė ir sandariai užkimšo skylę.

Muleną užgriuvo nerealybės pojūtis. Be jokios abejonės, būtybė, kiurksanti ant išorinio laivo korpuso, negali būti jis. Ne, tik ne Rendolfas F. Mulenas. Tik labai nedaugelis žmonių galėjo pasigirti kada nors stovėję laivo išorėje. Netgi iš tų, kuriems kosminės kelionės buvo duona kasdieninė.

Tiktai palaipsniui jis suvokė, kad visą jo kūną varsto skausmas. Išsvilpdamas pro skylę, kai viena koja tuo tarpu jau buvo tvirtai prilipusi prie paviršiaus, jis vos neperlūžo pusiau. Dabar jis labai atsargiai pabandė pasijudinti, ir tuoj pat patyrė, kad kūnas juda visiškai nepaklusdamas valiai ir suvaldyti jo beveik neįmanoma. Mulenas vylėsi, kad nė vienas kaulas nelūžo, tačiau viso kairiojo šono raumenys skausmingai trūkčiojo.

Tik po kurio laiko jis kiek atsitokėjo, ir tik tada sumojo, kad žibintai, įtaisyti skafandro riešuose, įjungti. Jų šviesoje jis ir dėbsojo į L - vamzdžio juodumą. Mulenas krustelėjo, persmelktas stingdančios minties, kad klorai iš vidaus gali pastebėti prie pat laivo korpuso klydinėjančias dvi švieseles. Vargais negalais jis pasiekė juosmenyje įmontuotą mygtuką ir išjungė žibintus.

Mulenui ir į galvą nebuvo atėję, kad, stovėdamas tiesiog ant laivo korpuso, jis neįstengs jo įžiūrėti. Apačioje, tiesiog po juo,

plytėjo tiktai tamsa - lygiai tokia pat, kaip ir virš jo. Tiesa, čia dar žybčiojo žvaigždės - aštrūs, ryškūs tolimi taškeliai. Tačiau daugiau - ničnieko. Niekur daugiau ničnieko nebuvo. Po kojomis nebuvo netgi žvaigždžių. Tiesą sakant, nebuvo ir pačių kojų.

Mulenas atsilošė ir pažvelgė į žvaigždes. Jam visiškai apsvaigo galva. Žvaigždės lėtai judėjo. Tiksliau, jos žibėjo nė nekrustelėdamos, o sukosi pats laivas, tačiau Mulenas niekaip neįstengė įteigti savo akims, kad tai, ką byloja protas, yra tiesa. Judėjo jos. Jis sekė jas žvilgsniu - jos lėtai slydo žemyn, kol pagaliau pradingdavo už laivo. Iš priešingos pusės išnirdavo kitos žvaigždės ir palengva kildavo aukštyn. Horizontas buvo juodut juodutėlis. Laivas egzistavo tik kaip regionas, kuriame nešvietė nė viena žvaigždė.

Nė viena žvaigždė? Ne visai - štai viena, tiesiog po kojomis. Mulenas vos neištiesė rankos prie jos, bet tuoj pat sumojo, kad tai tik atspindys veidrodiniame spindinčio metalo paviršiuje.

Jie skriejo tūkstančių mylių per valandą greičiu. Žvaigždės. Laivas. Ir jis pats. Tačiau tai ničnieko nereiškė. Muleno pojūčiai fiksavo tik begalinę tylą ir tamsą. Ir dar tą lėtą žvaigždžių sukimąsi. Žvilgsnis nuslydo paskui judančią žvaigždę...

Ir šalmu pridengta jo galva dunkstelėjo į laivo korpusą. Nuaidėjo skaidrus garsas, panašus į varpelio tilindžiavimą.

Panikos apimtas Mulenas apsigraibė aplink save nejautriomis, gremėzdiškomis suslėgto putnago pirštinėmis. Jo kojos vis dar buvo tvirtai prikibusios prie laivo korpuso - bent jau tai nekėlė abejonių. Tačiau likusioji kūno dalis dryksojo atsilošusi, stačiu kampu sulinkusi per kelius. Laivo paviršiuje neveikė nė pati menkiausia traukos jėga. Mulenas galėjo atsilošti kiek pajėgdamas, tačiau kadangi viršutinės jo kūno dalies visiškai netraukė žemyn, sąnariai net negavo signalo, kad jis kiūto taip absurdiškai išsirietęs. Jo kūnas paprasčiausiai kybojo nekeisdamas pozos.

Mulenas stipriai atsistūmė nuo korpuso, ir viršutinė jo kūno dalis šaute šovė aukštyn. Tačiau išsitiesęs jis neįstengė susistabdyti ir tėškėsi į korpusą - šįsyk kniūbsčias.

Jis pabandė dar kartą, dabar jau daug lėčiau, abiem rankomis prisilaikydamas korpuso. Galų gale jam pavyko atsitūpti. Dabar - stotis. Labai lėtai. Tiesiog aukštyn. Į šalis ištiestos rankos padės išlaikyti pusiausvyrą.

Galų gale jis stovėjo tiesiai, puikiai suvokdamas, kaip jį pykina, kaip svaigsta galva.

Mulenas apsidairė. Viešpatie šventas, kur gi tos garo tūbos? Jis nevaliojo jų įžiūrėti. Jos buvo juoduma juodumoje. Visiškas niekas visiškoje tuštumoje.

Mulenas paskubomis įjungė riešų žibintus. Atvirame kosmose nebuvo jokių spindulių, tiktai eliptinės, aštriai apibrėžtos žyd-

ro plieno dėmės, atspindinčios šviesą tiesiog į jo regėjimo lauką. Atsimušusios į kokią nors kliūtį, jos atspindėdavo aštrų it peilis, juodą kaip kosmoso gelmės šešėlį. Švytėjimo siekiamą zoną žibintai nutvieksdavo staigiai, šviesa nė kiek neišsisklaidydavo.

Mulenas krustelėjo rankas, ir visas jo kūnas kaipmat pasviro į priešingą pusę - veiksmas ir atoveiksmis. Lygaus, cilindro pavidalo garo tūbos paviršiaus vaizdas kone liuoktelėjo tiesiog ant jo.

Mulenas pabandė krustelėti tenlink. Koja buvo tvirtai prikibusi prie laivo korpuso. Mulenas įsitempęs iš paskutiniųjų stengėsi išplėšti koją iš to klampsmėlio, kurio gramzdinanti jėga silpo gana sparčiai. Kilstelėjęs koją per tris colius, jis pasijuto beveik išsivadavęs; tačiau pakėlęs ją antra tiek, pajuto tuoj pat nuskrisiąs.

Jis žingtelėjo pirmyn ir nuleido koją; klampsmėlis ją tuojau pat vėl įtraukė. Kai nuo kulno iki korpuso paviršiaus beliko du coliai, skafandro batas nevaldomas dunkstelėjo žemyn; Mulenui pasirodė, kad žvangėjimas nusirito visu laivo paviršiumi. Vibracija nuvilnijo skafandru, gerokai sustiprindama garsą ausyse.

Siaubo apimtas jis taip ir sustingo. Skafandro viduje esančią atmosferą sausinantys dehidratoriai neįstengė susidoroti su staigiu prakaito pliūpsniu, išpylusiu jo kaktą ir pažastis.

Kurį laiką luktelėjęs jis pabandė vėl kilstelėti koją. Šįsyk - vos per colį. Iš visų jėgų stengdamasis išlaikyti koją tame pačiame aukštyje, Mulenas atsargiai stumtelėjo ją pirmyn. Horizontalus judesys nereikalavo jokių pastangų - ta kryptis buvo statmena magnetinių laukų linijoms. Tačiau visąlaik teko saugotis, kad horizontaliai judančios kojos magnetas staigiai netruktelėtų žemyn. Galų gale Mulenas atsargiai vėl priglaudė padą prie laivo paviršiaus.

Žmogus net pūkštė nuo įtampos. Kiekvienas žingsnis buvo tikra kankynė. Kelių sausgyslės treškėjo, šoną varstyte varstė tarsi peiliais.

Mulenas stabtelėjo, kad bent kiek pradžiūtų prakaitas. Aprasojęs antveidis šiuo metu - anaiptol ne pati palankiausia aplinkybė. Mulenas įjungė riešų žibintus ir išvydo tiesiog priešais dunksantį garo cilindrą.

Tokių cilindrų laive buvo keturi; maždaug ties viduriu jie grandine juosė visą korpusą, išdėstyti vienodais devyniasdešimties laipsnių intervalais. Garo tūbos buvo skirtos "švelniam" laivo kurso pakeitimui. Paprastai laivas manevruodavo galingais, priekigalyje ir uodegoje įtaisytais varikliais, kurie varančiąja arba stabdančiąja jėga palaikydavo stabilų greitį. Be to, laive dar buvo ir hiperbranduolinis variklis, kurio dėka erdvėlaivis galėdavo atlikti erdvę ryjančius šuolius.

Bet retkarčiais atsitikdavo taip, kad skrydžio kursą prireikdavo pakoreguoti visai nežymiai - tada garo cilindrai ir sulaukdavo

savo eilės. Po vieną jie galėjo stumtelėti laivą į viršų, į apačią, kairėn arba dešinėn. Įjungus juos poromis ir kruopščiai apskaičiavus išmetamų garų kiekį, laivą buvo galima pasukti bet kuria pageidaujama kryptimi.

Šio įtaiso niekas netobulino jau ištisus šimtmečius - jis tiesiog buvo pernelyg paprastas, kad dar imtumeis jį tobulinti. Branduolinė baterija įkaitindavo hermetiškame konteineryje laikomą vandenį, paversdama jį garais, mažiau nei per sekundę pakeldama jo temperatūrą tiek, kad vanduo suskildavo į vandenilio ir deguonies mišinį, o paskui - į elektronų ir jonų mišinį. Turbūt galiausiai vanduo visiškai suirdavo. Niekam net į galvą nešovė tuo pasidomėti. Sistema veikė puikiai, ir nebuvo jokio reikalo tikrinti.

Temperatūrai pasiekus kritinį tašką, atsiverdavo adatinis vožtuvas, ir garai pliūptelėdavo laukan vos kelias akimirkas trunkančiu, tačiau neįtikėtinos galios srautu. Gi laivas neišvengiamai didingai pasisukdavo aplink savo paties gravitacijos centrą priešinga garų pliūpsniui kryptimi. Kai tik posūkis pasiekdavo numatytą kampą, iš simetriškos, kitoje laivo pusėje įtaisytos tūbos pliūptelėdavo tokio pat galingumo garų srautas, kuris sėkmingai sustabdydavo sukimąsi. Tokiu būdu laivas ir toliau skriedavo tuo pačiu greičiu, bet jau kita kryptimi.

Mulenas pagaliau pasiekė garo cilindro angą. Jis pabandė įsivaizduoti, kaip pats atrodąs šią akimirką: mažytis taškelis, balansuojantis pačiame gale įtaiso, kyšančio iš milžiniškos, kiaušinio pavidalo konstrukcijos, skrodžiančios kosminę erdvę dešimties tūkstančių mylių per valandą greičiu.

Vis dėlto garo srautas nepliūptelėjo ir nenušlavė jo nuo korpuso, o magnetiniai skafandro kulnai buvo prilipę prie paviršiaus net dar tvirčiau, nei Mulenas būtų pageidavęs.

Įjungęs žibintus jis pasilenkė ir pažvelgė į tūbos gelmę. Orientacijos kryptis vėl pasikeitė - dabar Mulenui atrodė, kad laivas beprotišku greičiu garma į bedugnę. Jis siektelėjo kokios nors atramos, norėdamas įsitverti, bet tuoj pat suvokė niekur nekrintąs. Atvirame kosmose realiai neegzistavo kryptys “aukštyn” ar “žemyn”, išskyrus tas, kaip jas suvokė apkvaitusi Muleno sąmonė.

Cilindro skersmuo buvo kaip tik toks, kad vidun galėtų įlįsti žmogus - taip buvo padaryta specialiai, kad prireikus ką nors suremontuoti, mechanikas be didesnio vargo sutilptų tūboje. Žibintai išplėšė iš tamsos žemyn vedančias pakopas, įtaisytas kaip tik priešingoje tūbos pusėje nuo tos, kurioje kiūtojo Mulenas. Jis lengviau atsiduso, išpūsdamas tokį oro gūsį, kokį tik galėjo sau leisti. Kai kuriuose laivuose kopėčių nebūdavo.

Mulenas nusikapstė iki kopėčių, nors su kiekvienu žingsniu atrodė, kad laivo paviršius tiesiog slysta iš po kojų. Jis kilstelė-

jo ranką, persvėręs ją per tūbos kraštą užčiuopė viršutinę pakopą, tada atsargiai atplėšė nuo korpuso vieną koją, paskui - kitą ir įsirangė vidun.

Nuo pat žygio pradžios skrandyje užsiveržęs kietas mazgas dabar ėmė skausmingai trūkčioti. Jeigu kaip tik šiuo metu jie sugalvos manevruoti, jeigu kaip tik dabar pliūptelės garų srautas...

Jis to net neišgirs, net nesužinos. Vieną akimirksnį jis dar tvirtai laikysis kopėčių skersinio, laisvąja ranka lėtai grabaliodamas kito. O po akimirkos jau atsidurs vienui vienas atvirame kosmose, laivas jam bebus tik juodas juodas tuštumos lopas, amžiams pradingęs tarp žvaigždžių. Tikriausiai jam dar bus skirta išvysti mirgančiu debesiu sūkuriuojančių, drauge su juo išlėkusių ledo kristalų verpetą, kiekvienas ledokšnis sublykčios, atspindėdamas žibintų šviesą. Ledo sūkurys lėtai artės ir suksis aplink jį, pritrauktas jo kūno masės, panašiai kaip vos įžiūrimus planetų taškelius pritraukia absurdiškai maža Saulė.

Jį vėl išpylė prakaitas, dabar jau Mulenas suvokė ir kamuojantį jį troškulį. Jis prisivertė negalvoti apie tai. Kol neišsiners iš skafandro, apie gėrimą nėra ko nė svajoti... jei tik išvis kada nors išsiners.

Dar vienas skersinis. Ir dar. Ir dar. Kiek gi jų bus iš viso? Jo ranka slystelėjo. Netikėdamas savo akimis Mulenas įsispoksojo į glotnų paviršių, aštriai blizgantį žibintų šviesoje.

Ledas?

O kodėl gi ne? Juk garas, nors ir neįtikėtinai įkaitęs, susiduria su metalo paviršiumi, kurio temperatūra siekia beveik absoliutų nulį. Per tas kelias akimirkas, kol trunka pliūpsnis, metalas tikrai nespėja įkaisti iki aukštesnės nei vandens užšalimo temperatūros. Tad nieko nuostabaus, kad susikondensuoja ledo luobas, kuris ilgainiui lėtai išsisklaido vakuume. Tik ta aplinkybė, kad procesas užsibaigdavo neįtikėtinai greitai, ir saugojo tiek garo tūbas, tiek patį vandens konteinerį nuo išsilydymo.

Pagaliau grabinėjanti Muleno ranka užčiuopė kelio galą. Jis vėl įjungė žibintus. Siaubo kupinos jo akys smigo tiesiog į garo vamzdį, kurio skersmuo siekė vos pusę colio. Vamzdis atrodė negyvas ir visiškai nepavojingas. Tačiau kaip tik taip jis ir atrodo visada, išskyrus mikrosekundę prieš...

Vamzdį dengė išorinis garo gaubtas. Jis sukiojosi ant centrinės stebulės, spyruoklėmis pritvirtintos išorinėje pusėje ir tvirtai priveržtos vidinėje. Spyruoklių dėka pirmasis galingas garo pliūpsnis išsiverždavo pro gaubtą, įveikdamas itin stiprią laivo inerciją. Tada garai patekdavo į vidinę kamerą, pliūpsnio jėga kiek nusilpdavo, bet pradinis energijos kiekis likdavo nepakitęs, tik kiek išsklaidytas - tokiu būdu gerokai sumažėdavo pavojus pramušti patį laivo korpusą.

Mulenas tvirtai įsirėmė į kopėčių skersinį ir iš visų jėgų užgulė išorinį gaubtą. Šis vos vos krustelėjo. Tiesa, jis buvo labai standus, bet Mulenas ir neketino smarkiai jo įspausti - tik tiek, kad jis iš anos pusės užkabintų sraigtą. Mulenas pajuto, kaip sraigtas įstrigo savo vietoje.

Įtempęs visas jėgas jis ėmė sukti gaubtą, jausdamas, kaip visas kūnas sukasi priešinga kryptimi. Gaubtas laikėsi tvirtai, visa įtampa dabar kliuvo sraigtui, nes Mulenas kruopščiai sureguliavo mažytį kontrolinį svertą, atpalaiduojantį spyruokles. Kaip puikiai dabar jis prisiminė visas ta tema perskaitytas knygas!

Galų gale jis atsidūrė pačioje šliuzo kameroje, kuri buvo pakankamai didelė, kad joje galėtų patogiai išsitekti žmogus - čia vėlgi viskas buvo pritaikyta remonto darbams. Dabar jau garo srautas nebebūtų išsviedęs Muleno iš laivo. Jei srautas pliūptelėtų kaip tik šiuo metu, jis priplotų Muleną prie vidinio gaubto - ir dar su tokia jėga, kad iš žmogaus šlapia vieta teliktų. Tai būtų bent jau staigi mirtis, kurios jis tikrai nesuspėtų pajusti.

Lėtai lėtai Mulenas atkabino atsarginį deguonies cilindrą. Nuo vairinės jį beskyrė tik vidinis šliuzo kameros gaubtas. Šis gaubtas atsiverdavo į išorę, kad švilpiantis garų srautas ne tik jo neatidarytų, bet ir dar tvirčiau prislėgtų. Gaubto forma idealiai atitiko angos formą, neliko nė menkiausio plyšelio. Atidaryti jo iš išorės buvo visiškai neįmanoma.

Mulenas įsitaisė virš gaubto, sulenkta nugara įsiremdamas į vidinį šliuzo kameros paviršių. Kvėpuoti tokioje pozoje anaiptol nebuvo lengva. Atsarginis deguonies cilindras kadaravo ganėtinai keistu kampu. Mulenas sulenkė metalinę cilindro žarnelę ir staigiai ją atleidęs taip tvojo jos galu į vidinį gaubtą, kad vibracija sudrebino visą šliuzą. Dar vienas smūgis. Ir dar...

Klorai tiesiog negali neatkreipti į tai dėmesio! Jie būtinai privalo atkakti čia pasižiūrėti, kas atsitiko!

Mulenas neturėjo nė menkiausios galimybės iš anksto įspėti, kada jie pasirodys. Įprastu atveju pirmiausia jie turėtų prileisti šliuzo kamerą oro ir tokiu būdu užtrenkti išorinį gaubtą. Tačiau dabar šis smygsojo ant centrinio sraigto, nuo angos krašto jį skyrė nemenkas tarpas. Oras niekaip nebegalėjo užpildyti šliuzo kameros, pro tokią skylę jis kaipmat išsiverš į atvirą kosmosą.

Mulenas nesiliovė trankęs vidinio gaubto. Ar klorai bent pažvelgs į oro matuoklį, ar pastebės, kad jo rodyklė tebevirpa ties nuliu? O gal jie net neabejoja, kad visi laivo prietaisai veikia be priekaištų, ir net nedirsteli į juos?

Porteris nebeištvėrė:

- Jau pusantros valandos, kai jis išėjo.
- Žinau, - atsakė Stiuartas.

Visus juos kamavo nerimas, jie strykčiojo dėl kiekvieno nieko, tačiau tarpusavio santykių įtampa buvo atlėgusi. Visi jų emocijų siūleliai dabar vedė viena kryptimi - prie laivo korpuso.

Porteris paklausė:

- Kaip manote, gal jie jį sučiupo?

- Tokiu atveju mes jau būtume apie tai sužinoję, - trumpai atsakė Stiuartas.

Porterį gnybtelėjo nuoskauda: jis labai aiškiai jautė, kad visi kiti absoliučiai juo nesidomi. Jis galėjo tai suprasti - juk niekuo nenusipelnė bendrakeleionių pagarbos. Vieną akimirksnį jo sąmonę užliejo pasiteisinimų srautas. Juk visi kiti irgi kaip reikiant išsigando. Žmogus turi teisę bijoti. Niekas nenori mirti. Jis, Porteris, bent jau nepalūžo kaip kad Aristidas Poliorketas. Jis neverkė, kaip kad Leblankas. Jis...

Tačiau ten, laivo išorėn, išlindo Mulenas.

- Sakykite! - suriko Porteris. - Kodėl gi jis šitaip pasielgė?

Nieko nesuprasdami visi sužiuro į jį. Bet Porteriui tai nerūpėjo. Įkyri mintis jį graužė taip smarkiai, kad jis nebevaliojo jos nutylėti:

- Aš noriu sužinoti, kodėl Mulenas sutiko rizikuoti gyvybe.

- Tas žmogus, - atsiliepė Vindhemas, - yra tikras patriotas...

- Visai ne! Nieko panašaus! - kone isteriškai suriko Porteris. - Tas mažasis žmogeliukas išvis neturi jokių jausmų! Visus jo poelgius sąlygoja tik logiškos priežastys ir motyvai, o kaip tik juos aš ir norėčiau sužinoti, nes...

Jis taip ir neužbaigė sakinio. Argi jis galėjo balsu ištarti, kad motyvų, kurių pakako pusamžiui buhalteriui, juo labiau turėjo pakakti jam pačiam?

Poliorketas pareiškė:

- Jis - tiesiog pasiutusiai narsus žmogeliukas, štai kas.

Porteris atsistojo.

- Klausykite, - pareiškė jis. - Juk galėjo atsitikti ir taip, kad jis ten kažkur įstrigo. Kad ir ką šiuo metu jis veiktų, gali būti, kad vienas jis nebeįstengs užbaigti. Aš... Aš noriu eiti paskui jį.

Tai pasakęs jis sudrebėjo visu kūnu, su siaubu laukdamas, kad Stiuartas tuoj pat perlies jį sarkastišku žodžių kirčiu. Stiuartas dėbsojo į jį tikriausiai gerokai apstulbęs, bet Porteris nedrįso pažvelgti jam į akis ir įsitikinti, ar šis tikrai tik nustebęs.

Stiuartas švelniai atsakė:

- Duokime jam dar pusvalandį.

Krūptelėjęs Porteris pakėlė galvą. Stiuarto veide nebuvo nė šešėlio pajuokos. Jis netgi atrodė draugiškas. Visų veidai atrodė draugiški.

Porteris ištarė:

- O tada...

- O tada visi, kurie nori eiti, trauks burtus - ar kaip nors kitaip, ne mažiau demokratiškai, išsirinksime savanorį. Kas dar, be Porterio, pageidauja eiti?

Rankas pakėlė visi. Netgi Stiuartas.

Bet Porteris jautėsi laimingas. Jis juk pasiskelbė savanoriu pirmas. Jis nekantraudamas laukė, kol praeis tas pusvalandis.

Vis dėlto tai įvyko visiškai netikėtai. Išorinis liukas pokštelėjęs atsivėrė, ir pro jį kyštelėjo ilgas ir laibas, beveik begalvis, gyvatę primenantis kloro kaklas, nevaliojantis atsilaikyti prieš plūstančio oro srautą.

Atsarginis Muleno cilindras nušvilpė į šalį ir tik per plauką neatsikabino. Panikos apimtas Mulenas akimirkai sustingo, tačiau tuoj pat jį sugriebė, trūktelėjęs pakėlė virš šniokščiančios oro srovės, luktelėjo tiek, kiek išdrįso, kol prašniokš galingiausia banga ir oras vairinėje išretės, o tada iš visų jėgų vožė cilindru.

Cilindras kirto tiesiog per tą tvirtą gyslotą kaklą jį sutrupindamas. Mulenas tūnojo virš liuko, tad oro srautas jam buvo beveik visiškai nepavojingas. Jis vėl iškėlė cilindrą ir tvojo padarui per galvą taip, kad iš spoksančių šio akių beliko piršto skysčio klaneliai. Visiškai išretėjusioje atmosferoje, beveik vakuume, žalias kloro kraujas pliūpčiojo iš perkirsto kaklo.

Mulenas iš paskutiniųjų tvardėsi, kad nesusivemtų, nors supykino kaip reikiant.

Stengdamasis net neužkliūti žvilgsniu už išdrikusio kloro, Mulenas žingtelėjo atatupstas, viena ranka įsitvėrė išorinio gaubto ir visa jėga jį pasuko. Automatiškai įsitempė sraigto gale pritvirtintos spyruoklės, užtrenkdamos gaubtą. Kad ir kokie menki, atmosferos likučiai dar tvirčiau jį prispaudė, ir karštligiškai dirbantys siurbliai vėl ėmė tiekti orą į vairinę.

Mulenas perropojo sužalotą kloro kūną ir griūte įgriuvo į patalpą. Čia buvo tuščia.

Po valandėlės atsitokėjęs jis suvokė kiūtąs keturpėsčias. Jis sunkiai atsistojo. Mulenas visiškai nebuvo pagalvojęs apie tą šoką, kurį patirs staigiai perėjęs iš nesvarumo būklės į gravitacijos sąlygas. Maža to, vairinėje buvo sukurta klorų pasaulio traukos jėga, o tai reiškė, kad, įskaitant ir skafandrą, smulkų Muleno kūną prislėgė penkiasdešimties procentų viršsvoris. Gerai bent tai, dingtelėjo jam, kad tos prakeiktos metalinės klumpės taip nebelimpa prie grindų. Mat laivo viduje grindys ir sienos buvo išmuštos kamštine medžiaga padengtu aliuminio sluoksniu.

Mulenas lėtai apsisuko. Begalvis kloras tysojo susmukęs; tik retsykiais visu jo kūnu perbėgantis virpulys bylojo, kad dar visai neseniai tai būta gyvo organizmo. Mulenas susiraukęs peržengė jį ir uždarė garo tūbos šliuzo kamerą.

Patalpoje tvyrojo kažkas nenusakoma, tačiau tai smarkiai slėgė. Lempos mirgėjo žalzganai geltona šviesa. Be jokios abejonės, čia buvo klorų atmosfera.

Visai nenoromis Mulenas kone aiktelėjo iš nuostabos, netgi susižavėjimo. Jis išsyk pastebėjo, kad klorai sugebėjo kažokiu būdu taip apdirbti įvairias medžiagas, kad šios taptų atsparios oksiduojančiam chloro poveikiui. Netgi ant sienos kabantis Žemės žemėlapis, atspaustas ant lygaus ir blizgančio, plastiku padengto popieriaus, atrodė it naujutėlis ir nėmaž nenukentėjęs. Pažįstmų žemynų kontūrų viliojamas, Mulenas žingtelėjo artyn...

Tik pačiu akies kraštu jis sugavo kažkokį judesį. Sunkaus skafandro varžomas, jis kaip sugebėdamas vikriau atsigręžė. Ir nesuspėjo užgniaužti riksmo. Kloras, kurį jis laikė negyvu, palengva stojosi.

Padaro kaklas bejėgiškai kabaliavo - lipni, gliti suniokotų audinių masė - tačiau jo rankos aklai tiesėsi pirmyn, o nesuskaičiuojami, žiedu krūtinę juosiantys čiuptuvėliai greitai vibravo tarsi visas miškas gyvačių liežuvių.

Be abejo, kloras buvo aklas. Sutraiškius jo kaklo stiebą, padaras neteko jutimo organų, be to, gerokai pridusęs jis prarado orientaciją. Tačiau pilve saugiai slypinčios smegenys liko nepažeistos. Kloras tebebuvo gyvas.

Mulenas atšlijo. Jis sukosi ratu, nevikriai ir visiškai nesėkmingai stengdamasis stypčioti ant pirštų galiukų, nors ir žinojo, kad sužalotas kloras ne tik aklas, bet ir kurčias. Padaras klupinėdamas slinko pirmyn, pagaliau atsitrenkė į sieną, užčiuopė sienos bei grindų susikirtimo liniją ir nušliaužė palei ją.

Mulenas karštligiškai apsižvalgė, akimis ieškodamas kokio nors ginklo, bet ničnieko neaptiko. Tiesa, ginkluotas buvo pats kloras, tačiau Mulenas nesiryžo siekti dėklo. Kodėl gi jis iš karto nepačiupo spindulinio pistoleto? Kvailys!

Vairinės durys atsidarė beveik be jokio garso. Visas drebėdamas Mulenas atsigręžė.

Vidun įėjo antrasis kloras - sveikutėlis, nė kiek nesužalotas. Akimirksnį jis sustingęs stovėjo tarpduryje, pastirę čiuptuvėliai ant jo krūtinės nė nevirptelėjo; laibas kaklo stiebas tįstelėjo pirmyn, šiurpios kibirkščiuojančios akys pirmiausia smigo į Muleną, paskui - į leisgyvį gentainį.

Dar akimirksnis - ir jo ranka žaibiškai slystelėjo prie šono.

Mulenas krustelėjo skatinamas vien tik reflekso, pats gerai nesuvokdamas, ką daro. Jis ištempė atsarginio deguonies cilindrą, kurį, vos įėjęs į vairinę, vėl buvo pasikabinęs prie juosmens, žarnelę ir lupte nulupo vožtuvą. Nė nesivargino mažinti slėgio. Deguonis siūbtelėjo nekontroliuojamu srautu, atoveiksmis buvo toks stiprus, kad Mulenas vos nesuklupo.

Jis plika akimi įžiūrėjo deguonies srautą. Blyškus gūsis be paliovos pampdamas skverbėsi į žalzganą chloro atmosferą. Srautas pasiekė klorą tą akimirksnį, kai šis uždėjo ranką ant pistoleto dėklo.

Kloro rankos šastelėjo į viršų. Mažutis snapas ant gumbą primenančios galvos išgąstingai prasižiojo, bet neišleido nė garselio. Kloras susverdėjo ir griuvo, dar akimirksnį rangėsi ir trūkčiojo, paskui nurimo. Mulenas priėjo arčiau ir ėmė lieti deguonies čiurkšlę tiesiog ant jo, tarsi gesindamas gaisrą. Paskui kilstelėjo sunkiai apautą koją ir sutrėškė laibą padaro kaklą.

Paskui Mulenas grįžo prie pirmojo kloro. Bet šis jau tysojo išsikėtojęs, sustingęs.

Visas patalpos oras jau buvo balzganas nuo deguonies koncentracijos, kurios pakaktų išguldyti visą legioną klorų. Atsarginis cilindras ištuštėjo.

Mulenas peržengė negyvą klorą, išsvirduliavo iš vairinės ir pagrindiniu koridoriumi patraukė į belaisvių patalpą.

Reakcija užgriuvo jį staiga. Mulenas slinko kūkčiodamas, apimtas aklo nevaldomo siaubo.

Stiuartas jautėsi mirtinai nusivaręs. Nepaisant dirbtinių rankų ir viso kito, jam vėl teko sėsti prie laivo valdymo pulto. Link jų jau artėjo du Žemės lengvieji kreiseriai. Daugiau nei dvidešimt keturias valandas Stiuartas valdė laivą visiškai vienas. Jis išmontavo oro chloravimo įrangą, iš naujo sukūrė senąją atmosferą, nustatė laivo buvimo vietą kosminėje erdvėje, apskaičiavo patogiausią maršrutą ir labai atsargiai pasiuntė koduotą signalą - kuris, kaip paaiškėjo, tikslą pasiekė.

Taigi išgirdęs virstelint vairinės duris, Stiuartas šiek tiek susierzino. Jautėsi pernelyg pavargęs, kad ištvertų dar ir pokalbį. Jis atsigręžė ir išvydo įeinantį Muleną.

Stiuartas šūktelėjo:

- Dėl Dievo meilės, grįžkite į lovą, Mulenai!

Mulenas atsakė:

- Aš jau ikvaliai išsimiegojau, nors dar ne taip seniai nebetikėjau, kad tai man kada nors pavyks.

- Kaip jaučiatės?

- Kūnas vis dar sustingęs. Ypač maudžia šoną, - jis susiraukė ir nejučia apsidairė.

- Galite nesidairyti, klorų čia nebėra, - pasakė Stiuartas. - Išsviedėme tuos vargšus nenaudėlius už borto. - Jis palingavo galvą. - Žinote, man buvo jų gaila. Juk patys sau kaip tik jie yra žmogiškos būtybės, o ateiviai - mes. Supraskite, aš visai nenoriu pasakyti, kad linkėjau jums pražūties.

- Aš suprantu.

Atsigręžęs Stiuartas skersa akimi dirstelėjo į mažąjį žmogelį, įdėmiai apžiūrinėjantį Žemės žemėlapį, ir kalbėjo toliau:

- Privalau atsiprašyti jūsų asmeniškai, Mulenai. Tiesą sakant, nelabai gerai apie jus galvojau.

- Turėjote tokią teisę, - sausai atsakė Mulenas. Jo balsas neišdavė absoliučiai jokių emocijų.

- Ne, neturėjau. Niekas neturi teisės niekinti kito. Nebent po labai ilgo bendravimo ir tikrai to nusipelnius.

- Jūs daug galvojote apie tai?

- Taip, ištisą dieną. Ar negalėčiau pasiaiškinti? Dėl visko kaltos šitos rankos. - Jis kilstelėjo ir išskėtė rankas. - Ne taip jau paprasta susitaikyti su mintimi, kad visi kiti žmonės turi savas, tikras rankas. Už tai aš tiesiog privalėjau visų jų nekęsti. Visada nerdavausi iš kailio, stengdamasis perprasti ir sumenkinti kitų žmonių paskatas, siekdavau išvilkti į dienos šviesą jų trūkumus, atskleisti jų kvailystes. Turėjau daryti viską, kas tik įmanoma, kad įrodyčiau sau: jiems pavydėti tikrai neverta.

Mulenas neramiai krustelėjo:

- Jūs visai neprivalote aiškintis...

- Privalau! Privalau! - Stiuartas įtemptai rikiavo mintis, stengdamasis sklandžiai išreikšti jas žodžiais. - Jau prieš daugybę metų praradau bet kokią viltį aptikti žmonėse bent krislą padorumo. O jūs imate ir įlendate į tą L - vamzdį...

- Turėtumėte suprasti, - atsiliepė Mulenas, - kad aš šitaip pasielgiau skatinamas labai praktiškų ir savanaudiškų motyvų. Visai nenoriu, kad jūs dabar mane įtikinėtumėte, jog esu didvyris.

- Aš ir neketinau jūsų įtikinėti. Puikiai žinau, kad be priežasties jūs ir piršto nepajudinsite. Svarbu kitkas - tai, ką šis jūsų veiksmas pažadino visuose likusiuose. Neįtikėtina, bet būrelis drebančių kvailių ūmai virto padoriais žmonėmis. Ir be jokių burtų! Tiesą sakant, jie visąlaik ir buvo padorūs žmonės. Tačiau reikėjo kažkokio akstino tam jų padorumui pažadinti - ir jūs jį mums suteikėte. Ir dar... aš pats juk esu vienas iš jų. Man irgi dar teks gerokai pasistengti, kad kada nors jums prilygčiau. Galbūt teks stengtis visą likusį gyvenimą.

Nepatogiai pasijutęs Mulenas nusigręžė. Jis stropiai pasilygino rankoves, kurios nėmaž nebuvo susiglamžiusios. Jo pirštas prigludo prie žemėlapio.

Jis pasakė:

- Aš gimiau Ričmonde, na, žinote, Virdžinijoje. Štai čia. Pirmiausia ten ir keliausiu. Kur gimęs jūs?

- Toronte, - atsakė Stiuartas.

- Štai čia. Žemėlapyje - visai netoli, tiesa?

Stiuartas paklausė:

- Ar pasakysite man vieną dalyką?

- Jei tik galėsiu.

- Kodėl gi jūs lindote į tą vamzdį?

Mulenas papūtė lūpas ir sausai atsakė klausimu į klausimą:

- Ar proziškas mano atsakymas nesugriaus jūsų patirto įkvepiančio įspūdžio?

- Galite vadinti tai intelektualiniu smalsumu. Mes, visi likusieji, turėjome tiesiog akis badančių motyvų. Porteris mirtinai baiminosi internavimo laikotarpio. Leblankas veržėsi sugrįžti pas mylimąją. Poliorketas trośko žudyti klorus. Vindhemas, pasak jo paties, buvo patriotas iki kaulų smegenų. Gi aš... turiu prisipažinti, kad laikiau save kilniu idealistu. Ir vis dėlto nė vieno iš mūsų motyvai nebuvo pakankamai stiprūs, kad priverstų mus apsivilkti skafandrą ir ropštis į L - vamzdį. Tad kas gi privertė taip pasielgti jus - iš visų žmonių jus vienintelį?

- Kodėl jūs šitaip išsireiškėte - "iš visų žmonių"?

- Tiktai neįsižeiskite, tačiau iš pažiūros atrodo, kad jums nebūdingi išvis jokie jausmai.

- Tikrai? - Muleno balsas nė kiek nepasikeitė. Jis liko toks pat aiškus ir tylus, tačiau dabar jame suskambėjo lyg ir kažkokia įtampa. - Tai tik nuolatinių pratybų rezultatas, misteri Stiuartai, ir savidisciplina. Tačiau toli gražu ne prigimtis. Toks mažas žmogus kaip aš ir negali turėti jokių gerbtinų jausmų. Ar gali būti kas nors juokingiau už tokį žmogeliuką kaip aš, sakykime, apimtą įsiūčio? Jeigu jus domina tikslūs skaičiai, mano ūgis - penkios pėdos ir pusė colio, svoris - šimtas du svarai. Jokiu būdu nevalia pamiršti nei pusės colio, nei dviejų svarų.

Argi aš galiu atrodyti orus? Arba išdidus? Argi galiu pasitempti visu ūgiu nesukeldamas aplinkinių kvatojimo? Kur man surasti moterį, kuri kikendama tučtuojau nepavytų manęs šalin? Taigi man nieko kito ir neliko, kaip tik išmokti slėpti bet kokią išorinę emocijų išraišką.

Jūs kalbate apie trūkumus. Juk niekas nė neatkreiptų dėmesio į jūsų rankas, niekas nepastebėtų, kad jos ne tokios, kokios turėtų būti, jeigu jūs pats neišklotumėte visko apie jas pirmam sutiktajam pirmąją bendravimo minutę! Gal manote, kad aš galiu nuslėpti tuos aštuonis colius ūgio, kurių stokoju? Juk kaip tik šią mano savybę žmonės pastebi pirmiausia - o dažniausiai išvis tik šią ir tepastebi.

Stiuartas susigėdo. Jis pasijuto įlindęs į asmeninę zoną, kur tikrai neturėjo teisės kišti nosį. Jis ištarė:

- Atleiskite.

- Už ką?

- Aš neturėjau versti jūsų kalbėti apie tokius dalykus. Pats privalėjau susiprasti, kad jūs... kad jūs...

- Kad aš - ką? Kad bandžiau įrodyti, jog ir aš esu šio to vertas? Pasistengiau visiems pademonstruoti, jog menkame mano kūne slypi milžino širdis?

- Aš būčiau pasakęs visa tai be jokios pašaipos.

- O kodėl nepasišaipius? Tai būtų išties kvailas sumanymas. To, ką padariau, priežastis - anaiptol ne ta. Ko gi aš būčiau pasiekęs, brandindamas tokius tikslus? Mane nugabentų į Žemę, pastatytų prieš televizijos kameras - žinoma, nuleidę jas kuo žemiau, kad į objektyvą pakliūtų mano veidas, arba mane patį pastatytų ant taburetės - ir apsagstytų mane medaliais?

- Tačiau, ko gero, kaip tik taip jie ir pasielgs.

- Ir kas man iš to? Visi tik ir sakys: "Tik pamanykite, toks mažiukas žmogelis!" O kas paskui? Negi turėsiu kiekvienam sutiktajam porinti: "Žinai, aš ir esu tas vaikinas, kurį praėjusį mėnesį apdovanojo už neįtikėtiną drąsą"? Kaip manote, misteri Stiuartai, kiek medalių prireiktų, kad aš paūgėčiau aštuoniais coliais ir pasunkėčiau šešiasdešimčia svarų?

Stiuartas atsakė:

- Kai taip viską išdėstėte, aš suprantu jūsų požiūrį.

Mulenas prašneko vos vos greitėliau; jo kalboje pasijuto šiek tiek kontroliuojamo karščio, kuris sušildė žodžius iki drungnos kambario temperatūros:

- Būdavo tokių dienų, kai aš prisiekinėdavau kada nors "jiems" dar parodysiąs - paslaptingiesiems "jiems", kurie galėjo būti nors ir visas pasaulis. Ketinau apleisti Žemę ir pats susikurti sau tinkamus pasaulius. Vyliausi tapsiąs naujuoju, dar mažesniu Napoleonu. Šitaip ir iškeliavau iš Žemės, nukakau į Arktūrą. Ir ką gi aš galėjau veikti Arktūre? Ką ypatingo galėjau veikti ten, kuo nebūčiau galėjęs užsiimti Žemėje? Ničnieko. Taip ir kiurksojau prie buhalterijos knygų. Vienu žodžiu, misteri Stiuartai, tuštybės laikotarpį aš jau pragyvenau. Ir nebebandau vaikščioti pasistiebęs ant pirštų galiukų.

- Tai kodėl gi jūs taip pasielgėte?

- Palikau Žemę dvidešimt aštuonerių. Atkeliavau į Arktūro sistemą. Nuo tada ten ir gyvenau. Ši kelionė - pirmosios mano atostogos, pirmasis sugrįžimas į Žemę po viso to laiko. Ketinau praleisti Žemėje šešis mėnesius. Bet užuot grįžęs į Žemę, pakliuvau į nelaisvę klorams, o jie būtų internavę mus neribotam laikui. Bet aš negalėjau - negalėjau! - leisti jiems sutrukdyti man grįžti į Žemę. Privalėjau jiems sukliudyti nepaisydamas jokios rizikos. Mano motyvas - ne meilė moteriai, ne baimė, ne neapykanta, ne bet kokios rūšies idealizmas. Mano jausmas buvo stipresnis už bet kurį iš šių...

Jis nutilo ir ištiesė ranką, tarsi ketindamas paglostyti ant sienos kabantį žemėlapį.

- Misteri Stiuartai, - tyliai paklausė Mulenas. - Ar jūsų niekada nekamavo tėvynės ilgesys?

FONDAS IR IMPERIJA

Prologas

Galaktinė Imperija po truputį iro.

Tai buvo neaprėpiama, galinga Imperija, apimanti milijonus pasaulių, išsibarsčiusių nuo vienos Paukščių Tako dvigubos spiralės atšakos iki kitos. Tad jos žlugimas irgi buvo neaprėpiamas ir truko labai ilgai, nes plito milžiniškoje erdvėje.

Imperija iro jau daugybę šimtmečių, kol pagaliau vienas žmogus suvokė jos žlugimą. Tas žmogus buvo Haris Seldonas - mokslininkas, tapęs paskutiniąja kūrybingumo kibirkštėle nesulaikomai ir vis labiau plintančiame irimo procese. Haris Seldonas sukūrė ir išvystė psichoistorijos mokslą, pasiekdamas neįtikėtinų aukštumų.

Psichoistorija domėjosi ne atskirais individais, o ištisomis žmonių masėmis. Tai buvo mokslas apie minias - minias, kurias sudarė milijardai asmenų. Psichoistorijos dėka tapo įmanoma numatyti žmonijos reakcijas į įvairius stimulus, ir netgi gana tiksliai - panašiai gerokai paprastesnėmis formulėmis būtų galima apskaičiuoti, kur nuriedės biliardo kamuolys. Nuspėti vieno atskiro individo reakcijų nevaliotų jokia žinoma matematika, tačiau milijardų reakcijos - tai jau visai kitas dalykas.

Haris Seldonas numatė savojo laikmečio socialines bei ekonomines tendencijas, perprato nesulaikomą ir vis sparčiau besiplečiantį irimo procesą ir apskaičiavo, kad turės praeiti ištisi trisdešimt tūkstančių metų, kol senosios Imperijos griuvėsiuose, per didžiulius vargus ir kančias išaugs nauja, dar galingesnė Imperija.

Sustabdyti žlugimą buvo jau per vėlu, tačiau dar nebuvo per vėlu pasiruošti, kad gerokai sutrumpėtų barbariškųjų laikų periodas. Seldonas įkūrė du Fondus "skirtinguose Galaktikos pakraščiuose", kruopščiai parinkęs jiems vietą. Jis viską suorganizavo taip, kad įvykiai klostytųsi kur kas greičiau, kad pakaktų vos vieno tūkstantmečio - ir iš pelenų prisikeltų nauja Imperija, kur kas stipresnė ir patvaresnė, kur kas sparčiau besivystanti.

Pirmoji trilogijos dalis - "Fondas" - (lietuviškai išleista 1994 m., PFAF 20 tomas) pasakoja apie pirmuosius du vieno iš tų dviejų Fondų gyvavimo šimtmečius.

Istorija prasideda nuošalioje Terminuso planetoje, esančioje pačiame vienos iš Galaktikos spiralės atšakų gale. Ten įsikū-

rė grupė iš Imperijos sostinės Trantoro ištremtų mokslininkų. Išvydamas juos imperatorius net nenutuokė, jog Haris Seldonas numatė tokią įvykių eigą, iš anksto pasiruošė, pats išsirinko Terminusą ir pasirūpino, kad mokslininkai būtų iškeldinti kaip tik ten. Skurdžioje, beveik jokių naudingų iškasenų neturinčioje planetoje vieninteliu mokslininkų darbu tapo Galaktikos Enciklopedijos kūrimas - jie rinko ir rūšiavo visas įmanomas mokslo, meno bei kitokias žinias, telkdami jas į milžinišką Enciklopediją, kad jos nebūtų prarastos, kad užgimsiančiai naujai Imperijai nereiktų visko kurti iš naujo. Pats Haris Seldonas netrukus mirė, bet pasekėjai tęsė jo darbą, net nenutuokdami apie kur kas svarbesnį Seldono jiems skirtą vaidmenį. Ištremtųjų mokslininkų tarpe nebuvo nė vieno tikro psichoistoriko, tad niekas iš jų nesugebėjo matematiškai apskaičiuoti ateities ir iš visų susidariusių krizių tekdavo patiems ieškoti optimaliausios išeities...

Imperijai yrant, Galaktikos pakraščiuose sparčiai formavosi "nepriklausomos karalystės", kurias valdė vietiniai karaliai bei karaliukai. Mokslo lygis jose buvo jau gerokai smukęs. Fondui iškilo visai reali grėsmė - kaimyninės Anakreono karalystės valdovas jau tiesė nagus į tokį lyg ir bejėgį mokslininkų pasaulėlį. Tada ir pribrendo pirmoji "Seldono krizė". Tačiau Terminuse gyveno išmintingas jaunas žmogus Salvoras Hardinas, kuris suvokė, kad anaiptol ne pati Enciklopedija buvo svarbiausiasis Seldono tikslas. Hardinas suorganizavo perversmą ir tapo Terminuso meru. Fondo įkūrimo penkiasdešimtmečio proga atsivėrė Seldono įkurta Laiko Saugykla, ir pats Haris Seldonas kreipėsi į savo pasekėjus, bylodamas tarsi iš ano pasaulio - nors jau kadai miręs, jis dar prieš mirtį numatė, kas turi įvykti ir Fondo mokslininkams paliko žinią. Tik dabar jis paaiškino, kad Terminusas ir dar vienas panašus Fondas kitame Galaktikos pakraštyje - tai būsimo atgimimo židiniai, būsimi Antrosios Galaktinės Imperijos lopšiai. Ištisus penkiasdešimt metų Seldonas negalėjo atskleisti tiesos, nes pernelyg laisvai veikdami mokslininkai galėjo sužlugdyti jo planus. Tuo tarpu pirmoji - ir lengviausiai įveikiama - krizė turėjo nukreipti Terminusą reikiama linkme, mokslininkams nebeliko kitos išeities, kaip tik imtis tam tikrų būtinų veiksmų.

Antroji krizė pribrendo po trisdešimties metų, kai Salvoras Hardinas buvo jau senas. Tačiau ir dabar jis gebėjo rasti išeitį. Visame regione vienintelis Fondas dar tebesinaudojo atomine energetika - ir jos dėka įstengė atsispirti priešiškiems kaimynų kėslams. Vis primityvėjančiuose aplinkiniuose pasauliuose paplito Fondo skleidžiama mokslo religija. Tik Fondas gebėjo apmokyti žynius elgtis su branduolinę energiją vartojančiais prietaisais, tik Fondas galėjo suteikti "Dievų maisto" - vaistų nuo mirtinų ligų...

Tačiau laikui bėgant religija išsikvėpė. Pribrendo trečioji Seldono krizė - ir tada į areną išėjo Hoberas Melou, pradžioje buvęs tik paprastas pirklys, o ilgainiui tapęs pirmuoju prekybos karaliumi. Religiją išstūmė ekonomika. Pardavinėdamas branduolinę energiją naudojančius prietaisus, Hoberas Melou išplėtė Fondo galią. Hoberas Melou laimėjo ekonominį karą su Korelos respublika, nors šiai pagalbą teikė vis dar gyvuojantys Imperijos likučiai.

Baigiantis antrajam Fondo įkūrimo šimtmečiui, Fondas jau buvo tapęs galingiausia Galaktikos valstybe, išskyrus tik vis dar egzistuojantį Imperijos branduolį, kuris, susikoncentravęs centrinėje Paukščių Tako dalyje, vis dar tebekontroliavo tris ketvirčius Visatos gyventojų bei išteklių.

Taigi Fondui neišvengiamai teks susidurti su nauju pavojumi - paskutiniuoju mirštančios Imperijos kirčiu.

Pribrendo ketvirtoji Seldono krizė - lemiamas Fondo ir Imperijos mūšis.

I DALIS

GENEROLAS

1. Magų paieškos

BELAS RIOSAS... Per savo ganėtinai trumpą karjerą Riosas užsitarnavo "Paskutiniojo Imperijos Karvedžio" titulą - ir iš tiesų jo nusipelnė. Kruopščiai išstudijavus visas jo organizuotas kampanijas paaiškėja, kad strategijos srityje jis nėmaž nenusileido Perifojui, o sugebėjimais vadovauti žmonėms netgi jį pranoko. Tačiau Riosas gyveno Imperijos saulėlydžio laikais, tad Perifojaus - užkariautojo šlovės jam buvo visiškai neįmanoma pasiekti. Vis dėlto Riosui irgi pasitaikė šansas, kai, būdamas vienas iš galingiausių Imperijos generolų, jis akis į akį susidūrė su Fondu... *

GALAKTIKOS ENCIKLOPEDIJA

Belas Riosas keliavo be palydos, kas gerokai prieštaravo rūmų etiketui - laivyno, dislokuoto vis dar gerokai pavojingoje Galaktikos Imperijos pasienio žvaigždžių sistemoje, vadui nieku gyvu nederėjo keliauti vienam.

Tačiau Belas Riosas buvo jaunas ir kupinas energijos - pakankamai energingas, kad bejausmis ir visa ką apskaičiuojantis dvaras išsiųstų jį taip arti Visatos pakraščio, kaip tik įmanoma. Be to, jaunasis generolas nestokojo ir smalsumo, kurį nuolat kurstė paslaptingi ir sunkiai įtikėtini pasakojimai - šiais gandais pakuždomis dalindavosi tarpusavyje šimtai žmonių, tačiau tūkstančių tūkstančiai tik miglotai apie juos tenutuokė. Gi Rioso jaunystė ir energija niekaip nevaliojo atsispirti perspektyvai surengti dar vieną karinį žygį. Tad pagundų derinys buvo išties neįveikiamas.

Išsiropštęs iš geresnius laikus regėjusio automobilio, Riosas pasuko prie apšiurusio, bet kadaise buvusio gan prašmatnaus pastato durų - čia ir buvo jo kelionės tikslas. Jis luktelėjo valandėlę. Įėjimą sergstinti fotoninė akis, regis, veikė, tačiau durys atsidarė tik tada, kai kažkas iš vidaus stumtelėjo jas ranka.

Belas Riosas nusišypsojo jį įleidusiam senukui.

- Aš esu Riosas...

- Aš jus pažįstu, - senukas liko stovėti kur stovėjęs, regis, nėmaž nenustebęs. - Ko jums reikia?

---

* Visos čia pateikiamos Galaktikos Enciklopedijos citatos, autoriams leidus, yra paimtos iš 116-ojo leidimo, išspausdinto 1020 F.E. metais Terminuse, Galaktikos Enciklopedijos Leidybinėje Korporacijoje.

Riosas nuolankiai žingtelėjo atatupstas.

- Mano ketinimai taikūs, - pasakė jis. - Jeigu jūs - Dasemas Baras, tuomet norėčiau su jumis pasikalbėti.

Dasemas Baras pasitraukė į šalį, ir atgijusios namo sienos sušvito. Generolas žengė vidun į skaisčią dienos šviesą.

Jis ranka perbraukė kabineto sieną ir pažvelgė į savo pirštų galiukus.

- Čia, Sivenoje, jūs tebeturite tokių dalykų?

Baro lūpomis slystelėjo šypsena.

- Nemanau, kad kur nors kitur rastumėte ką nors panašaus, - atsakė. - Visa tai kaip sugebėdamas prižiūriu aš pats. Turiu atsiprašyti, kad priverčiau jus laukti už durų. Automatinis prietaisas užfiksuoja atėjusį svečią, bet durų nebeatidaro.

- Vadinasi, ne viską pavyksta suremontuoti? - generolo balse suskambėjo vos juntamos pašaipios gaidelės.

- Nebėra atsarginių dalių. Gal prisėstumėte pone? Ar gersite arbatos?

- Čia, Sivenoje? Mano mielas pone, man regis, čionai tradiciškai absoliučiai neįmanoma atsisakyti arbatos.

Senasis patricijus be garso pasišalino, neskubriai nusilenkęs - jame dar buvo gyvos seno gero praėjusio šimtmečio aristokratijos etiketo tradicijos.

Riosas akimis nulydėjo išeinantį namo šeimininką ir pajuto, kad jo paties išmoktas mandagumas anaiptol nėra nepriekaištingas. Generolas buvo gavęs vien tik karinį išsilavinimą, vien tik karinė buvo ir visa jo patirtis. Jis, kaip įprasta sakyti, ne kartą žvelgė tiesiog mirčiai į akis - tačiau tai būdavo reali ir konkreti, gerai pažįstamos prigimties mirtis. Tad nieko nuostabaus, kad sudvisusioje šio senovinio kambario atmosferoje išgarbintasis Dvidešimtojo Laivyno liūtas pasijuto gerokai nejaukiai.

Generolas susigaudė, kad nedidelės, juodai įrištos, lentynose išrikiuotos dėžutės turėtų būti knygos. Pavadinimai jam buvo negirdėti. Jis spėjo, kad gremėzdiška konstrukcija, dunksanti kambario gilumoje, turėtų būti imtuvas, prireikus pateikiąs knygas garsais bei vaizdais. Riosas kaip gyvas nebuvo regėjęs šitokio aparato veikiant, tačiau jam ne kartą teko apie tai girdėti.

Kažkada kažkas jam sakė, jog kadaise, seniai užmarštin nugrimzdusiais klestėjimo laikais, kai Imperijos valdos driekėsi iki tolimiausių Galaktikos pakraščių, devyniuose namuose iš dešimties būdavo štai šitokie imtuvai - ir tokios knygų eilės.

Dabar gi tokiomis peržiūromis niekas nebeužsiimdavo; knygos liko seniams. Šiaip ar taip, gera pusė viso to, ką apie senuosius laikus byloja senoviniai pasakojimai, tėra ne kas kita, kaip mitai ir prasimanymai. Gal netgi daugiau nei pusė.

Netrukus šeimininkas patiekė arbatą. Riosas atsisėdo. Dasemas Baras kilstelėjo savąjį puodelį:

- Į jūsų sveikatą!

- Ačiū. Taip pat ir į jūsų.

Kruopščiai pasverdamas kiekvieną žodį, Dasemas Baras pasakė:

- Girdėjau, jūs dar labai jaunas. Kiek gi jums? Trisdešimt penkeri?

- Beveik. Trisdešimt ketveri.

- Tokiu atveju, - pasakė Baras nelabai primygtinai pabrėždamas kiekvieną žodį, - verčiau jau iš karto pasakysiu, kad aš neturiu nei meilės gėrimo, nei užkerėtų nuodų ar ko nors panašaus. Jūs smarkiai klystate manydamas, kad aš galiu padėti jums pelnyti kokios nors merginos palankumą.

- Šioje srityje man pagalbos nereikia, pone, - maloniai atsakė generolas, jo balse aiškiai nuskambėjo smagios gaidelės. - Ar į jus dažnai kreipiasi prašydami šitokių paslaugų?

- Pakankamai dažnai. Labai liūdna, tačiau tamsuoliai neretai supainioja paprastą išsilavinimą su magiškais sugebėjimais, o širdies reikalai ir yra ta sritis, kurioje žmonėms užvis dažniausiai prireikia magijos įsikišimo.

- Ką gi, tikriausiai tai visai natūralu. Tačiau aš nesu vienas iš tų, kuriems reikia šitokios pagalbos. Ir išsilavinimas man - ne kas kita, kaip būdas atsakyti į sudėtingus klausimus.

Sivenietis kiek paniuro ir susimąstė.

- Gali būti, kad jūs irgi lygiai taip pat klystate!

- Galbūt - o gal ir ne, - jaunasis generolas pastatė puodelį ant įkaitusio dėklo, ir puodelis vėl prisipildė arbatos. Riosas įmetė į ją Baro pasiūlytą saldiklio kapsulę. - Pasakykite, patricijau, kas gi yra magai? Turiu omeny - tikrieji?

Atrodė, kad išgirdęs retai bevartojamą sąvoką, Baras šiek tiek išsigando.

- Nėra jokių magų, - atsakė jis.

- Tačiau žmonės kuždasi apie juos. Sivenoje kiekvienoje pakampėje gali išgirsti legendų apie juos. Esama netgi juos garbinančių kultų. Be to, visi šie gandai kažkokiais paslaptingais ryšiais siejasi su tomis jūsų tautiečių grupėmis, kurios svajoja ir pliauškia apie senus gerus laikus, apie tai, ką jie vadina laisve bei autonomija. Ilgainiui gali atsitikti ir taip, kad visa tai ims kelti pavojų Valstybei.

Senis papurtė galvą.

- Kodėl gi apie tai klausiate manęs? Bene užuodžiate maištą, o mane įtariate esant jo įkvėpėju?

Riosas gūžtelėjo pečiais.

- Nieko panašaus. Nieko panašaus. Tiesa, ir ši mintis ne tokia jau keista, kaip gali pasirodyti. Jūsų tėvas savo laiku buvo ištremtas, gi jūs - savo laiku - buvote karštas ir aršus patriotas. Man, kaip svečiui, nederėtų apie tai užsiminti, tačiau mano užduotis čia primygtinai to reikalauja. Tačiau dabar įtarti jus kaž-

kokia konspiracija... Nemanau, kad vertėtų dėl to sukti sau galvą. Jau ketvirta sieniečių karta yra visiškai išsikvėpusi, juose nebeliko jokios kovinės ugnelės.

Senis atsakė nelengvai tardamas žodį po žodžio:

- Regis, aš būsiu toks pat nemandagus šeimininkas, kaip kad jūs - svečias. Turiu jums priminti, jog kadaise vicekaralius, lygiai taip pat, kaip ir jūs dabar, manė, kad sivenieciai seniai praradę bet kokį kovinį ryžtą. To vicekaraliaus įsaku, mano tėvas buvo priverstas bėgti ir liko tiesiog elgeta, mano broliai tapo kankiniais, mano sesuo baigė gyvenimą savižudybe. Tačiau tas pats vicekaralius susilaukė pakankamai šiurpios mirties - tuo pasirūpino bejėgiai nuolankieji sivenieciai...

- Taip, tiesa - štai jūs pats užsiminėte apie tai, apie ką norėjau pasikalbėti. Jau trejus metus paslaptingoji to vicekaraliaus mirtis man nėra jokia paslaptis. Jo asmeninėje sargyboje būta vieno jauno kario, kurio veiksmai tiesiog negali nesudominti... Tas kareivis buvote jūs. Man regis, nėra reikalo per daug gilintis į smulkmenas?

Baras nė akimirkai neprarado ramybės:

- Iš tiesų, nėra. Ką gi jūs siūlote?

- Siūlau jums atsakyti į mano klausimus, - atsakė Riosas.

- Tiktai be prievartos! Tiesa, aš jau senas, bet dar ne toks senas, kad dantimis įsitvėręs laikyčiaus kiekvienos savo gyvenimo akimirkos.

- Mano mielas pone, mes gyvename sudėtingais laikais, - pabrėždamas pasakė Riosas. - Jūs gi turite vaikų ir bičiulių. Jūs turite tėvynę, kuriai kadaise prisiekėte meilę ir amžiną ištikimybę. Tad nemanykite, kad sumanęs pavartoti jėgą, smūgį nukreipsiu į tokį smulkų taikinį kaip jūsų asmuo.

Baras šaltai paklausė:

- Ko jūs norite?

Kalbėdamas Riosas nepaleido iš rankų tuščio puodelio:

- Patricijau, įdėmiai paklausykite. Šiais laikais sėkmė dažniausiai šypsosi tiems kariams, kurių pareiga - vadovauti puošniems paradams, švenčių dienomis marširuojantiems imperatoriškuosiuose rūmuose, arba lydėti žaižaruojančius prabangius laivus, gabenančius Jo Imperatoriškąją Aukštybę į vasaros planetas. Aš gi... aš esu nevykėlis. Sulaukęs trisdešimt ketverių aš jau visiškai žlugęs - ir visada liksiu nevykėliu. Ir ne be priežasties - supraskite, man patinka kariauti.

Štai kodėl jie ir išsiuntė mane čionai. Dvare su manim - vienas vargas. Aš neatitinku jokių etiketo reikalavimų. Aš nuolat įžeidinėju visokiausius puošeivas bei lordus admirolus, tačiau sugebu puikiai vadovauti laivams ir žmonėms - pernelyg puikiai, kad būtų galima manimi atsikratyti paprasčiausiai izoliavus kokiame nors tolimojo kosmoso užkaboryje. Taigi Sivena man bu-

vo tiesiog idealus variantas. Tai pasienio pasaulis, dyka, nualinta ir maištinga provincija. Be to, ji toli - pakankamai toli, kad visi liktų patenkinti.

Trumpai tariant, aš čia baigiu visiškai apkerpėti. Nėra jokių maištininkų, kuriuos reiktų malšinti; pasienio vicekaraliai pastaruoju metu irgi nė nebando kelti balso ar reikšti nepasitenkinimo. Po to, kai Jo Imperatoriškosios Didenybės šviesios atminties tėvas Paramajaus Mauntele akivaizdžiai pademonstravo, kad juokai su juo menki, čia tvyro nesutrikdoma ramybė.

- Stiprus Imperatorius, - suniurnėjo Baras.

- Taip, ir kaip tik toks mums ir reikalingas - netgi dar stipresnis. Neužmirškite, aš tarnauju imperatoriui. Jis - mano valdovas, ir aš ginu jo interesus.

Baras abejingai gūžtelėjo pečiais:

- Nesuprantu, kaip visa tai siejasi su tuo, apie ką kalbėjome anksčiau?

- Paaiškinsiu tai dviem žodžiais. Magai, apie kuriuos aš užsiminiau, atklydo iš kažkur toliau - iš už tolimiausių pasienio postų, iš ten, kur žvaigždės retai pabertos...

- "Kur žvaigždės retai pabertos", - pacitavo Baras. - "Kur kiaurai smelkia kosmoso šaltis".

- Ar tai poezija? - Riosas suraukė antakius. Bet kokia poezija šiuo metu jam atrodė lengvabūdiškas laiko gaišimas. - Šiaip ar taip, jie atkeliavo iš Periferijos - iš to vienintelio kvadranto, kur aš vis dar galiu stoti į mūšį imperatoriaus šlovei...

- Ir šitaip vienu šūviu pakloti du zuikius: pasitarnauti Jo Imperatoriškajai Didenybei ir numalšinti savąjį geros kovos troškulį?

- Kaip tik taip. Tačiau aš privalau žinoti, su kuo man teks susiremti - ir čia man galite padėti jūs.

- Kodėl jūs taip manote?

Riosas ėmė nerūpestingai gnaibyti pyragaitį.

- Todėl, kad ištisus trejus metus aš rankiojau visas įmanomas gandų nuotrupas, visus mitus, visas menkiausias užuominas apie magus - ir tame mano surinktame informacijos sraute esama tik dviejų tarpusavyje nesusijusių faktų, kuriuos vieningai patvirtina visi šaltiniai. O tai reiškia, kad tuodu faktai turi būti tikri. Pirmasis toks: magai atkeliauja iš Galaktikos pakraščio, nusidriekusio toliau Sivenos. Ir antras - jūsų tėvas kadaise buvo sutikęs tikrą, gyvą magą ir kalbėjosi su juo.

Senasis sivenietis nemirksėdamas žvelgė į jį, ir Riosas tęsė:

- Bus geriausia, jei imsite ir papasakosite man viską, ką žinote.

Baras mąsliai atsakė:

- Iš tiesų būtų įdomu papasakoti jums tam tikrus dalykus. Šitaip pats atlikčiau tam tikrą psichoistorinį eksperimentą.

- Kokį eksperimentą?

- Psichoistorinį, - senis šyptelėjo, tačiau jo šypsenoje slypėjo kažkas nemalonaus. Paskui jis gyvai pridūrė: - Siūlau įsipilti dar arbatos. Kalbos bus skalsu.

Jis atsilošė, nugrimzdamas minkštose savo krėslo pagalvėlėse. Kambario sienos kiek aptemo ir ėmė skleisti rausvai gelsvą švytėjimą, kuris sušvelnino netgi griežtą kario profilį.

Dasemas Baras pradėjo pasakoti:

- Tai, ką aš žinau, yra dviejų nelemtų atsitiktinumų pasekmė: pirma - aš esu savo tėvo sūnus, ir antra - aš gimiau kaip tik čia, šioje planetoje. Viskas prasidėjo prieš keturiasdešimt metų, tuojau po didžiųjų Skerdynių, kai mano tėvui teko slapstytis pietiniuose miškuose, o aš buvau vicekaraliaus asmeninio laivyno šaulys. Beje, to paties vicekaraliaus, kuriam ir tenka visa kaltė dėl Skerdynių ir kuris netrukus žiauriai ir skausmingai atsisveikino su gyvenimu.

Baras niauriai šyptelėjo ir kalbėjo toliau:

- Mano tėvas buvo Imperijos patricijus ir Sivenos senatorius. Jis vadinosi Onumas Baras.

Riosas nekantriai jį pertraukė:

- Aš puikiai žinau jo ištrėmimo aplinkybes. Galite smulkiai apie tai nepasakoti.

Sivenietis nekreipė į jį jokio dėmesio ir lyg niekur nieko tęsė savo pasakojimą:

- Kai jis jau gyveno tremtyje, kartą pas jį apsilankė kažkoks klajūnas - pirklys iš Galaktikos pakraščio. Atvykėlis buvo dar jaunas, kalbėjo su keistu akcentu ir ničnieko nenutuokė apie pastarojo meto Imperijos istoriją. Maža to, jį saugojo asmeninis jėgos laukas.

- Asmeninis jėgos laukas? - plykstelėjo Riosas. - Kokius niekus man čia riečiate? Kokio galingumo generatoriaus prireiktų, kad taptų įmanoma kondensuoti apsauginį lauką iki vieno žmogaus dydžio? Didžioji Galaktika! Nejaugi jis visur su savimi tampėsi vežimaitį su penkis tūkstančius miriatonų sveriančiu branduolinės energijos šaltiniu?

Baras ramiai atsakė:

- Jis ir buvo magas - vienas iš tų, apie kuriuos jūs girdėjote kuždantis, apie kuriuos sklinda mitai ir sunkiai įtikėtinos istorijos. Nusipelnyti "mago" vardą nėra taip paprasta. Jis nesinešiojo jokio plika akimi įžiūrimo generatoriaus, ir visgi net sunkiausias ginklas, kurį galėtumėte laikyti rankoje, geriausiu atveju tik kiek suraukšlėtų apsauginį jo lauką.

- Ar tai ir viskas, ką galite man papasakoti? Nejaugi magus pagimdė tik seno, vargų ir tremties palaužto žmogaus vaizduotė?

- Istorijos apie magus sklido dar gerokai prieš mano tėvą, pone. Be to, esama ir kur kas konkretesnių įrodymų. Palikęs mano tėvą, tasai pirklys, vietinių žmonių pramintas magu, nuvyko

į miestą, į kurį mano tėvas parodė jam kelią, ir ten apsilankė pas vieną techniką. Jam magas paliko apsauginio lauko generatorių - tokį pat, kokį turėjo ir pats. Po to, kai kruvinasis vicekaralius atsisveikino su gyvybe, mano tėvas sugrįžo iš tremties ir pasiėmė tą generatorių. Aptikti jį toli gražu nebuvo taip paprasta...

Tasai generatorius dabar kabo ant sienos, kaip tik jums už nugaros, pone. Jis neveikia, kaip neveikė niekada, išskyrus pirmąsias dvi dienas. Tačiau vos užmetęs akį išsyk pastebėsite, kad Imperijoje tokio daikčiuko tikrai niekas negalėjo pagaminti...

Belas Riosas ištiesė ranką ir nuo išgaubtos sienos nukabino diržą, sunarstytą iš metalinių žiedų. Atsikabindamas nuo sienos tyliai plekštelėjo lipnus gnybtas. Rioso dėmesį patraukė diržo gale pritaisytas ovalus objektas. Jis buvo ne didesnis už graikišką riešutą.

- Tai... - ištarė Riosas.

- Taip, - linktelėjo Baras. - Tai buvo generatorius. Iš tiesų - buvo. Tačiau jo veikimo principas - didžiulė paslaptis, kurios šiais laikais mes jau nebevaliojame atskleisti. Subelektroniniai tyrinėjimai padėjo išaiškinti, kad tai - kažkokių elementų mišinys, sulydytas į vientisą metalo luistą. Tačiau net pačios kruopščiausios difrakcinių modelių analizės nepakanka, kad įstengtume išskirti prieš sulydymą egzistavusias atskiras sudedamąsias dalis.

- Vadinasi, jūsų "įrodymai" vis dar yra tik tuščios kalbos, nepagrįstos jokiais konkretesniais argumentais.

Baras gūžtelėjo pečiais.

- Jūs reikalavote atskleisti jums viską, ką žinau, netgi grasinote prievarta išlupti iš manęs informaciją. Tad aš viską jums ir pasakoju, o jūsų skepticizmas - jūsų paties reikalas, man tai nėmaž nerūpi. Gal jums jau pakaks?

- Kalbėkite! - šiurkščiai karktelėjo generolas.

- Po tėvo mirties aš tęsiau jo tyrinėjimus. Tada man ir pagelbėjo antrasis iš dviejų atsitiktinumų, kuriuos minėjau anksčiau. Mat Haris Seldonas gerai žinojo Siveną...

- Kas buvo Haris Seldonas?

- Haris Seldonas buvo mokslininkas, gyvenęs imperatoriaus Dalubeno IV viešpatavimo laikais. Seldonas buvo psichoistorikas - paskutinysis iš šios srities mokslininkų ir pats iškiliausias. Kartą jis lankėsi Sivenoje, kai čia dar buvo svarbus komercinis centras, garsėjantis mokslų ir menų šedevrais...

- Hmmm... - rūgščiai suniurzgė Riosas. - Kuri gi sąstingio kaustoma planeta netvirtina kadaise, senais gerais laikais, klestėte klestėjusi?

- Aš kalbu apie laikus, nuo kurių mus skiria du šimtai metų - tada imperatoriaus viešpatijos ribos siekė iki pačios tolimiausios žvaigždės, o Sivena buvo Imperijos vidaus pasaulis, o ne pusiau barbariška pasienio provincija. Dar tais laikais Haris Seldo-

nas numatė Imperijos galios silpnėjimą ir visą Galaktiką užgriūsiantį barbariškumo periodą.

Riosas staiga nusijuokė.

- Jis visa tai numatė? Tuomet jis smarkiai prašovė, mielasis mano mokslininke. Man regis, jūs save laikote būtent mokslininku? Ką gi, žinokite, kad Imperija šiuo metu yra tokia stipri, kokia nebuvo ištisą pastarąjį tūkstantmetį. Senas jūsų akis aptraukė šalto ir skurdaus pasienio pasaulio ūkanos. Kurią dieną susiruoškite atkeliauti į vidinius pasaulius, atvykite į centro šilumą ir gerbūvį.

Senis niauriai papurtė galvą.

- Apykaita pirmiausia nutrūksta būtent tolimiausiuose pakraščiuose. Praeis nemaža laiko, kol irimo procesas pasieks pačią širdį. Šis žlugimas dar negreit taps akivaizdus visiems, tačiau tai visai kas kita, nei vidinis smukimas, apie kurį šnekama šit jau penkiolika šimtmečių.

- Taigi, kaip suprantu, tasai Haris Seldonas išpranašavo barbarišką Galaktikos ateitį, - geraširdiškai pasakė Riosas. - Ir kas tada?

- Jis ėmėsi atsargumo priemonių: įkūrė du Fondus skirtinguose atokiausiuose Galaktikos pakraščiuose - du Fondus pačių geriausiųjų, stipriausiųjų, jauniausiųjų ir protingiausiųjų žmonių, kad jie ten galėtų netrukdomi augti ir vystytis. Jis labai atidžiai parinko pasaulius Fondams įkurti, kruopščiai apmąstė laiką bei aplinkybes. Seldonas viską sutvarkė taip, kad nekintamos psichoistorijos matematikos numatytoje ateityje Fondai jau iš pat pradžių vystytųsi izoliuoti nuo visuotinės Imperijos civilizacijos - ir galų gale taptų Antrosios Galaktikos Imperijos branduoliais. Šitaip Seldonas tikėjosi sutrumpinti neišvengiamo barbariškumo tarpuvaldžio trukmę nuo trisdešimties tūkstančių metų iki vieno vienintelio tūkstantmečio.

- Kaip gi jūs visa tai išsiaiškinote? Panašu, kad žinote viską iki menkiausių smulkmenų.

- Ne - ir niekada nežinojau, - oriai atsakė senasis patricijus. - Ši informacija - ilgo ir kruopštaus darbo rezultatas; teko gerokai paplušėti, kol į vientisą paveikslą sudėjau kai kurias tėvo surinktas žinias ir negausius savo paties aptiktus duomenis. Šios teorijos pagrindas labai netvirtas, o ręsdamas visą rūmą ne kartą turėjau pasitelkti vaizduotę, kad užpildyčiau milžiniškas tuščias dėmes. Tačiau nėmaž neabejoju, kad iš esmės ši teorija teisinga.

- Regis, jūs gana lengvai patikite tuo, kuo norite tikėti.

- Tikrai? Neužmirškite, šį klausimą aš tyrinėjau ištisus keturiasdešimt metų.

- Hmmm... Keturiasdešimt metų! Ko gero, man pakaktų ir keturiasdešimties dienų. Tiesą sakant, aš netgi manau, kad pats turėčiau to imtis. Tik visai kitaip nei jūs.

- Ką jūs ketinate daryti?

- Juk tai akivaizdu. Aš pats galiu tapti tyrinėtoju. Galiu surasti tąjį Fondą, apie kurį man pasakojote, ir apžiūrėti jį savo akimis. Tiesa, rodos, minėjote, kad Fondai yra du?

- Įrašuose išties esama duomenų apie du Fondus. Tačiau tik apie vieno jų egzistavimą radau įtikinančių įrodymų. Tai labai ir nestebina - juk antrasis Fondas turėtų būti kitame ilgos Galaktikos ašies gale.

- Ką gi, gerai. Aplankysime artimesnįjį.

Generolas atsistojo ir užsisegė diržą.

- Ar žinote, kur turėsite keliauti? - paklausė Baras.

- Bent jau iš dalies. Priešpaskutiniojo vicekaraliaus - to paties, kurį jūs taip efektingai nudaigojote - įrašuose esama įtartinų istorijų apie kažkokius už Imperijos ribų gyvenančius barbarus. Tiesą sakant, vicekaralius netgi išleido vieną savo dukterų už barbarų princo. Aš rasiu kelią.

Jis ištiesė seniui ranką:

- Širdingai dėkoju už svetingumą.

Dasemas Baras pirštais palietė jo delną ir ceremoningai nusilenkė.

- Apsilankydamas čia jūs suteikėte man didžiulę garbę.

- Beje, dėl jūsų suteiktos informacijos, - pridūrė Belas Riosas. - Aš jau žinosiu, kaip jums už ją atsilyginti, kai sugrįšiu.

Dasemas Baras nuolankiai išlydėjo svečią pro laukujas duris ir pavymui tolstančiam automobiliui suniurnėjo sau po nosimi:

- Jeigu sugrįši.

2. MAGAI

Po keturiasdešimties sėkmingos ekspansijos metų Fondas susidūrė su Rioso grėsme. Šlovingos Hardino ir Melou dienos jau kadai nugrimzdo praeitin, o drauge su jomis - ir beatodairiška narsa bei ryžtas...

GALAKTIKOS ENCIKLOPEDIJA

Kambaryje sėdėjo keturiese, gi kambarys buvo tokioje vietoje, kad į jį negalėjo patekti joks pašalinis. Ketvertas vyrų persimetė greitais žvilgsniais, o paskui visi ilgam sužiuro į skiriantį juos stalą. Ant jo stovėjo keturi buteliai ir tiek pat pilnų taurių, kurių nė vienas taip ir nepalietė.

Galų gale arčiausiai durų sėdįs žmogus ištiesė ranką ir pirštais ėmė lėtai barbenti į stalviršį.

Paskui jis ir prašneko:

- Ar ketinate amžinai šitaip sėdėti ir svarstyti? Negi svarbu, kuris kalbės pirmas?

- Tuomet tu ir šnekėk pirmas, - atsiliepė priešais jį sėdintis stambus vyras. - Tikriausiai tu ir turi daugiausia priežasčių nerimauti.

Senetas Forelas tyliai, nelinksmai susijuokė.

- Ar taip manai dėl to, kad, tavo nuomone, aš esu turtingiausias? Ką gi... O gal tikiesi, kad sykį pradėjęs aš ir tęsiu? Tikiuosi, jūs dar nespėjote užmiršti, kad kaip tik mano Prekybinis Laivynas ir sučiupo tą jų žvalgybinį laivą?

- Tu turėjai patį didžiausią laivyną, - įsijungė į pokalbį trečias. - Taip pat ir geriausius pilotus - o tai tas pat, kas tvirtinti, kad tu ir esi turtingiausias, tik kitais žodžiais. Bet netgi tau rizika buvo milžiniška; bet kuris iš mūsų trijų būtų rizikavęs dar labiau.

Senetas Forelas vėl sukikeno.

- Aš sugebu protingai rizikuoti - šį gebėjimą paveldėjau dar iš savo tėvo. Svarbiausias dalykas rizikuojant - įsitikinti, kad rezultatai pranoks bet kokius pavojus. Malonėkite atkreipti dėmesį į tą aplinkybę, kad mes izoliavome ir perėmėme priešo laivą patys nepatirdami jokių nuostolių, be to, jie taip ir nesuspėjo perspėti kitų saviškių.

Visas Fondas atvirai pripažino, kad Forelas tolimais giminystės ryšiais susijęs su velioniu didžiuoju Hoberu Melou. Lygiai taip pat visi numanė - tik šnekėjosi apie tai pakuždomis - kad jis yra nesantuokinis Melou sūnus.

Skvarbios, mažos ketvirtojo žmogaus akutės tankiai sumirkčiojo; jis prašneko beveik nė nepraverdamas burnos:

- Nėra ko užsnūsti ant laurų: užgrobei nedidelį laivelį - anokia čia pergalė! Labai panašu, kad tai tik dar labiau įsiutins mūsų jaunąjį bičiulį...

- Manai, jam dar reikia kokio nors preteksto? - pašaipiai paklausė Forelas.

- Taip, manau. Ir dar manau, kad dabar jis pasijus išsivadavęs nuo rūpesčio tą pretekstą sukurpti, - ketvirtasis vyras kalbėjo lėtai tardamas žodžius. - Hoberas Melou veikdavo kitaip. Taip pat ir Salvoras Hardinas. Jie leisdavo rizikuoti ir naudoti jėgą kitiems, tuo tarpu patys manevruodavo patyliukais ir užtikrintai.

Forelas gūžtelėjo pečiais.

- Man regis, mes jau galėjome įsitikinti, kad tas laivas išties vertingas. Motyvai - visada pigi prekė, o šįsyk mes sugebėjome parduoti ją pelningai, - Forelo balse aiškiai nuskambėjo pirkliško pasididžiavimo gaidelės. Jis kalbėjo toliau: - Tasai jaunuolis atkako iš senosios Imperijos.

- Mes tai žinojome, - atsiliepė antrasis, stambus, aukštas vyras, kurio niurgzlus balsas aiškiai išdavė susierzinimą.

- Mes tai įtarėme, - nesikarščiuodamas pataisė jį Forelas. - Jei žmogus atkeliauja su laivais ir prekėmis, jei jis draugiškai tiesia ranką ir siūlo prekiauti, tuomet tikrai išmintinga išsyk nekibti

jam į atlapus - bent jau kol nepaaiškės, kad tokia maloni kaukė anaiptol nėra tikrasis jo veidas. Tačiau dabar...

Vėl prašneko trečiasis, jo balsas nuskambėjo kiek spigiai:

- Mes turėjome elgtis gerokai atsargiau! Pirmiausia reikėjo viską išsiaiškinti. Reikėjo viską išsiaiškinti dar prieš jį paleidžiant. Štai kaip pasielgti būtų buvę iš tiesų išmintinga.

- Tokį planą mes aptarėme - ir atmetėme, - pasakė Forelas. Jis mostelėjo ranka, akivaizdžiai parodydamas, kad nebeverta grįžti prie šios temos.

- Vyriausybėje sėdi vieni minkštakūniai, - pasiskundė trečiasis. - Gi meras - tikras kvailys.

Ketvirtasis žmogus paeiliui nužvelgė tris savo pašnekovus ir iš burnos išsiėmė cigaro galiuką. Jis nerūpestingai įmetė jį į plyšį dešinėje, kur nuorūka, tyliai sušnypštusi, kaipmat pradingo.

Jis sarkastiškai pareiškė:

- Neabejoju, kad gerbiamasis ponas, kuris kalbėjo paskutinis, švaistosi tokiais žodžiais tiktai iš įpročio. Mes, čionai susirinkusieji, neturėtume pamiršti, kad patys ir esame tikroji vyriausybė.

Likusieji pritariamai sušurmuliavo.

Ketvirtasis tęsė, įsmeigęs žvilgsnį į stalviršį:

- Tad verčiau palikime ramybėje vyriausybės politiką. Tasai jaunuolis... tas atėjūnas gal ir galėjo būti potencialus klientas. Panašių atvejų yra pasitaikę ir anksčiau. Jūs, visi trys, stengėtės jam prisimeilinti ir sudaryti preliminarią sutartį. Juk mūsų tarpe galioja - tiesa, nerašytas - susitarimas, kad šitaip nesielgsime. Bet jūs, nepaisydami jo, vis vien bandėte tartis su tuo svetimšaliu...

- Lygiai taip pat elgeisi ir tu, - suniurzgė antrasis.

- Pats žinau - na ir kas? - ramiai atšovė ketvirtasis.

- Nebeverta sukti galvų dėl to, ką darėme ar turėjome daryti anksčiau, - nekantriai įsiterpė Forelas. - Lygiai taip pat nebeverta svarstyti, ką turėtume daryti dabar. Šiaip ar taip, jei būtume tą jaunuolį paėmę į nelaisvę arba nužudę - kas gi iš to? Mes iki šiol vis dar nežinome tikrųjų jo ketinimų; blogiausiu atveju - mes nesunaikinsime Imperijos pasiuntę myriop vieną jos žmogų. Visai gali būti, kad jam negrįžus, mus užgriūtų visas laivynas, paskui - dar vienas ir dar, ir dar...

- Būtent, - pritarė ketvirtasis. - Dabar verčiau atskleistum mums, ką sugebėjai išpešti iš to sučiupto laivo. Tokioms beprasmiškoms šnekoms esu jau per senas.

- Pakaks keleto žodžių, - paniuręs atsakė Forelas. - Tasai jaunuolis yra Imperijos generolas ar koks nors ten jų generolo atitikmuo. Jis dar jaunas, tačiau jau ne kartą įrodė neeilinius karininko sugebėjimus - bent jau taip jie man sakė - ir jo žmonės jį tiesiog dievina. Išties romantiška karjera. Galėčiau lažintis, kad gera pusė apie jį pasakojamų istorijų yra grynas pramanas; tačiau vis vien nekelia abejonių, kad jis - išties neeilinė asmenybė.

- Kas gi tie "jie", kurie tau pasakojo apie jį? - pasiteiravo antrasis.

- Užgrobtojo laivo įgula. Klausykite, aš visus jų parodymus įrašiau mikrofilme, kurį paslėpiau saugioje vietoje. Vėliau, jei tik norėsite, galėsite patys juos peržiūrėti. Galėsite netgi pasišnekėti su tais žmonėmis, jeigu manysite, kad to reikia. Tačiau esmę aš jums jau pasakiau.

- Kaip gi tu sugebėjai visa tai iš jų išpešti? Kaip gali būti tikras, kad jie sakė tiesą?

Farelas suraukė antakius.

- Aš toli gražu nebuvau itin švelnus, gerbiamasis pone. Aš mušte išmušiau iš jų informaciją, narkotikais privariau juos kone iki beprotybės, negailestingai naudojau zondus. Jie prašneko, ir jais galima tikėti.

- Anais laikais, - visai ne į temą įsiterpė trečiasis, - tardytojai būtų panaudoję gryną,ją psichologiją. Tai visiškai neskausminga, bet rezultatai garantuoti. Apgavystės tikimybė nulinė.

- Ką gi, anais laikais žmonės turėjo daugybę įvairiausių dalykų, - sausai atsakė Forelas. - Tačiau dabar - jau nebe anie laikai. Šie.

- Bet pasakyk, - neatlyžo ketvirtasis, - ko gi jis čia siekė? Ko norėjo tas generolas, tas romantiškasis karybos grynuolis? - intonacija bylojo, kad jis nė neketina nusileisti.

Forelas aštriai dėbtelėjo į jį.

- Nejaugi manai, kad jis savo įgulai atskleidė valstybinės politikos paslaptis? Jie nieko apie tai nežinojo. Šia tema iš jų ničnieko nepavyko išpešti - Galaktika žino, aš juk stengiausi!

- O tai reiškia, kad mes...

- Tai reiškia, kad padaryti išvadas mums teks patiems, - Forelas vėl ėmė pirštais barbenti į stalviršį. - Tasai jaunuolis yra aukštas Imperijos karininkas, tačiau apsimetė esąs kažkokio vietinės reikšmės karaliuko atžala iš toliausiame Periferijos užkaboryje pasiklydusios žvaigždės. Vien šito fakto visiškai pakanka, kad galėtume drąsiai tvirtinti: jis siekė mus suklaidinti ir neišsiduoti, kas esąs iš tikrųjų. Dabar susiekime jo profesiją su faktu, kad Imperija kartą jau bandė pulti mus dar mano tėvo laikais - ir nebeliks abejonių, kad virš mūsų galvų pakibo išties rimta grėsmė. Tasai pirmasis antpuolis žlugo. Tad visai nenuostabu, kad po to Imperija anaiptol neužsiliepsnojo karšta meile mums.

- Tačiau tavo išgautose žiniose, - atsargiai prašneko ketvirtasis, - vis dėlto nėra jokių tvirtų įrodymų, tiesa? O gal tu ką nors nutylėjai?

Forelas ramiai atsakė:

- Aš tiesiog negaliu nieko slėpti. Nuo šios akimirkos nebegali būti nė kalbos apie kokią nors verslo konkurenciją. Mes stačiai esame verčiami susivienyti.

- Patriotizmas? - laibas trečiojo balsas nuskambėjo pašaipiai.

- Velniai terauna patriotizmą, - pusbalsiu atsakė Forelas. - Nejaugi manote, kad aš paaukočiau bent porą branduolinių užtaisų Antrosios Imperijos labui? Nejaugi manote, kad atsisakyčiau bent vienos prekybinės sutarties, kad tik tai priartintų jos gimimą? Bet nesitikėkite, kad Imperijos pergalė prieš mus būtų bent kiek naudinga mano - arba jūsų - verslui. Jeigu Imperija laimės, mes tiesiog neatsiginsime maitėdų varnų, kurie tik ir taikysis pasiglemžti kuo daugiau karo grobio.

- O tasai grobis ir būsime mes, - sausai pridūrė ketvirtasis.

Staiga tylą pertraukė antrasis žmogus; jis piktai krustelėjo krėsle, ir šis net gailiai sucypė nuo jo svorio.

- Kuriems galams mes aušiname burnas? Imperija juk negali nugalėti, argi ne taip? Mes juk turime paties Seldono garantijas, kad kaip tik iš mūsų galų gale susiformuos Antroji Imperija. Tiesiog sulaukėme dar vienos krizės. Trijų jau buvome sulaukę anksčiau.

- Taip, žinoma - tai paprasčiausiai tik dar viena krizė, - susimąstęs nutęsė Forelas. - Tačiau pirmaisiais dviem atvejais buvo Salvoras Hardinas, kuris gebėjo rasti išeitį. Trečiuoju atveju turėjome Hoberą Melou. Ką gi turime dabar?

Jis paniuręs apžvelgė trejetą pašnekovų ir kalbėjo toliau:

- Seldono suformuluoti psichoistorijos dėsniai, kuriais mums taip patogu remtis, vis dėlto tikriausiai palieka tam tikrą laisvę improvizacijai. Fondo žmonės privalo patys imtis iniciatyvos, kažkokių atitinkamoje situacijoje neišvengiamų veiksmų. Seldono dėsniai padeda tik tiems, kurie patys sugeba sau padėti.

- Laikai suformuoja žmones - štai tau dar viena patarlė, - įsiterpė trečiasis.

- Neverta pernelyg smarkiai tuo pasikliauti, - suniurzgė Forelas. - Klausykite, pasakysiu, kaip visa tai atrodo man. Jeigu tikrai sulaukėme ketvirtosios krizės, tuomet, reikia manyti, Seldonas ją numatė. O jeigu jis ją numatė - vadinasi, ją įmanoma įveikti, reikia tik rasti optimaliausią būdą tai padaryti.

Imperija šiuo metu yra stipresnė už mus; tiesa, ji visada buvo stipresnė. Tačiau virš mūsų galvų pirmąsyk pakibo tiesioginio antpuolio pavojus, taigi Imperijos galybė šįsyk mums tikrai grėsminga. Vadinasi, jei krizę įmanoma įveikti, turi būti ir kažkoks būdas tai padaryti - panašus į tuos, kurie padėjo įveikti pirmąsias tris krizes. Paprasčiausias jėgos panaudojimas mums nepadės. Privalome surasti silpnąją priešo vietą - ir smogti į ją.

- Kokia gi ta silpnoji Imperijos vieta? - paklausė ketvirtasis. - Gal ketini sukurti kokią nors teoriją?

- Ne. Kaip tik ten ir lenkiu... Didieji mūsų praeities lyderiai visada įstengdavo rasti tą silpnąją vietą ir nusitaikyti tiesiog į ją. Tačiau dabar...

Jo balse nuskambėjo nevilties gaidelės, ir valandėlę niekas nesiryžo ką nors sakyti.

Galų gale prabilo ketvirtasis:

- Mums reikia pasiųsti šnipus.

Forelas akimoju atsigręžė į jį:

- Teisingai! Mes juk nežinome, kada Imperija mus puls. Galbūt dar turime šiek tiek laiko.

- Hoberas Melou pats prasismelkė į Imperijos valdas, - priminė antrasis.

Tačiau Forelas papurtė galvą.

- Tokių tiesioginių veiksmų mes imtis negalime. Nė vienas mūsų nėra pakankamai jaunatviškas; visi esame gerokai apkerpėję nuo vadovaujančio bei administracinio darbo. Mums reikia jaunų ir veiklių žmonių...

- Nepriklausomų pirklių? - paklausė ketvirtasis.

Forelas linktelėjo ir sušnibždėjo:

- Jei tik mes tikrai dar turime šiek tiek laiko...

3. Mirusiojo ranka

Belas Riosas liovėsi nervingai žingsniavęs pirmyn atgal ir su viltimi pažvelgė į tik ką įėjusį adjutantą.

- Ar yra kokių nors naujienų iš "Žvaigždutės"?

- Jokių. Žvalgybinė grupė išnaršė visą aplinkinę erdvę, tačiau jų prietaisai taip nieko ir neužfiksavo. Komandoras Jumas praneša, kad Laivynas visiškai pasirengęs smogti atsakomąjį smūgį.

Generolas papurtė galvą.

- Ne. Mes negalime tučtuojau griebtis keršto už patrulinį laivą veiksmų. Kol kas dar ne. Perduok jam, kad padvigubintų... Ne, palauk! Aš tuojau užrašysiu pranešimą. Pasirūpinsi, kad tekstas būtų užkoduotas ir pasiųstas siauru spinduliu.

Dar nebaigęs kalbėti jis ėmėsi rašyti ir padavė popierių lūkuriuojančiam karininkui.

- Ar sivenietis jau atvyko?

- Dar ne.

- Ką gi, pristatysi jį čionai, kai tik atvyks.

Adjutantas gyvai saliutavo ir pasišalino. Riosas vėl ėmė nervingai žingsniais matuoti kambario grindis.

Kai durys antrąsyk atsivėrė, ant slenksčio stovėjo Dasemas Baras. Lėtai, adjutanto be paliovos baksnojamas, jis žengė į pernelyg ryškiomis spalvomis tvieskiančią patalpą, kurios lubose mirguliavo stereoskopinis Galaktikos atvaizdas. Pačiame kambario viduryje stovėjo lauko uniforma vilkįs Riosas.

- Laba diena, patricijau! - generolas koja stumtelėjo jam kėdę ir rankos mostu liepė adjutantui išeiti, per petį tarstelėjęs: - Šios durys liks uždarytos tol, kol aš pats jas atidarysiu.

Kiek pražergęs kojas jis sustojo priešais sivenietį, rankas sunėrė už nugaros ir ėmė lėtai, mąsliai balansuoti nuo kulnų ant pirštų.

Galų gale jis šiurkščiai kreipėsi į svečią:

- Patricijau, ar jūs ištikimas imperatoriui?

Iki šiol abejingai tylėjęs Baras suraukė kaktą ir išsisuko nuo tiesaus atsakymo:

- Rodos, aš neturiu pakankamai svarių priežasčių karštai garbinti imperatoriaus valdžią.

- Tačiau tai dar nereiškia, kad tapsite išdaviku?

- Ne. Tačiau jeigu netapsiu išdaviku, tai irgi dar anaiptol nereiškia, kad nersiuos iš kailio stengdamasis jums padėti.

- Tai irgi tiesa. Bet, jei šiuo metu atsisakysite padėti, - kalbėjo Riosas pabrėždamas kiekvieną žodį, - mes laikysime tai išdavyste ir atitinkamai į ją reaguosime.

Baro antakiai susimetė tarpuakyje.

- Žodinius vėzdus pasitaupykite savo pavaldiniams, - atsakė jis. - Man gi visiškai pakaks, jei paprasčiausiai trumpai išdėstysite, ko jūs norite ir ko jums reikia.

Riosas atsisėdo ir sukryžiavo kojas.

- Barai, prieš gerą pusmetį mes apie kai ką kalbėjomės.

- Apie tuos jūsų magus?

- Visiškai teisingai. Ir jūs, tikiuosi, prisimenate, ko aš žadėjau imtis.

Baras linktelėjo. Jo rankos nė nekrustelėdamos gulėjo ant kelių.

- Jūs žadėjote apsilankyti jų irštvose - ir pastaruosius keturis mėnesius apie jus nebuvo girdėti. Ar jums pavyko juos surasti?

- Surasti? Surasti tai pavyko! - sušuko Riosas. Paskui jis valandėlę patylėjo ir vėl prašneko įsitempęs, vos tepraverdamas burną. Atrodė, jis sunkiai tvardosi negriežęs dantimis. - Patricijau, jie - jokie magai; jie tikri nelabieji! Nuo tikėjimo jie taip pat toli, kaip atokiausieji ūkai - nuo mūsų! Jūs tik įsivaizduokite! Jų pasaulis - nosinės, greičiau netgi nago dydžio; naudingųjų išteklių jie neturi beveik jokių, karinių jų pajėgų neverta net minėti, gyventojų skaičius toks mažas, kad su jais nėra ko lyginti net tolimiausiųjų, dulkėtų Tamsiųjų Žvaigždžių pasaulių! Ir vis dėlto jie tokie pasipūtę ir ambicingi, kad svajoja iš lėto ir nuosekliai užvaldyti visą Galaktiką...

Žinote, jie taip pasitiki savo jėgomis, kad net nemato reikalo skubėti. Veikia lėtai, flegmatiškai - ir ramiai kalba apie šimtmečius truksiančius procesus. Tingiai, neskubėdami, jie ryja vieną pasaulį po kito, patenkinti ir nėmaž neabejodami savimi jie patyliukais šliaužia per žvaigždžių sistemas.

Ir, patikėsite ar ne, jiems tai sekasi. Niekas negali jų sustabdyti. Jie subūrė pasibjaurėtiną pirklių bendruomenę, kuri savo

čiuptuvais apraizgė netgi tokias tolimas sistemas, į kurias žaisliniai jų laiviūkščiai nesiryžta skristi. Tie jų pirkliai - šitaip jie vadina savo agentus - prasismelkia į daugybės parsekų tolius!

Dasemas Baras pertraukė tą tūžmingą srautą:

- Kuri šios informacijos dalis išties patikima? Galbūt daug ką jums diktuoja papraščiausias aklas įsiūtis?

Karininkas giliai atsikvėpė ir kiek aprimo.

- Įsiūtis manęs toli gražu neapakino. Klausykite: aš lankiausi pasauliuose, esančiuose netgi arčiau Sivenos nei Fondo - ir sužinojau, kad netgi ten Imperija tėra mitas, kažkas, egzistavęs labai toli ir labai seniai. Gi pirkliai vietiniams gyventojams yra tikri, gyvi žmonės. Pirkliais vietiniai palaikė netgi mus.

- Ar fondiečiai patys pasisakė jums, kad jie ketina užvaldyti visą Galaktiką?

- Patys pasisakė! - Riosas vėl užkunkuliavo. - Man nieko nereikia sakyti! Oficialieji asmenys ir išvis nieko neprasitarė. Jie kalbėjo vien tik apie verslą. Tačiau aš nepraleidau progos šnektelėti su paprastais žmonėmis. Siurbte siurbiau jų įsitikinimus bei nuomones - ten niekas neabejoja “likimo skirta užduotimi” ir ramiai laukia šlovingos ateities! Šitokių dalykų neįmanoma nuslėpti - beje, jie nė nebando slėpti ir trykštė trykšta optimizmu!

Sivenietis akivaizdžiai liko patenkintas, regis, niekas negalėjo sudrumsti jo ramybės.

- Jūs tikriausiai pastebėjote, kad visa tai gana tiksliai atitinka manąją įvykių rekonstrukciją, kurią sudariau remdamasis savo paties surinktais kukliais duomenimis.

- Be jokios abejonės, - susierzinęs sarkastiškai atšovė Riosas. - Jūsų analitinių sugebėjimų išties negalima neįvertinti. Be to, šitaip jūs neabejotinai patvirtinate, kad Jo Imperatoriškosios Didenybės karalijai gresia labai rimtas pavojus.

Baras abejingai gūžtelėjo pečiais; Riosas staiga pasilenkė prie senuko, abiem rankomis suspaudė jo pečius ir netikėtai švelniai įsistebeilijo tiesiog šiam į akis.

Jis pasakė:

- Nagi, patricijau, nereikia šitaip. Aš pats nė kiek netrokštu tapti barbaru. Sieniečių priešiškumas Imperijai man yra sunki našta, ir aš darau viską, kas mano valioje, kad jis išsisklaidytų. Tačiau mano sritis - karo reikalai, kištis į civilines problemas aš negaliu. Mane tiesiog atšauktų, ir tada tikrai niekuo nebegalėčiau praversti. Ar suprantate tai? Žinau - suprantate. Mums nebūtų labai sunku normalizuoti tarpusavio santykius - juk už keturiasdešimt metų puoselėtą priešiškumą jūs jau atkeršijote, nukreipdamas savo įtūžį į to priešiškumo kaltininką. Tad ar ne metas apie tai užmiršti? Man reikia jūsų pagalbos - aš atvirai tai pripažįstu.

Jaunasis karininkas kalbėjo labai primygtinai, tačiau Dasemas Baras lėtai, bet ryžtingai papurtė galvą.

Riosas tęsė kone maldaudamas:

- Jūs nesuprantate, patricijau, o aš abejoju savo sugebėjimais priversti jus suprasti. Aš negaliu jūsų įtikinti iš jūsų paties pozicijų. Mokslininkas esate jūs, ne aš. Tačiau pasakysiu jums štai ką. Kad ir ką manytumėte apie Imperiją, jūs visgi negalite nepripažinti milžiniškų jos nuopelnų. Jos ginkluotosios pajėgos įvykdė keletą nesusijusių tarpusavyje nusikaltimų, bet iš esmės kaip tik jos skleidė taiką ir civilizaciją. Imperijos laivynas įtvirtino taiką visoje Imperijoje - taiką, kuri viešpatavo Galaktikoje daugiau nei du tūkstantmečius! Palyginkite tą ramų Imperijos Saulės bei Erdvėlaivio valdžios periodą su prieš tai vyravusiu tarpžvaigždinės anarchijos bei chaoso laikotarpiu. Pagalvokite apie tų senųjų laikų karus bei suirutes - ir pasakykite: nejaugi, nepaisant visų savo klaidų, Imperija nėra verta būti išsaugota?

- Jūs tik pažiūrėkite, - įsijautęs tęsė jis, - į ką šiais laikais pavirto išoriniai Galaktikos pakraščiai, atskilę nuo Imperijos ir paskelbę nepriklausomybę. Ir paklauskite savęs, ar dėl nereikšmingo asmeninio keršto ryžtumėtės šitaip pakenkti Sivenai - atsisakyti galingo laivyno ginamos provincijos statuso ir paversti ją barbarišku pasauliu barbariškame Galaktikos užkaboryje, užkrauti jai tariamą nepriklausomybę, panardinti ją į degradacijos, skurdo bei nevilties liūną?

- Argi padėtis jau tokia bloga? Šitaip greitai? - sau po nosimi suniurnėjo sivenietis.

- Ne, - pripažino Riosas. - Mes patys esame saugūs - ir būsime, net jei gyventume bent keturiskart ilgiau nei įprasta. Tačiau aš kovoju už Imperiją, už karines jos tradicijas, kurias jaučiu drauge su krauju tekant mano gyslomis - tačiau negaliu pasidalinti šituo pojūčiu su jumis. Šios karinės tradicijos ir yra Imperijos, kuriai aš tarnauju, pagrindas.

- Jūsų žodžiai jau padvelkė mistika, o man niekad nebuvo lengva perprasti svetimą misticizmą.

- Tai nesvarbu. Vis dėlto jūs puikiai suvokiate šito Fondo keliamą grėsmę.

- Juk kaip tik aš pirmas ir pastebėjau tai, ką jūs vadinate grėsme - prašnekau apie tai dargi anksčiau, nei jūs išskridote iš Sivenos į Galaktikos pakraštį.

- Tuomet, reikia manyti, suprantate, kad privalome sunaikinti juos dar embriono stadijoje - priešingu atveju mums, ko gero, išvis nebepavyks jų sustabdyti. Jūs žinojote apie Fondą dar tada, kai niekas kitas apie jį nė girdėt nebuvo girdėjęs. Jūs nutuokiate apie jį daugiau nei bet kas kitas visoje Imperijoje. Spėju, kad jūs netgi numanote, kokios jo silpnosios vietos, kaip užvis geriausia būtų jį pulti; galite ir perspėti mus apie tikėtinus jo kontrveiksmus. Nagi, būkime draugai.

Dasemas Baras pakilo ir ramiai atsakė:

- Tokia pagalba, kurią aš galėčiau jums suteikti, ničnieko nereiškia. Tad verčiau išvaduosiu jus nuo savo patarimų, nepaisydamas visų atkaklių jūsų reikalavimų.

- Jūsų pagalbos reikšmę vertinsiu aš pats.

- Ne. Aš kalbu visiškai rimtai. Netgi sutelkusi visą savo galią, Imperija nevalios sutriuškinti to mažyčio pasaulėlio.

- Kodėl gi ne? - Belo Rioso akys nuožmiai blykstelėjo. - Nagi palaukite, nejudėkite iš vietos! Pats pasakysiu, kai jums bus galima pasišalinti. Kodėl gi Imperija nevalios sutriuškinti to pasaulėlio? Jei manote, kad aš kaip reikiant neįvertinau to ką tik aptiktojo priešo, jūs smarkiai klystate, patricijau. - Toliau jis kalbėjo nenoromis, pasverdamas kiekvieną žodį: - Grįždamas aš praradau vieną laivą. Neturiu jokių įrodymų, kad jis pateko į Fondo nagus; tačiau aptikti jo taip ir nebepavyko - gi jei jį būtų ištikusi kokia nors nelaimė, sukiužęs jo korpusas, be abejo, tebeplūduriuotų kur nors netoliese. Tiesa, tas nuostolis visai menkas, paprasčiausias uodo įkandimas, tačiau tai gali reikšti, kad Fondas jau ėmėsi atvirai priešiškų veiksmų. O toks karštakošiškas poelgis, nepaisant jokių galimų pasekmių, gali reikšti ir tai, kad jie turi kažkokių slaptų pajėgų, apie kurias aš ničnieko nenutuokiu. Ar galite padėti man, atsakydamas į vieną labai konkretų klausimą? Kokia yra jų karinė galia?

- Visiškai nenumanau.

- Tuomet paaiškinkite man savo požiūrį. Kodėl jūs atkakliai tvirtinate, kad Imperija nepajėgs nušluoti šito vargano priešo?

Sivenietis atsilošė ir sunkiai prašneko, stengdamasis nesusidurti akimis su liepsnojančiu Rioso žvilgsniu:

- Todėl, kad aš tikiu psichoistorijos dėsniais. Tai ganėtinai keistas mokslas. Jį iki galo subrandino vienas vienintelis žmogus - Haris Seldonas; tikroji psichoistorija ir mirė drauge su juo, nes vėliau jau niekas nebesugebėjo manipuliuoti sudėtingomis jos lygtimis. Tačiau ir to trumpo jos gyvavimo laikotarpio pakako, kad neliktų abejonių: jokiais laikais, nei prieš tai, nei po to, taip ir nebuvo išrastas kitas toks patikimas žmonijos tyrinėjimo metodas. Tiesa, psichoistorija negalėjo numatyti atskirų individų veiksmų, tačiau ji suformulavo tam tikrus apibrėžtus dėsnius, kurių pagrindu, naudojantis matematine analize bei ekstrapoliacija, įmanoma valdyti ir nuspėti masinius didelių žmonių grupių veiksmus.

- Taigi...

- Taigi Haris Seldonas ir grupė jo bendradarbių kaip tik ir rėmėsi psichoistorija, kurdami savąjį Fondą. Jie kruopščiai matematiškai apskaičiavo vietą, laiką bei visas sąlygas, numatė neišvengiamą visuotinės naujosios Imperijos gimimą ir jam pasiruošė.

Rioso balsas virptelėjo nuo susierzinimo:

- Ar norite pasakyti, kad tasai Seldono menas gebėjo išpranašauti, jog aš pulsiu šį Fondą - ir pralaimėsiu dėl tokių ir tokių priežasčių? Mėginate mane įtikinti, kad aš tesu savo valios neturintis robotas, paklusniai ropojantis iš anksto numatytu keliu į pražūtį?

- Ne, - aštriai atsakė senasis patricijus. - Juk jau sakiau, kad šis mokslas visiškai nesidomi konkrečiais atskiro individo veiksmais. Jo akiratis aprėpia kur kas platesnio masto įvykius.

- Ar tai reiškia, kad mes dūstame suspausti kietame deivės - Istorinės Būtinybės - kumštyje?

- Psichoistorinės Būtinybės, - pusbalsiu pataisė jį Baras.

- O jei aš imsiu ir pasinaudosiu savąja laisvos valios prerogatyva? Jei pats nuspręsiu, ar pulti kitais metais - ar išvis nepulti? Ar tajai deivei būdingas koks nors lankstumas ir nuolaidumas? Ar ji bent kiek išradinga?

Baras gūžtelėjo pečiais.

- Galite pulti kad ir dabar pat - o galite ir išvis nepulti. Galite atakuoti vienu vieninteliu laivu - galite mesti į mūšį kad ir visą Imperijos laivyną; galite naudoti karinę jėgą ar ekonominį spaudimą; galite atvirai paskelbti karą, galite veikti užuolankomis, surengti pasalą... Darykite, kas tik šaus į galvą, iki soties mėgaukitės savo laisva valia... Tačiau bet kuriuo atveju jums lemta pralaimėti.

- Dėl to, kad viską savo rankose laiko kadai miręs Haris Seldonas?

- Dėl to, kad viską savo rankose laiko tie seniai mirę mokslininkai, kurių sukurtos žmogiškojo elgesio matematikos neįmanoma nei pasukti atgal, nei nukreipti į šalį, nei sustabdyti.

Valandėlę juodu nemirktelėdami dėbsojo kits kitam į akis, kol pagaliau generolas žingtelėjo atatupstas.

Jis pasakė tik tiek:

- Gerai, aš priimu iššūkį. Prieš mirusiojo ranką statau gyvą ir laisvą savo valią.

4. IMPERATORIUS

KLEONAS II, paprastai vadinamas "Didžiuoju". Paskutinysis stiprus Pirmosios Imperijos imperatorius; ypač reikšmingi jo nuopelnai menų bei politikos atgimimui - per ilgus Kleono II valdymo metus šiose srityse buvo pasiektas tikras suklestėjimas. Vis dėlto meno kūriniuose užvis dažniausiai minimi imperatoriaus ryšiai su Belu Riosu, paprastam žmogui jis geriausiai žinomas kaip "Rioso imperatorius". Tad labai svarbu, kad paskutiniųjų jo valdymo metų įvykiai neužgožtų keturiasdešimties metų...

GALAKTIKOS ENCIKLOPEDIJA

Kleonas II buvo Visatos valdovas. Be to, Kleonas II kentėjo nuo kažkokios paslaptingos ir skausmingos ligos, kurios diagnozės niekas nesugebėjo nustatyti. Vis dėlto keistų žmonijos įpročių ir polinkių dėka šiuodu iš pažiūros lyg ir sunkiai suderinami faktai visiškai vienas kitam neprieštaravo. Per visą istoriją galima aptikti stulbinančiai daug panašių pavyzdžių.

Tačiau Kleonui II tie pavyzdžiai nėmaž nerūpėjo. Ilgiausio analogiškų atvejų sąrašo apmąstymai nė per nago juodymą neapmalšintų jo paties kančios. Jį šiek tiek guodė tik mintis apie tai, kad jo prosenelis buvo piratų vadeiva kažkokioje dulkėtoje planečiūkštėje Visatos užkaboryje; gi jis pats - Galaktikos valdovų linijos, nusidriekiančios į miglotą užmirštą praeitį, ainis - galėjo mėgautis visa Amenetiko Didžiojo malonumų rūmų teikiama prabanga. Šiuo metu Kleono II visiškai neguodė tas faktas, kad jo tėvo Stenelo VI pastangomis visa milžiniška Visatos karalija buvo sėkmingai išvalyta nuo maištų raupsų ir Galaktika galėjo mėgautis taika bei vienybe - ši ramybės būklė įsišaknijo taip giliai, kad net ir vėliau, ištisus dvidešimt penkerius paties Kleono II viešpatavimo metus, jos šlovės neaptemdė nė menkiausias neramumų debesėlis.

Galaktikos imperatorius ir Visatos valdovas dejuodamas atlošė galvą, panardindamas ją į pagalves supančius stiprinančius jėgos laukus. Grimzdamas į palaimingą, odos neliečiantį minkštumą Kleonas pajuto malonų dilgčiojimą ir šiek tiek atsipalaidavo. Galų gale jis ne be pastangų atsisėdo ir įsmeigė niaurų žvilgsnį į tolimąją didžiulės patalpos sieną. Šis kambarys visiškai netiko vienam žmogui. Jis buvo pernelyg didelis. Pernelyg dideli buvo visi kambariai.

Tačiau tokio smarkaus ligos priepuolio metu jau verčiau likti vienam nei kęsti išsipusčiusių dvariškių draugiją, klausytis nesibaigiančių jų užuojautų, tverti bukinančią jų nuobodybę. Verčiau jau likti vienam, nei nuolat žvelgti į tas negyvas nuolankias kaukes, po kuriomis kunkuliavo įkyrios mintys apie imperatoriaus mirties tikimybę bei įtempti svarstymai, kam gi nusišypsos laimė tapti jo įpėdiniu.

Tos pačios mintys neramino ir patį imperatorių. Jis turėjo tris sūnus - tris šaunius jaunikaičius, kupinus visokiausių dorybių ir teikiančius daug vilčių. Kurgi jie pradingo šiomis nelemtomis dienomis? Be jokios abejonės - laukia. Laukia ir stebi kits kitą - ir visi stebi jį.

Imperatorius neramiai sujudėjo. Brodrigas prašė audiencijos. Žemakilmis, ištikimasis Brodrigas - ištikimas todėl, kad jo visiškai nuoširdžiai ir vieningai nekentė visi kiti dvariškiai; ši neapykanta buvo, ko gero, vienintelis dalykas, dėl kurio sutarė bent keli tuzinai tarpusavyje besiniaujančių dvaro grupuočių.

Brodrigas - ištikimasis favoritas, kuris tiesiog negalėjo nebūti ištikimas; dabar jo žinioje buvo pats greičiausias Galaktikos lai-

vas, kuriuo po imperatoriaus mirties jam tektų tučtuojau pasinaudoti - pasivėlinęs vos dieną, jis jau nė kaulelių nebesurinktų.

Kleonas II palietė aptakų mygtuką, įtaisytą milžiniško krėslo ranktūryje, ir didžiulės durys kambario gilumoje kaipmat tapo perregimos.

Minkštu purpuriniu kilimu Brodrigas žengė vidun; prisiartinęs prie imperatoriaus jis atsiklaupė ir lūpomis palietė glebią šio ranką.

- Kaip jūsų sveikata, valdove? - pusbalsiu, nerimaudamas paklausė asmeninis sekretorius.

- Dar gyvas, - susierzinęs aštriai drėbtelėjo imperatorius. - Jei tik galima vadinti gyvenimu tokį egzistavimą, kai kiekvienas šunsnukis, sugebantis perskaityti medicinos vadovėlį, naudojasi tavimi tarsi neištyrinėtu dirvonu niekam tikusiems savo eksperimentams. Jeigu pasaulyje dar liko koks nors vaistas, kokia nors neišbandyta fizinė, cheminė ar atominė priemonė, žiūrėk, jau rytoj pat iš kokio atokiausio užkaborio prisistatys koks nors mokytas plepys ir išbandys ją ant mano kailio. Jis būtinai pasirems kokia nors esą ką tik surasta senovine moksline knyga, kuri veikiausiai paaiškės besanti tik dar viena klastotė...

- Dar mano tėvas prisimindavo, - niauriai suniurzgė jis, - kad nėra nė vieno dvikojo padaro, kuris, susidūręs su kokia nors liga, sugebėtų išstudijuoti ją vien iš to, ką regi savomis akimis. Nėra nė vieno tokio, kuris valiotų suskaičiuoti pulso tvinksnius, nežvilgčiodamas į atskleistą senovinę knygą. Aš sunkiai sergu, ir jie mano ligą vadina "nežinoma"! Kvailiai! Slenkant tūkstantmečiams atsiranda vis naujų ir naujų žmogaus kūną ėdančių ligų - protėvių tyrinėjimuose apie jas net neužsimenama, tad jos ir laikomos neišgydomomis! Kad taip senoliai tebebūtų gyvi ir mūsų dienomis... arba kad taip aš būčiau gyvenęs jų laikais...

Imperatoriaus balsas vis tilo, galų gale jis sau po nosimi patyliukais nusikeikė. Tuo tarpu Brodrigas mandagiai laukė. Pagaliau Kleonas II gaižiai paklausė:

- Ar daug jų ten laukia už durų?

Brodrigas kantriai atsakė:

- Didžiojoje Salėje susirinko tiek pat, kiek ir visada.

- Ką gi, tegul palaukia. Dabar man rūpi valstybinės reikšmės dalykai. Tegul Apsaugos kapitonas paskelbia apie tai... Ne, palauk. Pamiršk valstybės reikalus. Tegul kapitonas tiesiog paskelbia, kad šiandien audiencijų nebus - ir tegul praneša tai gedulinga veido išraiška. Tikiuosi, kad tuomet ten susirinkę šakalai išsiduos, - imperatorius piktdžiugiškai vyptelėjo.

- Sklando gandai, valdove, - ramiai pasakė Brodrigas, - kad jus kamuoja širdis.

Imperatorius šyptelėjo; šįsyk jo šypsena jau nebebuvo tokia tulžinga.

- Jei kas nors, remdamasis tais gandais, imsis kokių nors išankstinių veiksmų, tokiam, ko gero, netrukus skaudės dar labiau nei man. Bet ko gi nori tu? Pasišnekėkime apie tai.

Paklusęs imperatoriaus mostui, iki šiol klūpojęs Brodrigas atsistojo ir pasakė:

- Noriu pasišnekėti apie generolą Belą Riosą, Sivenos karinės vadovybės vadą.

- Riosą? - Kleono II kaktoje susimetė gilios raukšlės. - Negaliu jo prisiminti... Palauk, ar tik ne jis prieš kelis mėnesius atsiuntė tą beprotišką laišką? Taip taip, prisiminiau. Jis prašė leidimo pradėti puolimą Imperijos bei imperatoriaus šlovei.

- Kaip tik taip, valdove.

Imperatorius trumpai nusijuokė.

- Ar galėjai pagalvoti, Brodrigai, kad man dar liko šitokių generolų? Panašu, kad tasai Riosas - smalsumą žadinantis atavizmas. Ką mes jam atsakėme? Tikiuosi, tu pats tuo pasirūpinai?

- Taip, valdove. Jam buvo liepta atsiųsti papildomos informacijos ir griežtai uždrausta judinti laivyną, kol nesulauks Imperijos nurodymų.

- Hmmm... Ganėtinai saugu. Bet kas gi tasai Riosas? Ar jis kada nors lankėsi rūmuose?

Brodrigas linktelėjo, jo lūpos vos pastebimai persikreipė.

- Karjerą jis pradėjo prieš dešimt metų, tarnaudamas kadetu rūmų sargyboje. Paskui jis prikišo nagus prie to Lemulo Klasterio reikalo...

- Lemulo Klasterio?.. Žinai, mano atmintis jau nebe ta... Ar tik tai ne tas atvejis, kai jaunas karys išgelbėjo du laivus nuo susidūrimo su... eee... su kuo gi ten? Na, kažkas panašaus, - jis nekantriai mostelėjo ranka. - Detalių aš jau nebeprisimenu. Regis, tai buvo tikras žygdarbis.

- Tasai kareivis ir buvo Riosas. Už tai jis buvo paaukštintas, - sausai atsakė Brodrigas. - Jis buvo perkeltas į veikiančiąją kariuomenę ir paskirtas laivo kapitonu.

- O dabar jis jau pasienio sistemos karinis gubernatorius - ir vis dar tebėra jaunas! Gabus žmogus, Brodrigai!

- Jis pavojingas, valdove. Jis tebegyvena praeitimi. Svajoja apie senuosius laikus ar veikiau apie tokius senuosius laikus, kaip apie juos porinama mituose. Tokie žmonės patys savaime nėra pavojingi, tačiau dėl keistos realybės pojūčio stokos jie neretai tampa kvailiais kitų akyse. - Valandėlę patylėjęs jis pridūrė: - Kaip supratau, savo žmones jis visiškai kontroliuoja. Riosas - vienas iš jūsų populiariųjų generolų.

- Tikrai? - mąsliai ištarė imperatorius. - Ką gi, Brodrigai, aš visiškai nepageidauju, kad man tarnautų vien tik nekompetentingi asmenys. O ir tie nevykėliai anaiptol nėra tobuli ištikimybės įsikūnijimai.

- Nekompetentingas išdavikas bent jau nepavojingas. O štai nuo tokių talentingų žmonių verčiau nenuleisti akių.

- Nuo tokių kaip tu, Brodrigai? - Kleonas II nusijuokė, ir čia pat jo veidą iškreipė skausmo grimasa. - Ką gi, kol kas tau teks pamiršti savo iškalbingas paskaitas. Verčiau pasakyk, kas naujo girdėti apie tą jaunąjį užkariautoją? Tikiuosi, atėjai ne vien pasidalyti prisiminimais?

- Valdove, generolas Riosas atsiuntė dar vieną laišką.

- Taip? Ir ką gi jis rašo?

- Jis iššniukštinėjo, kur yra tų barbarų pasaulis, ir primygtinai siūlo surengti puolamąją ekspediciją. Jo argumentai ganėtinai migloti ir nuobodūs. Neverta jais varginti jūsų imperatoriškąją didenybę dabar, kai ne itin gerai jaučiatės. Šiaip ar taip, jums dar teks išklausyti juos nuo pradžios iki galo Didikų Tarybos sesijoje, - Brodrigas skersomis dirstelėjo į imperatorių.

Kleonas II susiraukė.

- Didikų Taryba? Argi jiems privalu svarstyti šitokius klausimus, Brodrigai? Juk jie neišvengiamai pareikalaus platesnės savo privilegijų interpretacijos. Kaip tik taip visada ir atsitinka.

- Šito išvengti neįmanoma, valdove. Būtų buvę kur kas geriau, jeigu velionis jūsų tėvas būtų įstengęs numalšinti paskutinįjį maištą nesuteikdamas didikams papildomų privilegijų. Tačiau taip jau įvyko, ir mes to nepakeisime, tad verčiau bent kol kas susitaikykime su esama padėtimi.

- Turbūt tavo tiesa. Ką gi, teks išklausyti Didikų Tarybos nuomonę. Bet kam gi reikalingas šitoks iškilmingumas? Juk klausimas nėra itin reikšmingas. Ribotų armijos pajėgų žygį atokioje pasienio provincijoje vargu bau galima laikyti valstybinės reikšmės reikalu.

Brodrigas šykščiai šyptelėjo ir šaltai atsakė:

- Tai tik romantiškai nusiteikusio idioto užmačia. Tačiau netgi romantiškai nusiteikęs idiotas gali tapti mirtinu ginklu visiškai neromantiško maištininko rankose. Valdove, tasai žmogus populiarus, jis populiarus visur. Jis jaunas. Jei jis užims vieną ar dvi nuskurusias barbarų planečiūkštes, jis taps užkariautoju. Gi jaunas užkariautojas, įrodęs savo sugebėjimus sukelti pilotų, šachtininkų, pirklių ir visokio kitokio plauko tipų entuziazmą, yra pavojingas - tokie buvo pavojingi visais laikais. Net jeigu jis ir netrokšta pasielgti su jumis taip, kaip kad velionis jūsų tėvas pasielgė su uzurpatoriumi Rikeriu, vis tiek vienas ar kitas jūsų karalijos didikas gali neatsispirti pagundai pasinaudoti juo kaip ginklu.

Kleonas II pakrutino ranką ir net sustingo nuo aštraus skausmo pliūpsnio. Palengva jis atsipalaidavo, tačiau šypsena vos dulktelėjo jo lūpomis, o balsas nuskambėjo visai tyliai:

- Tu esi vertingas pavaldinys, Brodrigai. Įtarumo tavyje netgi daugiau nei reikia; man pakanka imtis bent pusės tavo siūlo-

mų atsargumo priemonių, kad galėčiau jaustis visiškai saugus. Mes perduosime Rioso reikalą Didikų Tarybai. Žiūrėsime, ką jie pasakys, ir tada imsimės atitinkamų veiksmų. Tikiuosi, tasai jaunuolis dar nepradėjo atviro puolimo?

- Jis pats tvirtina dar nieko nesiėmęs. Bet jau dabar prašo pastiprinimų.

- Pastiprinimų! - nustebęs imperatorius net prisimerkė. - Kokias pajėgas jis turi?

- Dešimt linijinių laivų, valdove, visi jie aprūpinti pilnais pagalbinių valčių komplektais. Dviejuose jo laivuose sumontuoti senojo Didžiojo Laivyno varikliai, dar viename yra iš ten pat gauti galingi artilerijos pabūklai. Kiti jo laivai nauji, sukonstruoti per pastaruosius penkiasdešimt metų, tačiau ir jie veikia be priekaištų.

- Regis, dešimties laivų turėtų visiškai užtekti bet kokiam sveiku protu suvokiamam žygiui. Juk mano tėvas pasiekė pirmąsias pergales prieš uzurpatorių neturėdamas nė dešimties laivų... Kas gi tieji barbarai, kuriuos jis ketina pulti?

Asmeninis sekretorius reikšmingai kilstelėjo antakius.

- Jis vadina juos “Fondu”.

- Fondu? Kas gi tai?

- Apie tai nėra jokių įrašų, valdove. Aš labai kruopščiai peržiūrėjau visus archyvus. Minima Galaktikos sritis kadaise priklausė senovinei Anakreono provincijai, kuri maždaug prieš porą šimtmečių visiškai nugrimzdo į barbariškumą, plėšikavimus bei anarchiją. Vis dėlto toje provincijoje tikrai nėra planetos, kuri būtų žinoma Fondo vardu. Pavyko aptikti tik kai kurių užuominų apie mokslininkų grupelę, iškeldintą į tą provinciją kaip tik prieš šiai atsiskiriant nuo mūsų protektorato. Toji mokslininkų grupė turėjo parengti Enciklopediją. - Jis vos pastebimai šyptelėjo. - Drįstu tvirtinti, kad jie save ir vadino Enciklopedijos Fondu.

- Ką gi, - paniuręs imperatorius apmąstė ką išgirdęs, - regis, tai labai menkai tesisieja su mūsų reikalu. Vargu bau verta tęsti tyrinėjimus šia kryptimi.

- Įsigilinti į tai man ir nepavyko, valdove. Po to, kai minėtame regione įsiviešpatavo anarchija, apie tą ekspediciją nebebuvo gauta jokių žinių. Jei mokslininkų palikuonys ten tebegyvena, net jei jie išlaikė ir Fondo pavadinimą, užvis labiausiai tikėtina, kad patys jau seniai virto barbarais.

- O mūsų jaunasis generolas reikalauja pastiprinimo... - imperatorius aštriai pažvelgė į savo sekretorių. - Skamba labai jau keistai: turėdamas dešimt laivų jis rengiasi susiremti su laukiniais ir prašo pastiprinimo dargi prieš kirsdamas pirmąjį smūgį! Vis dėlto aš, regis, pradedu prisiminti tąjį Riosą... Simpatiškas vaikinas iš geros ir ištikimos man šeimos. Brodrigai, visame šia-

me reikale glūdi kažkokios komplikacijos, kurių aš kol kas nevalioju perprasti. Gali būti, kad reikalas kur kas svarbesnis nei atrodo iš pirmo žvilgsnio.

Kleono II pirštai tingiai glostinėjo skepetą, kuria buvo užklotos sustirusios jo kojos. Galų gale jis pridūrė:

- Man prireiks ten žmogaus... sumanaus ir ištikimo žmogaus plačiai atmerktomis akimis. Brodrigai...

Asmeninis sekretorius nuolankiai nuleido galvą.

- O taip pat ir laivų, valdove?

- Kol kas dar ne! - palengva keisdamas kūno padėtį imperatorius tyliai sudejavo. Jis ištiesė nusilpusį virpantį pirštą. - Kol nesužinosime daugiau detalių, susilaikysime ir laivų nesiųsime. Nedelsdamas sušauk Didikų Tarybą. Štai ir bus tinkama proga išmelžti papildomų lėšų. Kaip kažin ką, aš padarysiu tai - arba nuriedės viena kita galva.

Jis vėl nugramzdino skaudančią galvą į švelniai dilgsinčią jėgos laukų pagalvę.

- Dabar tu eik, Brodrigai, eik ir atsiųsk man daktarą. Kito tokio bambeklio dar pasaulis neregėjo...

5. Įsiplieskia karas

Iš švytinčio Sivenos taškelio Imperijos jėgos atsargiai leidosi į juodą Periferijos nežinomybę. Milžiniški laivai sukorė neaprėpiamus atstumus, skiriančius atokiai viena nuo kitos išsibarsčiusias nedideles Galaktikos pakraščio žvaigždes, ir neskubėdami ėmė sukti ratą aplink Fondo įtakos zonos ribą.

Jau du šimtmečius izoliuoti, visiško barbariškumo liūne nugrimzdę pasauliai vėl pajuto, ką reiškia, kai į juos koją įkelia Imperijos valdovai. Šie pasauliai vėl prisiekė ištikimybę tik grėsmės, kad bus subombarduoti svarbiausieji jų miestai, akivaizdoje.

Barbariškosiose planetose buvo įkurdinti garnizonai - garnizonai karių, vilkinčių Imperijos uniformas, pečius pasidabinusių Žvaigždėlaivio bei Saulės ženklais. Senoliai netruko tai pastebėti ir vėl prisiminė jau kadai užmirštas savo proprosenelių istorijas apie Visatą, kuri buvo didžiulė, turtinga ir taiki, kurią visą valdė tie patys Žvaigždėlaivis bei Saulė.

Palikę garnizonus, laivai vėl išskrisdavo ir keliaudavo toliau, įkurdami vis naujas ir naujas bazes aplink Fondo perimetrą. Jie kruopščiai audė savo bazių audinį, ir kiekvienas pasaulis tapdavo nauju mazgu deramoje jam vietoje. Vieną gražią dieną į Centrinį Štabą, įkurdintą dykoje, uolėtoje klajojančioje, aplink jokią saulę nesisukančioje planetoje, atėjo Belui Riosui adresuota žinia.

Riosas atsipalaidavo ir niauriai šypsodamasis pažvelgė į Dasemą Barą.

- Nagi, ką jūs apie tai manote, patricijau?

- Aš? Argi mano mintys ko nors vertos? Aš juk nesu kariškis, - nuvargusiu žvilgsniu jis su pasidygėjimu peržvelgė netvarkingą, užgrioztą, uoloje išskobtą kambarį - jis buvo įrengtas natūralios olos sienoje, pripildytas dirbtinio oro, šviesos bei šilumos. Tai buvo vienintelė gyvybės salelė bekraščiame negyvame pasaulyje.

- Už tą pagalbą, kurią galėčiau - arba norėčiau jums suteikti, - pusbalsiu suniurnėjo Baras, - gal sugrąžinsite mane į Siveną?

- Ne. Kol kas dar ne, - generolas su visa kėde pasisuko į kampą, kuriame buvo įrengta milžiniška, skaidri švytinti sfera su senosios imperinės Anakreono prefektūros bei gretimų sektorių žvaigždėlapiais. - Vėliau, kai viskas jau bus baigta, jūs galėsite sugrįžti prie savo knygų, o gal ir prie dar kai ko. Aš pasirūpinsiu, kad visas jūsų šeimos nekilnojamasis turtas būtų neatlyginamai grąžintas jums bei jūsų vaikams.

- Ačiū, - pasakė Baras su vos juntama ironijos gaidele. - Tačiau aš niekaip nevalioju užsikrėsti jūsų tikėjimu laiminga viso šio reikalo pabaiga.

Riosas kimiai nusijuokė.

- Tik nebepradėkite vėl kranksėti, piktasis pranaše! Šis žvaigždėlapis byloja kur kas daugiau nei visos niūrios jūsų teorijos. - Jo ranka švelniai nuslydo neregimu sferos paviršiumi. - Ar mokate skaityti žemėlapį radialinėje projekcijoje? Mokate? Ką gi, tuomet pažvelkite pats. Šios auksu švytinčios žvaigždės žymi Imperijos teritorijas. Raudonosiose vis dar tebešeimininkauja Fondas, gi rausvosios, kaip spėjame, yra ekonominės Fondo įtakos zonoje. Štai, pažiūrėkite...

Riosas spustelėjo apskritą mygtuką, ir visa aplinkinė erdvė, nusėta aštriais baltais žvaigždžių taškeliais, ūmai tapo sodriai mėlyna. Tarsi apverstas dubuo mėlynoji dėmė apsupo raudonųjų ir rausvųjų žvaigždžių samplaiką.

- Visos šios mėlynosios žvaigždės yra tos, kurias užėmė mano pajėgos, - neslėpdamas pasitenkinimo pareiškė Riosas. - Maža to, mano kariai vis dar skverbiasi tolyn. Jie taip ir nesusidūrė su jokiu pasipriešinimu. Barbarai nė necyptelėjo. Nepastebėjome ir jokio Fondo pajėgų suaktyvėjimo. Jie sau ramiai ir kietai miega.

- Jūs smarkiai išsklaidėte savo pajėgas, - pastebėjo Baras.

- Tiesą sakant, - atsakė Riosas, - nors iš pirmo žvilgsnio ir atrodo kitaip, tačiau mano pajėgos anaiptol nėra labai išsklaidytos. Svarbiausiųjų taškų, kuriuose įkurdinau įtvirtintus garnizonus, nėra daug, tačiau jų vietos parinktos labai kruopščiai. O pa-

sekmės tokios, kad jėgų išeikvojame nedaug, bet strateginis rezultatas - milžiniškas. Šitaip mes įgyjame daugybę pranašumų - kur kas daugiau, nei numanytų žmogus, kruopščiai neišstudijavęs mūšių kosminėje erdvėje taktikos; tačiau kiekvienam iš pirmo žvilgsnio būtų akivaizdu, kad aš galiu pradėti antpuolį iš bet kurio aplinkinės sferos taško, o Fondas neįstengtų pulti manęs nei iš krašto, nei iš užnugario. Mat jo atžvilgiu aš tiesiog neturėčiau nei krašto, nei užnugario.

Ši Išankstinės Apgulties strategija jau buvo išmėginta ir anksčiau, ypač pažymėtinos Lorio VI kampanijos, organizuotos maždaug prieš du tūkstančius metų - ir visgi jos niekad nebuvo surengtos tobulai. Priešas visuomet apie tai žinodavo ir imdavosi kontrveiksmų. Dabar gi viskas visai kitaip.

- Idealus atvejis, kurį derėtų aprašyti vadovėliuose? - abejingai, tarsi nuobodžiaudamas paklausė Baras.

Riosas virte virė nekantrumu:

- Jūs vis vien manote, kad mano planas pasmerktas žlugti?

- Taip turi būti.

- Argi jūs nesuvokiate, kad visoje karybos istorijoje nebuvo nė vieno tokio atvejo, kad atakuojančiosios pajėgos, surengusios sėkmingą apgultį, galų gale nelaimėtų? Išimtys galimos tik tada, kai egzistuoja dar ir išorinis apsuptųjų laivynas, pajėgus pralaužti Apgultį.

- Tegul bus, kaip jūs sakote.

- Bet jūs atkakliai tebesilaikote savojo požiūrio?

- Taip.

Riosas gūžtelėjo pečiais:

- Ką gi, jūsų valia.

Valandėlę tvyrojo įtempta, pagiežos pritvinkusi tyla, o paskui Baras pusbalsiu paklausė:

- Ar jau sulaukėte atsakymo iš imperatoriaus?

Iš sienoje tiesiog jam už nugaros įmontuotos dėžutės Riosas išsitraukė cigaretę, suspaudė lūpomis jos filtrą ir atsargiai prisidegė. Ir tik tada atsakė:

- Turite omenyje mano prašymą atsiųsti pastiprinimą? Taip, sulaukiau, bet tik atsakymo - nieko daugiau.

- Laivų jums neatsiuntė?

- Nė vieno vienintelio. Bet kažko panašaus aš ir tikėjausi. Visų pirma, patricijau, aš neturėjau pasiduoti jūsų įkalbinėjimams, neturėjau pasikliauti klaidingomis jūsų teorijomis ir išvis reikalauti daugiau laivų. Dėl tokio prašymo imperatorius, ko gero, susidarė apie mane klaidingą nuomonę.

- Tikrai?

- Žinoma! Šiomis dienomis laivais niekas nebegali švaistytis. Pastarųjų dviejų šimtmečių pilietiniai karai suniokojo gerą pusę Didžiojo Laivyno, o ir to, kas liko, būklė ganėtinai apverkti-

na. Gi pats puikiai žinote, kad mūsų laikais statomi laivai iš tiesų nė grašio neverti. Nemanau, kad visoje Galaktikoje pavyktų aptikti bent vieną žmogų, kuris valiotų sukonstruoti pirmarūšį hiperbranduolinį variklį.

- Taip, aš tai žinau, - atsakė sivenietis. Jo akys tapo mąslios ir neperprantamos. - Bet nežinojau, kad tai - ne paslaptis ir jums. Taigi jo Imperatoriškoji Didenybė papildomų laivų jums skirti neišgali. Psichoistorija galėjo tai numatyti, tikriausiai ir numatė. Drįstu tvirtinti, kad mirusiojo Hario Seldono šmėkla pirmąjį raundą prieš jus jau laimėjo.

Riosas aštriai atkirto:

- Tų laivų, kuriuos turiu, man visiškai pakanka. Tas jūsų Seldonas dar nieko nelaimėjo. O jeigu situacija čia taps išties rimta, aš nė kiek neabejoju, kad sulauksime ir papildomų laivų. Kol kas imperatorius žino dar anaiptol ne viską.

- Tikrai? Ką gi jūs nuo jo nuslėpėte?

- Visų pirma, žinoma - jūsų teorijas, - sardoniškai atšovė Riosas. - Nepaisant visos pagarbos jums, jūsų išdėstyta istorija skamba gerokai neįtikėtinai. Nebent jei įvykiai klostysis jūsų numatyta linkme, jei gausiu patikimų įrodymų, kad jūs galbūt teisus - tada ir tik tada aš pripažinsiu, kad gal ir tikrai egzistuoja mirtino pavojaus grėsmė.

- Be to, - nerūpestingai tęsė Riosas, - teorija, nepagrįsta faktais, dvelkia valstybės išdavimu, kas vargu bau patiktų Jo Imperatoriškajai Didenybei.

Senasis patricijus šyptelėjo.

- Norite pasakyti, kad informacijos apie tai, jog imperatoriaus sostui perversmu grasina saujelė apskurusių barbarų iš kažkokio Visatos užkaborio, negalima laikyti patikimu ar dėmesio vertu perspėjimu? Tuomet jums nėra ko ir tikėtis iš imperatoriaus.

- Taip, jei manote, kad specialusis pasiuntinys nesiskaito.

- Koks specialusis pasiuntinys?

- Yra tokia sena tradicija. Bet kokioje vyriausybės tiesiogiai remiamoje karinėje kampanijoje būtinai turi dalyvauti koks nors paties imperatoriaus atstovas.

- Šit kaip? Kodėl?

- Tokiu būdu stengiamasi pabrėžti, kad visoms karinėms kampanijoms iš esmės vadovauja pats imperatorius. Be to, šitaip bandoma užsitikrinti generolų ištikimybę. Tiesa, tai anaiptol ne visada pavyksta.

- Netruksite įsitikinti, generole, kad toks pasiuntinys tik kaišios pagalius jums į ratus. Toks pašalinio asmens įsikišimas...

- Tuo aš nė kiek neabejoju, - švelnus raudonis užliejo Rioso skruostus. - Tačiau prieš vėją nepapūsi...

Sušvito greta generolo rankos įtaisytas imtuvas, ir netrukus jo angoje šaižiai sucypęs išniro komunikatoriaus cilindras. Riosas išvyniojo pranešimą.

- Puiku. Na, pagaliau!

Dasemas Baras susidomėjęs kilstelėjo vieną antakį.

Riosas paaiškino:

- Regis, jūs žinote, kad mums pavyko pačiupti vieną tų vadinamųjų pirklių... Gyvą - ir net su sveikutėliu laivu.

- Kažką girdėjau apie tai.

- Tai šit, jį kaip tik atgabeno čia, po valandėlės mes su juo susitiksime. Sėdėkite, patricijau. Noriu, kad dalyvautumėte, kai aš jį kvosiu. Juk iš esmės kaip tik todėl šiandien jus ir pasikviečiau. Gali atsitikti taip, kad jūs puikiai jį suprasite, o aš galiu pražiopsoti vieną kitą svarbią detalę.

Žvangtelėjo durų signalas; vos palietęs kojų pirštais, generolas plačiai jas atvėrė. Ant slenksčio stovėjo aukštas barzdotas žmogus, vilkįs trumpą, minkštą odą primenančio plastiko švarką su gobtuvu, dabar atmestu ant nugaros. Žmogaus rankos buvo laisvos; jei jis ir matė, kad visi jį lydintys vyrai ginkluoti, niekuo neišsidavė tai pastebėjęs.

Jis nerūpestingai žengė vidun ir skubiai apmetė patalpą vertinančiu žvilgsniu. Jis teikėsi abejingai mostelėti generolui ranka ir vos pastebimai linktelėti.

- Kuo tu vardu? - aštriai paklausė Riosas.

- Letanas Deversas, - pirklys užsikišo nykščius už plataus, neskoningai išpuošto diržo. - Ar tu čia viršininkas?

- Tu - Fondo pirklys?

- Visiškai teisingai. Klausyk, jei viršininkas čia tu, tuomet verčiau perspėtum savo samdinius, kad nekištų nagų prie mano krovinio.

Generolas kilstelėjo ranką ir įsmeigė į belaisvį ledinį žvilgsnį.

- Atsakinėk į klausimus. Ir nemėgink man įsakinėti.

- Tavo valia, viršininke. Aš sutinku. Tik žinok, kad vienas tavo vaikinų jau kyštelėjo nosį ten, kur jam tikrai nederėjo, ir prasiurbino krūtinėje nemenką skylę.

Riosas įsmeigė žvilgsnį į sargybiniams vadovaujantį leitenantą.

- Ar šis žmogus sako tiesą? Regis, tvirtinai, Vrankai, kad aukų išvengėme?

- Tai buvo tiesa, - įsibauginęs išspaudė leitenantas. - Aukų mes tikrai išvengėme... tuo metu. Tačiau vėliau pasklido gandas, kad laive esama moters, ir mes jį apieškojome. Tačiau aptikome tik kažkokių nežinomos paskirties instrumentų - belaisvis tvirtina kaip tik jais ir prekiaująs. Apžiūrinėjant vieną tokių instrumentų, jis ūmai plykstelėjo liepsna, ir jį laikęs kareivis krito negyvas.

Generolas vėl atsigręžė į pirklį.

- Savo laivu tu gabeni branduolinius sprogmenis?

- O Galaktika, ne! Kuriems galams? Tas pusgalvis nučiupo branduolinį skylamušį ne už to galo ir, maža to, nustatė jį

maksimaliu galingumu. Šitaip juk niekas nesielgia. Lygiai taip pat sėkmingai galėtum įkišti galvą į patrankos vamzdį. Aš būčiau jį sulaikęs, bet tuo metu bent penketas taviškių sėdėjo man ant krūtinės.

Riosas mostelėjo lūkuriuojantiems sargybiniams:

- Eikite. Paimtąjį laivą tučtuojau uždarykite ir žiūrėkite, kad niekas į jį neįlįstų. Sėskis, Deversai.

Pirklys atsisėdo į nurodytą vietą ir ramiai atrėmė skvarbų, veriantį Imperijos generolo žvilgsnį bei smalsų - Sivenos patricijaus.

Riosas ištarė:

- Tu - nuovokus žmogus, Deversai.

- Ačiū. Įdomu, ar mano veidas paliko jums įspūdį, ar jūs ko nors pageidaujate? Sakykite. Aš - verslo žmogus, ir ne pats prasčiausias.

- Aš tai jau supratau, - pasakė Riosas. - Tu geruoju pasidavei į nelaisvę, nors ir galėjai išeikvoti šiek tiek mūsų amunicijos, jei būtum nusprendęs paversti savo laivą elektroninių dulkių debesiu. Jeigu ir toliau nekeisi pažiūrų, mes pasielgsime su tavimi visai padoriai.

- Nieko kito ir negeidauju, kaip tik kad su manimi būtų padoriai elgiamasi, viršininke.

- Puiku. Gi aš užvis labiausiai geidauju, kad sutiktum bendradarbiauti, - Riosas šyptelėjo ir atsigręžęs į Barą pusbalsiu pridūrė: - Viliuosi, kad žodis "geidauti" ir reiškia tai, ką manau? Ar esi kada nors girdėjęs šitokį barbarišką žargoną?

Deversas mandagiai atsakė:

- Taip, šis žodis kaip tik tai ir reiškia. Bet apie kokį bendradarbiavimą tu kalbi, viršininke? Tiesą sakant, aš nėmaž nenutuokiu, kur atsidūriau. - Jis apsidairė. - Pavyzdžiui, įdomu būtų sužinoti, kokia čia vieta ir ką jūs norite pasiūlyti?

- Ak taip, aš visai užmiršau prisistatyti. Prašau man atleisti, - Riosas buvo nusiteikęs kuo puikiausiai. - Štai šis ponas yra Dasemas Baras, Imperijos patricijus. Aš esu Belas Riosas, Imperijos peras ir Jo Imperatoriškosios Didenybės ginkluotųjų pajėgų Trečiosios Klasės generolas.

Pirkliui net žandikaulis atvipo:

- Imperija? Ta pati senoji Imperija, apie kurią mes mokėmės mokykloje? Nagi! Tai pokštas! O aš nėmaž neabejojau, kad ji seniai nebeegzistuoja!

- Apsidairyk. Ji egzistuoja, - niūriai pareiškė Riosas.

- Turėjau gi ir pats susiprasti... - Letanas Deversas atkragino galvą, dabar jo barzda smygsojo tiesiog į lubas. - Tas tviskantis tuntas, kuris užgrobė vargšę mano geldą... Nė viena Periferijos karalystė negalėjo pasiųsti tokių laivų. - Jo kakta susiraukšlėjo. - Tad kokį žaidimą tu žaidi, viršininke? O gal turėčiau kreiptis - generole?

- Tas žaidimas vadinasi karas.
- Imperija prieš Fondą, tiesa?
- Teisingai.
- Kodėl?
- Manau, ir pats nutuoki, kodėl.

Pirklys įsmeigė į jį aštrų žvilgsnį ir papurtė galvą.

Riosas leido jam valandėlę pagalvoti, o paskui pusbalsiu pakartojo:

- Neabejoju, ir pats nutuoki, kodėl.

Letanas Deversas suniurnėjo:

- Na ir tvankuma čia...

Jis atsistojo ir nusivilko švarką. Paskui vėl atsisėdo ir ištiesė kojas.

- Žinai, - lyg niekur nieko pareiškė jis, - man regis, tu tik ir lauki, kad aš pašokčiau maurodamas ir kibčiau tau į gerklę. Jei nutaikyčiau tinkamą momentą, aš tikrai sugebėčiau tave pričiupti, o tasai seniokas, kuris šit sėdi ir tyli lyg vandens į burną prisisėmęs, vargu bau pajėgtų man sukliudyti.

- Bet tu šito nedarysi, - su tvirtu įsitikinimu pareiškė Riosas.

- Žinoma, nedarysiu, - maloniai sutiko Deversas. - Visų pirma, kaip suprantu, net ir pribaigęs tave, karo šitaip nenutraukčiau. Iš ten pat, iš kur atsidanginai tu, užgriūtų antra tiek generolų.

- Kaip pirštu į akį - tiksliau ir nepasakysi.

- Be to, jei man ir pavyktų tave prignybti, po poros sekundžių ir mane patį išverstų iš padų ir nedelsdami nudobtų - arba kaip tik lėtai, kas ten jus žino. Tačiau, be jokios abejonės, nudobtų, o apsvarstydamas planus tokios tikimybės visada stengiuosi išvengti. Tai niekada neapsimoka.

- Jau sakiau, kad tu išties labai nuovokus žmogus.

- Vis dėlto noriu paprašyti vieno dalyko, viršininke. Norėčiau, kad atskleistum, ką turi omeny, tvirtindamas, esą, aš žinau, kodėl jūs verčiate mus, pirklius, strykčioti. Šito aš nežinau, o spėlionės mane pasiutusiai vargina.

- Tikrai? Ar esi ką nors girdėjęs apie Harį Seldoną?

- Ne. Juk jau sakiau, kad negaliu pakęsti spėlionių.

Riosas skersa akimi dėbtelėjo į Dasemą Barą, kuris vos pastebimai šyptelėjo; svajinga, neperprantama jo veido išraiška nė kiek nepasikeitė.

Suraukęs antakius Riosas pareiškė:

- Tik pats nemėgink kraipyti uodegos, Deversai. Tavajame Fonde egzistuoja nuomonė - o gal legenda ar niūri pasaka, man nelabai terūpi, kas tai yra iš tikrųjų - kad galų gale kaip tik jums bus lemta įkurti antrąją Imperiją. Aš gana kruopščiai išstudijavau tas Hario Seldono psichoistorijos vingrybes, žinau ir apie agresyvius jūsų planus Imperijos atžvilgiu.

- Štai kaip? - Deversas mąsliai linktelėjo. - Ir kas gi tau visa tai pasakė?

- Argi tai svarbu? - ramus Rioso balsas dvelkte dvelkė grėsme. - Tu čia esi ne tam, kad ko nors klausinėtum. Noriu, kad atskleistum man viską, ką žinai apie tas Seldono pasakas.

- Bet jei visa tai tėra tik pasakos...

- Nebandyk užkalbėti man danties, Deversai.

- Nė nemanau. Pasakysiu tau viską tiesiai šviesiai. Visa tai - tikros kvailystės, bobučių tauškalai. Kiekviename pasaulyje egzistuoja savi pramanai, ir niekur nuo jų nedingsi. Taip, šnekų esu prisiklausęs: Seldonas, Antroji Imperija ir taip toliau, ir panašiai. Tokios istorijos pasakojamos vaikams prieš miegą. Jauni nutrūktgalviai užsidaro savo kambariuose su kišeniniais projektoriais ir ryte ryja Seldono trilerius. Tačiau suaugusieji nepriima tų istorijų už gryną pinigą. Bent jau sveikai mąstantys suaugusieji, - pirklys įsitikinęs papurtė galvą.

Imperijos generolo žvilgsnis aptemo.

- Tikrai? Verčiau neaušink burnos šitaip meluodamas, žmogau. Aš juk buvau toje planetoje, Terminuse. Žinau tą jūsų Fondą. Buvau susidūręs su juo akis į akį.

- Tai kuriems galams kamantinėji mane? Aš juk retai kada iškeliu ten koją; sudėjus krūvon, gal ir susidarytų kokie du mėnesiai per dešimtį metų. Man regis, tu pats ir gaišti laiką. Tęsk ir toliau savo karą, jei jau taip nori sunaikinti mitą...

Pirmąsyk, ramiai, nesikarščiuodamas, prašneko Baras:

- Vadinasi, jūs nė trupučio neabejojate, kad Fondas vis dėlto laimės?

Pirklys atsigręžė. Kraujas plūstelėjo į jo veidą, o vieną smilkinį kertantis randas nubalo.

- Nagi, nagi, tylusis partneri... Kas gi iš viso to, ką aš sakiau, pakišo tau tokią mintį?

Riosas vos pastebimai linktelėjo Barui, ir sivenietis pusbalsiu šnekėjo toliau:

- Nė kiek neabejoju, kad žinia apie karą būtų sukėlusi jums kur kas daugiau nerimo, jeigu manytumėte, kad jūsų pasaulis gali pralaimėti ir kad jums gali tekti raškyti karčius žlugimo vaisius. Tokia lemtis kadaise ištiko ir manąjį pasaulį, ir žaizdas mes vis dar laižomės iki pat šiol.

Letanas Deversas pataršė vešlią savo barzdą, dirstelėjo į vieną pašnekovą, paskui - į kitą ir pagaliau trumpai nusijuokė.

- Ar jis visuomet šneka šitaip, viršininke? Paklausykite, - jis ūmai surimtėjo. - Apie kokį žlugimą jūs kalbate? Per visą gyvenimą esu matęs nemaža karų ir nemaža pralaimėjimų. Na ir kas, jei valdžią perims nugalėtojas? Kam tai rūpi? Tik jau ne man ir ne kitiems, tokiems kaip aš, - jis pašaipiai palingavo galvą.

- Paklausykite, - įtaigiai tęsė pirklys, jo balse jautėsi jėga. - Paprastai kiekvieną eilinę planetą valdo koks penketas ar šešetas šunsnukių. Pasitaiko, kad kas nors sumąsto gerokai jiems

įgnybti, bet dėl jų aš nė neketinu sukti sau galvos. Negi neaišku? O paprasti žmonės? Jie gyvena sau kaip gyvenę, tai jiems nėmaž nerūpi. Žinoma, kai kurie jų žūsta, kitus kurį laiką slegia papildomi mokesčiai. Tačiau ilgainiui viskas aprimsta ir ima tekėti sena vaga. O paskui - vėl viskas iš naujo, tik su kitais penkiais ar šešiais bukagalviais valdytojais...

Dasemo Baro šnervės išsipūtė, sutrūkčiojo dešiniosios rankos raumenys, tačiau senasis patricijus nieko nepasakė.

Letanas Deversas įdėmiai žvelgė į jį. Pro jo akis neprasprūdo nė menkiausia smulkmena. Deversas kalbėjo toliau:

- Paklausykite. Aš visą gyvenimą bastausi po kosmosą, už ką Sindikatas numeta man vieną kitą varioką ar pakiša kokią skardinę alaus. Gi ten, - jis nykščiu parodė sau per petį atgal, - nusipenėję storuliai sėdi sau patenkinti namuose ir kas minutę nesidrovėdami susišluoja daugiau nei aš per metus. Jie atsirėžia nemažą ne tik mano, bet ir daugelio tokių kaip aš pelno dalį. Įsivaizduokite, kad ateityje Fondą valdysite jūs. Juk jums tokie kaip aš vis vien bus gyvybiškai reikalingi! Jums mūsų reikės netgi labiau nei dabar reikia Sindikatams, nes visa aplinka ir papročiai jums bus nepažįstami, o juk ne kas kitas kaip mes ir uždirba pinigus. Mes bevelytume sudaryti sutartį su Imperija. Taip, mes tikrai neatsisakytume - aš pats esu verslo žmogus. Jei tai pagerins situaciją, aš - už visom keturiom.

Jis pašaipiai, netgi karingai nuvėrė žvilgsniu abu pašnekovus.

Kelias minutes tvyrojo tyla, o paskui pasigirdo barkštelėjimas - specialioje angoje pasirodė naujas informacinis cilindras. Generolas jį atidarė ir paskubomis peržvelgė smulkiai atspausdintą tekstą bei pridėtą vaizdinę informaciją.

"Paruoškite žvaigždėlapį ir nurodykite jame visų veikiančiųjų laivų pozicijas. Laukite įsakymų dėl gynybos veiksmų", - pasiuntė jis atsakymą.

Jis siektelėjo apsiausto. Užsimetęs jį ant pečių, Riosas beveik nejudindamas lūpų šnipštelėjo Barui:

- Palieku šį žmogų jums. Lauksiu rezultatų. Vyksta karas, ir aš galiu būti netgi labai žiaurus, jeigu jums nepavyks. Neužmirškite šito!

Tai taręs jis saliutavo jiems abiem ir pasišalino.

Letanas Deversas nulydėjo jį žvilgsniu.

- Panašu, kad kažkas įgnybo jam į skaudžią vietą. Kas gi čia vyksta?

- Mūšis, kas gi daugiau, - šiurkščiai burbtelėjo Baras. - Pagaliau į kovą stojo Fondo pajėgos. Verčiau nešdinkimės iš čia.

Į kambarį suėjo būrelis ginkluotų karių. Jie elgėsi labai mandagiai, tačiau jų veidai buvo rūstūs. Išdidus Sivenos patriarchas pasuko prie durų, Deversas nusekė paskui jį.

Juos nuvedė į gerokai mažesnį, kur kas kukliau apstatytą kambarėlį. Čia stovėjo dvi lovos, buvo vaizdo ekranas, dušas bei

sanitarinis mazgas. Kareiviai pasišalino, dusliai trinktelėjo paskui juos užsiveriančios durys.

- Hmmm?.. - nepatenkintas Deversas apsidairė. - Panašu, kad tai ilgam.

- Taip, - trumpai atsakė Baras atsukdamas jam nugarą.

Susierzinęs pirklys paklausė:

- Kokį žaidimą žaidi tu, a?

- Jokio, - atsakė Baras. - Tiesiog privalau jus saugoti - ir viskas.

Pirklys pakilo ir žengė link jo. Regėdamas grėsmingai artėjantį stambų pirklį, sivenietis nė nekrustelėjo.

- Šit kaip? Tačiau tu uždarytas šitoje skylėje lygiai taip pat, kaip ir aš, maža to, kai mus vedė čia, į tave irgi buvo atstatyti šautuvai. Klausyk, juk tu visas virte užvirei klausydamasis mano paistalų apie karą ir taiką.

Jis luktelėjo, tačiau atsakymo taip ir nesulaukė.

- Gerai. Gal bent leisi kai ko paklausti? Tu sakei, kad ir tavo šaliai andai gerokai kliuvo. Kas gi ją užpuolė? Kometa atlėkę ateiviai iš išorinių ūkų?

Baras kilstelėjo galvą.

- Ne. Imperija.

- Štai kaip? Ką tuomet tu veiki čia?

Baras iškalbingai nutylėjo.

Pirklys atkišo apatinę lūpą ir mąsliai linktelėjo. Paskui jis nusisegė nuo dešiniojo riešo plokščią apyrankę ir ištiesė ją siveniečiui.

- Ką manai apie tai?

Kita, tokia pat apyrankė puošė ir kairįjį jo riešą.

Sivenietis paėmė papuošalą. Paklusdamas pirklio mostui neskubėdamas užsisegė ją ant riešo. Kaipmat pajuto keistą dilgčiojimą rankoje, bet jis greitai praėjo.

Deverso intonacija išsyk pasikeitė:

- Taip taip, regis, tu supratai. Dabar gali kalbėti visiškai laisvai. Kad ir kiek "blakių" būtų prikimšta šiame kambaryje, mūsų mielieji sargybiniai neišgirs nė žodžio. Šis dalykėlis iškreipia lauką - tai originalus paties Melou modelis. Toks prietaisas kainuoja dvidešimt penkis kreditus visuose pasauliuose nuo čia iki išorinės ribos. Tau atiduodu jį už dyka. Pasistenk kalbėdamas nejudinti lūpų ir dėl nieko nesijaudink. Norint sėkmingai juo naudotis, reikia šiokio tokio įgudimo.

Dasemas Baras staiga pajuto, kaip jį apleidžia jėgos. Veriančios, liepsnojančios pirklio akys ragino jį kalbėti. Tačiau sivenietis nesijautė esąs pajėgus joms paklusti.

Pagaliau jis ištarė:

- Ko gi tu nori? - nejudančiomis lūpomis tariami žodžiai skambėjo neaiškiai.

- Aš jau tau sakiau. Pasiklausius tavo kalbų, galima pamanyti, kad esi tikras patriotas. Tačiau Imperija sutrypė tavo gimtąjį pasaulį, o tu čia ramiai žaidi kauliukais su tuo šviesiaplaukiu imperatoriaus generolu. Ar nemanai, kad visa tai skamba šiek tiek nelogiškai?

Baras atsakė:

- Aš savo darbą jau atlikau. Mano pasaulį užkariavęs Imperijos vicekaralius jau negyvas. Tai mano nuopelnas.

- Štai kaip? Kada tai įvyko?

- Prieš keturiasdešimt metų.

- Prieš... keturiasdešimt... metų... - regis, pirkliui šie žodžiai atrodė labai reikšmingi. Jis suraukė antakius. - Gan ilgas laiko tarpas gyventi vien prisiminimais. Ar tas jaunikĺis nutrūktgalvis generolo uniforma žino apie tai?

Baras linktelėjo.

Deversas giliai susimąstė, net akys patamsėjo.

- Ar tu nori, kad Imperija laimėtų?

Galų gale pratrūko visas ilgai slėptas senojo siveniečio įtūžis:

- Linkiu šitai Imperijai ir visiems jos darbams prasmegti skradžiai visuotinėje katastrofoje! Visa Sivena kiekvieną dieną tik to ir meldžia. Kadaise aš turėjau brolių. Ir seserį, ir tėvą. Tačiau dabar aš turiu vaikų, taip pat ir vaikaičių. Generolas žino, kur juos surasti.

Deversas laukė netardamas nė žodžio.

Baras pakuždomis tęsė:

- Tačiau tai manęs nesulaikytų, jei tik galėčiau patikėti, kad įmanoma pasiekti rizikos vertų rezultatų. Mano vaikai sugebės mirti garbingai.

Pirklys švelniai pasakė:

- Kadaise tu nužudei vicekaralių, tiesa? Žinai, keletą dalykų aš, regis, atpažįstu... Andai mes turėjome merą, jis vadinosi Hoberas Melou. Kartą jis lankėsi Sivenoje - juk tai tavasis pasaulis, ar ne? Tai šit, ten jis buvo sutikęs žmogų, pavarde Baras.

Dasemas Baras įdėmiai ir įtariai įsispitrijo į jį.

- Ką tu apie tai žinai?

- Žinau tai, ką žino kiekvienas Fondo pirklys. Tačiau visai gali būti, kad tu - tik gudrus šaunuolis, kurį jie taip apdairiai man pakišo. Žinoma, jie gainioja tave atstatę šautuvus, žinoma, tu turi daugybę priežasčių neapkęsti Imperijos ir geisti jos pražūties... Gi aš apsidžiaugęs šit imsiu ir atsiversiu, išliesiu tau širdį - tuo smarkiai pradžiugindamas generolą. Ne, bičiuli, nieko nebus.

Man reikia konkrečių įrodymų. Ar gali pateikti ką nors, kad aš nedvejodamas patikėčiau, jog tu - tikrai Onumo Baro iš Sivenos sūnus - šeštasis ir jauniausias sūnus, išvengęs masinių skerdynių?

Drebančiomis rankomis Dasemas Baras atidarė nedidelę plokščią dėžutę, įtaisytą sienos įduboje. Iš ten jis ištraukė kaž-

kokį metalinį daiktą; kai pirklys paėmė jį iš senojo patricijaus rankų, daiktas švelniai žvangtelėjo.

- Pažvelk, - ištarė sivenietis.

Deversas įdėmiai įsispitrijo į grandinę. Prisikišo vidurinį, kiek išsipūtusį jos žiedą prie pat akių ir tylutėliai išsiplūdo.

- Arba esu visiškas kosminis pusgalvis, arba tai - Melou monograma. Jeigu neklystu, šitam modeliui turėtų būti maždaug penkiasdešimt metų.

Jis kilstelėjo galvą ir nusišypsojo.

- Sumuškim delnais, bičiuli. Žmogaus dydžio branduolinis skydas - pats geriausias įrodymas, jokio kito man nebereikia, - Deversas ištiesė sieniečiui didžiulę savo ranką.

6. FAVORITAS

Mažyčiai laiveliai išniro iš Galaktikos tuštumos ir puolė į patį Armados vidurį. Nepaleidę nė vieno šūvio, nė vienos energijos papliūpos, jie prasiskverbė per laivais knibždėte knibždančią zoną ir nuskriejo tolyn, o apsisukusios gremėzdiškos Imperijos geldos beviltiškai bandė juos vytis it raiši drambloti žvėrys. Be garso plykstelėjo du kosminę erdvę perrėžę žaibai, kai pora tų mažyčių it uodai laivelių subyrėjo į atomus, tačiau likusieji išnyko be pėdsako.

Didieji Imperijos laivai kurį laiką jų dar ieškojo, bet paskui grįžo vykdyti ankstesniosios užduoties. Jie užimdavo vieną pasaulį po kito, ir milžiniškas Apsiausties tinklas apraizgė vis didesnę ir didesnę teritoriją.

Brodrigas vilkėjo nepriekaištingą uniformą - ji buvo puikiai pasiūta ir gulėjo it nulieta. Tingiu, neskubriu žingsniu jis vaikštinėjo atokios, nežymios Vandos planetos, laikinai tapusios Imperijos štabu, soduose; jo veido išraiška buvo niūri.

Greta jo žingsniavo Belas Riosas; ties kaklu prasegta jo lauko uniforma buvo nuobodžių pilkos su juoda spalvų.

Riosas parodė lygų juodą suoliuką, prisiglaudusį po kvapniu paparčio medžiu, link baltos saulės keliančiu savo dantytus milžiniškus lapus.

- Jūs tik pažvelkite, pone. Tai - Imperijos relikvija. Tie išpuošti, įsimylėjėliams skirti suoleliai vis dar tebestovi kaip stovėję, sveikutėliai ir tinkami naudotis, kai tuo tarpu fabrikai bei rūmai griūva, neretai nepalikdami net prisiminimo.

Jis atsisėdo; tuo tarpu Kleono II asmeninis sekretorius liko stačias, tiksliais judesiais daužydamas paparčio lapus dramblio kaulo lazdele.

Riosas užsikėlė koją ant kojos ir pasiūlė pašnekovui cigaretę. Paskui pasiėmė ir sau, o kalbėdamas maigė ją tarp pirštų:

- Jo Imperatoriškoji Didenybė dar sykį įrodė begalinę savo išmintį atsiųsdamas tokį nuovokų ir kompetentingą stebėtoją kaip jūs. Pagaliau aš galiu lengviau atsidusti - dabar man nekelia jokių abejonių, kad kiti, galbūt gerokai svarbesni ir kur kas arčiau susitelkę reikalai, anaiptol nenustūmė šešėlin šios mažytės mūsų kampanijos Periferijoje.

- Imperatoriaus akys regi viską, - mechaniškai atsakė Brodrigas. - Mes anaiptol neketiname nuvertinti šios kampanijos reikšmės. Vis dėlto mes tebesilaikome nuomonės, jog pabrėždamas jos sudėtingumą jūs gerokai persūdėte. Neįtikėtina, kad mažyčiai jų laiveliai būtų tokia rimta kliūtis, jog reikėtų imtis šitokios sudėtingos Apsiausties procedūros.

Riosas paraudo, tačiau nesidavė išmušamas iš pusiausvyros.

- Aš negaliu pulti tiesiogiai ir pernelyg skubotai - negaliu rizikuoti gyvybėmis savo žmonių, kurių turiu visai nedaug, negaliu rizikuoti ir laivais, kuriuos praradus nebebus kuo jų pakeisti. Tuo tarpu sėkmingai suorganizavus Apsiaustį, lemiamas antpuolis, žinoma, vis vien bus labai sudėtingas, tačiau aukų skaičius turėtų sumažėti bent keturis kartus. Vakar aš jau išdrįsau paaiškinti jums karines šitokio elgesio priežastis.

- Ką gi, aš juk nesu kariškis. Šiuo atveju jūs primygtinai tvirtinate, kad tai, kas atrodo visiškai akivaizdu ir savaime suprantama, iš tiesų būtų klaida. Gerai, aš linkęs su tuo sutikti. Tačiau jūsų atsargumas toli gražu neapsiriboja vien tuo. Antrajame laiške jūs prašėte pastiprinimo. Jums reikia pastiprinimo kovai su menku, nuskurusiu ir barbarišku priešu, su kuriuo kol kas dar nė sykio nebuvote tiesiogiai susidūręs! Reikalavimas tokioje situacijoje atsiųsti papildomą laivyną dvelkte dvelkia sugebėjimų stoka ar net kažkuo blogiau. Nežinia, ką reiktų apie jus manyti, jei dar anksčiau nebūtumėte užsirekomendavęs kaip išties narsus ir sumanus karvedys.

- Ačiū, - šaltai atsakė generolas. - Tačiau drįstu priminti, kad tarp narsos ir aklumo esama didžiulio skirtumo. Pasiduoti azartui ir rizikuoti galima tik tada, kai pažįsti priešą ir gali bent apytikriai numatyti pavojus. Tačiau pulti absoliučiai nepažįstamą priešininką - tai jau savaime nemaža narsos reikalaujantis žygis. Lygiai taip pat galima paklausti, kodėl šviesią dieną žmogus be didesnio vargo tekinas įveikia kliūčių ruožą, o nakties tamsoje kliuvinėja už baldų savo paties kambaryje.

Atsainiu pirštų krustelėjimu Brodrigas tarsi nubloškė šalin pašnekovo žodžius.

- Dramatiška, - pareiškė jis, - bet šito anaiptol nepakanka. Jūs juk pats lankėtės tame barbarų pasaulėlyje. Be to, turite ir be-

laisvį, tą pirklį, kurį kažkodėl čiūčiuojate it žinduklį. Juk bendraudamas su belaisviu jūs neklaidžiojate nakties rūke?

- Jūs taip manote? Tuomet meldžiu jus prisiminti, kad tasai pasaulis ištisus du šimtmečius vystėsi visiškoje izoliacijoje, ir mėnesio viešnagės anaiptol nepakanka pažinti jį taip gerai, kad įstengtum jį perprasti ir sėkmingai suplanuoti antpuolį. Aš esu karys, o ne kažkoks subeterinio trijų dimensijų trilerio herojus skeltu smakru ir įdubusia krūtine. Gi vienas vienintelis belaisvis irgi negali smulkiai nupasakoti visų priešo strategijos paslapčių - ypač toks belaisvis, kuris priklauso kažkokiai paslaptingai ekonominei grupei, pernelyg artimai nebendraujančiai su pačiu priešu.

- Jūs jį apklausėte?

- Taip.

- Ir ką sužinojote?

- Šiokios tokios naudos išpešiau, tačiau jo informacija nebuvo gyvybiškai svarbi. Jo laivelis visiškai mažytis, tad nevertas dėmesio. Jis pardavinėja žaisliukus, kurie, tiesa, įdomūs ir juokingi, bet praktiškai nelabai juos pritaikysi. Parinkau keletą pačių sudėtingiausių, kuriuos ketinu pasiųsti imperatoriui kaip nematytas įdomybes. Žinoma, pačiame laive ir jo įrangoje esama begalės dalykų, kurių aš nevalioju suvokti, tačiau aš ir nesu technikas.

- Tačiau tarp jūsų žmonių technikų esama, - pabrėžė Brodrigas.

- Tai aš ir pats žinau, - su vos juntama pašaipa atsakė generolas. - Tačiau tiems kvailiams dar daug ko reikėtų išmokti, kad įstengtų patenkinti mano poreikius. Aš jau prašiau atsiųsti man nuovokių žmonių, kurie valiotų supaisyti tas neregėtas, laive sumontuotas branduolinių laukų grandines. Tačiau atsakymo taip ir nesulaukiau.

- Nusimanančių žmonių mes negalime šiaip sau siuntinėti į visas puses, generole. Neabejoju, kad didžiulėje jūsų provincijoje atsiras bent vienas toks, kuris sugebės perprasti branduolinės energetikos principus.

- Jei tokį žmogų turėčiau, pirmiausia liepčiau jam suremontuoti šlubuojančius dviejų mažyčio mano laivyno laivų variklius. Du iš dešimties mano laivų neįstengtų grumtis jokiame rimtesniame mūšyje, nes nebeveikia jų aprūpinimo energija sistemos! Penktadalis menkų mano pajėgų turėtų tenkintis maitėdų vaidmeniu ir konsoliduoti pajėgas aktyvių karinių veiksmų užnugaryje.

Sekretorius ėmė nervingai barbenti pirštais į suolą.

- Jūsų situacija šiuo atžvilgiu anaiptol nėra unikali, generole. Panašių problemų turi ir pats imperatorius.

Generolas nusviedė šalin sumaigytą, taip ir nepridegtą cigaretę, išsitraukė kitą ir gūžtelėjo pečiais.

- Ką gi, pirmarūšių technikų stoka šiuo metu gal ir nėra svarbiausias mano rūpestis. Vis dėlto tikriausiai man būtų pavykę išpešti kur kas daugiau informacijos iš belaisvio, jeigu manasis psichikos zondas veiktų kaip reikiant.

Sekretorius kilstelėjo antakius:

- Jūs turite zondą?

- Tokį seną senutėlį. Jis nuolat apvilia mane kaip tik tais atvejais, kai jo labiausiai reikia. Buvau įjungęs jį belaisviui miegant, bet taip ir negavau jokių žinių. Tad tiek tas zondas ir tevertas. Išbandžiau jį su savo žmonėmis - ką gi, tada jis veikė visai pakenčiamai, tačiau, vėlgi, tarp mano karių nėra nė vieno techniko, kuris įstengtų paaiškinti, kodėl su kaliniu zondas lieka visai bejėgis. Dasemas Baras, kurį labai norint galima pavadinti teoretiku, bet tik ne mechaniku, tvirtina, kad belaisvio zondas neveikia galbūt todėl, kad tas žmogus nuo pat vaikystės nuolat patekdavo į svetimą jam aplinką ir jau ne kartą patyrė neuroninę stimuliaciją. Aš nežinau, ar tikrai taip yra. Tačiau belaisvis mums dar gali praversti. Su šia viltimi jį ir laikau.

Brodrigas pasirėmė lazdele.

- Pasistengsiu sužinoti, ar sostinėje yra koks nors geras specialistas. O tuo tarpu ką dar galite pasakyti apie tą kitą žmogų, apie sivenietį? Panašu, kad pernelyg jau daug priešų nusipelnė jūsų malonės.

- Jis pažįsta priešą. Jį aš irgi laikau ateičiai - gali atsitikti taip, kad jis man net labai pravers.

- Bet jis juk sivenietis! Jis - pasmerkto maištininko sūnus.

- Jis senas ir bejėgis. Be to, savotiškais įkaitais galima laikyti jo šeimą.

- Aišku. Vis dėlto manau, kad man pačiam derėtų pasišnekėti su tuo pirkliu.

- Žinoma.

- Pasišnekėti akis į akį, - šaltai pridūrė sekretorius pabrėždamas kiekvieną žodį.

- Žinoma, - mandagiai pakartojo Riosas. - Būdamas ištikimas imperatoriaus pavaldinys, aš pripažįstu, kad asmeninis Jo Šviesybės atstovas irgi yra viršesnis už mane. Vis dėlto pirklys yra kalinamas nuolatinėje bazėje, tad jums tektų pasitraukti iš fronto teritorijos labai jau įdomiu metu.

- Šit kaip? Ką reiškia - įdomiu metu?

- Tai reiškia, kad šiandien mes užbaigėme Apsiaustį. Tai reiškia, kad per savaitę Dvidešimtasis Pasienio Laivynas pajudės link centro, į pačią pasipriešinimo šerdį, - Riosas šyptelėjo ir nusigręžė.

Brodrigą apėmė nemalonus pojūtis, kad šitas generolas kažkaip nepastebimai jį įveikė.

7. Kyšis

Seržantas Moris Liukas buvo pavyzdingas karininkas. Jis buvo kilęs iš vienos didžiulių agrarinių planetų Plejadžių žvaigždyne; tik stojęs į armiją ten galėjai nutraukti amžiną ryšį su žeme ir išsivaduoti nuo nepabaigiamo sunkaus triūso. Moris Liukas buvo tipiškas savosios aplinkos atstovas. Jis pakankamai stokojo vaizduotės, kad neimtų drebėti susidūręs su pavojumi, tačiau jam nestigo nei jėgos, nei vikrumo, kad sėkmingai tą pavojų įveiktų. Jis akimoju paklusdavo įsakymui, tvirta ranka vadovavo savo pavaldiniams ir besąlygiškai žavėjosi savuoju generolu.

Vis dėlto, nepaisant viso šito, jis sugebėjo išlikti kupinas gyvenimo džiaugsmo. Jei vykdant pareigą jam tekdavo nužudyti žmogų, jis padarydavo tai be menkiausios abejonės, tačiau ir be lašelio neapykantos.

Prieš įeidamas tasai seržantas Liukas pabelsdavo į duris - tai buvo mandagumo gestas, nes jis turėjo visus įgaliojimus įeiti ir nepasibeldęs.

Dvejetas kambaryje vakarieniaujančių žmonių liovėsi valgę; vienas jų nedelsdamas ištiesė koją ir paskubomis išjungė kišeninį, baterijomis maitinamą radijo imtuvą, iš kurio sklido pakimęs, bet smagus ir gyvybingas balsas.

- Vėl knygos? - paklausė Letanas Deversas.

Seržantas ištiesė kietai susuktą cilindrą su mikrofilmo juosta ir pasikasė kaklą.

- Visa tai - inžinieriaus Oro nuosavybė, ją reikės jam grąžinti. Jis ketina pasiųsti tai savo vaikams - na, kaip suvenyrą, patys suprantate.

Susidomėjęs Dasemas Baras sukiojo cilindrą rankose.

- Iš kur gi inžinierius jį gavo? Juk imtuvo jis neturi, tiesa?

Seržantas gyvai papurtė galvą ir parodė prie lovos kojos kūpsančias kažkokio daikto liekanas.

- Šitas laužas čia yra vienintelis. Gi Oras šią knygą pasičiupo viename iš tų pasaulių, kuriuos mes užkariavome. Čiabuviai laikė ją kažkokiame didžiuliame pastate, ir Orui teko keletą jų užmušti - jie aršiai stengėsi sukliudyti jam paimti knygą.

Jis pats susidomėjęs apžiūrėjo cilindrą:

- Iš tiesų nebloga dovanėlė vaikams.

Valandėlę patylėjęs jis prašneko vėl:

- Tarp kitko, yra svarbių naujienų, bent jau visur sklando gandai. Gali būti, kad kol kas tai tik šnekos, bet visgi pernelyg smagu, kad nutylėčiau. Generolui ir vėl pavyko, - jis lėtai ir oriai linktelėjo.

- Štai kaip? - atsiliepė Deversas. - Ir kas gi jam pavyko?

- Jis sėkmingai užbaigė Apsiaustį, štai kas, - kažkaip tėviškai didžiuodamasis seržantas sukikeno. - Na, argi jis ne šaunuolis?

Suveikė iš tiesų puikiai! Vienas iš jo bičiulių, tiesa, mėgėjas paleidyti liežuvį, tvirtina, kad viskas susiklostė ramiai ir sklandžiai it sferų muzika, kad ir kas tai bebūtų.

- Taigi dabar prasidės didysis puolimas? - ramiai paklausė Baras.

- Tikiuosi, - smagiai atsakė seržantas. - Dabar, kai mano ranka jau sugijo, aš nieko kito netrokštu, kaip tik grįžti į savo laivą. Pavargau čia kelnes bezulindamas.

- Taip pat ir aš, - netikėtai aštriai drėbtelėjo Deversas ir čia pat smarkiai prikando apatinę lūpą.

Seržantas abejodamas pažvelgė į jį ir pasakė:

- Aš jau verčiau eisiu. Netrukus kapitonas apeidinės postus, ir man reikia paskubėti, kad jis neužkluptų manęs čia.

Prie pat durų jis dar stabtelėjo ir atsigręžė.

- Beje, pone, - ūmai susidrovėjęs kreipėsi jis į pirklį. - Gavau žinią iš savo žmonos. Ji sako, kad tas mažutis šaldiklis, kurį per mane jai padovanojote, veikia kuo puikiausiai. Jis nieko jai nekainuoja, o ji gali užšaldyti viso mėnesio maisto produktų atsargas. Aš išties jums labai dėkingas.

- Nieko tokio. Pamiršk apie tai.

Besišypsantis seržantas išėjo, masyvios durys be garso užsitrenkė paskui jį.

Dasemas Baras pakilo nuo kėdės.

- Ką gi, už tą šaldiklį jis mums išties dosniai atsilygina. Pasižiūrėkime, kokia ta naujoji knyga. Aaa... Pavadinimo nebėra.

Jis išvyniojo kokį jardą mikrofilmo ir pažvelgė į jį prieš šviesą. Paskui burbtelėjo:

- Ką gi, pasak seržanto, ir toliau zulinsime kelnes. Čia "Sumos sodai", Deversai.

- Štai kaip? - nė kiek nesidomėdamas atsiliepė pirklys. Jis pastūmė į šalį vakarienės likučius. - Sėskis, Barai. Klausydamasis šios senovinės literatūros aš tikrai nepasijusiu nė kiek geriau. Ar girdėjai, ką sakė seržantas?

- Taip, žinoma. Ir kas iš to?

- Prasidės didelis puolimas. O mudu kiurksome čia!

- Kurgi tu pageidautum kiurksoti?

- Tu puikiai supranti, ką aš turiu omeny! Nėra jokios prasmės paprasčiausiai sėdėti ir laukti.

- Tikrai? - Baras buvo užsiėmęs - jis atsargiai išėmė iš imtuvo senąjį mikrofilmą ir ėmėsi instaliuoti naują. - Per pastarąjį mėnesį tu man nemažai pripasakojai apie Fondo istoriją. Man susidarė įspūdis, kad visi vadovai ankstesniųjų krizių metu nieko kita ir neveikdavo - tik sėdėdavo ir laukdavo.

- Nagi, Barai, bet jie juk žinodavo, kur eina!

- Nejaugi? Tikriausiai kai viskas jau būdavo baigta, jie iškilmingai pareikšdavo viską žinoję iš anksto. O gal ir tikrai žinodavo, bet man nelabai tai terūpi. Nėra jokių įrodymų, kad visa kas

nebūtų susiklostę lygiai taip pat, o gal netgi dar geriau, jei jie išvis nieko nebūtų nutuokę. Gilesniosiomis ekonominėmis bei socialinėmis jėgomis negali manipuliuoti atskiras individas.

Deversas nusišaipė:

- Tačiau negalima tvirtinti ir priešingai - kad visa kas nebūtų išėję plėnimis. Tu ginčijiesi statydamas vežimą priešais arklį. - Jo akys tapo mąslios. - Kaip manai, o jei taip imčiau ir pamėginčiau jį pribaigti?

- Ką tokį? Riosą?

- Taip.

Baras atsiduso. Senas jo akis aptemdė praėjusių laikų prisiminimų kartėlis.

- Žmogžudystė - ne išeitis, Deversai. Kartą, išprovokuotas, aš tai jau išbandžiau - man buvo dvidešimt. Bet nieko šitaip neišsprendžiau. Aš sunaikinau vieną šunsnukį Sivenoje, tačiau Imperijos jungas liko toks pat sunkus kaip buvęs. Gi tas jungas ir buvo svarbiausia, o ne kažkoks vienas šunsnukis.

- Tačiau Riosas anaiptol nėra paprasčiausias šunsnukis, bičiuli. Jis - visa prakeikta kraujotroškė armija. Be jo viskas subyrėtų į druzgus. Visi gi laksto įsikibę į jį it vaikai į mamos sijoną. Štai ir mūsų seržantui ima seilės dribti iš burnos, vos jį paminėjus.

- Gerai, tarkime, tavo tiesa - na ir kas? Yra ir kitos armijos, yra kiti vadai. Privalai pažvelgti giliau. Pavyzdžiui, yra dar ir šitas Brodrigas - o tik jis vienas turi teisę šnibždėti imperatoriui į ausį. Jis gali pareikalauti šimtų laivų, kai Riosui tuo tarpu teks kautis vos su dešimčia. Pakankamai esu apie tą Brodrigą girdėjęs...

- Taip? Ir ką gali apie jį pasakyti? - dar ką tik pirklio akys gyvai žvilgėjo, dabar gi nusivylimas vėl prigesino jų spindesį.

- Nori, kad trumpai jį apibūdinčiau? Jis yra toks žemakilmis niekšelis, kuris užkopė į pačią viršūnę be paliovos meilikaudamas imperatoriui ir tenkindamas šio užgaidas. Jo vieningai neapkenčia visa dvaro aristokratija - patys ne kas kita, kaip tuntas parazitų - nes jis nei gali pasigirti kilme, nei pasižymi nuolankumu. Jis - imperatoriaus patarėjas visais klausimais ir imperatoriaus įrankis tvarkant pačius nešvariausius reikalus. Nuoširdžiu atsidavimu jo niekaip neapkaltinsi, tačiau jis ištikimas iš reikalo. Visoje Imperijoje nerasi kito žmogaus, kuris įstengtų prilygti jam klasta, o malonumuose - storžieviškumu. Kalbama, kad nėra kito būdo nusipelnyti imperatoriaus malonę, kaip tik per jį; gi jo paties malonę įmanoma nusipelnyti tik niekšingumu.

- Aha! - susimąstęs Deversas ėmė taršyti savo tvarkingai pakirptą barzdą. - Taigi jis yra tipas, kurį imperatorius atsiuntė čia prižiūrėti Riosą. Ar žinai, kad turiu sumanymą?

- Jau žinau.

- Įsivaizduokime, kad šitas Brodrigas nelabai mėgsta mūsų jaunąjį Armijos Pasididžiavimą...

- Tikriausiai taip ir yra.
- Bet pamėginkime įsivaizduoti, kad jo antipatija tampa ypač stipri... Imperatorius gali apie tai išgirsti, o tada Riosas neišvengs nemalonumų.
- Hmmm... Visai tikėtina, kad kaip tik taip ir būtų. Bet kaipgi tu siūlai tai įgyvendinti?
- Nežinau. Gal jį įmanoma papirkti?
Senasis patricijus negarsiai nusijuokė.
- Tam tikra prasme - gal ir taip, bet tik ne tokiu būdu, kaip papirkai seržantą. Kišeninio šaldiklio jam nepakiši. Bet net jei sugebėtum sukrapštyti tokią sumą, kuri jį patenkintų, vis vien tai būtų tuščias švaistymas. Papirkti Brodrigą tikriausiai lengviau nei bet ką kitą, tačiau jis stokoja net paties elementariausio garbingos korupcijos jausmo. Kartą jį papirkus dar visai nereikš, kad jis laikysis žodžio, nesvarbu, kokią sumą būtum jam sumokėjęs. Tad verčiau sugalvok kokią nors kitą išeitį.
Deversas užsimetė koją ant kojos ir ėmė nervingai judinti jos pirštus.
- Tai tik pirminė sumanymo užuomazga...
Jis nutilo neužbaigęs sakinio - žybtelėjo durų lemputė ir po akimirkos ant slenksčio vėl pasirodė seržantas. Jis buvo susijaudinęs, plačiame, įraudusiame jo veide nesimatė nė šešėlio šypsenos.
- Ponai, - nors ir akivaizdžiai sunerimęs jis prašneko pagarbiai. - Aš iš tiesų labai dėkingas jums už šaldiklį, be to, jūs visada kalbėdavote su manim labai mandagiai, nors aš esu tik žemdirbio sūnus, o jūs - prakilnūs lordai.
Plejadžių akcentas jo kalboje skambėjo ryškiau nei bet kada, netgi nelengva buvo jį suprasti. Susijaudinęs jis vėl tapo nerangiu valstiečiu, be pėdsako pranyko tas pasitempęs karininkas, kurį seržantas taip kruopščiai savyje ugdė.
Baras pusbalsiu paklausė:
- Kas atsitiko, seržante?
- Lordas Brodrigas pageidauja pats su jumis susitikti. Jis atvyksta jau rytoj! Supratau tai, kai kapitonas liepė man parengti karius iškilmingai apžiūrai... pasiruošti susitikimui su juo. Aš ir pamaniau... gal bus geriau, jeigu jus perspėsiu.
Baras jam atsakė:
- Ačiū, seržante, mes nuoširdžiai jums dėkojame. Tačiau tai nieko baisaus, neverta...
Tačiau seržanto Liuko veide atsispindėjo visiškai akivaizdi baimė. Jis dusliai sukuždėjo:
- Jūs negirdėjote tų istorijų, kurias čia apie jį pasakoja. Jis parsidavęs kosmoso demonui. Ne, nesijuokite. Apie jį kalba išties šiurpius dalykus. Kariai kuždasi, kad jį visur lydi liepsnosvaidžiais šautuvais ginkluoti vyrai; o užsimanęs papramogauti jis

tiesiog liepia jiems supleškinti bet kokį pirmą sutiktąjį. Jie taip ir padaro, o jis juokiasi. Žmonės pasakoja, kad jo bijo net pats imperatorius, o jis, esą, verčia imperatorių nuolat didinti mokesčius ir neleidžia išklausyti paprastų žmonių skundų.

Be to, jis nekenčia generolo - apie tai šneka visi. Sako, kad jis mielai užmuštų generolą, nes šis toks didis ir išmintingas. Tačiau šito jis negali, nes nepajėgia jam prilygti, be to, mūsų generolas puikiai žino, kad lordas Brodrigas - mėšlo krūva!

Seržantas ūmai sumirksėjo ir droviai šyptelėjo susigėdęs tokio nederamo protrūkio. Jis pasuko link durų ir paskutinįsyk linktelėjo galvą:

- Neužmirškite, ką jums sakiau. Pasisaugokite.

Jis nerte nėrė laukan.

Deversas pakėlė galvą ir įsmeigė įtemptą žvilgsnį į Barą.

- Panašu, kad įvykiai savaime klostosi mums palankia linkme, tiesa?

- Viskas priklausys nuo paties Brodrigo, - sausai atsakė sivenietis. - Ar ne?

Giliai susimąstęs Deversas jo nesiklausė.

Jis mąstė labai įtemptai.

Išlipdamas iš ankštų prekybinio kosminio laivo keleivinių patalpų lordas Brodrigas kiek palenkė galvą, o du jo asmens sargybiniai paskubomis nusekė paskui jį gniaušdami paruoštus šautuvus, dėbčiodami profesionaliai niūriais samdomų žudikų žvilgsniais.

Tuo metu bent jau iš pažiūros asmeninis sekretorius visai nepriminė sielą pardavusio žmogaus. Jei kosminis demonas ir tikrai pasisavino jo sielą, Brodrigo išorėje tai niekaip nepasireiškė. Veikiau priešingai - jį buvo galima palaikyti elegantiškos rūmų mados dvelktelėjimu, gerokai pagyvinusiu niūrią karinės bazės pilkumą.

Šviesus ir puošnus, vertikaliomis linijomis juostuotas jo kostiumas puikiai sukūrė aukšto ūgio iliuziją; abipus ilgos nosies įspaustos šaltos ir bejausmės akys smigo į pirklį. Brodrigas manieringai pasirėmė dramblio kaulo lazdele, sulig kiekvienu judesiu melodingai skimbčiojo jo rankas puošiančios perlamutrinės apyrankės.

- Ne, - ištarė jis tingiai mostelėdamas ranka. - Pasilik čia. Užmiršk savo žaisliukus, jie nėmaž manęs nedomina.

Jis prisitraukė kėdę, kruopščiai nušluostė nuo jos dulkes minkštu skudurėliu, pritvirtintu prie lazdelės galo, ir pagaliau atsisėdo. Deversas reikšmingai žvilgtelėjo į antrąją kėdę, tačiau Brodrigas tingiai pareiškė:

- Karalystės pero akivaizdoje tau dera stovėti.

Jis nusišypsojo.

Deversas gūžtelėjo pečiais.

- Jei jūsų nedomina mano prekės, tuomet kam laikote mane čia?

Asmeninis sekretorius šaltai lūkuriavo, ir Deversas pagaliau neskubėdamas pridūrė:

- Pone.

- Mes siekiame išsaugoti paslaptį, - atsakė asmeninis sekretorius. - Nejaugi manote, kad aš sukoriau du šimtus parsekų vien tam, kad pasidomėčiau visokiais niekais? Toli gražu. Aš atvykau norėdamas susitikti su tavim.

Iš raižytos dėžutės jis išsitraukė mažytę rausvą tabletę, grakščiai kyštelėjo ją tarp dantų ir ėmė lėtai, pasimėgaudamas čiulpti.

- Pavyzdžiui, norėčiau sužinoti, - kalbėjo Brodrigas, - kas gi tu esi? - Ar tu - tikrai šio barbariško pasaulėlio pilietis, pasaulio, dėl kurio ir užvirė visa ši karinė maišalynė?

Deversas niauriai linktelėjo.

- Šit kaip! Labai gerai, mano mielas vertingasis svetimšali. Kaip matau, tu nelabai iškalbingas. Ką gi, pasistengsiu pralaužti tau ledus. Panašu, kad mūsų generolas įsivėlė čia į visiškai beprasmišką karą, išeikvodamas stulbinančius energijos kiekius. Ir visa tai - dėl kažkokio niekam nežinomo pasauliūkščio, tūnančio tolimiausiame tuštumos užkaboryje - juk bet kuris sveiko proto žmogus net nesuabejotų, kad čia neverta eikvoti net vieno vienintelio užtaiso. Tačiau sveiko proto stokos generolui niekaip neprikiši. Priešingai - drįstu tvirtinti, kad jis mąsto ir veikia netgi labai logiškai. Ar seki mano minčių eigą?

- Nesu visai tikras, pone.

Asmeninis sekretorius apžiūrėjo savo nagus ir kalbėjo toliau:

- Tuomet atidžiai klausykis. Generolas tikrai nesišvaistytų nei savo žmonėmis, nei laivais vien dėl tuščios užgaidos ar trokšdamas šlovės. Žinau, žinau, jis kalba apie šlovę ir Imperijos garbę, tačiau pakankamai akivaizdu, kad jo troškimas pasirodyti bebaimiu senųjų Didvyriškųjų Laikų pusdieviu - dar anaiptol ne viskas. Jo veiksmų paskata - anaiptol ne vien šlovės siekimas, čia slypi kažkas daugiau. Ir dar. Labai jau keista, kad jis šitaip rūpinasi tavimi - išties sunku suprasti, kam jam šito reikia. Žinai, jeigu tu būtum mano belaisvis ir suteiktum man tiek mažai ir tokių beverčių žinių, kaip kad suteikei generolui, aš jau seniai būčiau perrėžęs tau pilvą ir privertęs tave suryti savo paties žarnas!

Deversas tebestūksojo it sumedėjęs. Krustelėjo tiktai jo akys: jis žvilgtelėjo pirmiau į vieną dramblotą asmeninio sekretoriaus sargybinį, paskui - į kitą. Jie buvo pasirengę bet kam, netgi nekantravo...

Sekretorius nusišypsojo.

- Ką gi, berods, būsi liežuvį prarijęs. Pasak generolo, net pasinaudojęs psichikos zondu jis ne kažin ką iš tavęs teišpešė - beje, tai buvo jo klaida, nes išgirdęs apie tai aš tik įsitikinau, kad mūsų jaunasis karybos genijus paprasčiausiai meluoja, - atrodė, kad Brodrigas kuo puikiausiai nusiteikęs.

- Mano mielas sąžiningasis pirkly, - po valandėlės tęsė jis. - Aš ir pats turiu psichikos zondą... Ir dar tokį, kuris tau turėtų iš tiesų idealiai tikti. Štai, pažiūrėk...

Tarp jo nykščio ir smiliaus nerūpestingai sušnarėjo kažkokie rausvos ir geltonos spalvos, sudėtingais raštais išmarginti keturkampiai popierėliai. Nekilo nė menkiausių abejonių, kas tai yra.

Deversas garsiai tai pasakė:

- Panašu į grynuosius pinigus.

- Tai ir yra grynieji pinigai - ir net patys tvirčiausi visoje Imperijoje, nes jie padengti mano nekilnojamuoju turtu, kuris pranoksta net paties imperatoriaus turtus. Šimtas tūkstančių kreditų! Štai čia! Tarp dviejų mano pirštų! Ir visi - tavo!

- Už ką gi, pone? Aš esu geras pirklys, tačiau puikiai žinau, kad prekybinės sutartys visada būna abipusės.

- Už ką? Ogi už tiesą! Ko siekia generolas? Dėl ko jis pradėjo šį karą?

Letanas Deversas atsiduso ir mąsliai pasiglostė barzdą.

- Ko jis siekia? - lėtai ištarė jis, nenuleisdamas akių nuo sekretoriaus rankų, kurios neskubriai, vieną po kito, perskaičiavo banknotus. - Į tai galima atsakyti vienu žodžiu - Imperijos.

- Hmmm... Kaip paprasta! Visada viskas kaip tik tuo ir baigiasi. Bet kaip gi? Koks yra tas platus ir lygus kelias, vedantis iš Galaktikos užkaborio į pačią Imperijos viršūnę?

- Fondas, - su kartėliu atsakė Deversas, - turi paslapčių. Jie saugoja rinkinį knygų, senovinių knygų - tokių senų, kad kalbą, kuria jos parašytos, supranta vos keletas išrinktųjų. Tačiau visos Fondo paslaptys susuptos į religijos bei ritualų skraistę, ir niekas negali jomis pasinaudoti. Aš pabandžiau - ir štai, patekau čia, o ten manęs laukia mirties nuosprendis.

- Aišku. O kokios gi tos senosios paslaptys? Nagi, klok man jas. Už šimtą tūkstančių kreditų aš noriu sužinoti menkiausias smulkmenas.

- Elementariųjų dalelių transmutacija, - trumpai atsakė Deversas.

Sekretoriaus akys susiaurėjo, jose žybtelėjo susidomėjimo kibirkštėlė.

- Girdėjau, kad dėl branduolinės fizikos dėsnių praktinė transmutacija neįmanoma.

- Tiesa, taip ir yra, jeigu naudojama branduolinė energetika. Tačiau senoliai buvo gudresni. Esama tokių šaltinių, kurių tei-

kiama energija gerokai pranoksta branduolinę. Jeigu, kaip spėju, fondiečiai ir naudojo tą energiją...

Deversas pajuto, kaip kažkokie šalti pirštai sugniaužė jo skrandį. Jaukas buvo užmestas, ir žuvis jį jau uostinėjo.

Staiga sekretorius pasakė:

- Kalbėk toliau. Nė kiek neabejoju, kad generolas visa tai žino. Bet ko gi jis ketina imtis, kai užbaigs šitą operetinį karą?

Deversas iš paskutiniųjų stengėsi, kad jo balsas nė nevirptelėtų:

- Valdydamas transmutaciją jis galės kontroliuoti visą jūsų Imperijos ekonomiką. Kai Riosas sugebės be didesnio vargo versti aliuminį volframu, o geležį - iridžiu, visi gamtiniai mineralų ištekliai taps neverti nė sudilusio grašio. Subyrės į druzgus visa gamybos sistema, pagrįsta tam tikrų medžiagų stygiumi, o kitų - pertekliumi. Kils toks chaosas, kokio Imperija kaip gyva dar nėra regėjusi, ir tik vienintelis Riosas sugebės jį sustabdyti. Be to, egzistuos ir tos naujosios galios, apie kurias užsiminiau anksčiau, klausimas - pats Riosas dėl jų juk tikrai nepuls į religinę ekstazę.

Taigi dabar jau niekas nebeįstengtų jo sustabdyti. Jis jau užspeitė Fondą į kampą, o kai galutinai jį sudoros, jam pakaks vos dvejų metų, kad taptų naujuoju imperatoriumi.

- Štai kaip, - Brodrigas negarsiai nusijuokė. - Geležį jis sugebės paversti iridžiu - juk taip sakei, tiesa? Dabar atidžiai paklausyk - išduosiu tau valstybinę paslaptį. Ar žinai, kad Fondas jau buvo užmezgęs ryšį su generolu?

Deversui net padai atšalo.

- Regis, nustebai? O kodėl gi ne? Dabar tai atrodo netgi labai logiška. Jie prašo sudaryti taiką - ir už tai siūlo šimtą tūkstančių tonų iridžio per metus. Jie ketina nepaisyti savo pačių religinių principų ir paversti iridžiu šimtą tūkstančių tonų geležies, kad išgelbėtų savo kailius! Pakankamai sąžininga, bet nieko nuostabaus, kad mūsų sąžiningasis nepaperkamas generolas atsisakė! Jis juk gali turėti ir iridį ir dar priedo - Imperiją! O varšas Kleonas vadino jį vieninteliu išties sąžiningu savo generolu. Ką gi, mano mielasis pirkly, tu tikrai užsidirbai savo pinigus.

Jis švystelėjo pinigus į orą, ir Deversas keturpėsčias puolė rinkti lakiojančius banknotus.

Tarpduryje lordas Brodrigas dar stabtelėjo ir atsigręžė.

- Vis dėlto neužmiršk vieno dalyko, pirkly. Čia lieka ginkluoti mano vaikinai, kurie neturi nei akių, nei ausų, nei proto, nei išsilavinimo. Jie negirdi ir nekalba, nemoka rašyti, jiems nepanaudosi netgi psichikos zondo. Tačiau jie tobulai išmano, kaip reikia atlikti įdomias egzekucijas. Aš nupirkau tave, pirkly, nupirkau už šimtą tūkstančių kreditų. Sandėris buvo išties neblogas, vertėjo tiek sumokėti. Tačiau jei tu kada nors užmirši, kad esi

nupirktas, ir sumanysi... na, tarkime... perpasakoti mūsų pokalbį Riosui - tavęs laukia garantuotas galas. Ir palydėsi galvą tokiu būdu, kokio pageidausiu aš.

Švelnų ir lygų jo veidą ūmai išvagojo gilios žiaurumo raukšlės, akimoju pavertusios malonią šypseną į nuožmią grimasą. Vieną trumpą akimirksnį Deversas išvydo, kaip kosminis demonas, nupirkęs jo papirkėją, dėbtelėjo į jį šio akimis.

Tylėdamas Deversas patraukė į savo kamerą, paskui jį sekė du nebylūs Brodrigo "vaikinai" su atkištais šautuvais rankose.

Į Dasemo Baro klausimą Deversas su mąsliu pasitenkinimu atsakė tik tiek:

- Įvyko pats keisčiausias dalykas iš visų įmanomų. Jis papirko mane.

Du nelengvi karo mėnesiai neišvengiamai paveikė Belą Riosą. Jis tapo rūstus ir nekantrus, jo nuotaika buvo visai ne kokia.

Pakankamai irzliai jis kreipėsi ir į jį garbinantį seržantą Liuką:

- Palauk koridoriuje, kary, o kai baigsime kalbėtis, palydėsi šiuodu žmones atgal į jų kambarį. Kol nepašauksiu, niekas neturi teisės čia įeiti. Supratai? Ničniekas.

Seržantas saliutavo ir įsitempęs pasišalino iš kambario. Irzliai kažką suniurnėjęs Riosas pasibjaurėdamas surinko ant stalo paskleistus popierius, sugrūdo juos į viršutinį stalčių ir smarkiai jį užstūmė.

- Sėskitės, - trumpai tarstelėjo jis dviem lūkuriuojantiems vyrams. - Turiu visai nedaug laiko. Tiesą sakant, man išvis nederėtų šiuo metu būti čia, tačiau būtinai reikia apie kai ką su jumis pasišnekėti.

Jis atsigręžė į Dasemą Barą, ilgais savo pirštais mąsliai čiupinėjantį krištolo kubą, kuriame buvo įmontuotas griežto, raukšlėto Jo Imperatoriškosios Didenybės, Kleono II veido atvaizdas.

- Visų pirma, štai kas, patricijau: jūsų Seldonas pralaimi, - prašneko generolas. - Tiesa, turiu pripažinti, kad kaunasi jis išties neblogai - Fondo žmonių čia knibždėte knibžda tarsi mašalų, jie grumiasi kaip bepročiai. Kiekvieną planetą jie gina iki paskutinio kraujo lašo, o kai pagaliau ją užimame, jie vis vien nesiliauja priešinęsi, tad išlaikyti planetas savo rankose man nė kiek ne lengviau nei jas užimti. Tačiau aš jas užimu. Ir išlaikau. Jūsiškis Seldonas pralaimi.

- Bet kol kas jis dar nepralaimėjo, - mandagiai atsakė Baras.

- Tačiau pats Fondas anaiptol netrykšta optimizmu. Jie siūlo man milijonus, kad tik nepasmerkčiau Seldono paskutiniajam išbandymui.

- Taip, sklinda tokie gandai.

- Šit kaip, gandai jau pralenkė mane? Gal kas nors šneka ir apie paskutinįjį įvykį?

- Kokį paskutinįjį įvykį?

- Nagi, kad lordas Brodrigas, imperatoriaus numylėtinis, savo paties pageidavimu paskirtas antruoju vadovybėje?

Pirmąsyk prašneko Deversas:

- Savo paties pageidavimu, viršininke? Bet kaip gi taip? Bene jis pradėjo jums patikti? - Jis sukikeno.

Riosas ramiai atsakė:

- Ne, niekaip negalėčiau tvirtinti, kad jis man patinka. Tiesiog jis nusipirko šias pareigas už tokią kainą, kuri man pasirodė visai pakankama.

- Už kokią gi?

- Jis pareikalavo, kad imperatorius atsiųstų pastiprinimą.

Deversas dar plačiau, dar pašaipiau nusišypsojo.

- Jis užmezgė ryšį su pačiu imperatoriumi, tiesa? Kaip supratau, jūs laukiate to pastiprinimo, viršininke? Ir jis gali atvykti bet kurią akimirką, tiesa?

- Ne, netiesa! Jis jau atvyko. Penki linijiniai laivai, visi galingi, aprūpinti nepriekaištinga įranga, maža to, jie atgabeno asmeninius imperatoriaus linkėjimus ir žinią, kad atvyksta ir dar daugiau laivų. Ar tau kažkas nepatinka, pirkly? - sardoniškai paklausė jis.

Deversas atsakė ūmai atšalusiomis lūpomis:

- Visai ne!

Riosas pakilo iš už savo stalo ir priėjęs prie pirklio įsmeigė žvilgsnį tiesiog šiam į akis, uždėjęs delną ant blasterio drūtgalio.

- Aš klausiu, ar tau kažkas nepatinka, pirkly? Man pasirodė, kad ši žinia gerokai tave suneramino. Sunku patikėti, kad tau ūmai ėmė ir parūpo Fondo likimas.

- Man ir neparūpo.

- Taigi taigi... Žinai, keletas dalykų smarkokai mane stebina...

- Štai kaip, viršininke? - visas įsitempęs Deversas šyptelėjo, tuo pat metu kietai sugniauždamas kumščius kišenėse. - Gal malonėsi išvardinti savo įtarimus, kad aš galėčiau juos vieną po kito sugriauti?

- Mielai. Tave pačiupti buvo visai nesunku. Tu pasidavei jau po pirmojo smūgio, kai tik subyrėjo tavo skydas. Tu pasiruošęs paaukoti savąjį pasaulį, ir netgi nieko negaudamas mainais. Visa tai labai įdomu, tiesa?

- Aš visada linkęs palaikyti laiminčiąją pusę, viršininke. Aš gi supratingas žmogus - pats man tai sakei.

Riosas kalbėjo kimiai, pro sukąstus dantis:

- Esu priverstas patikėti! Tačiau po tavęs nė vienas pirklys taip ir nebepateko į nelaisvę. Kažkodėl, vos pastebėjus kokį prekybinį laivą, kaipmat paaiškėdavo, jog jis pakankamai greitas,

kad panorėjęs be didesnio vargo paspruktų. Kiekvienas prekybinis laivas pasirodydavo beturįs ganėtinai tvirtą apsauginį ekraną, kad atmuštų bet kokią lengvojo kreiserio ataką. Ir kiekvienas prekybinis laivas grumdavosi iki paskutinio kraujo lašo, jei susiklosčius aplinkybėms nelikdavo kitos išeities. Okupuotose planetose kaip tik pirkliai organizuodavo partizaninį pasipriešinimą ir jam vadovaudavo, kaip tik jie rengdavo maištininkų reidus užimtoje erdvėje.

Ar tai reiškia, kad tu esi vienintelis supratingas žmogus? Tu nei kovojai, nei bėgai - priešingai, net neraginamas tapai išdaviku. Tu esi unikalus, pritrenkiančiai unikalus - tiesą sakant, netgi įtartinai unikalus!

Deversas negarsiai atsakė:

- Suprantu, ką nori pasakyti, tačiau prie manęs tu negali prikibti. Tūnau čia jau šešis mėnesius, ir visą tą laiką buvau išties geras berniukas.

- Taip, neneigsiu - ir aš tau atlyginau gerai su tavim elgdamasis. Tavo laivas liko net nepaliestas, aš atsižvelgdavau į tavo pageidavimus. Tačiau tu taip ir nepateisinai mano vilčių. Sakykime, man tikrai galėjo praversti informacija apie tavo gabenamas prekes. Panašu, kad pačiuose grėsmingiausiuose Fondo ginkluose naudojami tie patys branduolinės fizikos principai kaip ir tavo prietaisuose, argi ne?

- Aš - tik paprastas pirklys, - atsakė Deversas. - Anaiptol nesu vienas iš tų gudragalvių technikų. Tuos prietaisus aš tik pardavinėju, aš jų negaminu.

- Ką gi, netrukus mes tai išsiaiškinsime. Kaip tik todėl aš dabar ir atvykau čia. Pavyzdžiui, tavo laivas bus išnaršytas - ieškosime asmeninio jėgos laukų skydo. Tu pats tokio niekada nedėvėjai, tačiau juos dėvi visi Fondo kariai. Jei tokį skydą rasime, tai bus gan svarus įrodymas, kad bent dalį informacijos tu vis dėlto linkęs nuslėpti. Ar ne?

Deversas nutylėjo. Riosas kalbėjo toliau:

- Bus ir daugiau, netgi tiesioginių įrodymų. Aš atsigabenau ir psichikos zondą. Vieną kartą iš jo jau nebuvo jokios naudos, tačiau nuolat bendraudamas su priešu juk visąlaik mokaisi.

Jo balsas buvo visiškai ramus, tačiau grėsmingas. Staiga Deversas pajuto į šonkaulius įremtą blasterio vamzdį - generolo blasterio, kuris iki šiol nejudinamas gulėjo dėkle.

Generolas nesikarščiuodamas tęsė:

- Dabar tu nusiimsi savo apyrankę ir bet kokį kitą metalinį papuošalą - ir atiduosi juos man. Tik lėtai! Žinoma, branduolinį lauką galima iškreipti, o psichikos zondas prasiskverbia tik į statinę būklę. Štai taip. Aš paimsiu tavo apyrankę.

Ant generolo stalo užsižiebė imtuvas, į specialią angą įslydo kapsulė su pranešimu. Greta imtuvo tebestovėjo Dasemas Baras, vis dar laikydamas rankoje trijų matmenų imperatoriaus biustą.

Riosas žengė prie savo stalo, nė akimirkai nepaleisdamas iš rankų užtaisyto blasterio. Jis tarstelėjo Barui:

- Tas pats galioja ir jums, patricijau. Jūsų apyrankė jus išduoda. Bet anksčiau jūs neatsisakėte mums padėti - aš to neužmiršau, be to, nesu kerštingas. Vis dėlto psichikos zondo pateikti rezultatai nulems įkaitais laikomos jūsų šeimos likimą.

Pasilenkęs Riosas siektelėjo kapsulės su pranešimu, o Baras tuo tarpu iškėlė krištolo kube įmontuotą Kleono biustą ir metodiškai, nesukeldamas jokio triukšmo, vožė juo generolui per galvą.

Visa tai įvyko pernelyg staigiai, kad Deversas spėtų susivokti. Jam netgi šmėstelėjo, ar tik senuko nebus staiga apsėdęs koks nors demonas.

- Lauk iš čia! - pro sukąstus dantis sušnypštė Baras. - Greičiau!

Jis pasičiupo nukritusį Rioso blasterį ir paslėpė jį po marškiniais.

Grįžtelėjęs seržantas Liukas išvydo juos išnyrančius pro vos pravertų durų plyšelį.

Baras paprasčiausiai tarstelėjo:

- Vesk mus, seržante.

Deversas uždarė duris sau už nugaros.

Seržantas Liukas tylomis nulydėjo juos į jų kambarį, o paskui, vos akimirkai stabtelėjus - išorėn, mat į jo šonkaulius buvo nedviprasmiškai įbestas blasterio vamzdis. Kimus balsas šnipštelėjo tiesiog jam ausin:

- Į prekybinį laivą!

Deversas žingtelėjo pirmyn atidaryti šliuzo kameros, o Baras pasakė:

- Pasilik čia, Liukai. Tu buvai padorus žmogus, ir mes neketiname tavęs žudyti.

Tačiau seržantas atpažino ant blasterio išgraviruotą monogramą. Dusdamas iš įsiūčio jis suriko:

- Jūs nužudėte generolą!

It paklaikęs rėkdamas kažką nesuprantamo, jis metėsi pirmyn, užšoko tiesiog ant blasterio papliūpos ir čia pat susmuko, virsdamas beforme apanglėjusia mase.

Prekybinis laivas pakilo virš negyvos planetos anksčiau, nei sumirgėjo pavojaus signalai, anksčiau, nei balzganame Galaktikos voratinklio fone išryškėjo kiti juodi kylantys pavidalai.

Deversas niauriai tarstelėjo:

- Laikykis tvirtai, Barai. Pažiūrėsime, ar jie turi tokį laivą, kuris įstengtų pasivyti manąjį!

Jis puikiai žinojo, kad greitesnio laivo jie neturi!

Kai galų gale jie atsidūrė atviroje kosminėje erdvėje, Deversas vėl prašneko kažkokiu abejingu, tarsi negyvu balsu:

- Jaukas, kuriuo viliojau Brodrigą, buvo net pernelyg geras. Panašu, kad sekretorius susiuostė su generolu.

Dideliu greičiu jie nuskriejo gilyn į švytinčią žvaigždžių masę, kuri ir buvo Galaktika.

8. Į Trantorą

Deversas pasilenkė prie mažytės negyvos sferos, ieškodamas bent menkiausios gyvybės kibirkštėlės. Pulsuojančiu šviesos spinduliu pelengatorius lėtai ir kruopščiai naršė aplinkinę kosminę erdvę.

Baras kantriai stebėjo bendražygį, įsitaisęs ant žemos lovelės kampe.

- Neliko jokių jų pėdsakų? - paklausė jis.

- Ar Imperijos vaikinų? Jų nebematyti nė ženklo, - akivaizdžiai nekantraudamas suniurzgė pirklys. - Persekiotojams mes jau seniai nušluostėme nosis. O kosmose! Šitaip aklai prašuoliavus hipererdve mums dar labai pasisekė, kad neišnirome kokios nors žvaigždės pilve. Jie nebūtų įstengę sekti paskui mus, net jei turėtų pakankamai greitą laivą. O tokio laivo jie neturi.

Jis atsilošė ir stipriai trūktelėjęs atlaisvino apykaklę.

- Nė nenumanau, ką tie Imperijos vaikinai čia nuveikė. Panašu, kad atsidūrėme už fronto linijos.

- Jeigu teisingai suprantu, tu ketini nuskraidinti mus į Fondą?

- Aš siunčiu signalus Asociacijai - tiksliau, bandau siųsti.

- Asociacijai? Kas gi tai?

- Nepriklausomų Pirklių Asociacija. Niekad apie ją negirdėjai? Ką gi, tu - ne vienintelis. Mes dar netarėme lemiamo žodžio.

Kurį laiką nebylų imtuvo indikatorių gaubė nejauki tyla. Baras paklausė:

- Ar mes tikrai esame girdimumo zonoje?

- Aš nežinau! Išvis beveik nenutuokiu, kur atsidūrėme, atsek kad gudrus tokių aklų šuolių kelią. Štai kodėl ir naudojuosi krypties pelengatoriumi. Žinai, kol susiorientuosiu, gali praeiti ne vieneri metai.

- Tikrai?

Baras parodė pirštu; Deversas pašoko ir užsimaukšlino ausines. Apskritame blausiame ekranėlyje sumirgėjo baltas žiburėlis.

Visą pusvalandį Deversas iš paskutiniųjų stengėsi neprarasti to netvirto, trūkčiojančio ryšio siūlelio, nusidriekusio tarp dviejų taškų per hipererdvę - paprasta tingi šviesa tuodu taškus sujungtų per kokius penkis šimtmečius.

Po pusvalandžio Deversas atsilošė, netekęs vilties. Jis kilstelėjo galvą ir nusiėmė ausines.

- Ar ne metas užkąsti, bičiuli? Čia yra adatinis dušas, jei nori, gali juo pasinaudoti, tačiau, ko gero, teks apsieiti be karšto vandens.

Jis atsitūpė prie vienos spintelių, kurios eile rikiavosi palei visą sieną, ir ėmė naršyti jos turinį.

- Tikiuosi, tu ne vegetaras?

Baras atsakė:

- Aš valgau viską. Bet kaipgi Asociacija? Ryšys nutrūko?

- Panašu, kad taip. Signalas sklido beveik iš už girdimumo ribos. Šiaip ar taip, aš sužinojau viską, ką vertėjo sužinoti.

Jis išsitiesė ir pastatė ant stalo dvi metalines dėžutes.

- Luktelėk penkias minutes, bičiuli, o tada paspausk kontakto tašką, ir dėžutė atsidarys. Viduje bus lėkštė, maistas, šakutė - viskas, ko reikia, ypač kai skubi, jei tik nekreipsi dėmesio į tokias smulkmenas kaip servetėlės. Man regis, tau smalsu, ką gi aš sužinojau iš Asociacijos?

- Jei tai ne paslaptis.

Deversas papurtė galvą.

- Tau - ne paslaptis. Tai, ką sakė Riosas, - tiesa.

- Apie pasiūlymą sumokėti duoklę?

- Hmmm... Taip. Jie iš tiesų pasisiūlė sumokėti, tačiau jiems buvo atsakyta. Situacija gana prasta. Aplink išorines Lorio saules jau vyksta mūšiai.

- O Loris yra netoli Fondo?

- Ką? Ak taip, tu juk negali žinoti. Loris - viena iš senųjų Keturių Karalysčių. Gali vadinti jį dalimi vidinės gynybinės linijos. Bet ir tai dar ne užvis blogiausia. Kautynėse dalyvavo milžiniški laivai, kokių lig šiol niekas nebuvo regėjęs. O tai reiškia, kad Riosas nekabino mums makaronų. Jam iš tiesų atsiuntė daugiau laivų. Brodrigas iš tiesų kardinaliai pakeitė požiūrį į kai kuriuos dalykus. O aš iš tiesų priviriau nemažai košės...

Jo akys apsiblausė; jis nuspaudė maisto dėžutės kontaktų taškus ir blausiu žvilgsniu stebėjo, kaip ji atsivėrė. Visoje patalpoje pasklido troškintą mėsą primenančio patiekalo aromatas. Dasemas Baras nedelsdamas kibo valgyti.

- Taigi, - prašneko Baras, - erdvės improvizacijoms nebeliko. Mes ničnieko nebegalime nuveikti; mes neįstengsime prasiveržti pro Imperijos gretas ir grįžti į Fondą. Tad mums nelieka nieko kita, kaip tik daryti tai, kas užvis išmintingiausia - apsišarvuoti kantrybe ir laukti. O jeigu Riosas iš tiesų jau pasiekė vidinę gynybos liniją, tuomet ir laukti prisieis nebe taip ilgai.

Deversas tarkštelėjo šakutę ant stalo.

- Šit kaip? Laukti? - užsiplieskė jis. - Gal tau tai ir atrodo užvis išmintingiausia. Tu juk neturi ko prarasti.

- Tu taip manai? - blausiai šyptelėjo Baras.

- Ne. Bet paklausyk, ką pasakysiu, - Deverso susierzinimas kliūstelėjo į paviršių. - Aš pavargau žiūrėti į visa tai tarsi į kokį nereikšmingą subruzdimą. Kažkur ten šiuo metu žūsta mano draugai. Ten liko visas pasaulis - mano namai - kuriam irgi gresia pragaištis. Tu juk svetimšalis. Tu negali to suprasti.

- Aš esu matęs savo akimis, kaip žūsta draugai, - senuko rankos bejėgiškai gulėjo ant kelių, akys buvo užmerktos. - Tu vedęs?

Deversas atsakė:

- Pirkliai nesituokia.

- Ką gi, o aš turiu du sūnus bei sūnėną. Jie buvo perspėti, bet - dėl tam tikrų priežasčių - negalėjo imtis jokių veiksmų. Pasprukdami mes pasmerkėme juos mirčiai. Mano duktė ir du vaikaičiai, tikiuosi, suspėjo saugiai išvykti iš planetos dar prieš prasidedant visiems šiems įvykiams, tačiau, net jei jiems ir pavyko išsigelbėti, aš vis vien jau rizikavau kur kas labiau nei tu - ir gerokai daugiau praradau.

Deversas visai apniuko.

- Žinau. Tačiau tu pats tai pasirinkai. Tu galėjai stoti petys petin su Riosu. Aš juk tavęs neįkalbinėjau...

Baras papurtė galvą.

- Aš neturėjau iš ko rinktis, Deversai. Tavo sąžinė gali būti rami - ne dėl tavęs aš pasmerkiau pražūčiai savo sūnus. Aš bendradarbiavau su Riosu tiek, kiek tik drįsau. Tačiau jis turėjo psichikos zondą...

Sivenietis atsimerkė, jo akis aptemdė sielvartas.

- Andai Riosas apsilankė pas mane - jau daugiau nei prieš metus, - kalbėjo jis. - Jis užsiminė apie kultą, susitelkusį aplink kažkokius magus - tačiau pačią esmę jis pražiopsojo. Tai anaiptol ne kultas. Suprask gi, jau keturiasdešimt metų Sivena velka tą patį nepakeliamą jungą, kurio kilpa veržiasi ir aplink tavojo pasaulio gerklę. Per tą laiką įsiplieskė penki sukilimai - ir visi buvo numalšinti. Tada aš ir aptikau senovinius Hario Seldono įrašus, ir dabar tasai "kultas" laukia savo valandos.

Jis laukia, kol apsireikš "magai", ir yra tam pasiruošęs. Mano sūnūs yra tų laukiančiųjų vadai. Štai šitos paslapties, glūdinčios mano sąmonėje, aš tikrai negaliu atskleisti, negaliu leisti, kad zondas ją iš manęs išplėštų. Taigi mano sūnūs dabar mirs kaip įkaitai, tačiau priešingu atveju jie žūtų kaip maištininkai, o drauge su jais - ir pusė Sivenos. Tad, kaip matai, pasirinkimo aš neturiu. Ir anaiptol nesu pašalinis.

Deversas nuleido akis. Baras pusbalsiu tęsė:

- Fondas privalo laimėti - jo pergalėje slypi visos Sivenos viltys. Dėl Fondo pergalės aš paaukojau savo sūnus. O Haris Seldonas juk neišpranašavo neišvengiamo Sivenos išgelbėjimo - tiktai Fondo. Aš anaiptol nesu tikras dėl saviškių lemties... Galiu tik viltis...

- Ir tu vis vien sutinki sėdėti rankas sudėjęs ir laukti! Netgi dabar, kai Imperijos laivai jau pasiekė Lorį!

- Tiesą sakant, aš nė nevirptelėdamas laukčiau netgi tada, - paprastai atsakė Baras, - kai jie išsilaipintų pačioje Terminuso planetoje.

Pirklys bejėgiškai suraukė kaktą.

- Aš nežinau. Šitaip tiesiog negali būti, neįmanoma, kad viskas ims ir susitvarkys kažkokios magijos dėka. Kad ir ką tvirtintų psichoistorija, tačiau jie - pasiutusiai stiprūs, o mes silpni. Ką gi begali padaryti Seldonas?

- Nieko nebereikia daryti. Viskas jau padaryta. O dabar situacija tiesiog vystosi numatyta linkme. Jei tu negirdi, kaip girgžda besisukantys ratai ir skamba varpas, tai dar anaiptol nereiškia, kad tai ir nevyksta.

- Gal ir tavo tiesa, bet visgi gaila, kad tu nepraskėlei Riosui kiaušo. Jis vienas - grėsmingesnis priešas nei visa jo armija.

- Gaila, kad nepraskėliau jam kiaušo? Dabar, kai Imperijos armija turi ir antrą vadą - Brodrigą? - Nuo sunkiai tramdomos neapykantos Baro veido bruožai paaštrėjo. - Tuomet juk įkaite būtų tapusi visa Sivena! Brodrigas jau kadai pademonstravo, ko yra vertas. Egzistuoja vienas toks pasaulis, kuris prieš penkerius metus prarado kas dešimtą savo vyrą vien todėl, kad nevaliojo sumokėti jį smaugiančių mokesčių. Gi mokesčių rinkėjas buvo ne kas kitas, o tas pats Brodrigas. Ne, Riosas verčiau tegul gyvena. Palyginus su Brodrigo, jo bausmės - vienas malonumas.

- Tačiau prakiurksoti priešo bazėje ištisus šešis mėnesius - šešis mėnesius! - ir neišpešti iš to visiškai jokios naudos... - Deversas ėmė taip gniaužyti stambias savo rankas, kad net krumpliai sutreškėjo. - Visiškai visiškai jokios naudos!

- Nagi nagi, luktelėk... Tu man priminei... - Baras pasirausė kišenėje. - Gal bent šitai palaikysi šiokiu tokiu laimikiu? - Jis parito ant stalo nedidukę metalinę kapsulę.

Deversas stvėrė ją.

- Kas gi tai?

- Kapsulė su pranešimu. Ta pati, kurią Riosas gavo prieš pat man kaukštelint jam per galvą. Kaip manai, ar ji bent kiek vertinga?

- Nežinau. Priklauso nuo to, ką rasime viduje, - Deversas atsisėdo ir ėmė atsargiai sukioti kapsulę tarp pirštų.

Kai Baras išlindo iš šalto dušo ir su malonumu paniro į šilto oro srovėmis alsuojantį džiovintuvą, Deversas tylomis sėdėjo prie savo darbastalio, giliai nugrimzdęs apmąstymuose.

Sivenietis ėmė pliaukšėti delnu sau į šlaunį ir paklausė savo mostų ritmu:

- Ką gi tu veiki?

Deversas pakėlė galvą. Jo barzdoje žibėjo prakaito lašeliai.

- Aš ketinu atidaryti šią kapsulę.

- Argi įmanoma ją atidaryti be paties Rioso pirštų atspaudų? - siveniečio balse nuskambėjo vos juntama nuostaba.

- Jeigu nesugebėsiu jos atidaryti, aš atsistatydinsiu iš Asociacijos ir iki pat savo dienų galo nebekelsiu kojos į kosminį laivą. Jau atlikau trigubą elektroninę jos vidaus analizę, be to, turiu tokių mažyčių prietaisėlių, apie kuriuos Imperija nė girdėt nėra girdėjusi - jie ypač tinka atidarinėti kapsules. Tiesą sakant, man yra tekę pabūti ir įsilaužėliu. Pirklys tiesiog privalo būti visų galų meistras.

Deversas pasilenkė prie mažyčio rutuliuko ir ėmėsi skvarbyti jį vos įžiūrimu plokščiu prietaisu; kaskart prisilietus ištrykšdavo raudona kibirkštis.

Deversas suniurnėjo:

- Šiaip ar taip, grubus darbas. Tie Imperijos vaikinai - tikri atgrubnagiai, tokių smulkių dalykėlių jie tiesiog nesučiupinėja. Plika akimi matosi. Ar tau teko kada nors regėti Fondo kapsulę? Jų kapsulės dvigubai mažesnės, be to, nepasiduoda jokiai elektroninei analizei.

Staiga jis įsitempė, pečių raumenys po marškiniais pastebimai išpampo. Deversas lėtai spustelėjo savo mažytį zondą...

Neišsprūdo nė menkiausias garselis, bet Deversas ūmai atsipalaidavo ir atsiduso. Jo rankoje spindėjo kapsulė, tačiau jos turinys jau buvo išsivyniojęs tarsi pergamento ritinėlis.

- Nuo Brodrigo, - tarstelėjo jis ir po valandėlės su panieka tęsė: - Teksto terpė nuolatinė. Fondo kapsulėse pranešimas per minutę oksiduojasi ir virsta dujų debesėliu.

Vienu rankos mostu Dasemas Baras jį užčiaupė. Pasilenkęs jis paskubomis perskaitė laiškelį.

SIUNTĖJAS: AMELAS BRODRIGAS, JO IMPERATORIŠKOSIOS DIDENYBĖS SPECIALUSIS PASIUNTINYS, TARYBOS ASMENINIS SEKRETORIUS, KARALYSTĖS PERAS.

KAM: BELUI RIOSUI, SIVENOS KARINIAM GUBERNATORIUI, IMPERIJOS KARINIŲ PAJĖGŲ GENEROLUI, KARALYSTĖS PERUI.

LEISKITE PASVEIKINTI.

PLANETA #1120 NEBESIPRIEŠINA. PUOLIMAS SKLANDŽIAI VYKSTA PAGAL NUMATYTĄ PLANĄ. PRIEŠAS AKIVAIZDŽIAI SILPSTA; NEBEKYLA ABEJONIŲ, KAD ARTIMIAUSIOJE ATEITYJE MUMS PAVYKS PASIEKTI GALUTINĮ TIKSLĄ.

Baras atšlijo nuo mikroskopinio laiškelio ir su kartėliu riktelėjo:

- Tai kvailys! Prakeiktas bukaprotis! Tai vadinasi pranešimas?

- Ką? - tarstelėjo Deversas. Jis atrodė mažumą nusivylęs.

- Tai ničnieko nesako! - suniurzgė Baras. - Mūsų subinlaižys dvarininkėlis dabar jau ketina sužaisti partiją su generolu. Kai Rioso nėra, jis tampa kariuomenės vadu ir jaučia nenumaldomą poreikį pamaloninti menką savo sieliūkštę kurpdamas pompastiškus pranešimus apie karinius reikalus, apie kuriuos ničnieko nenutuokia. "Tokia ir tokia planeta nebesipriešina"! "Puolimas tęsiamas"! "Priešas silpsta"! Besmegenis pasipūtėlis.

- Nagi nagi, valandėlę. Luktelėk...

- Liaukis, mesk visa tai į šalį, - kiek atvėsęs senasis patricijus nusigręžė. - Galaktika žino: aš ir nesitikėjau, kad aptiksime čia pasaulinės reikšmės žinią, tačiau karo metu visai logiška spėti, kad net pats paprasčiausias įsakymas, likęs neįteiktas adresatui, gali supainioti karinius veiksmus ir sukelti nemenkų keblumų vėliau. Štai kodėl aš ir priglaudžiau tą kapsulę. Bet šitai! Verčiau jau reikėjo ją palikti. Riosas bent būtų sugaišęs minutę savo brangaus laiko, o dabar bus sunaudojęs ją kur kas konstruktyviau.

Deversas jau buvo atsistojęs.

- Būk toks malonus ir patylėk valandėlę, ir liaukis blaškęsis į visas puses. Vardan Seldono...

Jis ištiesė popierėlį su pranešimu ir pamosavo juo Barui po nosimi:

- Nagi, perskaityk dar kartą! "Artimiausioje ateityje mums pavyks pasiekti galutinį tikslą". Kaip manai, ką tai reiškia?

- Užkariauti Fondą, ką gi daugiau? Ir kas iš to?

- Tu taip manai? O jeigu jis turi omeny, kad pavyks užkariauti Imperiją? Juk pats žinai - jis šventai tiki, kad kaip tik toks ir yra galutinis tikslas!

- O jeigu iš tikrųjų taip?..

- Jei iš tikrųjų taip? - Deverso barzda paslėpė kreivą jo šypsnį. - Ką gi, žiūrėk, tuojau tau parodysiu.

Vienu pirštu jis sukišo monogramomis gausiai išmargintą pergamentą atgal į kapsulę. Tyliai skimbtelėjusi ši prarijo lapelį ir susiglaudė - neliko nė žymės, kad ji buvo atidaryta. Tiktai viduje sublykčiojo žiburėlių sūkurys - matyt, nuo staigių judesių kažkokie kontaktai išsiklibino iš savo vietų.

- O dabar be asmeninių Rioso duomenų šios kapsulės atidaryti niekaip nebeįmanoma. Tiesa?

- Bent jau Imperija tikrai to nesugebėtų.

- O tai reiškia, kad joje esantis pranešimas tikrai autentiškas ir jo turinys mums nežinomas. Tiesa?

- Imperijai - taip.

- Gi imperatorius ją atidaryti gali, ar ne? Savo duomenų banke jis neabejotinai turi visų vyriausybės narių asmeninius duomenis. Bent jau Fonde visi duomenys tikrai yra.

- Imperijos sostinėje - irgi, - patvirtino Baras.

- O jeigu tu, Sivenos patricijus ir karalystės peras, praneši šitam imperatoriui Kleonui, kad jo numylėtinis padlaižys bei genialiausias jo generolas jau susiuostė, ketindami jį nuversti, jei pateiksi šią kapsulę kaip įrodymą - pats pagalvok, kokią reikšmę suteiks imperatorius žodžiams apie "galutinį tikslą"?

Netekęs jėgų Baras klestelėjo į krėslą.

- Palauk palauk, aš kažko nesupratau, - jis pasitrynė įdubusį skruostą ir pasitikslino: - Juk tu nerimtai kalbi, tiesa?

- Netgi labai rimtai! - susijaudinęs Deversas ėmė niršti. - Paklausyk. Devyni iš dešimties paskutiniųjų imperatorių baigė gyvenimą perpjautomis gerklėmis arba ištaškytomis smegenimis - ir tai paprastai būdavo ne kieno nors kito, o kurio nors šaunaus generolo darbas, generolo, brandinančio išties nemenkus kėslus. Juk pats jau ne kartą man pasakojai apie tai! Senukas imperatorius patikės mumis, ir labai greitai, o tada Riosui neišvengiamai galva nuriedės nuo pečių.

Vos atgaudamas žadą Baras sukuždėjo:

- Jis tikrai rimtai kalba... O Galaktika, žmogau! Juk tu negali įveikti Seldono krizės štai tokiais neįtikėtinais, iš piršto laužtais, romanams tetinkančiais planais! Tarkime, ta kapsulė taip ir nepateko į tavo rankas. Tarkime, Brodrigas nė neužsiminė apie "galutinį tikslą". Seldono išpranašauti įvykiai nepriklauso nuo atsitiktinės sėkmės!

- Tačiau jei atsitiktinė sėkmė pakreipia įvykius mums naudinga linkme, jokios taisyklės nedraudžia Seldonui ja pasinaudoti.

- Taip, žinoma. Bet... Bet... - Baras valandėlę patylėjo, o paskui prašneko gerokai ramiau, bet pastebimai įsitempęs. - Paklausyk. Visų pirma: kaip tu ketini patekti į Trantorą? Tu juk nežinai jo padėties erdvėje, o aš, be abejo, irgi neprisimenu jo koordinačių. Tu netgi nežinai, kurioje erdvės vietoje esame mes patys!

- Na jau, paklysti kosmose išvis neįmanoma, - Deversas išsišiepė. Jis jau spėjo įsitaisyti prie valdymo pulto. - Iškart keliausime į artimiausią planetą, o iš jos išvyksime su visa būtina įranga ir pačiais geriausiais navigaciniais žemėlapiais, kokius tik pavyks įsigyti už Brodrigo šimtą tūkstančių.

- Ir dar - su blasteriais praurbintomis skylėmis pilvuose. Mūsų išvaizdos aprašymas tikriausiai jau pasiekė kiekvieną šios Imperijos srities planetą.

- Bičiuli, - kantriai ėmėsi aiškinti Deversas. - Nebūk toks kaimo Jurgis. Riosas tvirtino, kad mano laivas pasidavė pernelyg lengvai - ir patikėk, brolau, jis anaiptol nepūtė miglos. Mano laivas pakankamai galingas ir turi pakankamai patikimą skydą, kad įstengtų atmušti bet kokį smūgį, kokio galime susilaukti šitame pasienio užkaboryje. Be to, mes turime ir asmeninius skydus. Imperijos vaikinai jų taip ir neaptiko, bet, žinai, aptikti juos - ne jų nosims.

- Gerai jau, gerai, - nusileido Baras. - Tarkime, mes sėkmingai pasiekiame Trantorą. O kas toliau? Kaip tu ketini prasmukti pas imperatorių? Bene manai, kad jis yra paskelbęs kokias nors priėmimo valandas?

- Žinai ką - šį klausimą apsvarstysime tada, kai jau būsime Trantore, - atsakė Deversas.

Baras bejėgiškai suniurnėjo:

- Ką gi, sutinku. Jau penkiasdešimt metų svajoju prieš mirtį bent kartą savo akimis išvysti Trantorą. Tegul bus taip, kaip tu sakai.

Įsijungė hiperbranduolinis variklis. Sužybčiojo lemputės, laivą vos vos krestelėjo - tai ir buvo vienintelis požymis, liudijantis, kad jie įskriejo į hipererdvę.

9. Trantore

Žvaigždės grūdosi taip tankiai tarsi apleistame lauke suvešėjusios piktžolės. Pirmąsyk gyvenime Letanas Deversas patyrė, kaip svarbu dešimtųjų tikslumu apskaičiuoti šuolių per hipererdvės regionus atstumus. Jį apnikęs jausmas priminė klaustrofobiją - galima buvo peršokti ne didesniu nei vieno šviesmečio nuotoliu. Visur, kur tik pažvelgsi, dangus mirguliavo miriadais žvaigždžių, ir tas akinantis švytėjimas kone baugino. Keliautojai stačiai skendo šviesos bedugnėje.

O pačiame dešimties tūkstančių žvaigždžių, į skutus draskančių praskydusios aplinkinės tamsos skraistę, sankaupos centre sukosi milžiniška Imperijos planeta - Trantoras.

Tai buvo kur kas daugiau nei vien planeta - tai buvo gyvas pulsas, kurio tvinksniai sklido po visą dvidešimties milijonų žvaigždžių sistemų Imperiją. Trantoras turėjo vieną vienintelę funkciją - administravimą, vienintelį tikslą - valdymą, tiekė vienintelę produkciją - įstatymus.

Visas pasaulis buvo perdirbtas ir funkcionalus. Visame planetos paviršiuje nebuvo kitų gyvų padarų be žmonių, jų naminių gyvuliukų bei jų parazitų. Išskyrus šimtų kvadratinių mylių plotą užimančius imperatoriaus rūmus, niekur kitur nerastum nė menkiausio žolės stiebelio, nė paties mažiausio plikos dirvos lopinėlio. Už rūmų teritorijos ribų neegzistavo joks kitas vandens šaltinis, tik giliai po žeme užkastos milžiniškos cisternos, talpinančios viso pasaulio vandens atsargas.

Planetos paviršių dengė blizgančio, nepramušamo, bet kokiai korozijai atsparaus metalo sluoksnis - tai buvo pamatas milžiniškų metalo konstrukcijų, voratinkliu apraizgiusių visą pasaulį. Gigantiškus pastatus jungė tilteliai bei koridorių labirintai; visa konstrukcija buvo išvarpyta it korys, gausybėje jos angų glaudėsi

įvairiausi biurai. Apatiniuose aukštuose įsikūrę prekybiniai centrai driekėsi mylių mylias, gi viršutiniuose aukštuose švytėjo kiekvieną naktį atgyjantis pramogų pasaulis.

Galėjai apvaikščioti visą Trantorą, taip nė karto ir neišnirdamas iš to vienintelio neaprėpiamo pastato, taip ir neišvydęs paties miesto.

Laivynas, kurį sudarė daugiau laivų, nei visų Imperijos karinių laivynų drauge sudėtų, kasdien atgabendavo į Trantorą krovinį, skirtą išmaitinti keturiasdešimt milijardų žmonių, kurie ničnieko nedavė mainais, tik nuolat narpliojo miriadus susiraizgiusių siūlelių, iš visų pusių tįstančių į sudėtingiausios iš visų kada nors žmonijos žinotų vyriausybių centrinę administraciją.

Dvidešimt agrarinių planetų buvo Trantoro svirnas. Visata buvo jo tarnaitė...

Milžiniški metaliniai čiuptuvai iš abiejų pusių tvirtai sugriebė prekybinį laivą ir švelniai nuleido jį ant didžiulės nuožulnumos, vedančios į angarą. Deversas jau sugebėjo prasiskverbti pro daugybę įvairiausių trukdžių šiame pasaulyje, kuriame klestėjo popierizmas ir norint žengti nors žingsnį reikėjo bent keturių pažymų.

Pirmiausia jie buvo sulaikyti dar kosmose, kur paprastas patikrinimas ilgainiui virto nežinia kiek trunkančia kryžmine apklausa. Atvykėlius iškamantinėjo menkiausių smulkmenų, valandų valandas tikrino paprasčiausiu psichikos zondu, fotografavo laivą, analizavo asmeninius abiejų atvykėlių duomenis, tada visus gautus rezultatus dar ir įrašinėjo. Paskui apsauga išnaršė laivą ieškodama kontrabandos, svečiai susimokėjo atvykimo mokesčius - ir galų gale juos paprašė pateikti identifikacijos korteles bei įvažiavimo vizas.

Dasemas Baras buvo sivenietis, taigi tiesiogiai pavaldus imperatoriui, tačiau Letanas Deversas, atvykęs nežinia iš kur, reikalingų dokumentų neturėjo. Tad budintis karininkas įvairiais būdais demonstravo savo sielvartą, tačiau įleisti Deverso į planetą net neketino. Įstatymas reikalavo, kad Deversas būtų sulaikytas iki pat oficialaus tyrimo pabaigos.

Tačiau visai nepastebimai tarsi iš oro atsirado šimtas šiugždančių kreditų gurgždančiomis naujutėlaitėmis kupiūromis - šimtas kreditų, padengtų paties lordo Brodrigo nekilnojamuoju turtu. Pinigai nedelsiant perėjo iš rankų į rankas. Karininkas kažką reikšmingai suniurzgė, sielvartinga jo išraiška kaipmat išnyko. Iš atitinkamo skyrelio išniro dar vienas dokumentas, kuris čia pat buvo greitai ir efektyviai užpildytas, o Deversas tapo padoriu piliečiu su visais reikalingais dokumentais bei pažymomis.

Abu vyrai, pirklys ir patricijus, iškėlė koją į Trantorą.

Angare jų laukė dar vienas patikrinimas - prekybinis laivas vėl buvo apieškotas, nufotografuotas, sudarytas juo gabenamų prekių sąrašas, visi duomenys užfiksuoti, keleivių identifikacijos kortelės nukopijuotos. Už visas šias paslaugas vėl teko sumokėti mokestį - šis irgi buvo užfiksuotas ir atvykėliai gavo čekį.

Galų gale Deversas atsidūrė milžiniškoje, skaisčios, balzganos saulės nutviekstoje terasoje, kur būriavosi ir plepėjo moterys, šūkavo vaikai, o vyrai tingiai gurkšnojo, klausydamiesi paskutiniųjų Imperijos naujienų, kurias visu garsu baubė milžiniški televizoriai.

Baras sumokėjo reikiamą iridžio monetų sumą ir iš laikraščių krūvos pasiėmė viršutinį egzempliorių. Tai buvo Trantoro leidinys "Imperijos naujienos" - oficialus vyriausybės biuletenis. Redakcijos gilumoje girdėjosi prislopintas traškėjimas, lydintis šviežių numerių spausdinimą; visame dešimt tūkstančių - arba šešis tūkstančius oro transportu - mylių nusidriekusiame koridoriuje panašiai dūzgė gausybė darbu apkrautų spausdinimo mašinų šimtuose kitų "Imperijos naujienų" biurų, tuo pat metu dešimtys milijonų laikraščio egzempliorių buvo spausdinama ir dar dešimtyje milijonų po visą planetą išsibarsčiusių redakcijų.

Baras peržvelgė antraštes ir pusbalsiu paklausė:

- Nuo ko gi pradėsime?

Deversas iš paskutiniųjų grūmėsi su jį apėmusia depresija. Jis jautėsi atsidūręs visiškai svetimoje Visatoje; šis absoliučiai nepažįstamas pasaulis slėgė jį nesuvokiamu savo sudėtingumu ir miniomis žmonių, kurių veiklos Deversas neįstengė perprasti - kur jau ten, jam ne taip lengva buvo suprasti netgi jų kalbą. Jį supo tviskantys metaliniai bokštai, besirikiuojantys į visas puses kiek akys aprėpia, iki pat horizonto - šis vaizdas gerokai prislėgė Deversą; judrus, triukšmingas ir visiškai abejingas visą pasaulį apkėtusio metropolio gyvenimas nusviedė jį į visiškos niūrios izoliacijos bedugnę, jis jautėsi tarsi absoliučiai nereikšmingas nykštukas.

Deversas pratarė tik tiek:

- Verčiau jau imkis ko nors pats, bičiuli.

Baras buvo visiškai ramus, kalbėjo prislopintu balsu:

- Juk bandžiau tau visa tai nusakyti, tačiau, kol neišvysti savo akimis, tuo neįmanoma patikėti, sunku netgi įsivaizduoti - aš puikiai tai suprantu. Ar tu žinai, kiek žmonių kasdien prašo audiencijos pas imperatorių? Maždaug milijonas. Ar žinai, kiek iš jų jis priima? Maždaug dešimt. Mums gi teks brautis per visuomenines tarnybas, o toks kelias visuomet sunkesnis. Tačiau prasismelkti per aristokratiją mūsų kišenės neleis...

- Mes juk turime beveik visą šimtą tūkstančių...

- Tiek mums kainuotų vienas vienintelis Karalystės peras. O norint nutiesti tiltą iki imperatoriaus durų, mums prisieitų pa-

pirkti mažų mažiausiai tris ar keturis. Gi visokiausių įgaliotinių bei vyresniųjų apsaugos karininkų grandinę sudarys ne mažiau penkiasdešimties žmonių, tačiau tikiuosi, kad kiekvienas jų pasitenkins kokia šimtine. Aš pats pasišnekėsiu su jais. Visų pirma, tu net nesusikalbėtum - jie nesuprastų tavo dialekto. Antra - tu nežinai imperiškojo kyšininkavimo etiketo. Tai tikras menas, galiu tave užtikrinti. Aha!

Trečiajame "Imperijos naujienų" puslapyje jis pagaliau aptiko ko ieškojęs ir perdavė laikraštį Deversui.

Deversas iš lėto ėmėsi skaityti. Kai kurie žodžiai jam net nebuvo žinomi, bet esmę jis suprato. Perskaitęs Deversas pakėlė galvą, akis aptemdė rūpestis. Pirklys piktai pliaukštelėjo laikraštį delnu.

- Manai, galima jais tikėti?

- Iki tam tikros ribos - taip, - ramiai atsakė Baras. - Tiesa, labai jau neįtikėtina, kad Fondo laivynas buvo šluote nušluotas. Tikriausiai šitai jie praneša jau nebe pirmą kartą - juk paprastai kaip tik taip ir skelbiamos žinios taikioje sostinėje, kurią nuo bet kokių karo veiksmų skiria milžiniški atstumai. Tikriausiai ši žinia reiškia tik tiek, kad Riosas laimėjo dar vieną mūšį - o to juk ir reikėjo laukti. Čia tvirtinama, kad jis užgrobė Lorį. Ar tai ir yra Lorio Karalystės pagrindinė planeta?

- Taip, - susimąstęs atsakė Deversas. - Ar bent jau to, kas anksčiau buvo Lorio Karalystė. Nuo Fondo ją skiria vos dvidešimt parsekų, gal netgi dar mažiau. Bičiuli, mums teks veikti labai greitai.

Baras gūžtelėjo pečiais.

- Trantore veikti greitai neįmanoma. Jei pamėginsi - užvis labiausiai tikėtina, kad atsidursi tiesiog priešais atominio blasterio vamzdį.

- Kiek gi laiko užtruksime?

- Jeigu mums seksis - mėnesį. Mums prireiks mėnesio ir tų šimto tūkstančių kreditų - jei tik tokios sumos pakaks. Ir visa tai dar su sąlyga, jei imperatoriui tuo tarpu nešaus į galvą išvykti į Vasaros Planetas, kur jis išvis nepriima jokių interesantų.

- Bet Fondas...

- Fondas pasirūpins savimi, kaip ir visada iki šiol. Nagi, mums pats metas užvalgyti. Aš jau gerokai išalkau. O paskui visas vakaras priklausys mums, ir mes galėtume kaip reikiant jį išnaudoti. Patikėk, nieko panašaus į Trantorą mes daugiau niekad gyvenime nebeišvysime.

Ypatingasis Išorinių Provincijų Įgaliotinis bejėgiškai skėstelėjo putniomis rankomis ir trumparegėmis pelėdos akimis įsispitrijo į lankytojus.

- Gerbiamieji ponai, imperatorius šiuo metu sirguliuoja. Nėra jokios prasmės perdavinėti jūsų prašymą mano viršininkams. Jo Imperatoriškoji Didenybė šią savaitę išvis nieko nepriims.

- Mus jis priims, - su nepalaužiamu pasitikėjimu savimi pareiškė Baras. - Mums tereikia šnektelėti su asmeninio sekretoriaus kabineto nariu.

- Tai neįmanoma, - primygtinai tvirtino įgaliotinis. - Vien toks mėginimas atsieitų man tarnybą. Jei taip jūs kiek smulkiau išdėstytumėte savojo reikalo esmę... Supraskite gi, aš tikrai noriu jums padėti, tačiau niekaip negaliu remtis tokia miglota informacija, man būtinai reikia konkretesnių žinių, kurias pateikčiau savo viršininkui kaip argumentą imtis tolesnių veiksmų.

- Jei mano reikalas būtų toks, kad galėčiau jį išdėstyti ir kam nors kitam, ne vien pačiai aukščiausiai valdžiai, - kuo sklandžiausiai rietė Baras, - tuomet jis tikrai nebūtų toks svarbus, kad dėl jo vertėtų prašyti audiencijos ir drumsti Jo Imperatoriškosios Didenybės ramybę. Prašau jūsų gerai pagalvoti ir apsispręsti. Tuo pačiu norėčiau jums priminti, kad, jei Jo Imperatoriškoji Didenybė skirs mūsų reikalui deramą dėmesį - o mes užtikriname, kad taip ir bus - tuomet ir jums šis tas nubyrės už tai, kad pagelbėjote mums dabar.

- Taip, bet... - įgaliotinis taip ir neužbaigė, tik gūžtelėjo pečiais.

- Taip, gali pasitaikyti visokių netikėtumų, - sutiko Baras. - Be jokios abejonės, už riziką jums priklauso kompensacija. Mes išties prašome jūsų milžiniškos paslaugos, kai jau ir šiaip esame skolingi jums už tai, kad taip geranoriškai suteikėte mums galimybę išdėstyti savo problemą. Jeigu jūs leistumėte mums dabar pat išreikšti bent nedidelę dalį savo dėkingumo...

Deversas išsiviepė. Per pastarąjį mėnesį jis jau bent dvidešimt kartų girdėjo tą pačią giesmelę ar bent jau labai panašius jos variantus. Pabaiga visuomet būdavo tokia pat - pusiau paslėptas pluoštelis banknotų paskubomis pakeisdavo savininką. Vis dėlto šįkart įvykiai pakrypo kiek kitaip. Paprastai banknotai akimirksniu išnykdavo. Gi šįsyk jie niekur nedingo - įgaliotinis ėmėsi lėtai ir atvirai juos perskaičiuoti, tuo pat metu apžiūrinėdamas iš abiejų pusių.

Jo balso intonacija vos pastebimai pasikeitė:

- Padengti paties asmeninio sekretoriaus turtu, a? Geri pinigai!

- Grįžtant prie mūsų reikalo... - paragino jį Baras.

- Ne ne, luktelėkit, - pertraukė jį įgaliotinis. - Išsiaiškinkime viską žingsnelis po žingsnelio. Aš iš tiesų noriu sužinoti, koks tasai paslaptingasis jūsų reikalas. Šie pinigai naujutėliai, dar gurgždantys, ir panašu, kad turite jų nemažai. Juk turbūt neapsiriksiu tvirtindamas, kad prieš mane jūs šnekėjotės ir su kitais oficialiais asmenimis? Tai kaipgi? Koks tas jūsų reikalas?

Baras pasakė:

- Visai nesuprantu, kur jūs lenkiate.

- Suprantate, visai gali paaiškėti, kad į planetą jūs atvykote nelegaliai - tyliojo jūsų bičiulio identifikacijos kortelė bei įvažiavimo viza kelia nemaža įtarimų. Tiksliau, nekelia abejonių, kad dokumentai padirbti ir kad jis nėra pavaldus imperatoriui.

- Aš negaliu su tuo sutikti.

'- Jūsų nuomonė man visiškai nerūpi, - netikėtai plykstelėjo pykčiu įgaliotinis. - Karininkas, pasirašęs jūsų dokumentus už šimtą kreditų, gerai prispaustas, prisipažino tai padaręs. Kaip matote, mes žinome apie jus gerokai daugiau, nei manėte.

- Pone, jei tai užuomina, kad suma, kurią jus prašėme priimti, neatitinka rizikos laipsnio...

Įgaliotinis nusišypsojo.

- Priešingai, suma netgi per didelė. - Jis švystelėjo pinigus į šalį. - Grįžkime prie to, ką jau sakiau. Taigi. Imperatorius pats smarkiai susidomėjo jūsų reikalu. Ar tik nebus tiesa, mano mielieji ponai, kad jūs dar visai neseniai svečiavotės pas generolą Riosą? Ar tik nebus tiesa, kad jūs išsprūdote iš pačios jo armijos tirštumos - ir išsprūdote, švelniai tariant, neįtikėtinai lengvai? Maža to, jūs nešiojatės šiokį tokį kapitalą banknotais, padengtais lordo Brodrigo nekilnojamuoju turtu. Vienu žodžiu - ar tik judu nebūsite porelė šnipų arba žudikų, atsiųstų čionai tam, kad... Nagi, gal patys pasakysite, kas ir už ką jums sumokėjo?

- Paklausykite, - maloniai, bet grėsmingai prašneko Baras. - Aš nemanau, kad kiekvienas smulkus valdininkėlis turi teisę kaltinti mane kuo įsigeidęs. Mes tučtuojau išvykstame.

- Niekur jūs neišvyksite, - įgaliotinis pakilo, aštrios jo akys anaiptol nebeatrodė trumparegės. - Dabar jūs neprivalote atsakinėti į jokius klausimus - atidėsime tai vėlesniam ir kur kas tinkamesniam metui. Beje, joks aš ne įgaliotinis, aš esu Imperijos Policijos leitenantas. Jūs suimti.

Jis nusišypsojo, tą pat akimirksnį jo rankoje blykstelėjo blasterio vamzdis.

- Šiandien buvo suimta ir kur kas svarbesnių už jus žmonių. Pribrendo metas išnaikinti širšių lizdą.

Deversas suurzgė ir lėtai ištiesė ranką prie savojo ginklo. Policijos leitenantas dar plačiau išsišiepė ir nuspaudė kontaktą. Švytinti ugnies juosta taikliai smigo tiesiog Deversui į krūtinę - ir nė kiek jo nesužalojusi pažiro spiečiumi šviesos kibirkštėlių, atsimušusi į asmeninį apsauginį skydą.

Deversas irgi iššovė - ir leitenanto galva nusirito žemėn nuo akimoju be pėdsako išnykusių pečių. Vis dar tebesišypsančiu veidu ji sustojo nutvieksta saulės spindulių pluošto, prasismelkusio vidun pro ką tik išmuštą skylę sienoje.

Baras ir Deversas nedelsdami pasišalino pro tarnybinį išėjimą.

Deversas dusdamas mestelėjo:

- Bėgte į laivą. Bet kurią akimirką jie gali paskelbti aliarmą. - Jis patyliukais, sau po nosimi, bet visai nuoširdžiai išsiplūdo. - Štai ir vėl - dar vienas planas apsisukęs vožė antru galu per galvas mums patiems. Galėčiau prisiekti - mane ėmėsi persekioti pats kosmoso demonas!

Išnirę į atvirą plotą jie dar spėjo suvokti, kad aplink milžiniškus televizorius spiečiasi šurmuliuojančios minios. Tačiau delsti nebuvo kada; bėgliai nekreipė dėmesio į juos pasiekiančias gaudžiančių žodžių nuotrupas. Vis dėlto, jau puldamas į milžinišką angaro patalpą, Baras dar spėjo nučiupti "Imperijos naujienų" numerį. Laivas akimirksniu pakilo ir išnėrė pro angaro lubose paskubomis pradegintą skylę.

- Ar sugebėsi nuo jų paspruktį? - kvėptelėjo Baras.

Dešimt eismo policijos laivų leidosi įkandin bėgliui, kuris nestabtelėdamas prasiveržė pro radijo spinduliais valdomą teisėtą Išvykimo Kelią ir pažeidė visus įmanomus greičio apribojimus. Paskui policininkus jau kilo ir tylūs laibi Slaptųjų Tarnybų laivai, persekiodami iki smulkmenų apibūdintą laivą, gabenantį du kruopščiai identifikuotus žudikus.

- Nagi, laikykis! - tarstelėjo Deversas, staigiai pereidamas į hipererdvę vos dviejų tūkstančių mylių aukštyje virš Trantoro paviršiaus. Nuo šitokio šuolio taip arti milžiniškos planetos masės Baras susmuko be sąmonės, Deversą gi užliejo nepakeliamo skausmo pliūpsnis. Tačiau aplink juos jau plytėjo daugybė šviesmečių tuščios kosminės erdvės.

Niaurus Deverso pasididžiavimas savo laivu nevaldomas kliūstelėjo paviršiun. Pirklys išdidžiai pareiškė:

- Visoje Imperijoje nerasi nė vieno laivo, kuris valiotų mane pavyti, kad ir kur aš beskrisčiau.

Valandėlę patylėjęs jis karčiai pridūrė:

- Tačiau mes nebeturime kur skristi, o grumtis su tokia galybe irgi nepajėgsime. Ką gi mums daryti? Ką išvis dar įmanoma padaryti?

Baras silpnai krustelėjo savo guolyje. Hipererdvinio šuolio sukeltas šokas dar nepraėjo, Barui gėlė kiekvieną raumenėlį. Vis dėlto jis prašneko:

- Nieko ir nebereikia daryti. Viskas baigta. Štai, žiūrėk!

Jis ištiesė Deversui laikraštį, kurį vis dar karštligiškai tebegniaužė rankoje. Pirkliui pakako užmesti akį į antraštes.

- Atšaukti... ir suimti... Riosas ir Brodrigas... - suniurnėjo Deversas ir nieko nesuvokiančiu žvilgsniu įsistebeilijo į Barą. - Bet kodėl?

- Priežastys neskelbiamos, bet argi tai svarbu? Karas su Fondu baigėsi, o Sivenoje kaip tik šiuo metu įsiplieskė sukilimas.

Štai, perskaityk straipsnį pats... - Jo balsas pritilo. - Sustokime kokioje nors provincijoje, ten sužinosime daugiau smulkmenų. O kol kas, jei tu neprieštarauji, aš valandėlę numigsiu.

Kaip taręs, taip jis ir padarė.

Vis ilgėjančiais šuoliais prekybinis laivas strykčiojo per Galaktiką, gabendamas Barą ir Deversą atgal į Fondą.

10. Karo pabaiga

Letanas Deversas jautėsi labai nejaukiai ir kažkodėl buvo kone pasipiktinęs. Jis atsiėmė savo apdovanojimą ir kantriai išklausė pompastišką mero kalbą, kurią teko ištverti kaip būtiną priedą prie raudonos juostelės. Tuo jo pareigos ceremonijoje ir baigėsi, tačiau, be abejo, etiketas reikalavo pasilikti. Kaip tik tas etiketas, draudžiantis jam triukšmingai nusižiovauti ar laisvai užmesti koją ant krėslo ranktūrio, jį užvis labiausiai ir vargino, vertė Deversą ilgėtis kosminės erdvės, kuri ir buvo jam įprasčiausia aplinka.

Sivenečių delegacija, kurios garbės narys buvo Dasemas Baras, pasirašė Konvenciją; šitaip Sivena tapo pirmąja provincija, nusimetusia politinę Imperijos valdžią ir pripažinusia ekonominę priklausomybę nuo Fondo.

Virš galvų griaudėdami praskrido penki linijiniai Imperijos laivai - užgrobti, kai kitapus Imperijos pasienio apsaugos laivyno žiedo sukilo Sivena. Didžiuliai ir masyvūs, jie kurtinančiu variklių riaumojimu pasveikino po jais plytintį miestą.

Dabar beliko tik gėrimai, etiketas, nereikšmingos šnekos...

Jį šūktelėjo kažkieno balsas. Šaukė Forelas - žmogus, kuris, kaip šaltai nusprendė Deversas, galėjo nupirkti dvidešimt tokių kaip jis vos už vienos dienos pajamas, tačiau kuris dabar maloniai ir geraširdiškai kvietė Deversą prieiti.

Deversas išėjo paskui jį į balkoną, kur dvelkė vėsus nakties vėjas, ir mandagiai nusilenkė, tiesa, pasišiaušusioje barzdoje paslėpdamas rūgščią grimasą. Balkone stovėjo ir besišypsantis Baras. Jis ir prašneko:

- Deversai, tau prisieis mane išgelbėti. Mane kaltina perdėtu kuklumu - baisia ir visiškai man nebūdinga nuodėme.

- Deversai, - kalbėdamas Forelas ištraukė iš burnos lūpų kamputyje styrojusį storą cigarą. - Lordas Baras primygtinai tvirtina, kad jūsų kelionė į Kleono sostinę niekuo nesusijusi su Rioso atšaukimu.

- Iš tiesų, niekuo, pone, - Deversas nedaugiažodžiavo. - Mums taip ir nepavyko patekti pas imperatorių. Grįždami mes domėjomės pranešimais iš teismo salės ir įsitikinome, kad visa byla - ne kas kita kaip vinkli klastotė. Visi dūgzte dūzgė, esą ge-

nerolas susidėjęs su kažkokiais priešiškai dvarui nusiteikusiais elementais.

- Iš tiesų jis buvo nekaltas?

- Riosas? - įsiterpė Baras. - Žinoma, nekaltas, prisiekiu Galaktika! Tiesa, Brodrigą bendrąja prasme tikrai galima apšaukti išdaviku, tačiau net iš jam mestų konkrečių kaltinimų nė vienas taip pat nebuvo teisingas. Visa tai tebuvo teisminis farsas - tačiau būtinas ir neišvengiamas, jį buvo galima numatyti...

- Įtariu, kad jį nulėmė psichoistorinė būtinybė, - Forelas sklandžiai ir linksmai išbėrė seniai visiems įprastą frazę.

- Taip, žinoma, - Baras surimtėjo. - Anksčiau man net neatėjo į galvą, bet kai pagaliau viskas baigėsi ir aš galėjau... na... žvilgtelėti į atsakymus, surašytus knygos gale, visa kas tapo pakankamai aišku ir paprasta. Dabar jau akivaizdu, kad dėl paties socialinio Imperijos pagrindo jokie naujų pasaulių užkariavimai joje nebeįmanomi. Valdant silpniems imperatoriams, ją drasko į gabalus generolai, tarpusavyje besivaržantys dėl beverčio ir garantuota mirtimi gresiančio sosto. Gi valdant stipriam imperatoriui, visą Imperiją sukausto neįveikiamas sąstingis, kuriam laikui pristabdantis neišvengiamą irimo procesą, bet tuo pačiu užkertantis kelią bet kokiai galimybei plėstis.

Pūkšnodamas dūmų debesis Forelas stačiokiškai niurgztelėjo:

- Kalbate labai jau neaiškiai, lorde Barai.

Baro veidą iš lėto nušvietė šypsena.

- Gal ir jūsų tiesa. Psichoistorijos nesimokiusiam žmogui sunku sklandžiai išdėstyti savo mintis. Žodžiai tėra tik labai migloti matematinių lygčių pakaitalai. Bet pažiūrėkime...

Baras susimąstė; Forelas tuo tarpu atsipalaidavo, nugara patogiai atsirėmęs į balkono turėklą. Deversas gi žvelgė į aksominį dangų, jo mintys nejučia nuklydo į Trantorą.

Pagaliau Baras vėl prašneko:

- Matote, pone, tiek jūs, tiek Deversas, tiek, be abejo, ir bet kas kitas pritaria nuomonei, kad, norint įveikti Imperiją visų pirma reikia sukiršinti imperatorių ir jo generolą. Taigi galiu pasakyti - ir jūs, ir Deversas, ir visi kiti buvote teisūs, visąlaik buvote teisūs dėl pagrindinio principo, kaip sukelti vidinę nesantaiką.

Vis dėlto visi jūs klydote manydami, kad šį vidinį skilimą įmanoma sukelti kokiais nors akimirksnio įkvėpimo pakuždėtais individualiais veiksmais. Jūs išbandėte kyšininkavimą ir apgavystes. Jūs apeliavote į ambicijas ir baimę. Tačiau visos šios pastangos taip ir liko bevaisės. Tiesą sakant, kaskart tekdavo netgi vis smarkiau nusivilti.

Bet visą tą laiką, kol jūs bruzdėdami kėlėte nežymius raibulius - visą tą laiką nenumaldomai kilo Seldono potvynio banga, ji plūdo ramiai ir lėtai, tačiau nesulaikomai.

Dasemas Baras nusigręžė ir, atsišliejęs į balkono turėklą, užsižiūrėjo į džiūgaujančio miesto žiburius. Valandėlę patylėjęs jis tęsė:

- Mus valdė mirusiojo ranka: galingąjį generolą ir didįjį imperatorių, manąjį pasaulį ir jūsiškį pasaulį - visus mus kumštyje tvirtai laikė kadai mirusio Hario Seldono ranka. Seldonas žinojo, kad toks žmogus kaip Riosas neišvengiamai žlugs, nes jo sėkmė ir lėmė jo žlugimą - kuo didesnė sėkmė, tuo labiau garantuotas žlugimas.

Forelas sausai tarstelėjo:

- Negaliu tvirtinti, kad dabar jūs kalbate aiškiau.

- Dar valandėlę, - įsijautęs kalbėjo Baras. - Jūs tik pažvelkite į situaciją. Akivaizdu, kad nė vienas silpnas generolas nebūtų valiojęs sukelti mums jokio pavojaus. Gi stiprus generolas, valdant silpnam imperatoriui, irgi visai nebūtų mums grėsmingas - visą savo energiją jis nukreiptų į kur kas artimesnį ir kur kas daugiau žadantį tikslą. Istorija tvirtina, kad per pastaruosius du šimtmečius bent trys ketvirtadaliai imperatorių, prieš tapdami imperatoriais, buvo ne kas kita kaip maištininkai generolai arba vicekaraliai.

Taigi galime drąsiai daryti išvadą, kad pakenkti Fondui galėjo tik stipraus imperatoriaus ir stipraus generolo derinys - mat stipraus imperatoriaus taip lengvai nenuversi nuo sosto, o stiprus generolas tuomet priverstas nukreipti savo energiją išorėn, kitapus Imperijos sienų.

Tačiau yra dar vienas klausimas: kas gi padaro imperatorių stiprų? Kodėl stiprus buvo Kleonas? Atsakymas akivaizdus. Imperatorius stiprus todėl, kad arti savęs neprisileidžia jokių kitų stiprių asmenybių. Pernelyg praturtėjęs dvariškis arba pernelyg išpopuliarėjęs generolas tampa pavojingi. Visa pastarojo meto Imperijos istorija aiškiai byloja tai kiekvienam išmintingam imperatoriui - pakankamai išmintingam, kad būtų stiprus.

Riosas gi skynė vieną pergalę po kitos, ir imperatoriui kilo įtarimas. Visa jį supanti atmosfera tiesiog verste vertė jį būti įtariu. Nejaugi Riosas atsisakė kyšio? Labai įtartina - čia slypi kažkokie kėslai. Maža to, artimiausias imperatoriaus parankinis staiga pamėgsta generolą? Labai įtartina - čia slypi kažkokie kėslai. Ir tą įtarimą kėlė anaiptol ne kieno nors individualūs veiksmai. Bet kuriuo kitu atveju viskas būtų buvę taip pat - štai kodėl individualios mūsų iniciatyvos buvo visai nereikalingos ir nesubrandino jokio vaisiaus. Kaip tik Rioso sėkmė ir sukėlė užvis daugiausia įtarimų. Tad jis ir buvo atšauktas, apkaltintas, nuteistas, nužudytas. Ir Fondas vėl laimi.

Jūs tik pagalvokite - neįmanoma netgi tokia įvykių kombinacija, kuri nesibaigtų Fondo pergale. Tai buvo neišvengiama,

nesvarbu, kokių veiksmų būtų ėmęsis Riosas, kokie būtų mūsų veiksmai.

Fondo magnatas susimąstęs linktelėjo.

- Taip... Bet įsivaizduokime, kad imperatorius ir generolas - tas pats asmuo. Kas būtų tada? Kaip tuomet susiklostytų įvykiai? Tokio varianto jūs dar neišanalizavote, taigi iki galo ir neįrodėte savo teorijos.

Baras gūžtelėjo pečiais.

- Aš nieko negaliu jums įrodyti. Negaliu pateikti jums matematinių formulių. Tačiau apeliuoju į jūsų sveiką protą. Tokioje Imperijoje, kurioje kiekvienas aristokratas, kiekvienas piratas ar šiaip stiprus žmogus gali visai pagrįstai svajoti apie imperatoriaus karūną - ir, kaip rodo istorija, visai sėkmingai jos siekti - kas gi ištiktų net patį stipriausią imperatorių, kuris dar imtųsi sukti sau galvą dėl kažkokių karų pačiame Galaktikos pakraštyje? Kiek gi laiko truktų, kol, jam išvykus iš sostinės, kas nors iškeltų maišto vėliavą ir priverstų imperatorių galvotrūkčiais dumti atgal? Visuomeninė padėtis Imperijoje tokia, kad tai neabejotinai atsitiktų net labai greitai.

Kažkada aš pats sakiau Riosui, kad netgi visa Imperijos galybė neįstengs įveikti jau kadai mirusio Hario Seldono rankos.

- Gerai! Gerai! - Forelas akivaizdžiai liko labai patenkintas. - Jeigu teisingai jus supratau, jūs tvirtinate, kad Imperija niekada nebesukels mums jokios grėsmės?

- Bent jau taip man atrodo, - sutiko Baras. - Tiesą sakant, visai įmanoma, kad Kleonas nebeišgyvens nė metų, o po jo mirties neišvengiamai kils peštynės dėl teisės paveldėti sostą. O tai gali baigtis paskutiniuoju Imperijoje pilietiniu karu.

- Tuomet, - pratarė Forelas, - priešų daugiau nėra.

Baras susimąstė.

- Juk yra dar ir Antrasis Fondas.

- Kitame Galaktikos pakraštyje? Ne, dėl jo mes dar bent keletą šimtmečių galime būti ramūs.

Išgirdęs tai Deversas staigiai atsisuko. Jo veidas ūmai patamsėjo, jis aštriai įsispitrijo į Forelą.

- Tačiau dar gali būti ir vidinių priešų, - pareiškė jis.

- Tikrai? - šaltai paklausė Forelas. - Pavyzdžiui, kas?

- Pavyzdžiui, tie, kurie gali įsigeisti šiek tiek praplėsti savo valdas ir pagausinti turtus, neleisdami jiems per daug susitelkti rankose tų, kurie tuos turtus kuria. Suprantate, ką turiu omeny?

Lėtai, lėtai iš Forelo akių dingo panieka, jose užsiplieskė pyktis, toks pat, kaip ir Deverso žvilgsnyje.

II DALIS

MULAS

11. Jaunikis ir nuotaka

MULAS... Apie "Mulą" žinoma gerokai mažiau nei apie bet kurį kitą tokią pat reikšmę Galaktikos istorijoje turėjusį asmenį. Tikrasis jo vardas nežinomas, apie jo vaikystę ir ankstyvąją jaunystę galima tik spėlioti. Netgi pasiekusios mus žinios apie jo didžiausios šlovės periodą iš esmės tėra jo priešininkų pasakojimai, daugiausia - vienos jaunos nuotakos prisiminimai...

GALAKTIKOS ENCIKLOPEDIJA

Kai Beita pirmąsyk išvydo Rojų, įspūdis anaiptol nebuvo sukrečiantis. Jos vyras parodė jai dulsvą žvaigždutę, pasiklydusią Galaktikos pakraščio tuštumoje. Ji mirkčiojo jau už paskutiniųjų skystų žvaigždžių spiečių, kur padrikai žibėjo vos kelios vienišos žvaigždės. Bet netgi tarp tų blausių žiburėlių Rojus atrodė varganas ir nekrentantis į akį.

Toranas puikiai suprato, kad vedybinio gyvenimo pradžiai raudonoji nykštukė - toli gražu ne pati įspūdingiausia vieta. Jo veide šmėstelėjo kreiva šypsenėlė.

- Aš suprantu, Bei... Ne pats maloniausias pokytis, tiesa? Turiu omeny - iš Fondo persikelti čionai...

- Permaina tiesiog siaubinga, Toranai. Nereikėjo man už tavęs tekėti.

Jis akimirksnį pavėlavo susigriebti, ir jo veide šmėstelėjo skausminga išraiška. Beita paskubomis prašneko jai būdinga ypatingai "jaukia" intonacija:

- Gerai jau gerai, kvaileli. Nagi dabar dar patempk apatinę lūpą ir pažvelk į mane tuo ypatingu mirštančios anties žvilgsniu, o paskui galėsi įsirausti veidu man į petį, o aš imsiuos glostyti statinės energijos kupinus tavo plaukus. Juk tu bandei mane išprovokuoti, kad imčiau tauzyti kažką panašaus į: "Su tavimi aš būčiau laiminga bet kur, Toranai!" Arba: "Man net tarpžvaigždinės gelmės būtų namai, mielasis, jei tik tu būtum greta!" Nagi, prisipažink!

Ji dūrė vyrui pirštu ir suskubo patraukti jį akimirką anksčiau, nei Toranas suleido į jį dantis.

Toranas atsakė:

- Jei aš pripažinsiu, kad tavo tiesa, ar tuomet tu paruoši pietus?

Ji linktelėjo patenkinta. Žvelgdamas į žmoną Toranas nusišypsojo.

Kitiems Beita neatrodė esanti akinanti gražuolė - Toranas tai pripažino - neatrodė net atidžiai pasižiūrėjus į ją dukart. Jos plaukai buvo tamsūs, lygūs ir blizgantys, tačiau šiurkštoki, burna - kiek per plati. Tačiau po lygia balta kakta ir vešliais antakiais spindinčios šiltos rudos akys nuolat tryško linksmomis kibirkštėlėmis.

Už to tvirto, akylai saugomo ir sunkiai įveikiamo, praktiško, nėmaž neromantiško ir gan rūstaus požiūrio į gyvenimą fasado slypėjo mažutis švelnumo šaltinėlis, kurio niekaip negalėjai pasiekti braudamasis grubia jėga, tačiau kurį galėjai surasti paslapčia, gerai žinodamas, kaip tai padaryti, ir nėmaž neišsiduodamas jo ieškąs.

Toranas be jokio reikalo dar kartą patikrino visus prietaisus ir nusprendė galįs valandėlę atsipalaiduoti. Beliko dar vienas kosminis šuolis, o paskui - keletas mili-mikroparsekų "tiesia linija", ir tik tada jau teks imtis rankinio valdymo. Jis atsilošė, kad galėtų patogiai sėdėdamas pažvelgti į sandėliuką, kur Beita manipuliavo skardinėmis su reikiamais maisto produktais.

Jo santykis į žmoną buvo atmieštas lašeliu pasitenkinimo, netgi pasipūtimo - tas kiek bauginantis, bet malonus pojūtis ženklino pergalę žmogaus, ištisus trejus metus balansavusio ant nepilnavertiškumo komplekso bedugnės krašto.

Šiaip ar taip, Toranas buvo provincialas, ir ne šiaip provincialas, o persimetėlio pirklio sūnus. Gi Beita buvo kilusi iš paties Fondo - ir ne šiaip kilusi iš Fondo, o netgi galėjo atsekti savo giminystės ryšius su pačiu Melou.

Nė akimirkai viso to nepamiršdamas Toranas paslapčia vos tramdė virpulį. Atsigabenti žmoną į Rojų, tą dyką uolėtą pasaulį su urvuose įsikūrusiais miestais - tai jau savaime buvo ne kas. Gi dar blogiau turėjo būti tai, kad jai neišvengiamai teks susidurti su tradiciniu pirklių priešiškumu Fondui - kitaip sakant, amžinų bastūnų priešiškumu miesto gyventojams.

Ir vis dėlto... Po vakarienės - jau paskutinis šuolis!

Rojus tryško tamsiu, niršiu raudoniu, o antroji jo planeta atrodė it rusva dėmė išskydusiais atmosferos sluoksnio kraštais, pridengta tamsos pusskrituliu. Beita pasilenkė virš didžiulio horizontalaus ekrano - pačiame susikryžiuojančių šviesos linijų voratinklio centre švytėjo Rojus II.

Ji prašneko rimtai ir kiek paniurusi:

- Turbūt dar prieš vestuves man derėjo susipažinti su tavo tėvu. Jeigu aš jam nepatiksiu...

- Tuomet, - ramiai atsakė Toranas, - tu būsi pirmoji simpatiška mergina pasaulyje, kuriai pavyko sukelti jam neigiamas emocijas. Kai mano tėvas dar nebuvo praradęs rankos ir bastėsi po

visą Galaktiką, jis... Na, jeigu pati jo apie tai paklaustum, jis ausis tau išūžtų savo istorijomis. Ilgainiui man net ėmė atrodyti, kad daugelį savo nuotykių jis tiesiog laužia iš piršto: dar nė karto jam nepavyko tos pačios istorijos dukart papasakoti vienodai...

Rojus II jau lėkte lėkė artyn. Apačioje, po laivu, oriai sukosi iš visų pusių sausumos apsupta jūra - šiferio pilkumo paviršius tirštėjančioje prietemoje, vietomis užstojamas debesų draiskanų. Pakrantėje stūksojo uolėti kalnai dantytomis viršūnėmis.

Laivui leidžiantis, jūra vis labiau šiaušėsi, tačiau, planetai sukantis, ji greitai dingo iš akių; ties horizontu dar valandėlę sublykčiojo tolimąjį krantą apglėbę ledynai.

Staigiai mažindamas greitį, Toranas dar suniurzgė pro sukąstus dantis:

- Ar kaip reikiant užsisagstei skafandrą?

Iš vidaus apšildomas jūros putų skafandras glaudžiai apgulė Beitos kūną, matėsi tik apskritas, įraudęs jos veidas.

Girgždėdamas ir cypdamas laivas nusileido atviroje aikštelėje, pačioje kalnagūbrio papėdėje.

Jie nerangiai išsiropštė į aklіną atviro Galaktikos pakraščio tamsą, ir Beita net aiktelėjo nuo persmelkusio šalčio bei tuštumoje sūkuriuojančio vėjo gūsio. Toranas sugriebė ją už alkūnės ir nerangia ristele leidosi lygia suplūkta žeme link tolumoje mirgančio dirbtinės šviesos žiburėlio.

Pusiaukelėje juos pasitiko sargybiniai ir, pakuždomis persimetę keliais žodžiais, visi patraukė pirmyn. Kai tik paskui juos užsivėrė masyvūs vartai, vėjas kaipmat nurimo, šaltis atslūgo. Viduje buvo šilta, baltai švytėjo sienos ir bruzdėjo žmonės. Darbuotojai pakėlė galvas nuo savo stalų, ir Toranas išsitraukė dokumentus.

Vos žvilgtelėję į popierius, sargybiniai pamojo jiems eiti toliau. Toranas vogčiomis kuštelėjo žmonai:

- Regis, tėtušis bus pasirūpinęs sutvarkyti visus formalumus. Paprastai čia tenka įstrigti bent penkioms valandoms.

Juodu išniro į atvirą erdvę, ir Beita stabtelėjo it nudiegta, ištarusi tik:

- Oho...

Milžiniškame urve išsibarstęs miestas maudėsi spinduliuose - skaisčią šviesą čia liejo balta jauna saulė. Žinoma, tai nebuvo tikra saulė. Viršuje, kur turėjo plytėti dangus, viską gaubė akinantis švytėjimas. Šiltas oras buvo gaivus, prisodrintas žalumos kvapo.

Beita šūktelėjo:

- Toranai, juk čia taip gražu!

Džiūgaudamas, neslėpdamas jaudulio Toranas nusišypsojo.

- Žinoma, Bei, čia tau ne Fondas, nieko panašaus čia nerasi. Bet tai, ką tu matai, yra didžiausias Rojaus II miestas - dvidešimt

tūkstančių gyventojų - ir aš tikrai tikiuosi, kad tau čia patiks. Bijau, kad čia nerasi jokių pramogų centrų, bet nėra čia ir slaptosios policijos.

- Ak, Tori, stačiai žaislinis miestelis... Visas rausvas ir baltas, ir toks švarutis...

- Na...

Toranas irgi sužiuro į miestą. Dauguma namų buvo dviejų aukštų, pastatyti iš vietinės lygios, gysliukėmis išvagotos uolienos. Mieste niekur nesimatė nei Fondui būdingų bokštų smailių, nei milžiniškų Senųjų Karalysčių visuomeninių pastatų, tačiau maži miestelio pastatai buvo stilingi, išlaikę individualumą - asmeninės iniciatyvos reliktas masiškai apgyventoje Galaktikoje.

Staiga Toranas stabtelėjo, paskubomis atkreipdamas žmonos dėmesį:

- Bei! Štai ir tėtis! Nagi štai ten, kur rodau, kvailiuke! Ar matai jį?

Beita jį matė kuo puikiausiai. Aukštas stambus žmogus it pašėlęs mojo ranka išskėstais pirštais, tarsi mėgindamas sugriebti saują oro. Atvykėlius pasiekė griausmingai dundantis jo balsas. Beita nuskubėjo paskui savo vyrą kruopščiai nušienauta pievele. Akies kraštu ji pastebėjo dar vieną, gerokai smulkesnį žilaplaukį žmogų, kurį beveik visiškai užstojo vis dar mojuojantis, vis dar šaukiantis vienarankis galiūnas.

Toranas sušuko jai grįžtelėjęs per petį:

- Antrasis - netikras mano tėvo brolis. Tas pats, kuris lankėsi Fonde. Pati žinai.

Jie susitiko pievelės viduryje, juokdamiesi ir šūkaudami kažką nesuprantama. Trykšdamas džiaugsmu Torano tėvas kurtinančiai užbaubė. Paskui jis paskubomis apsitampė savo trumpą švarką ir pasitaisė metalu kaustytą diržą - vienintelį šiokios tokios ištaigos atributą.

Jis be paliovos dirsčiojo tai į sūnų, tai į jo žmoną, ir pagaliau, vis dar kiek pridusęs, pasakė:

- Nekokią dienelę išsirinkai grįžti namo, mano berniuk!

- Ką? Ak taip, šiandien juk Seldono gimtadienis, tiesa?

- Taigi. Norėdamas atkakti čia, turėjau išsinuomoti automobilį - ir dar pasiimti šitą storžievį Rendu, kad būtų kas jį vairuoja! Šiandien nė per šūvio nuotolį čia nerasi jokio visuomeninio transporto!

Jo akys smigte įsmigo į Beitą. Į ją senis kreipėsi kur kas švelniau:

- Aš čia turiu krištolinį tavo atvaizdą, ir jis visai neblogas, tačiau dabar matau, kad tas, kuris jį sukūrė, tebuvo nevykėlis mėgėjas.

Iš švarko kišenės jis išsitraukė nedidelį skaidrų kubelį; šviesoje jame sumirgėjo gyvas besijuokiantis veidas - Beitos miniatiūra.

- Ak šitas! - atsiliepė Beita. - Niekaip nesuprantu, kodėl Toranas nusiuntė jums tą karikatūrą. Net keista, kad jūs išvis leidote man prie jūsų prisiartinti, pone.

- Tau keista? Betgi vadink mane tiesiog Franu. Ir apsieikime be visokiausių mandagybių. Pradžiai gal kibkis man į parankę ir eime prie automobilio. Iki šiol aš vis dar negalėjau patikėti, kad mano vaikas pats suvokia, ką daro. Bet dabar, regis, pakeisiu nuomonę. Tiesiog teks ją pakeisti.

Toranas pusbalsiu pasiteiravo dėdės:

- Kaip iš tiesų laikosi senukas? Ar vis dar laksto paskui sijonus?

Rendu nusišypsojo, ir visą jo veidą apraizgė smulkių raukšlelių tinklas.

- Kai tik gali, Toranai, kai tik gali, jis progų nepražiopso. Bet retsykiais prisimena, kad artimiausias jo gimtadienis jau bus šešiasdešimtasis, ir ta mintis gerokai pakerpa jam sparnus. Tačiau jis be didesnio vargo nuveja tokias mintis ir vėl tampa pats savimi. Juk jis - seno sukirpimo Pirklys. Bet pasakyk ką nors apie save, Toranai. Kur tu nučiupai tokią dailią žmonelę?

Vaikinas nusijuokė ir sunėrė ant krūtinės rankas:

- Nejaugi nori, dėde, kad vienu gaistu iškločiau visą trejų metų istoriją?

Įėjusi į nedidelę svetainę, Beita pagaliau išsivadavo iš kelioninio apsiausto bei gobtuvo ir paleido plaukus. Ji atsisėdo, užsikėlė koją ant kojos ir į vertinantį stambaus rusvaodžio žaliūko žvilgsnį atsakė tuo pačiu.

Ji prašneko pirmoji:

- Numanau, ką bandote įspėti, ir pati jums padėsiu. Amžius - dvidešimt ketveri, ūgis - penkios pėdos keturi coliai, svoris - šimtas dešimt svarų, išsilavinimas ir specialybė - istorija.

Ji pastebėjo, kad Franas vis stengiasi pasisukti į ją kiek šonu, tarsi maskuodamas trūkstamą ranką.

Tačiau dabar jis pasilenkė prie pat jos ir pareiškė:

- Jei jau pati apie tai užsiminei, svoris - šimtas dvidešimt svarų.

Išvydęs, kaip ji išraudo, jis nusikvatojo. Paskui kreipėsi į visus, esančius kambaryje:

- Pažvelgęs į moters dilbio apimtį, visuomet gali įspėti jos svorį - žinoma, jei turi pakankamai atitinkamos patirties. Ar norėtum ko nors išgerti, Beita?

- Taip - ir dar daug ko kito, - atsakė ji, ir juodu išėjo drauge, palikdami Toraną raustis knygų lentynose ir ieškoti naujų leidinių.

Netrukus Franas sugrįžo - vienas.

- Ji nusileis šiek tiek vėliau, - pasakė.

Jis sudribo į kambario kampe stovintį krėslą ir užkėlė sunkiai besilankstančią kairiąją koją ant žemos kėdutės. Įraudęs jo veidas surimtėjo. Toranas atsigręžęs pažvelgė į jį.

Franas prašneko:

- Ką gi, tai sugrįžai namo, berniuk - ir aš labai tuo džiaugiuosi. Man patinka tavo moteris. Ne kokia nors ištižusi verksnė.

- Mudu susituokėme, - paprastai pranešė Toranas.

- O tai jau visai kas kita, vaike, - tėvo akys patamsėjo. - Nelabai išmintinga šitaip supančioti savo ateitį. Aš gyvenau kur kas ilgiau nei tu, sukaupiau kur kas daugiau patirties - bet tokios kvailystės niekad nesu padaręs.

Lig šiol tylomis kampe rymojęs Rendu jį pertraukė:

- Klausyk, Fransartai, gal apsieitum be tokių palyginimų? Iki tos katastrofos, ištikusios tave prieš šešerius metus, tu niekad neišbuvai vienoje vietoje pakankamai ilgai, kad gautum bent teisę vesti. Gi dabar - kas už tavęs beeis?

Vienarankis senis staigiai išsitiesė krėsle ir karštai atrėžė:

- Panorėjęs net neatsiginčiau nuotakų, tu, suvaikėjęs karšinčiau!

Toranas pasiskubino įsiterpti ir atvėsinti beįsiplieskiantį tėvą:

- Teisėta santuoka - iš esmės tik formalumas, tėti. Be to, vedybinis gyvenimas turi ir kai kurių privalumų.

- Taip - moterims, - suniurnėjo Franas.

- Šiaip ar taip, - neatlyžo Rendu, - tai jo asmeninis reikalas, berniukas turi spręsti pats. Vedybos yra sena fondiečių tradicija.

- Fondo tradicijos - netikęs pavyzdys sąžiningiems pirkliams, - laikėsi savo nepatenkintas Franas.

Vėl įsiterpė Toranas:

- Mano žmona ir yra iš Fondo. - Jis pažvelgė į vieną, paskui - į kitą ir pusbalsiu pridūrė: - Ji ateina.

Po vakarienės visi ėmė gyvai šnekučiuotis; Franas pagardino pokalbį trimis senomis prisiminimų istorijomis, lygiomis dalimis nuaustomis iš kraujo, moterų, pelningų sandėrių bei fantazijos vaisių. Kambaryje mirgėjo nedidelis televizorius - ėjo kažkokia klasikinė drama, bet niekas jos nežiūrėjo, nesiklausė prislopinto jos veikėjų kuždesio. Rendu patogiai įsitaisė ant žemos sofos ir pro tingius ilgos savo pypkės dūmus stebėjo Beitą, susirangiusią ant minkštučio balto kailio, kadaise pargabento iš sėkmingos prekybinės kelionės, o dabar ištiesiamo tik pačiomis iškilmingiausiomis progomis.

- Sakei, kad studijavai istoriją, mano mergaite? - maloniai paklausė jis.

Beita linktelėjo.

- Vargšus savo dėstytojus įvariau visiškon neviltin, bet galų gale sugebėjau šio to išmokti.

- Ji visada buvo pagrindinė kandidatė gauti stipendiją, - išdidžiai paaiškino Toranas. - Štai taip!

- Ir ko gi tu išmokai? - ramiai klausinėjo toliau Rendu.
- Viską dabar ir iškloti? Tuojau pat? - nusijuokė mergina.
Senukas švelniai jai nusišypsojo.
- Ką gi, tuomet gal pasakytum savo nuomonę apie Galaktikos situaciją?
- Aš manau, - glaustai atsakė Beita, - kad bręsta nauja Seldono krizė. Ji neišvengiama, ir nežinia, ar buvo numatyta Seldono planuose. Visiškas žlugimas.
(Hmmmmm... - suniurzgė kamputyje įsitaisęs Franas. - Ir šitaip kažkas šneka apie Seldoną? - Bet garsiai jis nieko nepasakė.)
Rendu susimąstęs čiulpė savo pypkę.
- Štai kaip? Bet kodėl gi tu šitaip tvirtini? Žinai, aš ir pats kadaise lankiausi Fonde - jaunystėje, tada ir mane neretai apnikdavo didžios dramatiškos mintys. Bet kodėl gi dabar tu šitaip tvirtini?
- Ką gi, - Beita susimąstė, jos akys apsiblausė. Kojų pirštais ji įsirausė į minkštą kailį ir putnia ranka pasirėmė smakrą. - Man atrodo, kad Seldono plano esmė buvo sukurti pasaulį, geresnį už senąją Galaktikos Imperiją. Tasai Imperijos pasaulis ėmė skilinėti ir byrėti jau prieš tris šimtmečius, kaip tik tada, kai Seldonas įkūrė Fondą - jeigu istorija nemeluoja, Imperiją suskaldė trys nepagydomos ligos: inercija, despotizmas ir neteisingas Visatos gėrybių paskirstymas.
Rendu lėtai linktelėjo. Toranas tuo tarpu spindinčiomis, pasididžiavimo kupinomis akimis žvelgė į žmoną, o Franas, tūnodamas savajame kampe, pliaukštelėjo liežuviu ir neskubėdamas vėl prisipylė gėrimo.
Beita kalbėjo toliau:
- Jei visa, kas pasakojama apie Seldoną, yra tiesa, vadinasi, remdamasis psichoistorijos mokslo dėsniais, jis numatė visišką Imperijos žlugimą ir apskaičiavo, kad turės praeiti trisdešimt barbariškų laikų amžių, kol pagaliau susikūrusi Antroji Imperija žmonijai grąžins civilizaciją bei kultūrą. Viso jo gyvenimo tikslas buvo sukurti tokias sąlygas, kurios užtikrintų gerokai spartesnį atgimimą.
Iš kampo sugrumėjo gilus Frano balsas:
- Štai todėl jis ir įkūrė du Fondus, tebus pašlovintas jo vardas.
- Štai todėl jis ir įkūrė du Fondus, - patvirtino Beita. - Mūsiškiame Fonde susitelkė būrelis mirštančios Imperijos mokslininkų - jie turėjo toliau vystyti mokslą ir padėti žmonėms siekti naujų aukštumų. Viską kruopščiai apskaičiavęs, genialus Seldono protas numatė, kad dėl savo padėties erdvėje bei istorinėje aplinkoje Fondas, praėjus vos vienam tūkstantmečiui, taps naujos, kur kas didingesnės Imperijos užuomazga.
Kurį laiką visi pagarbiai tylėjo.
Paskui mergina pusbalsiu tęsė:

- Tai išties sena istorija. Visi jūs ir patys puikiai ją žinote. Štai jau beveik trys šimtmečiai Fonde ją žino kiekvienas žmogus. Bet aš pamaniau, kad visai tiks dabar bent trumpai ją prisiminti. Šiandien juk Seldono gimimo diena - tai ne paslaptis ir jums - ir tai mus sieja, nors aš esu iš Fondo, o jūs - iš Rojaus...

Ji neskubėdama prisidegė cigaretę ir išsiblaškiusi užsižiūrėjo į rusenantį jos galiuką.

- Istorijos dėsniai yra tokie pat tvarūs ir absoliutūs, kaip ir fizikos. Jeigu istorijoje paklaidos tikimybė ir didesnė, taip yra tik todėl, kad žmonių, kuriuos tyrinėja istorija, anaiptol nėra tiek daug kaip atomų, kuriuos nagrinėja fizika, tad ir individualūs nukrypimai istorijoje būna gerokai ženklesni. Seldonas numatė, kad per tą vystymosi tūkstantmetį žmoniją ištiks visa grandinė krizių, kurių kiekviena privers istorijos tėkmę pasukti tam tikra iš anksto numatyta vaga. Tos krizės veda mus, jos nurodo mums kelią - štai todėl aš ir tvirtinu, kad krizė privalo ištikti mus dabar.

- Dabar! - primygtinai, įsitikinusi pakartojo ji. - Po paskutiniosios krizės praėjo jau beveik šimtas metų - ir per tą šimtmetį visos Imperijos ydos aidu atsikartojo Fonde. Inercija! Mūsų valdančioji klasė žino vieną vienintelį įstatymą ir nepripažįsta jokio kito. Despotizmas! Jie žino tik vieną būdą valdyti - naudoti jėgą. Ir pagaliau - neteisingas paskirstymas. Juos apsėdęs vienas vienintelis troškimas - žūtbūt išlaikyti tai, kas priklauso jiems!

- Kai kiti tuo tarpu badauja! - staiga sumaurojo Franas, kumščiu trinktelėdamas į savo krėslo ranktūrį. - Mergaite, tai, ką kalbi - aukso žodžiai! Tie nusipenėję pilvūzai, išsikėtoję ant savo pinigų maišų, baigia sugriauti Fondą, kai tuo tarpu narsieji pirkliai slepia savo skurdą bei nuoskaudas Rojuje ir kituose panašiuose pasauliuose. Juk tai - baisus Seldono pažeminimas, tai - tas pat, kas sviesti saują purvo tiesiog jam į veidą, kas spjauti jam į barzdą! - Jis iškėlė vienintelę savo ranką, ir tuoj pat jo veidas ištįso. - Jei aš tebeturėčiau antrąją ranką, man taip jos trūksta! Jeigu - kadaise - jie būtų mane išklausę!

- Tėti, - ištarė Toranas. - Nesijaudink.

- Nesijaudink! Nesijaudink! - įpykęs pamėgdžiojo jį tėvas. - Mes pasmerkti amžinai švinkti ir mirti čia, o tu sakai - nieko tokio, nesijaudink!

- Tas mūsų Franas - it iš akies trauktas šiuolaikinis Letanas Deversas, - pareiškė Rendu, mostelėdamas pypke. - Deversas mirė prieš aštuoniasdešimt metų kasyklose, kur plūkėsi kaip vergas kartu su tavo vyro proseneliu. Buvo išgrūstas ten, nes stokojo išminties ir turėjo pernelyg didelę širdį...

- Prisiekiu Galaktika, jo vietoje ir aš pasielgčiau lygiai taip pat! - pliūptelėjo Franas. - Deversas buvo pats žymiausias pirklys visoje istorijoje - didesnis net už tą vėjo pamušalą Melou, kurį taip garbina Fondas. Jei tie Fondą valdantys galvažudžiai nu-

dobė jį dėl to, kad jis mylėjo tiesą, tai juo didesnė kruvina jų skola...

- Kalbėk toliau, mergaite, - paragino Beitą Rendu. - Kalbėk, kitaip jis nenusiramins, laidys liežuvį ištisą naktį ir paskui siautės visą rytojaus dieną.

- Nebėra apie ką kalbėti, - ūmai paniurusi atsiliepė Beita. - Krizė privalo ištikti, bet aš nenumanau, kaip ją sukelti. Progresyviosios jėgos Fonde labai jau nuožmiai persekiojamos. Jums, pirkliams, galbūt nepritrūktų nei valios, nei noro, tačiau jūs patys esate išblaškyti ir medžiojami. Jei visi geros valios žmonės tiek pačiame Fonde, tiek ir už jo ribų galėtų susivienyti...

Franas dusliai pašaipiai nusijuokė.

- Tu tik pasiklausyk jos, Rendu, tu tik pasiklausyk. Ji sako: tiek pačiame Fonde, tiek ir už jo ribų. Mergaite, mergaite, dėl tų Fondo skystablauzdžių išvis neverta puoselėti jokių vilčių. Kai kurie jų laiko rankose botagus - o visi kiti yra plakami, mirtinai užplakami. Tame perpuvusiame pasaulyje nebeliko jokios kibirkštėlės, nėra tokio narsuolio, kuris valiotų perspjauti vieną vienintelį gerą pirklį.

Kartą kitą Beita mėgino įsiterpti, tačiau visos jos pastangos sudužo į tą neužtvenkiamą žodžių srautą.

Toranas pasilenkė ir delnu švelniai užspaudė jai burną.

- Tėve, - šaltai prašneko jis. - Tu niekada gyvenime nesi buvęs Fonde. Tu nieko apie jį nežinai. Galiu tave užtikrinti, kad pogrindžiui ten tikrai nestinga nei narsos, nei sumanumo. Galiu pasakyti ir tai, kad mano Beita - viena iš jų...

- Gerai, mano berniuk, aš juk nieko nenorėjau įžeisti. Nesuprantu, argi čia yra dėl ko supykti? - Franas visiškai nuoširdžiai suglumo.

Toranas karštai tęsė:

- Visa tavo bėda, tėti, yra ta, kad tavasis požiūris labai jau provincialus. Tau atrodo, kad jeigu koks šimtas tūkstančių pirklių sulenda į skyles kokioje nors Dievo ir žmonių užmirštoje užkaborio planetoje, tai juos jau savaime galima vadinti didvyriais. Žinoma, jeigu čia atsibasto koks nors Fondo mokesčių rinkėjas, jis jau niekad nebeišvyksta atgal, tačiau visa tai - pigūs žygdarbiai. Bet ką gi jūs darytumėte, jei Fondas atsiųstų visą laivyną?

- Mes jį išsprogdintume, - aštriai atkirto Franas.

- Ir išlėktumėte į orą patys - be to, iš anksto būtų aišku, kad jėgos nelygios ir persvara - anaiptol ne jūsų pusėje. Fondiečiai pranoktų jus visais atžvilgiais: žmonių skaičiumi, ginkluote, organizuotumu. Kai tik Fondas nuspręs, kad šito imtis verta, jūs pajusite visa tai ant savo kailio. Tad jau verčiau nedelskite ieškoti sąjungininkų, jeigu įmanoma - pirmiausia pačiame Fonde.

- Rendu, - ištarė Franas, žvelgdamas į brolį milžiniško bejėgio buliaus akimis.

Rendu išsiėmė pypkę iš burnos.

- Berniukas sako tiesą, Franai. Kai pasiklausai sąmonės gelmėse krebždančių tylių mintelių, tu ir pats tai supranti. Tačiau tokios mintys labai jau nemalonios, ir savo baubimu nedelsdamas jas užslopini. Vis dėlto jos niekur nedingsta... Toranai, aš pasakysiu tau, kodėl išvis užvedžiau kalbą apie tai.

Valandėlę jis mąsliai papsėjo savo pypkę, skęsdamas dūmų kamuoliuose, paskui įkišo ją į padėklo angą, luktelėjo, kol be garso užges paskutinė kibirkštis, ir ištraukė jau išvalytą. Tada neskubėdamas vėl prikimšo, kruopščiai įstumdamas tabaką vidun mažuoju pirštu.

Pagaliau jis prašneko:

- Tavo užuomina apie tai, kad Fondas domisi mumis, Toranai, yra pakankamai reikšminga. Pastaruoju metu sulaukėme bent dviejų vizitų - fondiečiai apsireiškė rinkti mokesčių. Mane neramina tas faktas, kad antrąjį mokesčių rinkėją lydėjo nedidelis patrulinis laivas. Jie nusileido Glejaro mieste - įvairovės dėlei šįsyk ne pas mus - ir, žinoma, iš ten jau niekada nebepakilo. Tačiau, be jokios abejonės, kiti fondiečiai čia sugrįš, ir labai greitai. Tavo tėvas puikiai tai žino, Toranai, tikrai žino.

Jūs tik pažvelkite į tą užkietėjusį užsispyrėlį! Jis puikiai supranta, kad virš Rojaus pakibo didžiulė bėda ir kad mes esame bejėgiai, tačiau atkakliai tebekartoja seną giesmelę. Jinai jį sušildo, jis stengiasi už jos pasislėpti. Bet sykį išklojęs ką nori pasakyti, išliejęs visą savo maištingą panieką, jis pasijunta nuleidęs garą ir atlikęs savo - žmogaus bei pirklio - pareigą ir tampa tokiu pat sveikai mąstančiu žmogumi kaip ir bet kuris kitas iš mūsų.

- Iš ko - mūsų? - paklausė Beita.

Rendu jai nusišypsojo.

- Mes susibūrėme į grupelę - visai nedidelę, kol kas tik mūsų mieste, Beita. Dar nespėjome nieko nuveikti. Netgi neužmezgėme ryšių su kitais miestais, bet, šiaip ar taip, tai jau pradžia.

- O kas toliau?

Rendu papurtė galvą.

- Kol kas dar nežinome. Mes tikimės stebuklo. Nusprendėme, kad, kaip tu ir sakei, netrukus turėtų pribręsti Seldono krizė. - Jis mostelėjo plačiai išskėstomis rankomis. - Galaktikoje pilna subyrėjusios Imperijos nuolaužų ir skeveldrų. Visur knibždėte knibžda generolų. Kaip manai, ar negali ateiti toks metas, kai kuris nors iš jų įsidrąsins ir imsis veikti?

Beita valandėlę pagalvojo, bet paskui papurtė galvą taip ryžtingai, kad ilgi tiesūs jos plaukai pažiro į šalis ir ėmė šokčioti aplink ausis.

- Ne. Tai visiškai neįtikėtina. Visi tie generolai - visi iki vieno - puikiai žino, kad pulti Fondą - garantuota savižudybė. Belas Riosas iš senosios Imperijos pranoko juos visus kartu sudėtus,

be to, jis puolė turėdamas visos Galaktikos išteklius - ir vis vien neįstengė įveikti Seldono Plano. Dabar gi nerasi nė vieno generolo, kuris apie tai nežinotų.

- O kas, jei mes juos šiek tiek paragintume?

- Paragintume kam? Pulti į branduolinę krosnį? Kokiu masalu tikitės juos paraginti?

- Na... esama vieno tokio dalyko, kurio nebuvo anksčiau... Tai šis tas naujo. Per pastaruosius metus ar dvejus mus protarpiais pasiekia gandai apie kažkokį keistą žmogų, vadinamą Mulu.

- Mulu? - Beita susimąstė. - Ar esi ką nors apie jį girdėjęs, Toranai?

Toranas papurtė galvą. Beita paklausė:

- Kas gi jis?

- Aš nežinau. Bet girdėjau kalbant, kad jis skina pergales visiškai neįtikėtinais būdais ir tiesiog beviltiškose situacijose. Žinoma, gali būti, kad tie gandai gerokai persūdyti, tačiau bet kuriuo atveju būtų visai įdomu su tuo žmogum susipažinti. Anaiptol ne kiekvienas, apdovanotas atitinkamais gabumais ir turįs pakankamai ambicijų, patikės Hariu Seldonu bei jo psichoistorijos dėsniais. O netikėjimą jais mes galime paskatinti. Galbūt tada tasai Mulas ryžtųsi pulti.

- Ir Fondas vis vien laimėtų.

- Taip. Bet tai dar anaiptol nereiškia, kad jis pasiektų lengvą pergalę. Visai tikėtina, kad tada kiltų krizė, o tokia krize mes galėtume pasinaudoti ir priversti Fondo despotus siekti kompromiso. Blogiausiu atveju jie bent paliktų mus ramybėje pakankamai ilgam, kad mes suspėtume apsvarstyti ir kitokius planus.

- Kaip tau visa tai atrodo, Tori?

Toranas blausiai nusišypsojo ir ėmė timpčioti į akis lendančią neklusnią plaukų sruogą.

- Pasiklausius jo atrodo, kad Fondui išties galima įgnybti... Bet kas gi tasai Mulas? Ką tu apie jį žinai, Rendu?

- Kol kas - ničnieko. Kaip tik tam mes ir galėtume pasinaudoti tavimi, Toranai... ir tavo žmona, jeigu ji sutiks. Mudu su tavo tėvu jau ne kartą tai aptarinėjome. Viską apgalvojome labai kruopščiai...

- Ką visa tai reiškia, Rendu? Ką mes turėtume daryti? - vaikinas vogčiomis klausiamai dirstelėjo į žmoną.

- Ar jūs jau pasimėgavote medaus mėnesiu?

- Na... Taip, jei tik kelionę iš Fondo į čia galima vadinti medaus mėnesiu.

- Ar nenorėtumėte šio to geresnio? Pavyzdžiui, praleisti medaus mėnesį Kalgane? Pusiau tropinis klimatas, paplūdimiai, vandens sportas, paukščių medžioklė - pati ta vietelė atostogoms. Maždaug septyni tūkstančiai parsekų Galaktikos gilumon - ne taip jau ir toli.

- Kas gi yra tame Kalgane?

- Mulas! Ar bent jau jo žmonės. Mulas užėmė Kalganą praėjusį mėnesį, ir net be mūšio, nors vietinis karinis gubernatorius grasino verčiau išsprogdinsiąs visą planetą į jonines dulkes, nei atiduosiąs ją Mului.

- O kur dabar tasai karinis gubernatorius?

- Jo tiesiog nebėra, - atsakė Rendu gūžtelėdamas pečiais. - Na, ką pasakysite?

- Ką gi mes turėtume ten nuveikti?

- Aš nežinau. Mes su Franu esame jau per seni, be to - provincialai. Tiesą sakant, provincialai yra ir visi kiti Rojaus pirkliai. Net ir jūs patys tai sakote. Mūsų verslas šiais laikais labai apribotas, mes jau nebesibastome po visą Galaktiką kaip kad mūsų protėviai. Užsičiaupk, Franai! Tačiau judu pažįstate Galaktiką. Ypač Beita - maža to, ji kalba su žaviu Fondo akcentu. Mes norime informacijos - bet kokių žinių, kurias jūs sugebėsite surinkti. O jei jums dar pavyktų užmegzti ryšį... bet šito mes net nesitikime. Gal pagalvosite apie tai? Jei pageidaujate, galėsite susitikti su visa mūsų grupe... ne ne, dar ne šią savaitę. Jums išties reikia šiek tiek laiko atsipūsti.

Valandėlę visi patylėjo. Paskui Franas griausmingai užbaubė:

- Kas norėtų dar išgerti? Turiu galvoj - be manęs paties?

12. Kapitonas ir meras

Kapitonas Hanas Pričeris nebuvo įpratęs prie netikėtai apsupusios jį prabangos, tačiau ji nedarė jam jokio įspūdžio. Visą gyvenimą jis kaip įmanydamas vengė bet kokios savianalizės, kaip beje, ir filosofijos ar metafizikos bet kokiu pavidalu, jei tik tai nebuvo tiesiogiai susiję su jo darbu.

Tai jam visai pusėtinai praversdavo.

Jo darbo didžiąją dalį sudarė tai, ką Karo Ministerija vadino "žvalgyba", rafinuoti išsilavinę žmonės - "špionažu", o romantikai - "šnipinėjimu". Deja, nepaisant visų pompastiškų televizijos tauškalų, tiek "žvalgyba", tiek "špionažas", tiek ir "šnipinėjimas" geriausiu atveju yra ne kas kita kaip purvinas užsiėmimas be paliovos nardant tarp išdavysčių, parduotų įsitikinimų bei išverčiamų kailių. Tiesa, visuomenė tokius dalykus linkusi atleisti - viskas juk daroma "valstybės labui" - tačiau kapitonui Pričeriui paprastai pakakdavo menkiausios filosofijos dozės, kad įsitikintų, jog visuomenę numaldyti kur kas paprasčiau, nei užkimšti gerklę nuosavai sąžinei. Tad jis kaip įmanydamas ginė šalin bet kokius filosofinius apmąstymus.

Vis dėlto dabar, prabangiame mero apartamentų prieškambaryje, kapitonas, prieš savo paties valią, nugrimzdo į savianalizę.

Kažkodėl jį nuolat kas nors aplenkdavo - paaukštinami visada būdavo kiti, nors ir neprilygstantys jam nei sumanumu, nei sugebėjimais. Bent jau tai buvo aišku kaip dieną. Pričeriui teko ištverti ištisą griūtį pastabų bei oficialių papeikimų, tačiau visa tai jis išgyveno oriai, neprarasdamas savigarbos. Stulbinančiai atkakliai jis nė per žingsnį nesitraukė iš pasirinkto kelio, tvirtai tikėdamas, kad subordinacijos nepaisymas tos pačios "valstybės labui" kada nors dar bus deramai įvertintas.

Dabar gi jis lūkuriavo čia, mero priimamajame, drauge su penkiais garbės sargybos kariais ir numanoma karinio tribunolo perspektyva artimiausiai ateičiai.

Tyliai atsidarė sunkios marmurinės dviverės durys, atverdamos atlasu išmuštas sienas, raudono plastiko grindis ir dar vienas metalu kaustyto marmuro duris. Du pareigūnai, vilkintys griežto kirpimo, trijų šimtmečių senumo mados kostiumais, žingtelėjo artyn ir paskelbė:

- Į audienciją kviečiamas kapitonas Hanas Pričeris iš Informacijos tarnybos.

Ceremoningai nusilenkę juodu pasitraukė iš kelio, ir kapitonas žengė pirmyn. Jo palydovai sustojo prie išorinių durų, pro vidines jis įėjo vidun vienas.

Durys vedė į milžinišką, bet netikėtai paprastą kambarį, kuriame už didžiulio, keistai kampuoto stalo sėdėjo smulkutis žmogelis, beveik neįžiūrimas tokioje erdvioje patalpoje.

Meras Indburas - jau trečias meras tokiu vardu iš eilės - buvo pirmojo Indburo vaikaitis. Pirmasis Indburas buvo išties neeilinė, žiaurumu garsėjusi asmenybė. Geriausias savo savybes jis pademonstravo tikrai efektingu būdu užgrobdamas valdžią, kas jam pavyko vienu gaistu ryžtingai nušlavus paskutiniuosius laisvų rinkimų farso likučius. Dar labiau jo sugebėjimai atsiskleidė vėliau, kai jis ne tik sugebėjo išlaikyti valdžią savo rankose, bet ir išsaugojo reliatyvią taiką.

Be to, dabartinis meras Indburas buvo antrojo Indburo sūnus - pastarasis buvo pirmasis meras per visą Fondo istoriją, gavęs šias pareigas paveldėjimo teise. Vis dėlto antrasis Indburas tepaveldėjo pusę savo tėvo savybių - jis jau neturėjo neeilinių sugebėjimų, buvo tiktai žiaurus.

Taigi dabartinis meras Indburas buvo jau trečias šias pareigas einantis Indburas - ir antras, paveldėjęs jas iš savo tėvo. Iš visų trijų jis buvo pats menkiausias, nei labai žiaurus, nei labai išmintingas - tiesiog idealus buhalteris, netyčia gimęs visai jam netinkamoje vietoje.

Indburas trečiasis buvo groteskiškas įvairiausių tarpusavyje nederančių charakterio bruožų kratinys, kas badė akis visiems, išskyrus jį patį.

Pompastišką potraukį sustabarėjusiai tvarkai jis vadino "sistema", nenuilstantis, karštligiškas susidomėjimas pačiais men-

kiausiais biurokratijos aspektais jam buvo "gamyba"; nesugebėdamas apsispręsti ir iš to tik išlošdamas, jis tvirtino esąs "atsargus", o aklą užsispyrimą ir nesugebėjimą pripažinti savo klaidų vadino "ryžtingumu".

Be viso šito, jis tuščiai nešvaistė pinigų, nieko be reikalo nežudė ir buvo kupinas pačių geriausių ketinimų.

Jei niaurios kapitono Pričerio mintys ir sukosi apie visus šiuos dalykus, kol jis nekrustelėdamas pagarbiai stovėjo priešais stalą, sustingę, tarsi iš medžio išdrožti jo veido bruožai neišdavė ničnieko, kas dedasi jo galvoje. Jis nė karto nekrenkštelėjo, nemindžiukavo ir netrypčiojo, stovėjo visiškai ramiai, kol pagaliau meras lėtai kilstelėjo galvą; dar ką tik marginęs paraštes pastabomis, pieštukas jo rankoje nurimo, o smulkiai prirašytas popieriaus lapas persikėlė iš vienos tvarkingos krūvelės į kitą.

Meras Indburas atsargiai sunėrė pirštus, demonstratyviai padėdamas rankas ant stalo taip, kad nė truputėlio nesujauktų daugybės tvarkingai išdėliotų reikmenų.

Jis ištarė labiau tvirtindamas nei klausdamas:

- Kapitonas Hanas Pričeris iš Informacijos tarnybos.

Kapitonas Pričeris pasielgė tiksliai taip, kaip reikalavo protokolas: priklaupė vienu keliu paliesdamas grindis ir žemai nulenkęs galvą laukė, kol išgirs žodžius:

- Stokitės, kapitone Pričeri!

Meras Indburas prašneko šiltai, kone su užuojauta:

- Jūs, kapitone Pričeri, esate čia todėl, kad vienas jūsų vyresnybės karininkų ėmėsi tam tikrų veiksmų prieš jus dėl disciplinos pažeidimų. Dokumentai apie šiuos veiksmus įprasta tvarka jau pasiekė mane, o kadangi Fonde negali atsitikti nieko, kas manęs nedomintų, tad aš ir pasidomėjau tolesne jūsų bylos eiga. Tikiuosi, kad jūsų tai nestebina.

Kapitonas Pričeris atsakė visiškai bejausmiu balsu:

- Ne, Jūsų Ekscelencija. Jūsų teisingumas jau tapo priežodžiu.

- Tikrai? Tikrai? - mero balse skambėjo pasitenkinimas, tačiau tamsūs kontaktiniai jo lęšiai atmušė šviesą taip, kad jo akys tvykstelėjo sausu, kone rūsčiu spindesiu. Jis pedantiškai išdėliojo priešais save krūvelę metalu kaustytų aplankų. Atvertus juose susegti pergamento lakštai aštriai sušnarėjo; meras prašneko, ilgu pirštu braukdamas per spausdintas eilutes:

- Čia aš turiu visą medžiagą apie jus, kapitone - visą jūsų gyvenimo aprašą. Jums keturiasdešimt treji, jau septyniolika metų esate Ginkluotųjų Pajėgų karininkas. Jūs gimėte Loryje, jūsų tėvai kilę iš Anakreono. Vaikystėje nesirgote jokiomis rimtomis ligomis, vėliau - priepuolis, mio... tiek to, tai nesvarbu... Išsilavinimas... prieš stojant į karinę tarnybą - Mokslų Akademija, specialybė - hipererdviniai varikliai, mokslinis laipsnis... Hmmm...

Labai gerai, derėtų jus pasveikinti... Įstojote į armiją jaunesniuoju karininku 293-ųjų Fondo metų šimtas antrąją dieną.

Akimirkai kilstelėjęs galvą jis padėjo į šalį pirmąjį aplanką ir atsivertė kitą.

- Kaip matote, - paaiškino jis, - mano administracijoje negali būti jokių atsitiktinumų. Tvarka! Sistema!

Jis kilstelėjo prie lūpų rausvą, aštriai kvepiantį tąsų rutuliuką. Tai buvo kone vienintelė jo silpnybė, ir meras leido sau ja mėgautis. Į akis krito tai, kad ant mero stalo nėra kone paties būtiniausio daikto - atominės peleninės, skirtos sunaikinti tabako likučius. Mat meras nerūkė.

Žinoma, teisės rūkyti neturėjo ir jo lankytojai.

Mero balsas dudeno toliau - metodiškai, niurgzliai, veldamas žodžius; į tą monotoniško murmesio srautą protarpiais įsiterpdavo po nosimi suburbenti komentarai, abejingi ir visiškai beprasmiai pagyrimai ar priekaištai.

Galų gale jis lėtai ir kruopščiai derama tvarka sudėjo aplankus į vieną krūvelę.

- Ką gi, kapitone, - ūmai pagyvėjęs prašneko meras. - Jūsų gyvenimo aprašas išties neeilinis. Panašu, kad jūsų sugebėjimai tikrai verti dėmesio, o tarnybiniai jūsų nuopelnai nekelia nė menkiausios abejonės. Pastebėjau, kad buvote dukart sužeistas atlikdamas pareigą, be to, gavote apdovanojimą "Už nuopelnus" - už drąsų poelgį, pranokstantį tiesioginės pareigos reikalavimus. Visų šių faktų reikšmės tiesiog nedera sumenkinti.

Bejausmis kapitono Pričerio veidas nėmaž neatsipalaidavo. Jis vis dar tebestovėjo įsitempęs, labai tiesus. Protokolas reikalavo, kad asmuo, kuriam suteikta audiencijos garbė, mero akivaizdoje stovėtų; šią taisyklę, ko gero, visai be reikalo liudijo ir tas faktas, kad kambaryje tebuvo vienintelė kėdė - ta pati, ant kurios sėdėjo meras. Be to, tas pats protokolas draudė lankytojui ir kalbėti, išskyrus tuos atvejus, kai reikdavo atsakyti į tiesioginį klausimą.

Meras įsmeigė akis į karininką ir ėmė gręžte gręžti jį žvilgsniu, jo balsas nuskambėjo jau kur kas aiškiau ir kategoriškiau:

- Vis dėlto per pastaruosius dešimt metų jūs nė karto nebuvote paaukštintas, o jūsų viršininkai nuolat pranešinėja apie neįtikėtiną jūsų užsispyrimą. Nuolat tvirtinama, kad jūs chroniškai nesilaikote subordinacijos, nesugebate išsiugdyti deramo požiūrio į vyresniuosius karininkus, jums visiškai nerūpi užmegzti draugiškus santykius su kolegomis, priešingai, tarp jų ir jūsų visada jaučiama trintis. Maža to, jūs - tiesiog nepagydomas vandens drumstėjas. Kaip jūs visa tai paaiškinsite, kapitone?

- Jūsų Ekscelencija, aš visuomet darau tai, kas man atrodo teisinga. Mano veiksmai valstybės labui, o taip pat ir mano žaizdos neginčijamai liudija, kad tai, kas man atrodo teisinga, yra naudinga ir valstybei.

- Tai tikro kareivio pareiškimas, kapitone, tačiau tokia doktrina pavojinga. Vėliau plačiau pasišnekėsime apie tai. Dabar mane domina vienas konkretus klausimas. Jūs kaltinamas jau tris kartus atsisakęs paskyrimo, nepaisant įsakymų, kuriuos pasirašė mano įgaliotieji atstovai. Ką atsakysite į tai?

- Jūsų Ekscelencija, visi tie paskyrimai visiškai nereikšmingi - ir dar tokiu kritiniu metu. Tuo tarpu tikrai svarbiais dalykais niekas net nesidomi.

- Štai kaip? O kas gi jums pasakė, kad tie jūsų minimi dalykai iš tikrųjų yra tokie svarbūs? Ir dar, jeigu jie tikrai yra svarbūs, kas gi jums sakė, kad į juos niekas nekreipia dėmesio?

- Jūsų Ekscelencija, visa tai pakankamai akivaizdu man pačiam. Aš esu sukaupęs nemaža patirties ir neblogai nusimanau apie įvykius - o šių mano savybių vertės anaiptol neneigia ir mano vyresnybė - ir todėl kai kurie dalykai man atrodo savaime aiškūs.

- Bet, mano mielas kapitone, nejaugi jūs apakote, jei jau nepastebite, jog, šitaip arogantiškai prisiimdamas atsakomybę reguliuoti žvalgybos politiką, uzurpuojate savo vyresnybės teises?

- Jūsų Ekscelencija, visų pirma aš esu įsipareigojęs valstybei, o ne savo vyresnybei.

- Jūs klystate. Jūsų tiesioginis viršininkas turi savo viršininką, o tasai viršininkas esu aš, o aš ir esu valstybė. Vis dėlto jūs neturėsite pagrindo skųstis mano teisingumu, kuris, kaip pats sakėte, tapo tiesiog priežodžiu. Pats papasakokite man apie tuos disciplinos pažeidimus, dėl kurių jumis taip skundžiamasi.

- Jūsų Ekscelencija, aš išties jaučiuosi visų pirma įsipareigojęs valstybei ir neketinu mėgautis pensijon išėjusio pirklio gyvenimu Kalgane. Man buvo nurodyta vadovauti Fondo veiklai toje planetoje, tobulinti organizacines struktūras ir kontroliuoti vietinį karinį gubernatorių, daugiausia dėmesio skiriant jo užsienio politikai.

- Visa tai aš žinau. Tęskite!

- Jūsų Ekscelencija, savo raportuose aš visada ypač pabrėždavau strateginę Kalgano bei jo kontroliuojamų sistemų poziciją. Smulkiai išdėsčiau vietinio karinio gubernatoriaus ketinimus, išteklius, ambicijas, ryžtą plėsti savo valdas ir pakankamai draugišką - ar bent jau neutralų - požiūrį į Fondą.

- Jūsų raportus aš perskaičiau labai atidžiai. Tęskite!

- Jūsų Ekscelencija, aš sugrįžau prieš du mėnesius. Tuo metu nesimatė absoliučiai jokių bręstančio karo simptomų - ničnieko, išskyrus galingą gynybą, pajėgią atmušti bet kokį antpuolį, kokį tik galima įsivaizduoti. Ir vis dėlto prieš mėnesį kažkoks kareivis, tikras laimės kūdikis, užėmė Kalganą nepaleidęs nė šūvio. To žmogaus, kuris andai buvo Kalgano karinis gubernatorius, tikriausiai jau nebėra tarp gyvųjų. Negirdėjau jokių gandų apie

išdavystę. Visi tik ir šneka apie to keisto, niekam nežinomo kondotjero - Mulo - genialumą bei jėgą.

- To... ko? - meras net pasilenkė į priekį, atrodė gerokai įsižeidęs.

- Jūsų Ekscelencija, jis ir tėra žinomas Mulo vardu. Tiesą sakant, nors šnekama apie jį nemažai, bet nėra jokių tikrų žinių. Aš surinkau visas įmanomas informacijos kruopelytes ir atsijojau tik pačias patikimiausias iš jų. Panašu, kad tas žmogus žemos kilmės, apie jo padėtį irgi nėra ką pasakyti. Jo tėvas nežinomas. Motina mirė jį gimdydama. Jo gyvenimo būdas ir išsiauklėjimas - tiktai valkatiškas. Išsilavinimą jis gavo įvairiuose padugnių pasauliuose ir bastydamasis neaiškiais kosmoso keliais. Jis vadinasi Mulas - kito vardo, ko gero, net neturi. Kalbama, kad Mulu pasivadino jis pats; populiariausias aiškinimas, kad tokiu būdu jis siekė pabrėžti neeilinę savo fizinę jėgą bei neįtikėtiną užsispyrimą siekiant tikslo.

- Kokia gi jo karinė galia, kapitone? Fizinės jo savybės manęs nedomina.

- Jūsų Ekscelencija, žmonės šneka apie milžinišką laivyną, bet visai gali būti, kad tai - tik pramanas, užgimęs po to, kai taip keistai kapituliavo Kalganas. Mulo kontroliuojama teritorija nėra labai didelė, tačiau tiksliai apibrėžti jos ribas ne taip jau paprasta. Šiaip ar taip, apie tą žmogų būtina sužinoti daugiau.

- Hmmm... Taigi! Taigi! - meras susimąstė ir ant tuščio balto viršutinio bloknoto lapo pieštuku lėtai nubrėžė dvidešimt keturias linijas, iš kurių susiformavo šeši šešiakampiu išsidėstę kvadratai. Paskui jis išplėšė tą lapą, kruopščiai triskart jį perlenkė ir įmetė į popieriaus atliekų plyšį, įtaisytą ties dešiniąja ranka. Plyšys prarijo popiergalį ir nugabeno jį švariai ir tyliai atominei disintegracijai.

- Gerai, kapitone, dabar tad pasakykite, kokią siūlote alternatyvą? Jūs man pasakėte, ką "būtinai reikia" ištyrinėti. O ką jums buvo įsakyta ištyrinėti?

- Jūsų Ekscelencija, kažkur kosminėje erdvėje esama kažkokio žiurkių urvo, kuris, regis, nemoka mokesčių.

- Štai kaip? Ir tai viskas? Nejaugi jūs nežinote, nejaugi niekas jums nesakė, kad tie mokesčių nemokantys žmonės yra ne kas kita, o laukinių pirklių, gyvenusių mūsų protėvių laikais, palikuonys - anarchistai, maištininkai ir socialiniai maniakai, kildinantys save iš paties Fondo, bet nepraleidžiantys progos pasityčioti iš jo kultūros? Matyt, jūs nežinote ir niekas jums nesakė, kad tas žiurkių urvas kosminėje erdvėje anaiptol ne vienas, jų yra daug, netgi daugiau, nei mes nutuokiame; maža to, tie žiurkių urvai palaiko ryšius tarpusavyje, jie rezga savo kėslus bendraudami ne tik vieni su kitais, bet ir su visais Fondo teritorijoje tebeegzistuojančiais kriminaliniais elementais. Jų esama netgi čia, kapitone! Netgi čia!

Staigiai užsiplieskęs meras taip pat staigiai ir nurimo.

- Ar jūs viso to nežinojote, kapitone?

- Jūsų Ekscelencija, apie visa tai man buvo pranešta. Tačiau, būdamas valstybės tarnas, aš privalau ištikimai tarnauti - o ištikimai tarnauja tas, kuris tarnauja Tiesai. Kad ir kokie bebūtų tų senųjų pirklių išvisų politiniai kėslai, tačiau kariniai gubernatoriai, kurie paveldėjo subyrėjusios senosios Imperijos skeveldras, dar turi galios. Gi pirkliai neturi nei pakankamai ginklų, nei kokių nors išteklių. Jie netgi nėra vieningi. Aš gi nesu mokesčių rinkėjas, kurį galima pasiųsti atlikti vaikišką užduotį.

- Kapitone Pričeri, jūs esate kareivis, tad neturėtumėte pats lįsti po šautuvo vamzdžiu. Būtų didžiulė klaida suteikti jums tokią laisvę, kad ilgainiui jūs atsisakytumėte paklusti netgi man pačiam. Tad būkite atsargus. Garsusis mano teisingumas anaiptol nėra paprasčiausias silpnumas. Kapitone, mums jau pasitaikė ne viena proga įsitikinti, kad tiek Imperijos laikų generolai, tiek ir dabartiniai kariniai gubernatoriai prieš mus yra visiškai bejėgiai. Seldono mokslas, numatęs Fondo vystymosi kryptį, yra pagrįstas ne individualiu didvyriškumu, kuriuo jūs, regis, šventai tikite, o socialinėmis ir ekonominėmis istorijos tendencijomis. Mes jau sėkmingai įveikėme keturias krizes. Argi ne?

- Taip, Jūsų Ekscelencija, mes jas įveikėme. Tačiau Seldono mokslą kaip reikiant išmano... tik pats Seldonas. Mums gi nieko kito nelieka, kaip juo tikėti. Pirmųjų trijų krizių metu - ką man labai smulkiai išdėstė dar mokykloje - Fondą valdė išmintingi vadai, kurie įžvelgė krizių prigimtį ir ėmėsi deramų atsargumo priemonių. Jeigu ne tai... kas pasakys, kaip būtų buvę tada?

- Jūsų tiesa, kapitone, tačiau jūs nutylėjote ketvirtąją krizę. Nagi, kapitone, tuo metu mes juk neturėjome jokio išmintingo vado, o priešas, su kuriuo tada susidūrėme, nestokojo nei gudrumo, nei išradingumo. Mums teko stoti prieš galingą, puikiai ginkluotą armiją, prieš išties neįveikiamą galią. Ir vis dėlto mes laimėjome - istoriškai tai buvo neišvengiama.

- Jūsų Ekscelencija, visa, ką jūs sakote, yra tiesa. Tačiau tą istoriškai neišvengiamą pergalę pasiekėme tik po to, kai daugiau nei metus grūmėmės beviltiškuose mūšiuose. Neišvengiamoji pergalė atsiėjo mums pusę tūkstančio laivų ir pusę milijono žmonių. Jūsų Ekscelencija, Seldono planas padeda tiems, kurie visų pirma padeda sau patys.

Meras Indburas suraukė antakius, ūmai išvargintas savo paties demonstruojamos kantrybės. Netikėtai jam dingtelėjo, kad toks akivaizdus jo nuolaidumas yra klaida, nes jį nesunkiai galima palaikyti leidimu ginčytis amžinai, nuolat prieštarauti pateikiant vis naujus argumentus, mėgautis dialektika.

Jis prašneko griežčiau:

- Vis dėlto, kapitone, Seldonas mums garantuoja, kad karinius gubernatorius mes nugalėsime, o šiais neramiais laikais aš negaliu leisti sau bet kaip švaistyti jėgas. Visų tų pirklių, kuriuos jūs laikote tokiais nereikšmingais, šaknys glūdi Fonde. Jei imtume kariauti su jais, tai būtų pilietinis karas. O tokiu atveju iš Seldono plano nebegalime tikėtis jokių garantijų, nes ir jie, ir mes esame Fondas. Taigi juos reikia pažaboti, kol dar metas. Įsakymą jūs gavote.

- Jūsų Ekscelencija...

- Aš nieko jūsų nebeklausiau, kapitone. Įsakymą jūs gavote. Ir jam paklusite. Bet kokie tolesni ginčai su manimi ar mano įgaliotaisiais atstovais prilygs išdavystei. Galite eiti.

Kapitonas Pričeris vėl priklaupė ir atatupstas lėtai pasišalino.

Meras Indburas - trečiasis meras tokiu vardu ir antrasis, einąs šias pareigas paveldėjimo teise - greitai atgavo pusiausvyrą ir paėmė viršutinį popieriaus lapą iš tvarkingai kairėje stalo pusėje sudėtos krūvelės. Tai buvo ataskaita apie fondų taupymą, mažinant metalinių antsiuvų kiekį ant policijos uniformų. Meras Indburas išbraukė nereikalingą kablelį, ištaisė gramatinę klaidą, užrašė tris pastabas paraštėje ir tada padėjo popierių ant kitos, tokios pat tvarkingos krūvelės, sukrautos dešinėje stalo pusėje. Paskui iš tvarkingos kairiosios krūvelės pasiėmė kitą lapą...

Vos grįžęs į kareivines, kapitonas Hanas Pričeris iš Informacinės Tarnybos rado jau laukiančią jo Asmeninę Kapsulę. Joje buvo surašyti griežti įsakymai, užtvirtinti stambiu antspaudu: SKUBU. Įsakymo apačioje puikavosi parašas: kruopščiai išbrėžta didžioji I.

Kapitonui Hanui Pričeriui buvo liepiama kuo skubiau išvykti į "maištininkų pasaulį, vadinamą Rojumi".

Įsitaisęs savo vienviečiame, lengvame greitaeigiame laive kapitonas Hanas Pričeris ramiai, nesikarščiuodamas užprogramavo kursą į Kalganą. Tą naktį jis miegojo sėkmės lydimo, tikro nepataisomo užsispyrėlio miegu.

13. Leitenantas ir klounas

Jei Mulo armijos antpuolis ir Kalgano žlugimas plūstelėjo raibuliais, kurie sujaudino senąjį pirklį ir sukėlė jo smalsumą, kurie suneramino užsispyrėlį kapitoną ir gerokai suerzino skrupulingąjį merą, tai paties Kalgano gyventojai nei sunerimo, nei patyrė kokių nors ypatingų pokyčių. Žmonijai eilinį kartą buvo pateiktas pavyzdys, kaip dideli atstumai tiek laike, tiek ir erdvėje sureikšmina visus įvykius. Vis dėlto nėra jokių duomenų, kad šią pamoką kas nors kada nors būtų deramai įsisavinęs.

Kalganas buvo ir liko tas pats Kalganas. Visame šiame Galaktikos kvadrante tik ši vienintelė planeta, regis, nežinojo, kad Im-

perija žlugo, kad Stanelai jau kadai nebevaldo, kad užgeso didybė ir subyrėjo taika.

Kalganas buvo prašmatnus pramogų pasaulis. Nors žmonijos tvarkos ir stabilumo pamatas baigė visiškai sutrupėti, Kalganas sugebėjo išsaugoti savo vientisumą ir vis dar teikti visus įmanomus malonumus. Kalgane buvo supirkinėjamas auksas ir pardavinėjamos pramogos.

Planeta išvengė piktų likimo pokštų - koks gi užkariautojas imsis naikinti ar bent niokoti pasaulį, kimšte prikimštą grynųjų pinigų, už kuriuos galima nusipirkti neliečiamybę?

Vis dėlto galų gale netgi Kalganas tapo karinio gubernatoriaus štabu; planetos taikingumas buvo pažeistas ir pritaikytas karo reikmėms.

Prijaukintos, sukultūrintos Kalgano džiunglės, atsargiai patobulinti paplūdimiai, ryškiaspalviai, švytintys miestai - visa tai dabar dundėjo iš kitų planetų atkakusių samdinių žingsniais, gaudė nustebusių vietinių gyventojų balsais. Pirmąsyk per visą Kalgano istoriją jo provincijos pasauliai buvo apginkluoti, o pinigus, nuo amžių naudojamus kyšiams, pradėta investuoti į kovinius laivus. Planetos valdytojas niekam nepaliko nė menkiausios abejonės: jis pasiryžęs iki paskutinio kraujo lašo ginti savo nuosavybę, o progai pasitaikius neatsisakys užgrobti ir tai, kas priklauso kitiems.

Jis buvo vienas Galaktikos didžiūnų, kumštyje gniaužiąs karą ir taiką, Imperijos kūrėjas, dinastijos pradininkas.

Ir staiga jį užgriuvo kažkoks niekam nepažįstamas prašalaitis tokia juokinga pravarde - ir įveikė visą jo kariauną, sutrypė besikalantį Imperijos daigą - vienu žodžiu, nušlavė jį nuo žemės paviršiaus netgi be mūšio!

Kalganas gi liko toks koks buvęs; uniformomis aprengti jo piliečiai suskato grįžti prie senojo gyvenimo būdo, o svetimšaliai karo profesionalai nesunkiai įsiliejo į naujus kitose vietose kuriamus būrius.

Pramogų planetoje vėl imta rengti prabangias specialiai tuo tikslu auginamų žvėrių medžiokles - dar niekada nebuvo atsitikę, kad tokioje medžioklėje nukentėtų bent vienas žmogus. Atgijo ir paukščių medžioklės iš greitaeigių laivelių - čia vėlgi buvo visiškai saugu, mirtinas pavojus grėsė tik Didiesiems Paukščiams.

Gi miestuose, priklausomai nuo piniginės storio, Galaktikos pabėgėliai galėjo maudytis įvairiausiuose malonumuose; čia buvo visko, pradedant netvariomis, kupinomis fantastiškiausių reginių, dangų remiančiomis oro pilimis, kurios kiekvienam atverdavo duris vos už pusę kredito, ir baigiant nekrintančiomis į akis, išoriškai neišvaizdžiomis vietelėmis, kurių žavesį įvertinti galėjo tik pasakiški turtuoliai.

✧

Šitame vandeningame sraute Toranas ir Beita pasijuto it lašas jūroje. Jie užregistravo savo laivą milžiniškame visuomeniniame angare, įsikūrusiame Rytiniame Iškyšulyje, ir pasirinko vidutinei klasei įprastą kompromisą - nukako į Vidinę Jūrą, kur pramogos buvo visiškai teisėtos, netgi respektabilios, tačiau kur nesuplūsdavo itin skaitlingos minios.

Mirguliuojančiame karštyje Beita vilkėjo ploną baltą suknelę, nuo plieskiančios saulės gynėsi tamsiais akiniais. Įšilusiomis, saulės nuauksintomis rankomis ji apsikabino kelius, klydinėjantis jos žvilgsnis nuslydo čia pat tysančiu Torano kūnu, kone ištirpusiu akinančiame baltame švytėjime.

- Nepersistenk - gero po truputį, - iš karto perspėjo vyrą Beita, tačiau Toranas juk buvo kilęs iš mirštančios raudonosios nykštukės sistemos. Nepaisant trejų Fonde praleistų metų, saulėkaita jam iki pat šiol tebebuvo neįtikėtina prabanga, ir Toranas visa širdimi ja mėgavosi. Jau keturios dienos jo oda, iš anksto įtrinta apsauginiais kremais, nebejuto šiurkštaus audeklo prisilietimų; Toranas nevilkėjo nieko, išskyrus trumpus šortus.

Beita susirangė smėlyje jo pašonėje, kalbėjosi jie pakuždomis.

Torano veidas atrodė visiškai ramus, bet balsas nuskambėjo niauriai:

- Ne, aš pripažįstu, kad mes taip nieko ir nepešėme. Kur gi jis? Kas jis? Šitas beprotiškas pasaulis nė puse lūpų apie jį neužsimena! Galbūt jis išvis neegzistuoja.

- Jis egzistuoja, - nejudindama lūpų atsakė Beita. - Tiesiog jis gudrus, štai kas. Tavo dėdė sakė tiesą. Jis - kaip tik tas žmogus, kuriuo mes galėtume pasinaudoti, jei tik dar liko laiko.

Valandėlę jie patylėjo. Paskui Toranas sukuždėjo:

- Žinai, ką aš veikiau, Bei? Tiesiog drybsojau apkvaitęs nuo saulės ir svajojau. Viskas tapo taip aišku, o širdyje taip lengva... - jo balsas visai pritilo, bet tuoj pat vėl suskambėjo kiek garsiau: - Ar prisimeni, ką andai mums koledže kalbėjo daktaras Amanas, Bei? Fondas negali pralaimėti, bet tai dar anaiptol nereiškia, kad negali pralaimėti jo valdytojai. Argi tikroji Fondo istorija prasidėjo ne tada, kai Salvoras Hardinas išspyrė enciklopedistus ir, tapęs pirmuoju Terminuso meru, visą valdžią perėmė į savo rankas? O vėliau, jau kitame šimtmetyje, išmušė Hobero Melou valanda - jis juk įsiviešpatavo beveik tokiais pat drastiškais metodais. Noriu pasakyti, kad Fondo valdytojai jau buvo įveikti, ir netgi du kartus. Vadinasi, iš esmės tai įmanoma. Kodėl gi negalėtume to padaryti mes?

- Tavo argumentai pasenę ir knyginiai, Tori. Gavęs tokią puikią progą pasvajoti, tik veltui sugaišai laiką.

- Nejaugi? Pagalvok pati! Kas gi yra Rojus? Argi jis nėra Fondo dalis? Tai juk, kaip sakoma, dalis pakraščiuose gyvenančių

mūsų žmonių. Ir jeigu grietinėlę nugriebsime mes, pergalę vis vien švęs Fondas. Pralaimės tik dabartiniai jo valdytojai.

- "Mes tai galime" labai smarkiai skiriasi nuo "Mes tai padarysime". Tu tiesiog paistai vėjus.

Toranas pasišiaušė.

- Kokie niekai, Bei. Man regis, tu paprasčiausiai nugrimzdai į vieną iš daugelio savo prarūgusių nuotaikų. Kodėl taip stengiesi sugadinti man visą malonumą? Aš gal verčiau numigsiu, jeigu neprieštarauji.

Tačiau Beita pakėlė galvą ir, regis, nei iš šio, nei iš to, sukikeno. Nusiėmusi akinius ji užsižiūrėjo tolyn, į paplūdimį, tik delnu teprisidengusi akis nuo skaisčios saulės.

Toranas irgi kilstelėjo galvą, o paskui pasirėmė alkūnėmis ir akimis pasekė jos žvilgsnį.

Matyt, Beita stebėjo besisukantį it verpstė siluetą, kuris strykčiojo ant abiejų rankų, kojomis makaluodamas ore ir šitaip linksmindamas atsitiktinius praeivius. Tai buvo vienas iš daugybės paplūdimyje uždarbiaujančių akrobatų elgetų, neįtikėtinai išsukiojančių lanksčius savo sąnarius, už ką žiūrovai pažerdavo jiems monetų.

Link akrobato jau artėjo piktai mosuojantis pakrantės patrulis. Atsirėmęs į žemę tik viena ranka, bet stulbinančiai išlaikydamas pusiausvyrą klounas, tebesiūbuodamas žemyn galva, antrąja ranka parodė jam ilgą nosį. Patrulis grėsmingai priartėjo ir staiga atšoko atatupstas, gavęs stiprų spyrį į pilvą. Tuo pačiu judesiu klounas persivertė, išsitiesė ir spruko, o persiutęs patrulis taip ir nesugebėjo jo sučiupti - jį sulaikė akivaizdžiai nė kiek jo neužjaučianti minia.

Klounas strykčiodamas į šalis patraukė pakrante. Jis prasibrovė pro daugybę žmonių, vis sudvejodamas, bet taip niekur ir nestabtelėdamas. Minia, kuri buvo susispietusi aplink jį, greitai išsisklaidė. Patrulis nuėjo savais keliais.

- Keistas tipas, - kiek nustebusi smagiai ištarė Beita.

Toranas abejingai jai pritarė. Klounas jau prisiartino pakankamai, kad būtų galima kaip reikiant jį apžiūrėti. Liesą jo veidą sakytum pratęsė didžiulė nosis išsipūtusiomis šnervėmis ir mėsingu galu, kiek panaši į plėšraus paukščio snapą. Ilgos, neįtikėtinai laibos jo galūnės ir visas vorą primenantis kūnas, kurio formas dar labiau pabrėžė aptemptas apdaras, judėjo lengvai ir labai grakščiai. Vis dėlto niekaip negalėjai atsikratyti įspūdžio, kad visa ta figūra bet kaip sudėta iš visai skirtingoms būtybės skirtų dalių.

Žvelgdamas į jį norom nenorom imdavai šypsotis.

Klounas, regis, pajuto Torano ir Beitos žvilgsnius. Jau praėjęs pro juos, jis staiga sustojo, grįžtelėjo ir prisiartino. Didžiulės rudos jo akys smigte smigo į Beitą.

Ši gerokai sutriko.

Klounas nusišypsojo, tačiau dėl to jo veidas su styrančiu paukščio snapu tapo tik dar liūdnesnis. Prašneko jis tyliai ir švelniai, kruopščiai ištardamas kiekvieną žodį - taip kalba Centrinių Sektorių gyventojai.

- Jeigu galėčiau pasinaudoti Gerųjų Dvasių man suteiktu protu, - kalbėjo jis, - aš pasakyčiau, kad tokia ponia negali egzistuoti - argi koks nors sveiko proto žmogus supainios fantaziją su realybe? Bet aš nesiklausysiu, ką byloja sveikas protas, verčiau jau patikėsiu tuo, ką regi apkerėtos mano akys.

Beita tik išplėtė akis. Ir tepasakė:

- Ak.

Toranas nusijuokė.

- Ak tu, kerėtoja! Nagi, Bei, už tai jis nusipelnė penkių kreditų monetos. Duok jam ją.

Tačiau klounas vienu šuoliu stryktelėjo artyn ir paprieštaravo:

- Ne ne, mieloji mano ponia, nesupraskite manęs klaidingai. Aš taip kalbu visai ne dėl pinigų, o dėl skaisčių akių ir mielo veidelio.

- Ką gi, ačiū, - ištarė Beita ir kreipėsi į Toraną: - Kaip manai, gal jis ko nors padaugino, ar nuo saulės jam raibsta akyse?

- Aš taip kalbu ne vien dėl jūsų akių ir veido, - nesiliovė klounas, žodžiai tarytum griuvo vienas ant kito, vis labiau dvelkdami beprotybe, - bet taip pat ir dėl jūsų aiškaus ir šviesaus proto, taip pat ir dėl jūsų gerumo.

Toranas pakilo, pasiėmė baltą savo chalatą, kurį šit jau keturias dienas geriausiu atveju nešiojosi persimetęs per ranką, ir apsivilko.

- Nagi, bičiuli, - pasakė jis. - Gal imtum ir pasakytum, ko gi tu nori - ir liautumeis gluminęs mano žmoną?

Krūptelėjęs klounas atšlijo, susiraitydamas visu perkarusiu savo kūnu.

- Ne ne, aš neturiu jokių piktų kėslų. Aš čia esu svetimas, niekas manęs nepažįsta, bet kalba, kad man galvoje maišosi. Vis dėlto aš sugebu šį tą išskaityti veiduose. Šios moters grožis slepia dar ir kilnią širdį, ji neatsisakys man padėti, todėl ir kalbu šitaip drąsiai.

- Ar penki kreditai išspręs tavo problemą? - sausai paklausė Toranas ištiesdamas klounui monetą.

Tačiau šis nė nekrustelėjo, nė neketino paimti pinigo. Įsiterpė Beita:

- Nagi, leisk man su juo pasišnekėti, Tori. - Paskubomis ji pusbalsiu pridūrė: - Nėra ko pykti dėl tokios keistos jo kalbos manieros. Kaltas tik jo dialektas - mūsų kalba jo ausiai tikriausiai skamba taip pat neįprastai.

Ji kreipėsi į klouną:

- Kas gi tave neramina? Juk tu nebijai patrulio, tiesa? Jis tavęs nelies.

- Ak ne ne, jo aš nebijau. Jis - tik vėjo gūsis, sūkuriuojantis dulkes apie mano kojas. Aš bėgu nuo kito, tas kitas - jau tikras uraganas, blaškantis ištisus pasaulius, trankantis juos vienas į kitą. Jau savaitė, kai aš pabėgau, miegodavau miesto gatvėse, slapstydavausi miesto minioje. Dairiausi į veidus - daugybę veidų - ieškodamas verkiant man reikalingos pagalbos. Ir pagaliau radau ją čia. - Paskutiniąją frazę jis pakartojo dar kartą, susijaudinęs, švelnesniu balsu, didžiules jo akis aptemdė rūpestis. - Ir pagaliau radau ją čia.

- Paklausyk, - nesikarščiuodama pareiškė Beita. - Aš tikrai norėčiau padėti tau, bičiuli, tačiau niekaip negaliu užstoti tavęs nuo pasaulius šluojančio uragano; man tiesiog nepakaks jėgų. Tiesą sakant, galėčiau...

Staiga visai netoliese sumaurojo griausmingas, įsakmus balsas:

- Nagi, tu, purvinas išgama...

Tai buvo paplūdimio patrulis, visas įraudęs, perkreipta burna. Jis tekinas skuodė artyn, taikydamasis nedideliu galingumu užtaisytu paralyžiuojančio poveikio blasteriu.

- Ei, judu, laikykite jį! Nepaleiskite.

Didžiulė jo plaštaka taip smarkiai dunkstelėjo ant liesọ klouno peties, kad tas neišlaikęs gailiai cyptelėjo.

Toranas paklausė:

- Ką gi jis padarė?

- Ką jis padarė? Ką jis padarė? Koks gali būti klausimas!

Patrulis subruko ranką į atvipusį, prie diržo pakabintą krepšelį, išsitraukė purpurinę nosinę ir nusišluostė išrasojusį sprandą. Paskui pasimėgaudamas prapliupo:

- Aš pasakysiu jums, ką jis padarė. Jis išnešė kudašių. Žinia apie tai pasklido po visą Kalganą, ir aš būčiau kaipmat jį atpažinęs, jei jis būtų stovėjęs ant kojų, užuot svirduliavęs ant savo paukštiškos nosies! - baisiausiai patenkintas jis smagiai nusikvatojo tiesiog savo aukai į veidą.

Beita maloniai jam nusišypsojo ir paklausė:

- Iš kur gi jis pabėgo, pone?

Patrulis pakėlė balsą. Aplink juos jau spietėsi minia, visi vėpsojo akis išpūtę ir be paliovos tarškėdami. Didėjant žiūrovų skaičiui tuo pačiu augo ir patrulio svarbumo pojūtis.

- Iš kur jis pabėgo? - sarkastiškai perklausė jis. - Ką gi, tikiuosi, jums teko girdėti apie Mulą?

Minia akimoju nutilo it žado netekusi. Beita pajuto, kaip kažkoks šaltis smelkiasi į jos skrandį. Klounas vis dar tebežiūrėjo tik į ją, visu kūnu drebėdamas galinguose patrulio gniaužtuose.

- O kas gi kitas galėtų būti šis nudriskęs nelabojo išpera, - tęsė patrulis, - jeigu ne nuosavas jo didenybės dvaro juokdarys,

kuris sumanė pasprukti! - Jis stipriai papurtė belaisvį. - Ar pripažįsti tai, kvaily?

Jam atsakė tik nubalęs iš baimės klouno veidas ir beveik negirdimas Beitos kuždesys tiesiog Toranui į ausį.

Toranas žengė prie patrulio ir kreipėsi į jį visai draugiškai:

- Nagi, bičiuli, gal valandėlei patrauktumėt nuo jo rankas? Šis juokdarys šoko mums ir dar nesušoko tiek, už kiek mes jam sumokėjome.

- Nagi! - kone suspiegė ūmai smarkiai sunerimęs patrulis. - Paskirtas atlygis...

- Jūs, be abejo, jį gausite, jei tik sugebėsite įrodyti, kad šis žmogus - kaip tik tas, kurio jums reikia. O kol kas malonėkite pasitraukti. Turėkite omeny - jūs kabinėjatės prie svečių, o tai gali jums smarkiai atsirūgti.

- O jūs trukdote vykdyti jo šviesybės įsakymą, ir tai gali smarkiai atsirūgti jums. - Jis vėl papurtė klouną. - Grąžink tam žmogui pinigus, dvėseliena.

Torano ranka nežymiai krustelėjo, ir patrulio paralyžiuojančio poveikio blasteris žaibiškai pakeitė šeimininką, pareigūnui dar pasisekė, kad drauge neprarado ir pusės piršto. Patrulis sustūgo iš skausmo ir įniršio. Toranas iš visų spėkų bloškė jį šalin, o ūmai išsivadavęs klounas susigūžė Toranui už nugaros.

Aplink juos susispietė tiek žmonių, kad visų nebebuvo įmanoma net įžiūrėti. Tačiau į paskutiniuosius įvykius minia nebekreipė dėmesio. Visi ėmė kraipyti galvas ir ūmai sujudo, nežymiai skverbdamiesi išorėn, tarsi norėtų atsidurti kuo toliau nuo įvykių centro.

Netoliese kilo šioks toks sambrūzdis, ir staiga už kelių žingsių pasigirdo šiurkštus, įsakmus balsas. Žmonės prasiskyrė, ir susidariusiu koridoriumi artyn žengė dvejetas žaliūkų, nerūpestingai mosuojančių elektriniais rimbais. Ant abiejų purpurinių marškinių buvo prisegta po ženklą: dantytas žaibo zigzagas, smingantis į perskilusią planetą.

Paskui juos sekė tamsus milžinas leitenanto uniforma: tamsios odos, tamsių plaukų ir labai jau tamsios veido išraiškos.

Jis prašneko pavojingai maloniu balsu - tai akivaizdžiai bylojo, jog jam anaiptol nereikia rėkauti, kad kiti strimgalviais pultų vykdyti jo įgeidžius.

- Ar tai jūs mus perspėjote? - paklausė jis.

Patrulis, vis dar čiūčiuodamas užgautą ranką ir skausmingai susiraukęs, suniurnėjo:

- Aš turiu teisę gauti atlygį, jūsų didybe, ir kaltinu šitą žmogų...

- Jūs gausite savo atlygį, - mestelėjo leitenantas nė nepažvelgęs į jį. Paskui mostelėjo savo žmonėms: - Paimkite jį.

Toranas pajuto, kad klounas it paklaikęs karštligiškai suspaudė jo chalato skverną.

Jis prašneko garsiau, iš paskutiniųjų stengdamasis, kad balsas nė nevirptelėtų:

- Labai atsiprašau, leitenante, bet šis žmogus - mano.

Kareiviai gi nė nemirktelėjo. Vienas jų nerūpestingai kilstelėjo rimbą, tačiau tuoj pat jį nuleido, vos leitenantas amtelėjo įsakymą.

Jo tamsiaodė didybė žengė į priekį ir visu dramblotu savo kūnu kone užgulė Toraną.

- Kas jūs toks?

Atsakymas nuskambėjo garsiai ir aiškiai:

- Fondo pilietis!

Tai padarė įspūdį - bent jau miniai. Slogi įtempta tyla pratrūko prislopintų balsų gaudesiu. Mulo vardas gal ir sukeldavo baimę, bet, šiaip ar taip, jis dar buvo naujas ir ne taip giliai įaugęs visiems į kraują, kaip kad senasis magiškas žodis - Fondas, tas pats Fondas, kuris sugriovė Imperiją ir kurio baimė negailestingai nuožmiai valdė visą šį Galaktikos kvadrantą.

Leitenanto veidas nė nevirptelėjo. Jis paklausė:

- Ar jūs žinote, kas yra tas už jūsų besigūžiantis žmogus?

- Man sakė, kad jis - pabėgėlis iš jūsiškio valdovo dvaro, tačiau tikrai aš žinau tik tiek, kad jis - mano draugas. Jums teks labai patikimai įrodyti jo asmenybės tapatumą, jeigu norėsite jį pasiimti.

Minia suošė slopinamais atodūsiais, bet leitenantas nuleido tai negirdomis.

- Ar jūs turite dokumentus, patvirtinančius, kad tikrai esate Fondo pilietis?

- Taip. Laive.

- Ar jūs suvokiate, kad jūsų veiksmai neteisėti? Aš galiu jus ir nušauti.

- Be jokios abejonės. Bet neužmirškite - jūs nušautumėte Fondo pilietį. Netgi labai tikėtina, kad po to jūsų kūnas - ketvirčiuotas - būtų pasiųstas į Fondą kaip dalis kompensacijos. Kariniai gubernatoriai kai kur jau yra šitaip pasielgę anksčiau.

Leitenantas apsilaižė lūpas. Tai, ką sakė Toranas, buvo šventa teisybė.

Leitenantas paklausė:

- Jūsų pavardė?

Toranas nė neketino lengvai paleisti įgytos persvaros:

- Į visus kitus klausimus aš atsakysiu savo laive. Angare jūs sužinosite mūsų aikštelės numerį - laivas vadinasi "Beita".

- Tai jūs neatiduosite mums bėglio?

- Nebent tik pačiam Mului. Pakvieskite savo valdovą!

Pokalbis jau vyko kone pakuždomis. Leitenantas ūmai atsigręžė:

- Išvaikykite minią! - tarstelėjo jis savo kareiviams, iš paskutiniųjų stengdamasis pažaboti įtūžį.

Elektriniai rimbai ėmė švilpdami kapoti orą. Minioje pasigirdo klyksmai, žmonės pasileido puldinėti į šalis, stengdamiesi kuo greičiau pasišalinti.

Jie patraukė į Angarą, ir Toranas tik kartą atsitokėjo, suniurnėjęs kone pats sau:

- O Galaktika, Bei... Ką gi aš padariau?.. Buvau taip išsigandęs...

- Taip, - ištarė ji vis dar virpančiu balsu, jos akyse švietė kažkas panašaus į dievinimą. - Tai nelabai tau būdinga...

- Žinai, aš pats niekaip negaliu suvokti, kas atsitiko. Aš tiesiog pasijutau bestovįs rankoje gniauždamas blasterį, kuriuo ir naudotis nelabai temoku, ir atsikirtinėjąs tam leitenantui. Pats nesuprantu, kodėl aš šitaip pasielgiau.

Jau mažyčiame greitaeigyje lėktuvėlyje, gabenančiame juos iš paplūdimių zonos į Angarą, Toranas žvilgtelėjo į krėslą kitapus tarpo - ten susigūžęs snūduriavo Mulo klounas. Susierzinęs Toranas pasakė:

- Tai buvo užvis sunkiausia iš visko, ką man kada nors yra tekę daryti.

Leitenantas pagarbiai stovėjo priešais garnizono pulkininką. Šis pažvelgė į jį ir pasakė:

- Puikiai padirbėjote. Dabar jūsų darbas jau baigtas.

Bet leitenantas neskubėjo pasitraukti. Paniuręs jis tarstelėjo:

- Mulas liko sumaltas į miltus minios akivaizdoje, pone. Teks imtis ypatingų disciplinos priemonių, kad atkurtume deramą pagarbos atmosferą.

- Tokių priemonių jau imtąsi.

Leitenantas apsisuko, bet dar pridūrė kone įsižeidęs:

- Įsakymas yra įsakymas, pone - aš priverstas su tuo sutikti. Tačiau stypsoti priešais tą žmogų bei jo pistoleto vamzdį ir tylomis nuryti jo įžūlybes - tai buvo užvis sunkiausia iš visko, ką man kada nors yra tekę daryti.

14. Mutantas

Kalgano “Angaras” buvo išties išskirtinė sudėtinga struktūra, sukurta iškilus būtinybei priimti gausybę iš kitų planetų atskrendančių laivų ir tuo pačiu patenkinti begalę įvairiausių jų priežiūros poreikių. Tasai gudruolis, kuris pirmas sugalvojo tokią logišką išeitį, kadaise labai greitai tapo milijonieriumi. O'ir dabar paveldėtojai, susiję su juo kraujo ar finansiniais ryšiais, be jokios abejonės, buvo vieni turtingiausiųjų Kalgano žmonių.

“Angaras” užima daugybės kvadratinių mylių teritoriją, o ir pati sąvoka “angaras” anaiptol nėra pakankama apibūdinti šią

milžinišką struktūrą. Iš esmės tai yra ne kas kita, kaip viešbutis - kosminiams laivams. Keliautojas sumoka už nuomą iš anksto, ir tada jo laivui paskiriama vieta, iš kurios jis gali pakilti į kosmosą kada tik įsigeidęs. Pats atvykėlis paprastai ir gyvena savo laive. Be abejo, Angaras teikia ir kitokias, paprasto viešbučio, paslaugas: už papildomą mokestį aprūpina maisto produktų bei medikamentų atsargomis, aptarnauja laivą, suteikia transportą keliauti po pačią Kalgano planetą.

Tokiu būdu Kalgano svečiai sutaupo apmokėdami bendrą Angaro bei viešbučio sąskaitą. Savininkai gi gerokai pasipelno nuomodami sklypus. O vyriausybė susirenka milžiniškus mokesčius. Visi pramogauja. Nukentėjusių nebūna. Labai paprasta!

Žmogus, žingsniuojantis šešėlių apgaubtais koridorių, jungiančių daugybę Angaro korpusų, pasieniais, anksčiau neretai susimąstydavo apie aukščiau aprašytosios sistemos naudą bei novatoriškumą, tačiau tokias mintis jam tekdavo palikti laisvalaikio akimirkoms - bent jau šiuo metu joms tikrai buvo netinkamas laikas.

Išrikiuoti kruopščiai suskirstytomis eilėmis dunksojo didžiuliai, tiek aukščiu, tiek pločiu įspūdingi laivai. Žmogus atidžiai peržiūrinėjo vieną eilę po kitos. Jis buvo tikras savo darbo meistras ir tobulai sugebėjo tai, ką dabar ir darė. Jeigu iš anksto išstudijavęs Angaro rejestrus jis ir negavo tikslios informacijos, išskyrus miglotą nuorodą į tam tikrą korpusą - kuriame stovėjo šimtai laivų, - tai pasinaudojęs specialiomis savo žiniomis jis įstengė tarp tų šimtų atpažinti vieną, jam reikalingą.

Tyloje dvelktelėjo vos juntamas atodūsis; žmogus stabtelėjo ir ištirpo vienos iš eilių šešėlyje - vos įžiūrimas vabzdys, ropojantis čia besiilsinčių arogantiškų metalinių monstrų papėdėje.

Retsykiais liuko angoje sumirgėdavo žiburėlis, bylojantis apie kokį nors svečią, anksti sugrįžusį iš organizuotų pramogų, kad galėtų vienumoje pasimėgauti kokiais nors paprastesniais arba asmeniškesniais malonumais.

Žmogus sustojo. Jei jis išvis kada nors šypsotųsi, dabar būtinai taip ir padarytų. Tačiau impulsas jo smegenų vingiuose iš tiesų atitiko šypseną.

Jis sustojo greta laibo ir akivaizdžiai labai greito laivo. Šiojo konstrukcijos ypatybės ir buvo kaip tik tokios, kokių jis ieškojo. Modelis atrodė gerokai neįprastai - o pastaruoju metu šio Galaktikos kvadranto didžiosios laivų daugumos modeliai arba imitavo Fondo laivus, arba buvo projektuoti Fondo konstruktorių. Gi šitas modelis išsiskyrė iš visų. Tai buvo Fondo laivas - dėl to nekilo nė menkiausių abejonių jau vien dėl mažyčių jo korpuse pūpsančių gumbelių, kurie buvo ne kas kita, kaip apsauginio ekrano mazgai. O tokį ekraną galėjo turėti tiktai Fondo laivas. Turėjo jis ir kitų, ne tokių pastebimų požymių.

Žmogus nė akimirkos nedvejojo.

Visą laivų eilę supo elektroninis barjeras - tai buvo papildoma administracijos paslauga, turinti užtikrinti svečių privatumą. Tačiau šiam žmogui barjeras buvo nė motais. Žmogus turėjo priemonių sukurti jam vienam žinomais principais veikiantį neutralizuojančios jėgos lauką, ir barjeras paklusniai prasiskyrė, neįjungdamas jokių pavojaus signalų.

Taigi pirmoji laivo pažintis su įsibrovėliu buvo tylus ir beveik draugiškas gyvenamųjų patalpų signalizacijos zurzimas, kai žmogus priglaudė delną prie nedidelės fotoninės plokštelės, įmontuotos greta pagrindinio šliuzo.

Tuo tarpu, kol slaptūnas tęsė sėkmingas savo paieškas, Toranas ir Beita jautėsi, tiesa, gan abejotinai, saugiai pasislėpę už plieninių "Beitos" korpuso sienų. Mulo klounas, kurio trapus pavidalas vadinosi skambiu Magnifiko Giganto vardu - ar bent jau taip jis pats prisistatė - susikūprinęs linksojo prie stalo ir už abiejų žandų kimšo priešais jį garuojantį maistą.

Savo liūdnas rudas akis jis pakeldavo nuo valgio tik tam, kad galėtų žvilgsniu sekioti Beitą, besisukiojančią po patalpą, kuri drauge buvo ir virtuvė, ir maisto atsargų sandėliukas.

- Silpno padaro padėka nėra labai vertingas dalykas, - pilna burna suniurzgė jis, - tačiau aš vis vien dėkoju jums iš visos širdies. Tiesą sakant, visą pastarąją savaitę man tenubyrėdavo vienas kitas trupinėlis, ir tai nedažnai, o aš, nors ir menko kūno, bet apetitu tikrai nesiskundžiu.

- Tai ir valgyk, - šypsodamasi atsakė Beita. - Negaišk laiko padėkoms. Man regis, kadaise esu girdėjusi Centrinės Galaktikos patarlę apie dėkingumą...

- Tikrai, mano ponia, yra tokia patarlė. Anot žmonių, kažkoks išmintčius kadaise pasakęs: "Pats geriausias ir efektyviausias dėkingumas yra tas, kuris neišsisklaido tuščiomis frazėmis". Deja, mano ponia, panašu, kad aš ir tesu tik tuščių frazių tumulas. Kadaise, kai tuščios mano frazės glostė Mului širdį, jis aprengė mane dvariškio drabužiu ir suteikė didingą vardą - anksčiau aš juk vadinausi paprasčiausiai - Bobo, bet šis vardas jo visiškai netenkino. Tačiau kai aš tuščiomis frazėmis jam neįtikdavau, vargšams mano kaulams tekdavo paragauti kumščių smūgių bei botago kirčių.

Iš vairinės įėjo Toranas.

- Mums nieko kita nelieka, kaip tik laukti, Bei. Tikiuosi, Mulas sugebės suprasti, kad Fondo laivas yra Fondo teritorija.

Magnifikas Gigantas, andai vadintas tiesiog Bobo, išplėtė akis ir sušuko:

- Koks didis yra Fondas, jei prieš jį dreba netgi žiaurieji Mulo tarnai!

- Nejaugi ir tu esi girdėjęs apie Fondą? - šyptelėjusi paklausė Beita.

- O kas gi nėra apie jį girdėjęs? - slėpiningu kuždesiu atsiliepė Magnifikas. - Yra tokių, kurie tvirtina, kad tai - galingos magijos pasaulis, pasaulis, kurio liepsnos ištisas planetas gali paleisti pelenais, kad ten slypi neįtikėtinos galios paslaptys. Kalbama, kad net patys iškiliausieji Galaktikos kilmingieji neverti tokios pagarbos, kurios nusipelno paprastas žmogus, galįs teisėtai tvirtinti: "Aš esu Fondo pilietis!" - net jei tas žmogus būtų nušiuręs kosmoso bastūnas ar netgi toks pat menkysta kaip aš.

Beita jį pertraukė:

- Nagi, Magnifikai, jei taip įsijausi, tu niekad nebaigsi savo šnekų. Štai, išgerk šlakelį aromatizuoto pieno. Jis tikrai neblogas.

Ji pastatė ant stalo molinį ąsotėlį su pienu ir pamojo Toranui sekti paskui ją iš kambario.

- Tori, ką gi mes su juo darysime? - paklausė ji, linktelėdama virtuvės link.

- Ką turi omeny?

- Jeigu prisistatys Mulas - mes jį atiduosime?

- O kas kita mums belieka, Bei? - regis, jis gerokai susierzino, ką liudijo ir nervingas judesys, kai jis nužėrė nuo kaktos užkritusią drėgnų plaukų sruogą.

Toranas nekantriai tęsė:

- Prieš atvykdamas čionai aš kažkaip įsivaizdavau, kad visa, ką mums teks daryti - tai susirasti Mulą, o paskui jau imtis veikti... Tiesiog imtis veikti - neturėjau jokių konkrečių planų.

- Suprantu, ką tu nori pasakyti, Tori. Aš pati nelabai ir tikėjausi akis į akį susitikti su Mulu, tačiau vyliausi, kad mums pavyks visoje toje painiavoje sužvejoti kokių nors tikslesnių žinių, gauti informacijos iš pirmų lūpų. O paskui, maniau, perduosime viską tiems, kurie kur kas daugiau nei mes nutuokia apie šią tarpžvaigždinę intrigą. Bet aš anaiptol nesu koks nors šnipas iš nuotykių romano.

- Visai su tavimi sutinku, Bei, - Toranas sunėrė rankas ir suraukė antakius. - Na ir situacija! Jei ne šis pastarasis keistas nuotykis, mes netgi negalėtume tvirtinti, kad toks asmuo kaip Mulas išvis egzistuoja. Kaip manai, ar jis atsibastys pasiimti savo klouno?

Beita dirstelėjo į jį.

- Pati nežinau, ar noriu, kad jis prisistatytų čia. Nenumanau nei kaip elgtis, nei ką sakyti. Ar tu žinai, ką dabar turėtume daryti?

Kaip tik tuo metu įkyriai suzvimbė vidinė gyvenamųjų patalpų signalizacija. Beitos lūpos be garso sujudėjo:

- Mulas!

Magnifikas išplėstomis akimis jau stypsojo tarpduryje. Proverksmiais jis pratarė:

- Mulas?

Toranas suniurnėjo:

- Teks juos įsileisti.

Kontaktas atvėrė šliuzą, ir išorinės durys, įleidusios atvykėlį, užsidarė jam už nugaros. Ekrane pasirodė vienas vienintelis šešėliuotas pavidalas.

- Čia tik vienas žmogus, - net neužgniauždamas palengvėjimo atodūsio ištarė Toranas. Kai jis pasilenkė prie ryšio kanalo, jo balsas vos vos virptelėjo: - Kas jūs?

- Verčiau įsileiskite mane vidun - ir sužinosite, - spigiai sutarškėjo imtuvas.

- Privalau jus perspėti, kad šis laivas priklauso Fondui, taigi pagal tarptautinę sutartį laikomas Fondo teritorija.

- Aš tai žinau.

- Įeikite tuščiomis rankomis, priešingu atveju šausiu. Aš gerai ginkluotas.

- Sutarta.

Toranas atvėrė vidines duris ir nuleido savo blasterio saugiklį neatitraukdamas piršto nuo gaiduko. Sudundėjo žingsniai, virstelėjo durys, ir tada pasigirdo Magnifiko šūksnis:

- Tai ne Mulas! Tai tik žmogus!

"Žmogus" niauriai nusilenkė klounui.

- Visiškai teisingai. Aš - tikrai ne Mulas. - Jis skėstelėjo rankomis. - Aš neginkluotas, ir mano ketinimai kuo taikiausi. Galite atsipalaiduoti ir padėti tą savo blasterį į šalį. Žinote, jūsų pirštas pernelyg pastebimai virpa, kad aš jausčiausi pakankamai saugiai.

- Kas jūs toks? - šiurkščiai paklausė Toranas.

- To paties aš galėčiau paklausti jūsų, - ramiai atsakė atvykėlis. - Juk jūs, o ne aš, apsimetinėjate tais, kuo iš tikrųjų nesate.

- Kaip tai suprasti?

- Jūs juk tvirtinate esą Fondo piliečiai, kai tuo tarpu planetoje tikrai nėra nė vieno įgaliotojo pirklio.

- Tai netiesa. Be to, iš kur jūs galite žinoti?

- Paprasčiausiai aš pats esu Fondo pilietis ir turiu visus mano tapatybę liudijančius dokumentus. Kurgi jūsiškiai?

- Man regis, jūs verčiau nešdinkitės.

- Ne, man neatrodo, kad tai būtų pati geriausia išeitis. Jei jūs ką nors nutuokiate apie Fondo metodus - o netgi nepaisant jūsų apgavystės vis dėlto gali būti, kad jūs šį tą nutuokiate - tuomet turėtumėte žinoti, kad, jei aš gyvas ir sveikas negrįšiu į savo laivą tam tikru metu, į artimiausią Fondo štabą nedelsiant bus pasiųstas signalas. Tad, tiesą sakant, aš šiek tiek abejoju, ar jūsų ginklai bent kiek jums pravers.

Kurį laiką tvyrojo trikdanti tyla. Galų gale Beita ramiai pasakė:

- Padėk blasterį, Toranai, ir patikėk tuo, ką jis sako. Nepanašu, kad jis pūstų mums miglą.

- Ačiū, - pratarė nepažįstamasis.

Toranas pasidėjo ginklą ant kėdės greta savęs.

- O dabar gal pagaliau paaiškinsite, ką visa tai reiškia?

Atvykėlis liko stovėti. Jis buvo aukštas, stambių kaulų ir ilgų galūnių. Griežtas jo veidas atrodė tarsi sudarytas iš nugludintų plokštumų, kažkokiu būdu išsyk galėjai įspėti, kad šitas žmogus niekada nesišypso. Tačiau jo žvilgsnis anaiptol nebuvo rūstus.

Nepažįstamasis prašneko:

- Naujienos sklinda greitai, ypač tais atvejais, kai jomis, regis, neįmanoma patikėti. Tikriausiai visame Kalgane jau nebeliko nė vieno žmogaus, kuris nežinotų, kad turistų porelė iš Fondo šiandien kaip reikiant užvažiavo į dantis Mulo tarnams. Dar vakarui neatėjus, aš jau žinojau visas svarbias detales; be to, kaip jau sakiau, man ne paslaptis, kad planetoje nėra jokių turistų iš Fondo, išskyrus mane patį. Mes tokius dalykus gerai žinome.

- Kas tie "mes"?

- "Mes" ir esame "mes"! Vienas mūsų, pavyzdžiui, esu aš. Žinojau, kad jūs apsistojote Angare - nugirdau, kaip patys apie tai užsiminėte. Aš žinau keletą būdų, kaip patikrinti sąrašus, ir sugebu savais metodais surasti reikalingą laivą.

Staiga jis grįžtelėjo į Beitą:

- Jūs juk tikrai esate iš Fondo? Jūs ten gimusi?

- Iš tikrųjų?

- Jūs esate demokratinės opozicijos narė - regis, ją dar vadina "pogrindžiu". Jūsų vardo aš neprisimenu, bet veidą įsidėmėjau. Jūs visai neseniai pasitraukėte iš Fondo, bet, jei būtumėte ten išties svarbus asmuo, niekur nebūtumėte išvykusi.

Beita gūžtelėjo pečiais.

- Jūs iš tikrųjų daug žinote.

- Taip. Jūs išnešėte kudašių drauge su vyriškiu... šituo?

- Argi svarbu, ką aš atsakysiu?

- Ne. Aš tiktai siekiu visiško abipusio tarpusavio supratimo. Regis, tą savaitę, kai jūs taip skubotai išvykote, slaptažodis buvo "Seldonas, Hardinas ir laisvė", tiesa? Gi jūsų grupelės vadas buvo Porfiratas Hartas.

- Iš kur jūs visa tai ištraukėte? - neišlaikiusi užsiplieskė Beita. - Ar jį nutvėrė policija?

Toranas bandė ją sulaikyti, bet ji nusipurtė jo rankas ir žengė pirmyn.

Žmogus iš Fondo ramiai atsakė:

- Niekas jo nenutvėrė. Tiesiog pogrindis pasklido gana plačiai ir gana keistose vietose. Aš esu kapitonas Hanas Pričeris iš Informacijos Tarnybos ir pats vadovauju vienai grupelei - kokiu vardu, jums neturi reikšmės.

Valandėlę jis patylėjo, o paskui pridūrė:

- Nagi, jums visai nebūtina manimi tikėti. Mūsų darbe kur kas geriau persistengti įtarinėjant nei įtarinėti per mažai. Tačiau šita įžanga, regis, jau pernelyg ištįso, metas ją baigti.

- Taip, - atsakė Toranas. - Iš tiesų metas.

- Ar negalėčiau atsisėsti? Ačiū. - Kapitonas užsikėlė koją ant kojos, o vieną ranką laisvai nusvarino per kėdės atkaltę. - Pradėsiu štai nuo ko: aš visiškai nenumanau, kas čia vyksta - tai yra, kas vyksta jūsų požiūriu. Judu esate ne iš Fondo, tačiau nesunku įspėti iš kur - iš vieno Nepriklausomųjų Pirklių Pasaulių. Tiesą sakant, man tai nelabai ir terūpi. Vis dėlto pašėlusiai smalsu: ko gi jums prireikė iš to vargšelio, to klouno, kurį jūs priglaudėte, išgelbėję jam kailį? Slapstydami jį savo laive jūs smarkiai rizikuojate gyvybe.

- Mes negalime atsakyti į šį jūsų klausimą.

- Hmmm... Ką gi. Aš ir nesitikėjau, kad atsakysite. Tačiau jei viliatės, kad jus aplankys pats Mulas drauge su dūdų orkestru, būgnais ir elektriniais vargonėliais - galite apie tai pamiršti. Mulas veikia anaiptol ne taip.

- Ką? - vienu metu išsprūdo ir Toranui, ir Beitai. Iš kampo, kur, kone pastebimai ištempęs ausis, kiūtojo Magnifikas, atsklido staigus džiaugsmingas šūksnis.

- Tikrai, aš žinau, ką sakau. Aš pats bandžiau užmegzti su juo kontaktą - ir kur kas subtilesniais metodais; aš dirbau kur kas kruopščiau nei sugebate jūs - pora mėgėjų. Tačiau nieko nepešiau. Mulas niekada nepasirodo viešai, nesileidžia nei fotografuojamas, nei kaip kitaip vaizduojamas; jį yra matę tik patys artimiausi jo sąjungininkai.

- Ar kaip tik tuo ir reikėtų paaiškinti jūsų susidomėjimą mumis, kapitone? - pasiteiravo Toranas.

- Ne. Šis klounas yra mįslės įminimo raktas. Tasai klounas - vienas iš labai nedaugelio, tikrai jį mačiusių. Gali būti, kad jis ir yra tas įrodymas, kurio man taip reikia - o man būtinai kažko reikia, Galaktika žino, kažko reikia Fondui pažadinti.

- Jį reikia pažadinti? - netikėtai aštriai įsiterpė Beita. - Kokį gi pavojų jis gali pramiegoti? Ir kas iš tiesų esate jūs: pavojaus signalas? Maištininkas demokratas? Slaptosios policijos agentas ir provokatorius?

Raukšlės kapitono veide dar labiau pagilėjo.

- Kai pavojus gresia visam Fondui, Ponia Revoliucioniere, nukenčia ir demokratai, ir tironai. Tad verčiau išsaugokime savus tironus, išgelbėkime juos nuo dar baisesnės tironijos, o jau paskui galėsime juos nuversti.

- Kas gi tas dar baisesnis tironas, apie kurį jūs kalbate? - plykstelėjo Beita.

- Mulas! Aš žinau apie jį nedaug, tačiau pakankamai, kad palydėčiau galvą bent kelis kartus, jei veikčiau ne taip mitriai ir

įkliūčiau. Išsiųskite klouną iš kambario. Tai, ką ketinu pasakyti - ne jo ausims.

- Magnifikai, - tarstelėjo Beita mostelėdama ranka, ir klounas be garso išnyko.

Kapitono balsas skambėjo niauriai ir rūsčiai, jis prašneko taip tyliai, kad Toranui ir Beitai teko prisislinkti arčiau.

Jis prašneko:

- Mulas - gudrus ir įžvalgus veikėjas, pakankamai gudrus, kad puikiai suvoktų asmeninio vadovavimo magnetizmo ir spindesio teikiamus pranašumus. O jeigu jis tų pranašumų atsisako - vadinasi, ne be priežasties. Gi priežastis turėtų būti tai, kad asmeninis kontaktas atskleistų apie jį kažką, ko ypatingai svarbu kaip tik neatskleisti.

Mostelėjęs ranka jis sulaikė juos, besižiojančius klausinėti, ir paskubomis tęsė:

- Norėdamas tai išsiaiškinti, aš nukeliavau į jo gimtinę ir išklausinėjau žmones, kurie kaip tik todėl, kad perdaug žino, tikrai negyvens ilgai. Jau dabar gyvųjų tarpe jų belikę visai mažai. Jie prisimena prieš trisdešimt metų gimusį kūdikį, prisimena jo motinos mirtį ir keistą jo jaunystę. Mulas anaiptol nėra žmogus!

Abu jo klausytojai net atšlijo apimti siaubo dėl šių miglotų užuominų. Nei vienas, nei kitas aiškiai nesuprato, ką tai galėtų reikšti, tačiau toje frazėje slypinti grėsmės nuojauta buvo visiškai akivaizdi.

Kapitonas kalbėjo toliau:

- Jis yra mutantas ir, sprendžiant iš pastarojo meto jo karjeros, netgi labai sėkmingas. Aš tiksliai nežinau jo galių, nenumanau, iki kokio lygio jis apdovanotas savybėmis, dėl kurių mūsų trileriai pavadintų jį "supermenu". Tačiau vos per dvejus metus jis sugebėjo iš nieko tapti Kalgano karinio gubernatoriaus nugalėtoju - o šis faktas daug ką atskleidžia. Juk jūs ir patys suprantate, koks gresia pavojus, tiesa? Ar Seldono plane galėjo būti numatytas genetinis atsitiktinumas, turįs nenuspėjamų biologinių savybių?

Prašneko Beita lėtai tardama kiekvieną žodį:

- Nemanau, kad Seldonas galėjo tai numatyti. Tai kažkokia gudriai suraizgyta apgavystė. Kodėl gi Mulo žmonės nepasinaudojo proga mus užmušti, jeigu jis išties yra supermenas?

- Jau sakiau jums, kad nežinau, kokio lygio yra jo mutacija. Galbūt jis dar nesijaučia pasirengęs kibti į Fondą; o įveikti pagundą ir kantriai laukti, kol būsi pasiruošęs, yra didžiulės išminties požymis. Gal pakviestumėte klouną, aš noriu su juo pasišnekėti.

Kapitonas įsmeigė akis į visu kūnu virpantį Magnifiką, kuris akivaizdžiai nejautė pasitikėjimo šiuo stambiu, griežtu, tiesiog į jį žiūrinčiu žmogumi.

Kapitonas iš lėto pradėjo:

- Ar esi savo akimis matęs Mulą?

- Taip, gerbiamasis pone, mačiau, net pernelyg gerai. Mano kūnas yra patyręs ir jo rankos svorį.

- Tuo aš nė kiek neabejoju. Ar galėtum jį apibūdinti?

- Man baugu jį net prisiminti, gerbiamasis pone. Jis - galingo sudėjimo vyras. Greta jo net jūs atrodytumėte liesas it šakaliukas. Raudoni jo plaukai liepsnoja it ugnis, o aš, net panaudojęs visą savo jėgą ir svorį, nė per plaukelį neįstengčiau pajudinti ištiestos jo rankos. - Neįtikėtinai laibas Magnifiko kūnas tarytum susivijo, visiškai pranykdamas ilgų rankų bei kojų raizgyne. - Dažnai, norėdamas pralinksminti savo generolus ar pasilinksminti pats, jis užkišdavo vieną pirštą man už diržo ir iškeldavo mane į orą - šitaip kabodamas šiurpiame aukštyje aš turėdavau deklamuoti eiles. Ir tik po dvidešimto posmo jis mane paleisdavo - o kiekvienas eilėraštis turėdavo būti čia pat sukurtas ir tobulai surimuotas, jei ne - pradėk viską iš pradžių. Mulas - neįtikėtinos galios žmogus, gerbiamasis pone, ir naudodamas savo jėgą jis būna labai žiaurus. Be to, gerbiamasis pone, niekas nemato jo akių.

- Ką? Ką reiškia paskutinioji tavo frazė?

- Jis nešioja akinius, gerbiamasis pone, kažkokius keistus akinius. Kalbama, kad tie akiniai neperregimi, o mato jis padedamas kažkokios galingos magijos, gerokai pranokstančios bet kokias žmogiškąsias galias. Esu girdėjęs, - jo balsas pritilo ir tapo paslaptingas, - kad išvysti jo akis - tai tas pat, kas išvysti mirtį; girdėjau, kad jis žudo žvilgsniu, gerbiamasis pone.

Magnifikas akimis greitai permetė jį stebinčiųjų veidus. Jis visas sudrebėjo.

- Tai tiesa! Prisiekiu gyvybe, tai tiesa!

Beita giliai atsikvėpė.

- Panašu, kad jūs sakėte tiesą, kapitone. Ar norite perimti mūsų darbą?

- Ką gi, pamėginkime blaiviai pažvelgti į situaciją. Jūs čia niekam nesate skolingi? Išėjimas iš Angaro viršuje laisvas?

- Galime išvykti bet kurią akimirką.

- Tuomet nedelsdami ir skriskite. Gal Mulas kol kas ir nepageidauja susiremti su Fondu, tačiau leisdamas Magnifikui išsmukti jis smarkiai rizikuoja. Tikriausiai kaip tik todėl tam vargšeliui pasprukus ir užvirė tokia košė. Taigi nenustebkite, jei viršuje jūsų jau laukia. Jeigu jūs išgaruosite kosminėje erdvėje, kurgi berasi kitą atpirkimo ožį?

- Jūsų tiesa, - niauriai sutiko Toranas.

- Vis dėlto jūsų laivas turi apsauginį skydą, be to, tikriausiai yra greitesnis už bet kurį vietinį laivą. Tad kai tik išsiveršite iš atmosferos sluoksnių, neutralia zona apskriekite planetą, o atsi-

dūrę virš kito pusrutulio pačiu didžiausiu greičiu šaukite tiesiog į atvirą kosmosą.

- Taip, - šaltai atsakė Beita. - O kai sugrįšime į Fondą - kas tuomet, kapitone?

- Ten jūs būsite bendradarbiauti linkę Kalgano piliečiai - argi ne? Gi aš nežinau nieko, kas verstų tuo suabejoti. Viskas teisingai?

Daugiau nebuvo kas besaką. Toranas sėdo prie valdymo pulto. Jie net nepajuto, kaip laivas pasviro.

Kai Torano valdomas laivas jau gerokai nutolo nuo Kalgano ir tapo galima ruoštis pirmajam tarpžvaigždiniam šuoliui, kapitono Pričerio veidas gerokai apsiniaukė - mat nė vienas vienintelis Mulo laivas net nebandė užkirsti jiems kelio ir sutrukdyti išskristi.

- Panašu, kad jie leidžia mums išsigabenti Magnifiką, - tarstelėjo Toranas. - O tai nelabai dera su jūsų pasiūlyta teorija.

- Nebent, - patikslino kapitonas, - jis to ir siekia - kad mes išsigabentume Magnifiką. O tai nieko gera nežadėtų Fondui.

Išnirus iš paskutiniojo šuolio, kai iki Fondo beliko normalia erdve įveikiamas atstumas, laivą pasiekė ultratrumposiomis bangomis transliuojamos žinios.

Tarp kitų naujienų buvo vienas tarsi probėgšmais paminėtas pranešimas. Atrodė, kad kažkoks karinis gubernatorius - nuobodžiaujantis pranešėjas net nesiteikė paminėti jo vardo - pateikė Fondui skundą apie prievartinį vieno iš jo dvariškių pagrobimą. Paskui pranešėjas ėmėsi skaityti sporto naujienas.

Kapitonas Pričeris lediniu balsu pareiškė:

- Vis dėlto jis per žingsnį aplenkė mus visus.

Po valandėlės susimąstęs pridūrė:

- Vadinasi, jis jau pasiruošęs pulti Fondą - ir pasinaudojo šiuo įvykiu kaip pretekstu imtis veiksmų. Tad mūsų užduotis dar labiau pasunkėja. Mums teks veikti, nors dar nebūsime deramai pasiruošę.

15. Psichologas

Egzistavo paaiškinimas tam faktui, kad elementas, vadinamas "grynuoju mokslu", buvo laisviausia gyvenimo forma Fonde. Galaktikoje, kurioje Fondo valdžia - ir net išgyvenimas - vis dar priklausė nuo jo technologijų pranašumų, nepaisant netgi per pastaruosius pusantro šimtmečio smarkiai išaugusios fizinės galios, Mokslininkas vis dar naudojosi ypatingomis laisvėmis. Jis buvo reikalingas ir pats puikiai tai žinojo.

Lygiai taip pat egzistavo paaiškinimas ir tam faktui, kad Eblingas Misas - tik tie, kurie jo nepažinojo, prie pavardės pridurdavo ir visus titulus - buvo laisviausia gyvybės forma Fondo "grynajame moksle". Pasaulyje, kuriame visi gerbė mokslą, Misas buvo Mokslininkas - iš didžiosios raidės ir be menkiausios pašaipos. Jis buvo reikalingas ir pats puikiai tai žinojo.

Taip jau atsitiko, kad tuo tarpu, kai kiti lankstydavosi ir keliaklupsčiaudavo, jis kategoriškai atsisakydavo taip elgtis, griausmingu balsu pridurdamas, kad jo protėviai savo laiku nesilankstė jokiam pašvinkusiam merui. Šiaip ar taip, protėvių laikais meras būdavo renkamas - o panorėjus ir išspiriamas - o vieninteliai žmonės, ką nors paveldintys prigimties teise, esą nebent apsigimę idiotai.

Tad nieko nuostabaus, kad atsitiko ir taip, jog panorėjęs suteikti Indburui teisę pagerbti jį skiriant audienciją, Eblingas Misas nė neketino imtis įprastų formalumų: siuntinėti prašymus aukštyn ir laukti žemyn ateinančių maloningų atsakymų. Užuot kreipęsis kokių nors leidimų, jis užsimetė labiau nudėvėtąjį iš dviejų vizitinių savo švarkų, šauniai nusmaukęs į šoną ant galvos užsitupdė keistą, neregėto modelio skrybėlę, prisidegė griežtai uždraustą cigarą ir, nekreipdamas jokio dėmesio į du bejėgiškai burnojančius sargybinius, nudrožė tiesiog į mero rūmus.

Jo Ekscelencija pajuto pirmuosius įsibrovimo ženklus tada, kai, triūsdamas savo sode, išgirdo vis artėjančius balsus: garsiu maurojimu žyrančius priekaištus, į kuriuos atsakinėjo griaudinčiu bosu drabstomi sunkiai suprantami keiksmai.

Indburas lėtai pasidėjo ant žemės kastuvėlį, lėtai atsistojo ir pagaliau lėtai suraukė kaktą. Kiekvieną dieną meras suteikdavo sau trumpą atokvėpį ir tas dvi popietės valandas, jei tik oras būdavo geras, paprastai praleisdavo savo sode. Čionai susodintos tvarkingais kvadratais ir trikampiais vešėjo žiedais apsipylusios gėlės, mirguliavo griežta tvarka persipynusių geltonų ir raudonų žiedų kilimas, šen bei ten nutaškytas violetinėmis dėmelėmis, apkraštuotas vešlios žalumos juostomis. Šiame sode niekas neturėjo teisės trikdyti mero ramybės - ničniekas!

Indburas nusimovė žeme suteptas pirštines ir patraukė prie sodo vartelių.

Žinoma, jis paklausė:

- Ką visa tai reiškia?

Kaip tik šį klausimą ir kaip tik tokiais žodžiais panašiomis aplinkybėmis pateikia begalinė daugybė įvairiausių žmonių nuo pat žmonijos priešaušrio laikų. Tačiau niekur nėra jokių įrodymų, kad šis klausimas būtų buvęs kas nors kita, o ne tik įžeisto orumo išraiška.

Bet šįsyk meras sulaukė tiesioginio atsakymo. Dar akimirksnis, ir į sodą įsiveržė baubiantis Misas, kumščiu grūmodamas

sargybiniams, vis dar dantimis ir nagais įsikibusiems jo apsiausto draiskanų.

Paniuręs, nepatenkintas Indburas suraukė kaktą ir mostu įsakė savo darbuotojams pasišalinti. Pasilenkęs Misas pakėlė nuo žemės beformį gniužulą, dar neseniai buvusį jo skrybėle, nupurtė prikibusius grumstus, pasikišo jį po pažasčia ir pareiškė:

- Klausyk, Indburai, aš ketinu išieškoti iš tų pašvinkusių tavo klapčiukų sumą, atitinkančią vieno visiškai gero apsiausto vertę! Jį dar buvo galima nešioti ir nešioti. - Jis išpūtė gūsį oro ir kiek teatrališku judesiu nusišluostė kaktą.

Iš pasipiktinimo meras net suakmenėjo. Galų gale jis išdidžiai pareiškė iš savo penkių pėdų ir dviejų colių aukštybių:

- Niekas man nepranešė, Misai, kad būtumėte prašęs audiencijos. Be jokios abejonės, priėmimo laikas jums nebuvo paskirtas.

Eblingas Misas priblokštas dėbtelėjo į merą, tarsi negalėdamas patikėti savo ausimis:

- Ga - LAK - TI - ka, Indburai, nejaugi vakar negavai mano raštelio? Aš įteikiau jį tokiam susilaižiusiam slunkiui purpurine uniforma. Būčiau padavęs jį tau pačiam, bet puikiai žinau, koks esi formalumų mėgėjas.

- Formalumų?? - Indburas užvertė akis į dangų. Paskui pliupte prapliupo: - Ar esate kada nors girdėjęs apie tvarkingą organizaciją? Ateityje visuomet privalėsite atitinkamai vyriausybinei žinybai įteikti prašymą audiencijai, deramai surašytą trimis egzemplioriais. Paskui turėsite palaukti, kol įprasta tvarka jums bus įteiktas leidimas audiencijai ir praneštas jos laikas. Tik tada galėsite pasirodyti mano akivaizdoje, be to, padoriai apsirengęs - padoriai apsirengęs, supratote? Ir neužmirškite deramos pagarbos. O dabar galite eiti.

- Kuo tau neįtiko mano drabužiai? - užsiplieskė Misas. - Tai buvo pats geriausias mano apsiaustas, kol tie bukapročiai galvažudžiai neprikišo prie jo nagų! O išeisiu aš tuojau po to, kai tik pranešiu tai, ko atėjau pranešti. Ga - LAK - TI - ka! Jei mano reikalas nedvelktų Seldono krize, aš išsinešdinčiau šią pat akimirką!

- Seldono krizė! - Indburo balse pirmąsyk suskambo gyvas susidomėjimas. Misas išties buvo didis psichologas - tiesa, demokratas, storžievis, maištininkas, tačiau ir neprilygstamas psichologas. Suglumusiam merui pasipiktinimo žodžiai įstrigo gerklėje netgi tada, kai Misas pasilenkęs nudrėskė vieną gėlės žiedą, prikišo jį prie nosies ir susiraukęs čia pat atsainiai nusviedė į šalį.

Indburas šaltai pareiškė:

- Sekite paskui mane. Sodas anaiptol nėra skirtas rimtam pokalbiui.

Įsitaisęs didžiuliame savo krėsle už masyvaus stalo, Indburas pasijuto kur kas geriau. Iš čia jis jau galėjo matyti kelias skystas

plaukų sruogas, kuriomis Misas nelabai sėkmingai bandė užmaskuoti rausvą savo plikę. Dar geriau Indburas pasijuto išvydęs, kaip Misas greitu žvilgsniu apmetė kambarį, ieškodamas neegzistuojančios kėdės, ir galų gale liko stovėti, neramiai mindžiukuodamas nuo kojos ant kojos. Ir pagaliau jis pasijuto jau visai puikiai, kai jam atsargiai spustelėjus atitinkamą mygtuką, į kabinetą protekine atskubėjo livrėja vilkintis tarnas, nusilenkęs prisiartino prie stalo ir padėjo ant jo didžiulį, metalu kaustytą tomą.

- O dabar, kai bent iš dalies atkūrėme tvarką, - vėl paėmęs vadžias į savo rankas prašneko Indburas, - kad šis neplanuotas pokalbis truktų kiek įmanoma trumpiau, prašyčiau keliais žodžiais išdėstyti, ką turite man pranešti.

Eblingas Misas neskubriai prašneko:

- Manau, žinai, kuo aš užsiimu pastaruoju metu?

- Aš turiu čia visas jūsų ataskaitas, - patenkintas atsakė meras, - drauge su visomis išvadomis. Kaip suprantu, jūs tyrinėjote psichoistorijos matematiką, siekdamas pakartoti Hario Seldono darbą ir sudaryti numatomos ateities istorijos modelį, kuriuo Fondas galėtų pasinaudoti.

- Visai teisingai, - sausai atsakė Misas. - Kai Seldonas įkūrė Fondą, jam pakako išminties pasirūpinti, kad tarp ten apsigyvenusių mokslininkų nebūtų nė vieno tikro psichoistoriko - tad Fondas visada aklai skynėsi kelią, paklusdamas istorinei būtinybei. Aš savo tyrinėjimuose neretai remdavausi užuominomis, aptiktomis Laiko Saugykloje.

- Aš tai žinau, Misai. Kartodamas dar kartą tik veltui gaišinate man laiką.

- Nieko aš nekartoju! - pasipiktinęs drėbė Misas. - Apie tai, ką noriu tau pasakyti, tose ataskaitose net neužsiminta!

- Ką reiškia "ataskaitose net neužsiminta"? - kvailai paklausė Indburas. - Kaip galima...

- Ga - LAK - TI - ka! Nagi leisk man viską ramiai išdėstyti, tu, karštakoši neūžauga! Arba tuoj pat liaunies nutraukinėjęs mane kas žodis ir kamantinėjęs kiekvieno nieko, arba aš keliauju sau, ir teeinie viskas čia plėnimis! Neužmiršk, kvaily nesusitupėjęs, kad Fondas visais atvejais išlips sausas iš vandens, nes taip turi būti - bet jeigu aš dabar išeisiu, tu tikrai neišneši sveiko kailio.

Tėškęs skrybėlę ant grindų taip, kad net prikibę prie jos grumstai pažiro į visas puses, Misas vienu šuoliu užšoko ant pakylos, ant kurios dunksojo mero stalas. Nuožmiai nužėręs nuo jo krūvą popierių, mokslininkas atsisėdo ant kampo.

Indburas karštligiškai svarstė, ar neišsikvietus apsaugos - o gal pasinaudoti stale įmontuotais blasteriais? Tačiau įkaitęs Miso veidas dunksojo tiesiog jam prieš akis, ir merui nieko kita nebeliko, kaip tik užsimaukšlinti kuo oresnę išraišką.

- Daktare Misai, - silpnai cyptelėjo jis, iš paskutiniųjų stengdamasis išsaugoti oficialumo likučius, - jūs privalote...

- Užsičiaupk, - piktai pertraukė jį Misas, - ir pasiklausyk. Jeigu šitame griozde, - jis dunkstelėjo delnu per metalu kaustytą dokumentų aplanką, - esi sugrūdęs šūsnį mano ataskaitų, gali ramia sąžine mesti jas lauk. Bet kokia mano pateikta ataskaita pereina dvidešimties ir dar daugiau visokių oficialių personų rankas, paskui patenka pas tave, o galiausiai ją išnaršo dar gera dvidešimtis tuščiagalvių biurokratų. Nuostabi tvarka - su sąlyga, jei neturi jokių paslapčių. Tačiau aš turiu kai ką, kas skirta anaiptol ne pirmoms pasitaikiusioms ausims. Tai, ką noriu pasakyti, taip slapta, kad apie tai nenutuokia netgi man dirbantys vaikinai. Žinoma, didžiąją dalį nuveikia jie, tačiau kiekvienas triūsia prie atskiros nedidelės detalės, o į visumą jas sujungiu aš. Ar tu žinai, kas yra Laiko Saugykla?

Indburas linktelėjo, bet Misas, nekreipdamas į jį jokio dėmesio, baubė toliau, akivaizdžiai mėgaudamasis situacija:

- Visgi aš tau paaiškinsiu, nes jau nesuskaičiuojamą daugybę kartų mėginau įsivaizduoti šią neįtikėtiną situaciją. Aš juk skaitau tavo mintis, tu, pašvinkęs apgavike. Tavo pirštas taip ir tįsta link tokio mažo mygtukėlio, kurį nuspaudus čionai užgriūtų kokie penki šimtai ginkluotų galvažudžių ir pasimėgaudami mane pribaigtų. Bet tu negali jo nuspausti, nes bijai to, ką aš žinau, bijai Seldono krizės. Beje, jei tu bent ką nors paliesi ant savo stalo, aš suknežinsiu tuščią tavo makaulę anksčiau, nei kas nors suspės kyštelėti čia nosį. Šiaip ar taip, tiek tu pats, tiek tavo tėvas banditas, tiek ir tavo senelis piratas jau pernelyg ilgai pampote Fondo krauju!

- Tai išdavystė! - išspaudė Indburas.

- Tikrai taip, - piktdžiugiškai patvirtino Misas. - Bet argi tu begali ką nors padaryti? Verčiau dar kiek pakentėk, aš papasakosiu tau apie Laiko Saugyklą. Toji Laiko Saugykla yra toks dalykas, kurį Haris Seldonas įkūrė pirmiausia, kad įstengtų pervesti mus per labiausiai duobėtus ruožus. Kiekvienai krizei Seldonas paruošė savo paties atvaizdą, skirtą padėti mums ir kai ką paaiškinti. Iki šiol Fondą buvo ištikusios keturios krizės - ir keturiskart pasirodė Seldono atvaizdas. Pirmąsyk jis apsireiškė krizei pasiekus aukščiausiąjį tašką. Antrąsyk jis pasirodė tuojau po to, kai sėkmingai pavyko įveikti antrąją krizę. Abu kartus mūsų protėviai susirinko stebėti jo pasirodymų ir pasiklausyti komentarų. Trečiosios ir ketvirtosios krizių metu niekas juo nesidomėjo - galbūt todėl, kad nebuvo mirtino reikalo. Tačiau paskutinieji mano tyrinėjimai beveik neabejotinai įrodo - žinoma, tose ataskaitose, kurias turi čia ant stalo, aš apie tai net neužsiminiau - kad jis abu kartus pasirodė deramu metu. Viską supratai?

Atsakymo jis nelaukė. Nusviedė į skutus sukramtytą cigarą, išsitraukė naują ir prisidegė. Iš jo gerklės pliūptelėjo tirštas dūmų debesis.

Po akimirkos Misas tęsė:

- Oficialiai aš bandžiau atkurti psichoistorijos mokslą. Ką gi, šitai nė vienam žmogui neišdegs, ir tai niekad nebus padaryta - jokiame šimtmetyje. Tačiau kai kuriose paprastesnėse teorijos detalėse aš pasiekiau tam tikrą pažangą, ir galėjau pasinaudoti tuo kaip pretekstu įkišti nosį į Laiko Saugyklą. Žinai, ką aš iš tiesų nuveikiau? Aš beveik visiškai tiksliai nustačiau datą, kada mums vėl turėtų apsireikšti Haris Seldonas. Galiu pasakyti ją dienos tikslumu - kitais žodžiais tariant, galiu pasakyti, kada artėjanti nauja, penktoji, Seldono krizė pasieks aukščiausią tašką.

- Kada gi? - visas įsitempęs pasiteiravo Indburas.

Misas linksmai ir nerūpestingai dunkstelėjo savąją bombą.

- Po keturių mėnesių, - pareiškė jis. - Po keturių niekingų mėnesių be dviejų dienų.

- Po keturių mėnesių! - su jam visiškai nebūdingu įkarščiu sušuko Indburas. - Tai neįmanoma.

- Neįmanoma, po plyniomis, kurgi ne!

- Po keturių mėnesių! Ar tu pats suvoki, ką tai reiškia? Jei po keturių mėnesių krizė pasieks aukščiausiąjį tašką, vadinasi, ji brendo jau metų metus!

- Kodėl gi ne? Visai gali būti! Kur parašyta, kad toks procesas turi vykti dienos šviesoje ir visų akivaizdoje?

- Bet juk niekas mums negresia! Virš mūsų nekybo joks pavojus! - nerimo apimtas Indburas taip gniaužė rankas, kad vos neišsisukiojo pirštų. Visiškai netikėtai jis pliūptelėjo konvulsyviu įsiūčiu: - Ar nenulipsi nuo mano stalo! Leisk man jį susitvarkyti! Negi manai, kad tokiame šiukšlyne aš sugebu galvoti?

Krūptelėjęs Misas sunkiai pasikėlė ir atsitraukė nuo stalo.

Karštligiškai kuisdamasis, Indburas paskubomis sudėliojo visus daiktus į jų vietas. Paskui prašneko berte berdamas žodžius:

- Jūs neturite jokios teisės šitaip pas mane įsiveržti. Jei būtumėte pateikęs savo teoriją...

- Tai ne teorija!

- O aš sakau, kad tai - kaip tik teorija. Jei būtumėte pateikęs ją deramu būdu drauge su visais įrodymais ir argumentais, ji būtų patekusi į Istorijos Mokslų Biurą. Ten ją būtų smulkiai išanalizavę, o išvadas pateikę man. O jau tada, žinoma, aš būčiau ėmęsis atitinkamų veiksmų. Dabar gi jūs tik be reikalo mane suerzinote. Aha... štai.

Mero rankoje sušnarėjo perregimas, sidabru švytintis popierius, kuriuo jis pamosavo dramblotam psichologui po nosimi.

- Štai čia yra trumpa užsienio reikalų padėties santrauka - aš pats ruošiu ją kartą per savaitę. Pasiklausykite. Mes užbaigėme

derybas dėl komercinės sutarties su More, vis dar deramės su Liūte, pasiuntėme delegaciją į kažkokio įvykio minėjimą Bonde, gavome kažkokį skundą iš Kalgano ir pažadėjome jį ištirti, pasiuntėme protestą dėl tam tikrų prekybinių pažeidimų Aspertoje, ir jie pažadėjo jį ištirti - ir taip toliau, ir taip toliau. - Mero žvilgsnis slydo koduotų pastabų eilutėmis. Paskui jis kruopščiai įsegė lapelį į šiam skirtą vietą tam tikrame aplanke, o aplanką padėjo į atitinkamą skyrelį.

- Sakau jums, Misai, nėra jokios sumaišties, viskas aplinkui dvelkia tik taika ir ramybe...

Tuo metu ūmai atsilapojo durys tolimajame didelio kambario gale, ir vidun lyg tyčia - galėjai net pamanyti sapnuojąs negerą sapną - įžengė vienas rūmų dvariškių, apsivilkęs paprastu kostiumu.

Indburas kilstelėjo nuo krėslo. Jam apsvaigo galva, jis pasijuto prarandąs realybės pojūtį, kaip kad atsitinka tokiomis dienomis, kai užgriūva pernelyg daug įvykių. Po Miso įsiveržimo ir beprotiškų jo samprotavimų tik ir betrūko šitokio nederamo ir dėl to gerokai gluminančio įsibrovimo nieko nepranešus - šiaip ar taip, į kambarį įėjęs sekretorius bent jau žinojo taisykles.

Sekretorius priklaupė ir žemai nusilenkė.

Indburas aštriai tarstelėjo:

- Na?

Sekretorius prašneko kreipdamasis į grindis:

- Jūsų Ekscelencija, kapitonas Hanas Pričeris iš Informacijos Tarnybos, sugrįžo iš Kalgano. Remiantis jūsų nurodymu - įsako numeris X20-513 - už tai, kad nepakluso jūsų įsakymui, jis įkalintas ir laukia nuosprendžio. Jį lydėjusieji asmenys sulaikyti ir bus apklausti. Išsami ataskaita apie tai jau suvesta į kompiuterį.

Kone dusdamas Indburas drėbtelėjo:

- Išsami ataskaita gauta. Na?

- Jūsų Ekscelencija, kapitonas Pričeris gan miglotai praneša naujojo Kalgano karinio gubernatoriaus veikloje įžvelgęs tam tikrų pavojaus simptomų. Remiantis ankstesniuoju jūsų įsaku numeris X20-651, oficialiai kapitonas dar neapklaustas, tačiau jo pastabos užrašytos, išsami ataskaita suvesta į kompiuterį.

Indburas suklykė:

- Išsami ataskaita gauta. Na?

- Jūsų Ekscelencija, prieš ketvirtį valandos buvo gautas pranešimas iš Salino pasienio. Į Fondo teritoriją be leidimo įsiveržė keletas laivų, atpažinta, kad jie priklauso Kalganui. Visi tie laivai ginkluoti. Neišvengta ir susirėmimų.

Sekretorius susirietė kone dvilinkas. Indburas liko stovėti. Eblingas Misas pasipurtė, atsitokėjo, nusliūkino prie sekretoriaus ir galinga letena vožtelėjo jam per petį.

- Paklausyk. Verčiau kulniuok ir pasirūpink, kad tasai kapitonas Pričeris būtų tučtuojau išleistas iš kalėjimo ir pristatytas čionai. Nešdinkis.

Sekretorius pasišalino, ir Misas atsigręžė į merą:

- Ar ne metas pajudinti reikalus, Indburai? Pats supranti - keturi mėnesiai...

Indburas taip ir sustingo išplėtęs sustiklėjusias akis. Atrodė, kad gyvas liko tik vienas jo pirštas, trūkčiojančiais judesiais nesąmoningai braižantis trikampius ant lygaus stalo paviršiaus.

16. Pasitarimas

Kai dvidešimt septyni Nepriklausomi Pirklių Pasauliai, vienijami tik visiško nepasitikėjimo Fondo planeta - motina, imasi kurti vieningą tarpusavio bendruomenę, ir kiekvienas jų jaučiasi didis - nes trykšte trykšta mažojo išdidumu, nes būdamas pažeidžiamas ir izoliuotas sugebėjo užsigrūdinti, nes įprato gyventi nuolatinio pavojaus akivaizdoje - tuomet užvis svarbiausia įveikti pradinį derybų etapą, kai kiekvienas įžeidus derybininkas gali užsiplieksti dėl menkiausio nieko, o nuolatinis aštrių kampų glaistymas ilgainiui sukelia šleikštulį netgi patiems nuosaikiausiems.

Anaiptol nepakanka iš anksto susitarti dėl tokių dalykų kaip balsavimo procedūra ar atstovavimo tipas - tai yra, ar planetos atstovų skaičius turi priklausyti nuo jos dydžio, ar nuo gyventojų kiekio. Visi šie dalykai yra svarbūs politiškai. Tačiau toli gražu nepakanka aptarinėti prioritetinius klausimus prie stalo - tiek derybų, tiek ir pietų, nes neįmanoma nuvertinti ir visuomeninės jų reikšmės.

Užvis kebliausia buvo parinkti susitikimo vietą - mat visuotinio provincializmo sąlygomis šis klausimas tapo itin opus. Galų gale klaidūs diplomatijos takai ir takeliai atvedė į Redolo planetą; ją kai kurie apžvalgininkai siūlė jau iš pat pradžių dėl tos logiškos priežasties, kad ji buvo pačiame centre.

Redolas buvo visiškai nedidelis pasaulis, o kariniu potencialu, ko gero, ir pats silpniausias iš visų dvidešimt septynių. Beje, tai buvo dar viena logiška priežastis pasirinkti būtent jį.

Gyvenimui Redole tiko vien tiktai centrinė juosta - daugelis Galaktikoje tvirtina, kad to visiškai pakanka, tačiau tokio tipo planetos gyvenamos būna itin retai. Kitais žodžiais tariant, tai buvo pasaulis, kurio abiejuose pusrutuliuose nuolat laikėsi ekstremalios sąlygos: vieną jų kaustė amžinas speigas, kitą svilino nepakeliamas karštis. Žmonės galėjo gyventi tiktai siaurutėje pusiaujo juostoje.

Daugeliui niekad tokioje planetoje nesilankiusiųjų neišvengiamai susidarys išankstinė nuomonė, kad nėra ko nė nosies kišti į šitokį atšiaurų ir nesvetingą pasaulį. Tačiau čia egzistavo keletas kruopščiai parinktų vietų, nestokojančių jokių būtiniausių dalykų. Tokioje vietoje įsikūrė ir Redolo Miestas.

Jis driekėsi nuolaidžiais kalvų šlaitais pačioje uolėto kalnyno papėdėje, gi kalnų siena kaip tik sutapo su šaltojo pusrutulio riba ir neleido stingdančiam speigui prasismelkti į miestą. Tuo tarpu iš saulėtosios planetos pusės plūdo sausas ir šiltas oras, o iš kalnų vamzdžiais atitekėjo vanduo - dėl šių dviejų aplinkybių Redolo Miestas virto vešliai bujojančiu sodu, grimztančiu amžino birželio amžiname vidudienyje.

Kiekvienas miesto namas skendėjo žydinčiuose gėlynuose, atviras kiekvienam, ateinančiam be piktų kėslų. Soduose žaliavo patys įvairiausi augalai, brandinantys egzotiškiausius vaisius, skirtus mainams su kitomis planetomis - ilgainiui Redolas netgi tapo nebe įprastu pirklių, o žemės ūkio gėrybes auginančiu ir tiekiančiu pasauliu.

Vienu žodžiu, Redolo Miestas buvo nedidelė ramybės ir prabangos oazė siaubingoje planetoje - mažytis rojaus lopinėlis - ir tai tapo dar vienu argumentu susitikimo vietai pasirinkti kaip tik jį.

Redolo Miestą užplūdo svečiai iš visų likusiųjų dvidešimt šešių Pirklių Pasaulių: delegatai, jų žmonos, sekretoriai, reporteriai; laivai bei jų įgulos - Redolo gyventojų skaičius laikinai padidėjo kone dvigubai, ir riboti jo ištekliai buvo išsemti beveik iki dugno. Vis dėlto kiekvienas galėjo valgyti ir gerti, kiek širdis geidžia, bet miegoti išvis nebuvo kada.

Vis dėlto tarp įsilinksminusių svečių vargu bau būtum radęs bent vieną, kuris nesuvoktų, kad visa Galaktika palengva smilksta kažkokiame paslaptingame, mieguistame kare. Visus, šitai suvokiančius, buvo galima padalinti į tris kategorijas. Pirmajai ir didžiausiajai grupei priklausė tie, kurie žinojo nedaug ir trykšte tryško pasitikėjimu savimi.

Vienas tokių buvo jaunas kosminio laivo pilotas, savo kepurės sagtį papuošęs Rojaus kokarda. Laikydamas taurę tiesiog priešais akis jis sugebėdavo vogčiomis vis nuvogti kitapus stalo sėdinčios ir vos pastebimai besišypsančios redolietės merginos žvilgsnį. Jaunasis pilotas kalbėjo:

- Pakeliui į čia mes tyčia perskridome karo veiksmų zoną. Maždaug šviesos minutę skriejome normalia erdve visai šalia Horlegoro...

- Horlegoro? - įsiterpė ilgakojis vietinis gyventojas, kaip tik šio susibūrimo šeimininkas. - Ar tik ne ten praėjusią savaitę Mulas smarkiai gavo į skudurus?

- Kur jūs sugebėjote nugirsti, kad Mulas smarkiai gavo į skudurus? - iš aukšto pasiteiravo pilotas.

- Pranešė Fondo radijas.

- Šit kaip? Ką gi, tuomet žinokite, kad Mulas paėmė Horlegorą. Mes vos neįsirėžėme į jo laivų flotilę, o skrido jie kaip tik iš ten. Kažin, ar jam kas nors paleido žarnas, jei jis taip ir liko netoli mūšio lauko - o tuo tarpu laimingi nugalėtojai sprunka pasipustę padus...

Kažkas prašneko aukštu, kiek vibruojančiu balsu:

- Nekalbėkite šitaip. Fondas visada mėgdavo kuriam laikui atsitraukti į krūmus. Palūkėkite - tiesiog ramiai sėdėkite ir stebėkite. Senukas Fondas puikiausiai žino, kada sugrįžti. O tada - bum! - užbaigė skardžiojo balso savininkas reikšmingai išsišiepdamas.

- Šiaip ar taip, - valandėlę patylėjęs tęsė pilotas iš Rojaus, - jau minėjau, kad mes matėme Mulo laivus, ir iš pažiūros jie atrodė tikrai puikiai, tiesiog puikumėlis. Sakau jums - tarsi būtų visiškai nauji.

- Nauji? - susimąstęs perklausė redolietis. - Bene jie patys juos pasistatė? - Nuo virš jo svyrančios šakos redolietis nusiskynė lapą, atsargiai jį pauostė, o paskui krimstelėjo; lapas paplūdo žaliomis sultimis, skleisdamas mėtų kvapą. Paskui vietinis tęsė: - Ar norite mane įtikinti, kad jie sumušė Fondo laivyną savos gamybos geldomis? Ką dar sugalvosite?

- Mes matėme juos savo akimis, daktare. Tikiuosi, neimsite abejoti, ar aš dar sugebu atskirti kosminį laivą nuo kometos?

Redolietis pasilenkė arčiau jo.

- Žinote, kaip man viskas atrodo? Verčiau neapsigaudinėkite. Karai juk neįsiplieskia šiaip sau, savaime, o mes gi turime visą kupetą galvotų vyrų, kurie ir vadovauja paradui. Savo darbą jie puikiai išmano.

Ūmai garsiai įsiterpė tas pats skardžiabalsis storžievis:

- Nenuleiskite akių nuo senuko Fondo! Jie lauks iki paskutinės minutės, o tada - bum! - plačiai prasižiojęs jis nusišiepė merginai, kuri tuoj pat atšlijo nuo jo.

Redolietis kalbėjo toliau:

- Nagi, seni, gal tu, pavyzdžiui, manai, kad tasai Mulas jau viskam vadovauja? Neee, - jis pagrūmojo pirštu. - Žinai, ką aš esu girdėjęs ir, beje, iš pačių aukščiausiųjų sluoksnių? Ogi kad jis - savas vyrukas. Mes patys jam mokame ir, galimas dalykas, patys pastatėme jam tuos laivus. Pažvelkime į tai blaiviai - juk tikriausiai taip ir yra. Be jokios abejonės, galutinę pergalę prieš Fondą jis matys kaip savo ausis, tačiau kol kas jis gali kaip reikiant juos supurtyti, o kai taip atsitiks - tada pasirodysime mes.

Prašneko mergina:

- Ar tai ir viskas, apie ką tu sugebi šnekėti, Klevai? Vien tik karas ir karas? Žinai, man tai pradeda įgristi.

Norėdamas pasirodyti itin galantiškas, pilotas iš Rojaus pareiškė:

- Pakeiskime temą. Nevalia įgristi merginoms.

Pašnekovas nutilo ir ėmė ritmingai bokalu bilsnoti į stalą. Kelios čia pat susimetusios porelės, kikendamos ir svirduliuodamos, pakilo nuo stalo; keletas panašių porelių jau grįžo atgal, išnirusios iš sodo gale dunksančios oranžerijos.

Pokalbis nukrypo į bendresnius dalykus, visi sušneko įvairiausiomis, bet vienodai beprasmiškomis temomis...

Kitai grupei priklausė tie, kurie žinojo gerokai daugiau - ir atitinkamai mažiau pasitikėjo savo jėgomis.

Vienas jų buvo vienarankis milžinas Franas - oficialus Rojaus atstovas, dėl šios priežasties plaukiojąs aukščiausiuose sluoksniuose ir mezgantis naujas naudingas pažintis: su moterimis - kai pasitaikydavo patogi proga, ir su vyrais - kai reikdavo.

Svečiuodamasis pas vieną iš tokių naujųjų draugų, kalvos viršūnėje stūksančių jo namų saulėtoje terasoje Franas visiškai atsipalaidavo - pirmąjį, kaip paaiškėjo vėliau, iš vienintelių dviejų kartų Redole. Tas naujasis draugas buvo Aivas Lionas, gimininga Franui siela Redole. Aivo namas stūksojo kiek atokiau nuo būrin susispietusių kitų - vieniša buveinė, skęstanti žiedų aromato ir vabzdžių dūzgesio okeane. Saulėtoji terasa buvo ne kas kita kaip lygia žole užžėlusi pievutė, keturiasdešimt penkių laipsnių kampu pasvirusiame šlaite. Franas tysojo ant vejos, gerte gerdamas kaitrius saulės spindulius.

Jis pratarė:

- Rojuje mes ničnieko panašaus neturime.

Aivas mieguistai atsakė:

- Matau, kad kaip gyvas nesi regėjęs mūsų šaltojo pusrutulio. Už dvidešimt mylių nuo čia yra tokia vietelė, kur skystas deguonis srovena it vanduo.

- Eik jau eik, pasakos.

- Faktas.

- Ką gi, Aivai, aš irgi tau šį tą papasakosiu. Kadaise, kai dar turėjau abi rankas ir basčiausi po visokius užkaborius... na, tu nė už ką nepatikėsi, bet... - Jis pradėjo pasakoti, ir jo istorija gerokai užtruko, o Aivas, žinoma, nepatikėjo.

Be pertrūkio žiovaudamas Aivas pasakė:

- Žinoma, šiais laikais viskas gerokai pasikeitę, nebebūna taip, kaip kadaise.

- Iš tiesų, viskas visai kitaip. Ir vis dėlto... - Franas įsijautė, - negalima šitaip tvirtinti. Juk pasakojau tau apie savo sūnų, tiesa? Jis - tikras senosios mokyklos atstovas, kaip kažin ką. Velniai parautų, iš jo dar išeis puikus pirklys. Jis - tikras tėvas. Kaip iš akies luptas, išskyrus tik tai, kad jis vedė.

- Turi omeny oficialią sutartį? Su mergina?

- Kaip tik taip. Aš pats vedybose taip ir nesugebėjau įžvelgti kokios nors prasmės. Medaus mėnesį jie praleido Kalgane.

- Kalgane? Kalgane? Galaktika! Kada gi tai buvo?

Franas plačiai išsišiepė ir iš lėto prašneko, reikšmingai tardamas kiekvieną žodį:

- Prieš pat Mului paskelbiant karą Fondui.

- Tikrai?

Franas linktelėjo ir galvos mostu pasikvietė Aivą artyn. Prašneko kimiu, prislopintu balsu:

- Tiesą sakant, galėčiau pasakyti tau kur kas daugiau, jei tik tai, ką sužinosi, nepasklis už šių sienų. Mano berniukas buvo pasiųstas į Kalganą su konkrečiu tikslu. Turbūt pats supranti, kad aš visai nenoriu atskleisti, koks buvo tas tikslas, tačiau gerai pagalvok apie dabartinę situaciją ir tikriausiai pats viską atspėsi. Šiaip ar taip, būtent mano vaikas užvis geriausiai tiko tai užduočiai. Mums, pirkliams, reikėjo sukelti šiokį tokį triukšmelį, - jis gudriai šyptelėjo. - Na štai. Aš nesakysiu, kaip mes tai suveikėme, tačiau... Mano sūnus apsilankė Kalgane - ir Mulas nedelsdamas išsiuntė laivus. Mano sūnus!

Aivas kone amą prarado. Savo ruožtu ir jis ryžosi atskleisti paslaptį:

- Tai puiku. Žinai, girdėjau gandą, kad mes patys turime penkis šimtus laivų, kurie imsis darbo, kai tik ateis tinkamas metas.

Franas svariai atsakė:

- Gal net ir dar daugiau. Štai kur tikra strategija. Man tai patinka. - Jis triukšmingai pasikasė pilvą. - Tačiau neužmiršk, kad ir Mulas - ne koks skystablauzdis. Tai, kas atsitiko Horlegore, mane smarkiai neramina.

- Girdėjau, kad jis ten prarado ar tik ne dešimt laivų.

- Taip, žinoma, bet turi dar bent šimtą - ir Fondui teko pasitraukti. Žinoma, gerai, kai kas nors išrauna tironui dantis, tačiau įtartina, kad tai įvyko taip spėriai... - Jis palingavo galvą.

- Labai norėčiau sužinoti vieną dalyką - iš kur gi Mulas gauna laivus? Sklando gandai, kad juos jam tiekiame mes.

- Mes? Tai yra pirkliai? Rojuje yra pati didžiausia laivų statykla iš visų nepriklausomų pasaulių, o mes kaip gyvi nesame pastatę nė vieno laivo kam nors kitam, išskyrus mus pačius. Nejaugi manai, kad koks nors pasaulis savarankiškai ryžosi pastatyti Mului visą laivyną, nesiėmęs jokių atsargumo priemonių ir nesuderinęs veiksmų su kitais sąjungininkais? Tai... na, tai bobučių šnekos.

- Gerai, bet tuomet iš kur tie jo laivai?

Franas gūžtelėjo pečiais.

- Tikriausiai Mulo gověda konstruoja juos pati. O dėl to man irgi gerokai neramu.

Saulės spinduliui slystelėjus tiesiog į akis, Franas sumirksėjo ir kojų pirštais įsirėmė į nugludintą medinį pakojį. Palengva jis nugrimzdo į snaudulį, ir tylus jo knarkčiojimas susiliejo su svaigiu vabzdžių dūzgesiu.

Paskutinę, trečiąją ir pačią mažiausiąją delegatų grupę sudarė tie, kurie žinojo gana daug ir kurių pasitikėjimas savimi kone prilygo nuliui.

Vienas tokių buvo Rendu. Penktąją visuotinio pirklių pasitarimo dieną įėjęs į Centrinę Salę, Rendu aptiko ten jo lūkuriuojančius du žmones, kuriuos pats ir buvo pasikvietęs. Salėje rikiavosi penki šimtai kėdžių - ir visos buvo tuščios, tuščios turėjo ir likti.

Rendu prašneko paskubomis, nespėjęs net kaip reikiant atsisėsti:

- Mes trys atstovaujame beveik pusę visų Nepriklausomų Pirklių Pasaulių karinio potencialo.

- Taip, - atsakė Manginas iš Iso. - Mudu su kolega jau aptarinėjome šį faktą.

- Aš pasirengęs, - pasakė Rendu, - kalbėti trumpai drūtai. Manęs nedomina nei derybos, nei kokios nors subtilybės. Mūsų situacija prastėja, ir net labai radikaliai.

- Tokia išvada peršasi... - paragino jį Ovelas Grajus iš Mnemono.

- Tokią išvadą perša pastarosios valandos įvykių raida. Prašau jus! Pradėkime nuo pradžių. Pirma - dėl dabartinės mūsų situacijos mes niekuo dėti ir vargu bau galime ją bent šiek tiek kontroliuoti. Sandėrius mes juk sudarinėjome ne su Mulu, o su kai kuriais kitais, iš kurių ypač verta paminėti buvusįjį Kalgano karinį gubernatorių, kurį Mulas sutriuškino pačiu nepalankiausiu mums metu.

- Taip, bet šitas Mulas - visai pusėtinas pakaitalas, - atsiliepė Manginas. - Aš nesikabinėju prie smulkmenų.

- Nesakyk taip - gali smarkiai pakeisti nuomonę, kai sužinosi visas smulkmenas, - Rendu kiek pasilenkė ir padėjo abi rankas ant stalo delnais aukštyn - įprastas ir visiems suprantamas gestas.

Valandėlę patylėjęs jis pridūrė:

- Prieš mėnesį aš pasiunčiau į Kalganą savo sūnėną ir jo žmoną.

- Savo sūnėną! - nustebęs šūktelėjo Ovelas Grajus. - Aš nežinojau, kad jis - tavo sūnėnas.

- O kokiu tikslu? - sausai pasiteiravo Manginas. - Šituo? - Jis nykščiu nubrėžė ore uždarą ratą.

- Ne. Jei turi omeny Mulo karą su Fondu - ne. Argi galėčiau taikytis šitaip aukštai? Jaunuolis ničnieko nenutuokė - nei apie mūsų organizaciją, nei apie mūsų tikslus. Aš pasakiau jam, kad

esu nelabai reikšmingas pogrindinės patriotinės Rojaus bendruomenės narys, o jo užduotis Kalgane - vien tik mėgėjiška, paprasčiausiai viską stebėti. Turiu prisipažinti, kad mano motyvai buvo gerokai migloti. Užvis labiausiai mane domino Mulo asmenybė. Jis - išties keistas reiškinys, bet apie tai jau šnekėta peršnekėta ir neketinu dabar pradėti iš naujo. Antrasis mano tikslas buvo toks: mano nuomone, tai galėjo būti visai įdomus ir neblogas apmokymų procesas žmogui, kuris jau turi šiek tiek darbo su Fondu bei Fondo pogrindžiu patirties, kuris jau įrodė esąs gana perspektyvus ir ateityje tikriausiai mums pravers. Suprantate...

Ovelas išsiepė savo didžiulius dantis, ir ilgą jo veidą kaipmat išvagojo vertikalios raukšlės.

- Ką gi, tuomet rezultatas turėjo gerokai tave nustebinti, nes pirklių tarpe, ko gero, nerastum nė vieno, kuris nežinotų, kad tasai tavo sūnėnas Fondo vardu pagrobė vieną Mulo pavaldinių ir tokiu būdu lyg ant padėklo pateikė Mului pretekstą paskelbti karą. Galaktika, Rendu, nekabinkite gi mums makaronų! Labai jau sunku patikėti, kad prie viso to pats neprikišai nagų. Nagi, juk puikus darbas!

Rendu papurtė savo žilą galvą.

- Ne, aš čia niekuo dėtas. Ir mano sūnėnas, žinoma, tyčia to nepadarė. Šiuo metu jis sėdi Fondo kalėjime ir visai gali būti, jog neišgyvens pakankamai ilgai, kad galėtų pasimėgauti šio taip apsukriai nuveikto darbo vaisiais. Aš visai neseniai gavau iš jo žinią. Galai žino, kaip jis sugebėjo kontrabandos būdu išsiųsti asmeninę kapsulę, kuri prasmuko per karo zoną, atkeliavo į Rojų, o iš ten jau pasiekė mane. Kelionėje ji užtruko ištisą mėnesį.

- Ir?..

Rendu savo gulintį ant stalo delną uždengė sunkia plaštaka ir liūdnai atsakė:

- Bijau, kad mums atiteko tas pats vaidmuo, kuris andai buvo skirtas Kalgano kariniam gubernatoriui. Mulas yra mutantas!

Valandėlei stojo nerami tyla, visų trijų širdys ėmė plakti tankiau. Bet visai galėjo būti, kad Rendu taip tik pasirodė.

Kai Manginas prašneko, jo balsas nuskambėjo taip pat ramiai, kaip ir anksčiau:

- Iš kur tu žinai?

- Tiktai iš to, ką tvirtina mano sūnėnas. Bet jis juk buvo Kalgane.

Rendu pasistengė nuraminti vis labiau kaistantį nekantravimą:

- Esama visokių mutantų, Manginai. Taip, visokių. Visokiausių! Tačiau tik vienintelis jų - Mulas. Kokios gi rūšies mutantas valiotų pradėti nuo nieko, sparčiai surinkti armiją, įkurti, kaip kalbama, pirmąją karinę bazę penkių mylių skersmens asteroide, užgrobti planetą, paskui - visą sistemą, paskui - visą regioną, o

tada jau pulti Fondą ir sumušti jo armiją Horlegore? Ir visa tai - per dvejus ar trejus metus!

Ovelas Grajus gūžtelėjo pečiais.

- Tai tu manai, kad jis įveiks Fondą?

- Nežinau. O jeigu taip?

- Atleisk, bet mano vaizduotė taip toli nesiekia. Fondo įveikti neįmanoma! Paklausykite, mes juk neturime jokių naujų faktų, kuriais galėtume remtis, išskyrus, na... nepatyrusio jaunuolio teiginius. Gal verčiau kol kas atidėkime juos į šalį? Nepaisant visų Mulo pergalių, iki pat šiol mes lyg ir neturėjome rimto pagrindo nerimauti, ir nemanau, kad vertėtų ką nors keisti - nebent jis pasiektų dar gerokai daugiau nei dabar. Taip ar ne?

Rendu suraukė antakius, beviltiškai susipainiojęs savo argumentų voratinklyje. Galų gale jis paklausė abiejų pašnekovų:

- Ar kuris nors iš jūsų jau užmezgėte kokį nors ryšį su Mulu?

- Ne, - atsakė abu.

- Vis dėlto nesuklysime tvirtindami, kad mes tai bandėme, tiesa? Be to, kol neprisikasime iki jo paties, mūsų susitikimas neturės didesnės reikšmės. Tiesa? Ir dar - iki šiol buvo daugiau uliojama negu galvojama, daugiau šnekų negu darbų - tai citata iš šiandieninio "Redolo Tribūnos" numerio. Ir visa tai todėl, kad mes niekaip neįstengiame užmegzti asmeninių ryšių su Mulu. Gerbiamieji ponai, mes turime beveik tūkstantį laivų, kuriuos, sulaukę tinkamo momento, galime mesti į mūšį ir perimti Fondo kontrolę į savo rankas. Tačiau aš tvirtinu, kad kaip tik šiuos planus mums derėtų keisti, ir nedelsiant. Laivus į kovą reiktų išsiųsti tučtuojau - prieš Mulą.

- Ar nori pasakyti, kad turėtume paremti tą tironą Indburą ir kitus Fondo kraugerius? - paklausė Manginas, ramiame jo balse skambėjo gerai užmaskuota tulžis.

Rendu silpnai kilstelėjo ranką.

- Gal apsieisime be skambių frazių? Aš pasakiau - prieš Mulą, ir man visiškai nesvarbu - už ką.

Ovelas Grajus pakilo.

- Rendu, prie tokios užmačios aš tikrai neprisidėsiu. Šįvakar galėsi pateikti savo pasiūlymą svarstyti visam susirinkimui - žinoma, jei taip smarkiai sieki politinės savižudybės.

Tačiau visam susirinkimui tą vakarą Rendu nieko nepasakė. Bet kitą rytą būtent Ovelas Grajus įsiveržė į jo kambarį - Ovelas Grajus, pusnuogis, nesiskutęs ir nesišukavęs.

Rendu, tebesėdėjęs prie dar nenurinkto pusryčių stalo, taip ir įsistebeilijo į jį. Jis taip akivaizdžiai apstulbo ir išsigando, kad net pypkė išslydo iš rankos.

Ovelas be užuolankų išrėžė:

- Subombarduotas Mnemonas - išdavikiškas antpuolis iš kosmoso!

Rendu akys susiaurėjo:

- Fondas?

- Mulas! - pliūptelėjo Ovelas. - Mulas! - Kliūvančiu liežuviu jis berte bėrė žodžius: - Antpuolis buvo iš anksto parengtas, niekuo neišprovokuotas! Didžioji mūsų laivyno dalis prisijungė prie tarpplanetinės flotilės. Tų kelių laivų, kurie liko ginti planetos, toli gražu nepakako, jie buvo nušluoti nespėję nė mirktelėti! Priešas kol kas dar neišsilaipinio, gal ir neišsilaipins, nes pranešama, kad gera pusė užpuolikų laivyno sunaikinta. Tačiau tai karas, ir aš atėjau pasiteirauti, kokios pozicijos laikysis Rojus.

- Rojus, nė kiek neabejoju, liks ištikimas Federacijos Chartijos dvasiai. Bet dabar pagaliau įsitikinai? Mulas puola ir mus.

- Tas Mulas - tikras pamišėlis! Ar jis gali užgrobti visą Visatą? - Ovelas užsikirto, atsisėdo ir suspaudė Rendu riešą. - Tie keletas mūsiškių, kurie liko gyvi, pranešė, kad Mulas tu... kad priešas turi naujos rūšies ginklą. Branduolinio lauko slopintuvą.

- Ką, ką?

Ovelas paaiškino:

- Dauguma mūsų laivų buvo sunaikinta todėl, kad liovėsi veikę jų branduoliniai ginklai. O tai negalėjo įvykti nei atsitiktinai, nei dėl sabotažo. Vadinasi, Mulas įveikė mus kažkokiu ypatingu ginklu. Tiesa, jis veikė netobulai, jo poveikis nebuvo nuolatinis, retkarčiais pasitaikydavo galimybė jį neutralizuoti. Tiesa, mano gautieji pranešimai nelabai išsamūs. Bet pats supranti: jei priešas turi tokį ginklą, keičiasi visas karo pobūdis. Gali atsitikti ir taip, kad visas mūsų laivynas liks išvis bejėgis.

Rendu pasijuto esąs labai labai senas. Jo veidas beviltiškai apsiblausė.

- Bijau, kad išaugo tokia pabaisa, kuri sužiaumos mus visus, - ištarė jis. - Ir vis dėlto privalome su ja kautis.

17. Vizi - SONORAS

Eblingo Miso namas, dunksantis anaiptol ne pačiame prabangiausiame Terminuso Miesto pakraštyje, buvo gerai žinomas inteligentams, literatams ar šiaip išsilavinusiems Fondo žmonėms. Visi Miso būsto apibūdinimai buvo labai skirtingi ir subjektyvūs, priklausomai nuo informacijos šaltinio. Mąsliam biografui tai buvo "atsitraukimo nuo neakademiškos realybės simbolis", visuomenės gyvenimo apžvalgininkai žarstėsi švelniomis pastabomis apie "bauginančiai vyrišką nerūpestingos betvarkės atmosferą", Universiteto filosofijos mokslų daktaras namą stačiokiškai apibūdino kaip "prigrūstą knygų, bet be jokios sistemos", universitetų neuostęs bičiulis tvirtino, esą tai "puiki vietelė užbėgti išgerti taurelę bet kuriuo paros metu, be to, ten galima susi-

kelti kojas ant sofos", o spalvingus epitetus mėgstanti lengvabūdiška savaitinė radijo laida plyšojo apie "akmeninį, prie žemės prigludusį, paslėptų prasmių kupiną gyvenamąjį būstą, priklausantį tam praplikusiam maištininkui ir piktžodžiautojui Eblingui Misui".

Beitai gi, kuri tuo metu galvojo ne apie pačią audienciją, o tik apie save, ir kuri jau turėjo informacijos iš pirmų lūpų, namas pasirodė paprasčiausiai prišnerkštas ir nešvarus.

Išskyrus kelias pirmąsias dienas, kalėjimas nebuvo jai itin sunki našta. Bent jau dabar jai atrodė, kad tupėti už grotų buvo kur kas lengviau, nei pusę valandos kiurksoti šitame name belaukiant paties psichologo - ir tikriausiai slapčia stebimai? Nelaisvėje ji bent jau buvo drauge su Toranu...

Galimas dalykas, įtampa ją būtų išvarginusi netgi dar labiau, jei ne žemėn įbesta čia pat kiūtančio Magnifiko nosis - iš pirmo žvilgsnio matėsi, kad jis kamuojasi kur kas smarkiau nei mergina.

Suraitęs ilgas, kartis primenančias kojas, Magnifikas keliais rėmėsi į smailų nukarusį smakrą, atrodė, jis mielai susirangytų taip, kad taptų išvis nematomas. Nieko negalvodama Beita ištiesė ranką ir švelniai palietė jį, norėdama kiek padrąsinti. Magnifikas krūptelėjo, bet tučtuojau nusišypsojo.

- Ak, mano ponia, regis, mano kūnas nepripažįsta to, ką žino protas ir, jei tik kas kilsteli ranką, kaskart laukia smūgio.

- Tau visiškai nereikia jaudintis, Magnifikai. Aš juk su tavimi ir niekam neleisiu tavęs skriausti.

Klounas paskersakiavo į ją ir tuoj pat nuleido akis.

- Bet anksčiau jie gi laikė mane atskirai nuo tavęs ir nuo gerojo tavo vyro - ir, nors tu gal ir pasijuoksi iš mano žodžių, bet aš smarkiai ilgėjausi draugijos.

- Nė nemanau juoktis. Aš irgi to ilgėjausi.

Klounas nušvito ir stipriau apglėbęs kelius prisitraukė juos dar arčiau krūtinės. Jis paklausė:

- Ar tu pažįsti tą žmogų, su kuriuo turėsime susitikti? - Klausimas buvo labai jau atsargus.

- Ne. Tačiau jis - žinomas žmogus. Esu mačiusi jį naujienų laidose, be to, nemažai apie jį girdėjau. Man regis, jis geras, Magnifikai. Nemanau, kad linkėtų mums pikto.

- Tikrai? - klounas neramiai krustelėjo. - Gali būti, mano ponia, gali būti, tačiau jis jau klausinėjo mane anksčiau - jis toks staigus, taip garsiai kalba, kad mane šiurpulys krečia. Jo kalboje tiek daug visokių keistų žodžių, kad atsakymai tiesiog įstringa man gerklėje. Aš net beveik patikėjau vienu pasakoriumi, kuris, mėgaudamasis mano neišmanymu, kartą paporino, kad tokiomis akimirkomis širdis iššoka iš krūtinės, įstringa gerklėje ir neleidžia išspausti nė žodžio.

- Bet dabar juk viskas kitaip! Mes esame dviese, o jis - vienas. Jis vienas nesugebės išgąsdinti mūsų abiejų, argi ne?

- Taip, mano ponia.

Kažkur trinktelėjo durys, ir į namo vidų plūstelėjo maurojantis balsas. Kažkur čia pat baubimas susiformavo į nuožmius žodžius:

- Nešdinkitės iš čia, po šimts Ga - LAK - TI - kų!

Dar akimirksnis - ir už lango šmėstelėjo du paskubomis atsitraukiantys uniformuoti sargybiniai.

Eblingas Misas įdundėjo į kambarį suraukęs kaktą, atsargiai padėjo ant grindų kruopščiai suvyniotą ryšulį ir pripuolęs prie Beitos ištiesė jai ranką. Spustelėjo ją tvirtai, bet visai abejingai. Beita stipriai, beveik vyriškai atsakė tuo pačiu. Į klouną Misas tik dėbtelėjo išvertęs akis, o merginą apdovanojo kiek įdėmesniu žvilgsniu.

Jis paklausė:

- Ištekėjusi?

- Taip. Sutvarkėme visus formalumus.

Valandėlę patylėjęs Misas paklausė:

- Ir kaip - patenkinta?

- Iki šiol - taip.

Misas gūžtelėjo pečiais ir vėl atsigręžė į Magnifiką. Tada išvyniojo atsineštąjį ryšulį.

- Ar žinai, kas tai, vaikine?

Magnifikas paskubomis išsirangė iš savo krėslo ir stvėrė instrumentą su daugybe klavišų. Jis apčiupinėjo visą spiečių kontaktinių mygtukų ir iš džiaugsmo atbulas apsivertė ore, ko neišvartydamas už jo stovėjusių baldų.

Jis kimiai sukarkė:

- Vizi - sonoras! Ir dar toks, kad negyvėlį iš kapo pakeltų!

Ilgi jo pirštai lėtai ir švelniai slysčiojo instrumentu banguojančiais judesiais liesdami kontaktus, akimirkai stabtelėdami tai ant vieno, tai ant kito klavišo. Ore tiesiog priešais juos sumirgėjo vos įžiūrimas blausus rausvas švytėjimas.

Eblingas Misas vėl prašneko:

- Tu gi sakei, vaikine, kad moki barškinti tokiu daikčiuku, tad štai tau šansas. Vis dėlto tau dar teks jį suderinti. Paėmiau jį iš muziejaus. - Grįžtelėjęs į Beitą jis pusbalsiu pridūrė: - Kiek žinau, niekas Fonde nesugeba kaip reikiant jo prašnekinti.

Jis pasilenkė prie pat jos ir pakuždomis išbėrė:

- Klounas be tavęs nešnekės. Ar padėsi?

Beita linktelėjo.

- Gerai! - pasakė Misas. - Baimė, regis, jau tapo nuolatine jo būsena, tad smarkiai abejoju, ar nusilpusios mentalinės jo galios ištvertų tyrimą psichikos zondu. Jei norime ką nors iš jo išpešti kitais būdais, jis privalo jaustis visiškai ramus ir atsipalaidavęs. Supranti?

Beita dar kartą linktelėjo.

- Šis vizi - sonoras - tai pirmas žingsnis ta linkme. Jis tvirtino sugebąs juo groti; o jo reakcija išvydus instrumentą akivaizdžiai byloja, kad tai - vienas didžiausiųjų jo gyvenimo džiaugsmų. Tad nesvarbu, gerai jis grotų ar blogai, pasistenk įvertinti ir susidomėti. Ir dar, nevenk demonstruoti, kad esi draugiškai nusiteikusi mano atžvilgiu ir manimi pasitiki. Ir pagaliau - svarbiausia - neprieštarauk man ir netrukdyk vadovauti.

Psichologas paskubomis dirstelėjo į Magnifiką, susirangiusį sofos kamputyje. Šis mikliai kažką derino instrumento viduje. Buvo visiškai pasinėręs į savo darbą.

Misas nerūpestingai kreipėsi į Beitą:

- Ar esi kada nors girdėjusi vizi - sonorą?

- Tik kartą, - taip pat nerūpestingai atsakė Beita. - Retų instrumentų koncerte. Bet man nepaliko didesnio įspūdžio.

- Ką gi, aš smarkiai abejoju, kad tau teko išgirsti tikrai meistrišką grojimą. Tobulai juo grojantys muzikantai - didžiulė retenybė. Ir ne todėl, kad atlikėjui būtina puiki kūno koordinacija - pavyzdžiui, fortepijonas su daugeliu klaviatūrų jos reikalauja dar daugiau - o todėl, kad reikalingas ir tam tikro tipo laisvas mąstymas. - Pritildęs balsą jis tęsė: - Štai kodėl tas mūsų gyvasis skeletas gali pasirodyti besąs geresnis atlikėjas, nei pamanytum į jį pasižiūrėjęs. Pakankamai dažnai genialūs muzikantai visais kitais atžvilgiais būna beviltiški idiotai. Tai vienas tų keistųjų derinių, kurių dėka psichologija ir yra tokia įdomi.

Jis pridūrė, iš paskutiniųjų stengdamasis palaikyti tariamai nerūpestingą pokalbį:

- Ar žinai, kaip šitas dalykėlis veikia? Norėdamas tai išsiaiškinti aš labai kruopščiai jį ištyrinėjau, bet sužinojau tik tiek, kad jo spinduliavimas tiesiogiai veikia optinį smegenų centrą, netgi nepaliesdamas regos nervo. Jis realiai sukelia tokius jutimus, kurie gamtoje paprastai išvis nesutinkami. Kai pagalvoji - išties nuostabu! Kai ką nors girdi - viskas gerai. Tai nieko ypatingo. Ausų būgneliai, vidinis klausos aparatas, visa tai... Bet... Šššš! Jis pasiruošęs. Gal spustelėtum tą mygtuką grindyse? Tamsoje poveikis būna dar stipresnis.

Tamsoje Magnifikas atrodė it blyški dėmė, Eblingas Misas virto sunkiai alsuojančia kauge. Beita nevalingai įtempė akis, laukdama kažko nepaprasto, bet iš pradžių nieko nenutiko. Ore pulsavo kažkoks blausus, vos įžiūrimas rūdžių rusvumo švytėjimas, be paliovos virpčiodamas jis vis sūdrėjo. Kurį laiką jis kybojo ore vienoje vietoje, paskui smuktelėjo žemyn, vėl pakilo, vis tankėdamas ir augdamas, ir pagaliau griausmingai krito dryksteldamas it plyštanti užuolaida.

Sužibo mažytis pulsuojantis rutuliukas, ritmingai pliūpčiodamas jis vis augo, kol pagaliau sprogo ore ištikšdamas į begalę be-

formių dėmelių, kurios sūkuriavo palubėje ir palengva leidosi žemyn susivijusiomis, persipinančiomis juostomis. Prie pat grindų dėmelės susiliejo į mažytes sferas, visas skirtingų spalvų - ir Beitą užliejo naujų pojūčių srautas.

Ji pastebėjo, kad užsimerkus šviesų ornamentai tampa dar ryškesni; paskui ūmai suvokė, kad kiekvieną atspalvių krustelėjimą lydi prislopintas garsas. Dar vėliau ji sumojo neįstengianti atpažinti spalvų ir pagaliau įžiūrėjo, kad rutuliukai iš tiesų - anaiptol ne rutuliukai, o mažytės figūrėlės.

Mažytės figūrėlės - mažytės plyksčiojančios ugnelės, miriadai jų, šokančių ir mirguliuojančių. Ūmai visas šis reginys išnyko - ir tuoj pat vėl pasirodė tarsi iš niekur. Žiburėliai sukosi vieni aplink kitus, susiliedavo keisdami spalvą.

Lyg ir visai ne vietoje Beita pagalvojo apie švytinčius taškelius, kurie užplūsta regėjimo lauką naktį, kai pernelyg stipriai, kone iki skausmo užmerki akis, o paskui staigiai atsimerki. Reginys atrodė kažkoks keistai atpažįstamas: mirguliuojantys, nuolat besimainantys šviesos taškeliai, koncentriniai, tai susitraukiantys, tai vėl išsiplečiantys apskritimai, beformės virpančios dėmės. Visi šie žiburėliai buvo labai įvairūs, tarsi išdidinti, o kiekviename mirguliuojančių spalvų taškelyje išryškėjo po mažytę figūrėlę.

Susikibusios poromis figūrėlės ūmai šoktelėjo artyn, ir Beita aiktelėjusi kilstelėjo rankas, bet tuojau pat žiburėliai ėmė kūlvirsčiuodami kristi, ir vieną akimirksnį Beita pasijuto pakliuvusi į patį kibirkščiuojančios sniego audros centrą; šalta šviesa sruvo jos pečiais, tviskančia juosta slydo rankomis, žiro nuo sustingusių pirštų ir čia pat vėl susiliedavo ore. Viso to mirgėjimo fone it skysčio srautas čiurleno šimtų instrumentų muzika, netrukus Beita jau nebeįstengė atskirti garsų nuo šviesos.

Kažin, vieną akimirksnį dingtelėjo jai, ar Eblingas Misas regi tą patį, ką ir ji? O jeigu ne, ką gi mato jis? Šmėstelėjusi mintis tuoj pat išnyko, ir tada...

Ji vėl ėmė stebėti mirguliuojantį reginį. Mažytės figūrėlės - ar tikrai tai buvo figūrėlės? mažuliukės moterytės liepsnojančiais plaukais, kurios sukiojosi ir lankstėsi taip sparčiai, kad žvilgsnis nespėdavo užfiksuoti judesių? - susikibo, suformuodamos žvaigždžių pavidalo grupeles, o skambanti muzika virto skaidriu juoku - mergaitės juoku, aidinčiu ausų gilumoje.

Žvaigždės kibirkščiuodamos ėmė slinkti arčiau vienos kitų, kol susiliejo į visumą, ir tuomet iš apačios į viršų svaiginančiu greičiu ėmė augti rūmų bokštai. Kiekviena plyta buvo vis kitokios spalvos, kiekviena spalva - mažytė kibirkštėlė, kiekviena kibirkštis - skvarbios, nuolat besimainančios šviesos spindulys, kreipiantis žvilgsnį į viršų, į dvidešimties brangakmeniais nusagstytų minaretų viršūnes.

Ore sumirgėjo švytintis, raibuliuojantis kilimas; plevendamas jis vingiavo ir sukosi, ausdamas bekūnį voratinklį, kuris netrukus apraizgė visą aplinkinę erdvę. Iš jo ištryško šviesos srautai, jie beregint virto čia pat besišakojančiais medžiais, kurie tilindžiavo pritardami muzikai.

Beita sėdėjo visiškai pasinėrusi į stulbinančius pojūčius. Muzika sūkuriavo aplink ją greitais, bet lyriškais verpetais. Ji ištiesė ranką ir palietė trapų medžio kamieną - šis pažiro spiečiumi įvairiaspalvių kibirkštėlių, kurios palengva leidosi žemyn ir geso skimbčiodamos it mažyčiai varpeliai.

Ūmai muzikos čiurlenimą perskrodė dvidešimties cimbolų gausmas; priešais Beitą tarsi ugnis plykstelėjo šviesos srautas, kaskadomis šniokšdamas nematomais laiptais jis krito ant Beitos kelių, greita srove gurgėdamas aplink ir švytėjimu apsemdamas ją iki juosmens. Virš jos kelių sutvisko vaivorykštės tiltas, ant kurio mirguliavo mažytės figūrėlės...

Ši erdvė su sodais, su mažyčiais žmogeliukais ant tilto driekėsi į visas puses, kiek tik jos akys aprėpė - viskas liejosi į didingą styginių instrumentų muzikos bangavimą, tekėjo tiesiog į Beitą...

Ir tada - staigi, baugi pauzė, akimirksnio dvejonė - ir viskas ėmė trauktis, temti, tirpti. Spalvos pažiro į šalis ir čia pat susivijo į kamuolį, kuris susitraukė, šoktelėjo aukštyn ir pagaliau visai išnyko.

Viską aplinkui vėl apsėmė aklina tamsa.

Sunki Miso pėda apčiuopomis surado grindyse įtaisytą jungiklį, ir kambarį užliejo šviesa - kasdieniška proziškos saulės šviesa. Beita sumirksėjo, akis užliejo ašaros, širdį sugniaužė jau pasibaigusių pojūčių ilgesys. Dramblotas Miso kūnas tebedunksojo nekrustelėdamas tarsi inertiška masė, jo akys vis dar buvo apskritos it lėkštės, burna vis dar pražiota.

Vien tik Magnifikas spinduliavo gyvybe; tyliai niūniuodamas jis mylavo savąjį vizi - sonorą.

- Mano ponia, - dusdamas ištarė jis, - tai iš tiesų magiškas poveikis. Čia slypi pusiausvyra ir atsakas, tokie subtilūs ir patvarūs, kokių aš nė pats nesitikėjau pasieksiąs. Man regis, šiuo instrumentu aš galėčiau kurti tikrus stebuklus. Kaip tau patiko manoji kompozicija, mano ponia?

- Ji tavo? - paklausė Beita. - Tu pats ją sukūrei?

Ji net išsigando išvydusi, kaip tas liesas veidas išrausta iki pat masyvios nosies galiuko.

- Taip, mano ponia, ją sukūriau aš, aš pats. Mului ji nepatiko, tačiau aš dažnai atlikdavau ją vienumoje, savo paties malonumui. Kadaise, dar visai jaunas, aš vienintelį kartą esu regėjęs tikrus rūmus - milžiniškus ir prabangius, išdabintus brangenybėmis - tiesa, mačiau juos tik iš tolo, per didelę šventę. Ten buvo

žmonių, taip išsidabinusių, kad sunku ir patikėti, o tokios didybės mano akims daugiau niekad neteko regėti, niekad, netgi tarnaujant Mului. Tai, ką parodžiau jums - tik blanki kopija, bet menkas mano protas trukdo man sukurti ką nors didingesnio. Šią kompoziciją pavadinau "Prisiminimais apie rojų".

Klausydamasis jo tarškėjimo Misas ūmai pasipurtė ir atsikvošėjo.

- Nagi, Magnifikai, - prašneko jis. - Ar nenorėtum pademonstruoti viso to ir kitiems?

Klounas akimirksniu atšlijo.

- Kitiems? - sudrebėjęs paklausė jis.

- Tūkstantinėms minioms! - sušuko Misas. - Didžiausiose Fondo salėse! Argi nenorėtum būti pats sau šeimininkas, ar nenorėtum, kad visi tave gerbtų, ar nenorėtum tapti turtingas ir... ir... - Jis pristigo fantazijos. - Na, ir visa kita. Tai kaip? Ką pasakysi?

- Bet kaipgi taip gali būti, galingasis pone? Aš juk tesu tik vargšas klounas, kuriam neskirta pažinti didžiųjų šio pasaulio dalykų.

Psichologas papūtė lūpas ir skiausčiu delnu persibraukė kaktą. Jis pasakė:

- Bet tasai tavo kūrinys... Tu tik paklausyk, žmogau! Visas pasaulis atsidurs po tavo kojomis, jei šitaip pagrosi pačiam merui ir jo Prekybos Trestams. Argi tau tai nepatiktų?

Klounas dirstelėjo į Beitą.

- O ji ar liks su manimi?

Beita nusijuokė:

- Na žinoma, kvaileli. Argi galėčiau palikti tave dabar, kai, panašu, tu greitai tapsi garsus ir turtingas?

- Visa, ką gausiu aš, priklausys tau, - entuziastingai pareiškė jis. - Žinoma, net visų Galaktikos lobių nepakaktų atlyginti mano skolą tau už tavo gerumą.

- Bet, - lyg tarp kitko įsiterpė Misas, - ar nenorėtum pirmiausia padėti man?

- Ką aš turiu daryti?

Psichologas valandėlę patylėjo, tada nusišypsojo.

- Mažytis paviršinis, visiškai neskausmingas sąmonės zondas. Jis visiškai nepalies tavo smegenų, tiktai jų žievę...

Magnifiko akyse plykstelėjo mirtina baimė.

- Ne, tiktai ne zondas! Aš esu matęs jį naudojant! Jis išsiurbia protą ir palieka tik tuščią kaukolę. Mulas šitaip apdorodavo išdavikus, ir po to, virtę visiškais bepročiais, jie klaidžiodavo gatvėmis, kol kas nors mielaširdingai jų neužmušdavo. - Jis kilstelėjo ranką, mėgindamas pastumti Misą į šalį.

- Tai būdavo rimtas psichikos zondas, - kantriai aiškinio Misas, - bet ir jis žmogui pakenkti gali tik tuomet, kai naudojamas neteisingai. Gi tas zondas, kurį turiu aš, yra tik paviršinis, jis nesužalotų net kūdikio.

- Tai nieko baisaus, Magnifikai, - įkalbinėjo jį ir Beita. - Viskas tik tam, kad galėtume pakenkti Mului - kad jis niekad prie mūsų neprisiartintų. Kai viskas bus baigta, mudu su tavimi tapsime garsūs ir turtingi - visam gyvenimui.

Magnifikas ištiesė jai virpančią ranką.

- Ar bent palaikysi mane už rankos?

Beita abiem delnais suspaudė jo plaštaką, o klounas išplėstomis akimis stebėjo artėjančias nugludintas terminalo plokštes.

Eblingas Misas patogiai išsidrėbė labai jau prabangiame krėsle asmeniniuose mero Indburo apartamentuose. Užsispyręs kaip visada, jis nė menkiausia užuomina neišreiškė dėkingumo už tokį nuolaidžiavimą jam ir nėmaž neužjausdamas stebėjo neramiai bruzdantį merą. Misas nusviedė cigaro nuorūką ir čiurkštelėjo gerą srautą seilių drauge su tabako trupinėliais.

- Be kita ko, Indburai, jei kitam koncertui Melou salėje norėtum kažko ypatingo, - kalbėjo jis, - tuomet verčiau mesk savo elektroninius žaisliukus į kanalizaciją, kur jiems ir vieta, ir paprašyk, kad tas neūžauga išsigimėlis pagrotų tau vizi - sonoru. Indburai... tai tiesiog ne šio pasaulio dalykas.

Indburas gaižiai atsakė:

- Pasikviečiau jus ne tam, kad išdėstytumėte neįkainojamą savo nuomonę apie muziką. Ką sužinojote apie Mulą? Pasakykite man šitai! Ką sužinojote apie Mulą?

- Apie Mulą? Ką gi, pasakysiu. Pasinaudojau tik paviršiniu sąmonės zondu, tad ir sužinojau nedaug. Iš rimto sąmonės zondo nebūtų jokios naudos, nes tasai išsigimėlis paniškai jo bijo, ir nesąmoningas jo pasipriešinimas tikriausiai suniokotų visus mentalinius mazgus tą pat akimirksnį, kai sujungtume kontaktus. Bet kai ką vis dėlto sužinojau, ir jei tu bent akimirkai liautumeis barbenęs pirštais į stalą...

Visų pirma paaiškėjo tai, kad informacija apie fizinę Mulo galią buvo gerokai perdėta. Galimas dalykas, kad jis išties gana stiprus, tačiau dauguma to išsigimėlio istorijų smarkiai išpūstos, matyt, dėl to vertėtų kaltinti kraupius jo prisiminimus. Toliau. Jis išties nešioja keistus akinius, ir jo žvilgsnis žudo - vadinasi, galime daryti išvadą, kad jis tikrai turi kažkokių paslaptingų mentalinių galių.

- Visa tai mes žinojome jau iš pat pradžių, - rūgščiai pastebėjo meras.

- Tai reiškia, kad zondas patvirtina mūsų turėtą informaciją. O toliau aš ėmiausi matematinių apskaičiavimų.

- Ar ilgai dar kuisies su savo matematika? Ir kiek dar malsi liežuviu? Baigiu apkursti nuo tavo baubimo.

- Manau, man prireiks dar kokio mėnesio, kad galėčiau pateikti tau šį tą vertinga. Žinoma, gali ir nepavykti. Bet koks gi

skirtumas? Jei viso šito Seldonas nenumatė savo plane, tuomet mūsų šansai išties visai menki... menkutėliai.

Indburas it pašėlęs užsipuolė psichologą:

- Štai ir sučiupau tave, išdavike! Visa tai - gryniausias melas! O dabar įrodyk, kad gudrus, jog nesi vienas iš tų nusikaltėlių gandonešių, kurie visame Fonde skleidžia idiotiškus paistalus apie netolimą žlugimą, sėja paniką ir dvigubai apsunkina ir šiaip nelengvą mano darbą!

- Aš? Aš? - Misas po truputį pradėjo rimtai siusti.

Indburas užliejo jį keiksmų papliūpa.

- Prisiekiu kosminių dulkių debesimis - Fondas laimės! Fondas laimės, nes privalo laimėti!

- Nepaisant gėdingo pralaimėjimo Horlegore?

- Tai nebuvo pralaimėjimas! Tu irgi priėmei už gryną pinigą tą apgalvotai skleidžiamą melą? Priešas ten gerokai pranoko mus skaičiumi, be to, mus išdavė...

- Kas išdavė? - su panieka paklausė Misas.

- Tie padugnės utėlėti demokratai! - užriko Indburas. - Aš jau seniai žinojau, kad laivynas užsikrėtęs demokratizmo bacilomis. Daugumą tų šunsnukių pavyko išvaikyti, bet vis dėlto jų dar liko pakankamai, kad pačiame mūšio įkarštyje dvidešimt laivų imtų ir pereitų į priešo pusę be jokio paaiškinimo! Demokratų liko pakankamai, kad visiems imtų atrodyti, jog mes pralaimėjome. Beje, jei jau pradėjome apie tai - kas gi asmeniškai sieja tave, stačioką, atviraširdį patriotą ir visų primityviausių dorybių įsikūnijimą, su demokratais?

Eblingas Misas gūžtelėjo pečiais, tarsi išgirdęs visišką nesąmonę.

- Nusišneki, Indburai, ar žinai tai? Nejaugi nieko nereiškia tai, kad nuo to meto mūsų pajėgos vien tik traukiasi ir jau prarado gerą pusę Sivenos? Bene vėl demokratai bus prikišę nagus?

- Ne, šįsyk ne demokratai, - žemaūgis meras aštriai šyptelėjo. - Mes traukiamės - šitaip atakuojamas Fondas traukdavosi visada, kol neišvengiama istorijos tėkmė viską pasukdavo mūsų naudai. Aš jau dabar žinau, kuo viskas baigsis. Vadinamasis demokratų pogrindis jau paskelbė manifestą, saikstydamasis palaikysiąs vyriausybę ir visa kuo jai talkinsiąs. Žinoma, gali būti, kad tai akių dūmimas, galbūt jie ruošia dirvą dar klastingesnei išdavystei, tačiau aš sugebėsiu kaip reikiant tuo pasinaudoti. Iš viso to išspausiu tikrai veiksmingą propagandą, kuri niekais pavers visus tų klastūnų išdavikų planus. O kas dar geriau...

- Netgi dar geriau, Indburai?

- Gali spręsti pats. Prieš dvi paras vadinamoji Nepriklausomų Pirklių Asociacija paskelbė karą Mului, ir Fondo laivynas vienu ypu pasipildė bent tūkstančiu laivų. Kaip matai, šitas Mulas susiruošė praryti kąsnį, kurio net nesugebės apžioti. Kokius jis

mus aptiko? Susiskaldžiusius, besiriejančius tarpusavyje. Gi dabar, kai virš mūsų pakibo jo antpuolio grėsmė, mes susivienijome ir tapome stiprūs. Mulas privalo pralaimėti. Tai neišvengiama - kaip visada.

Vis dėlto Miso skepticizmas nesumažėjo nė per nago juodymą.

- Tuomet dar pasakyk, kad Seldonas numatė ir visiškai atsitiktinį mutanto atsiradimą.

- Mutanto! Jo gi neįmanoma atskirti nuo žmogaus, niekas nesugebėtų atskirti, ir išvis nieko apie tai nežinome, išskyrus maištininko kapitono, poros svetimšalių jaunuolių bei to pašvinkusio fokusininko ir klouno kliedesius. Regis, tu užmiršai pačius patikimiausius duomenis - tuos, kuriuos pats ir pateikei.

- Aš? - akimirksnį Misas atrodė gerokai suglumęs.

- Taip, tu, - nusišiepė meras. - Po devynių savaičių atsidarys Laiko Saugykla. Ir ką gi tai reiškia? Ji atsidarys ištikus krizei! O jei šis Mulo antpuolis - anaiptol ne krizė, tai kurgi tuomet ta "tikroji"? Kokia gi ta baisioji krizė, dėl kurios ir atsidarys Saugykla? Atsakyk, tu, lašinių palti!

Psichologas gūžtelėjo pečiais:

- Gerai. Jei jau tikiesi, kad tave tai pradžiugins. Vis dėlto prašysiu vienos paslaugos. Dėl viso pikto... na, jeigu senis Seldonas iš tiesų mums ką nors pasakys - ir netyčia nusišnekės į lankas... Aš norėčiau dalyvauti Didžiajame Atsidaryme.

- Gerai. O dabar nešdinkis. Ir artimiausias devynias savaites nesirodyk man akyse.

- Su didžiausiu malonumu, tu, košmariškasis džiūvėsi, - sau po nosimi suniurnėjo išeidamas Misas.

18. Fondo žlugimas

Laiko Saugykloje tvyrojo savotiška, neapibūdinama atmosfera. Čia nedvelkė irimu, nes patalpa buvo skaisčiai apšviesta ir kondicionuojama, sienas puošė ryškių spalvų ornamentai, o eilėmis surikiuoti krėslai buvo patogūs ir, matyt, skirti amžinam naudojimui. Saugykloje nedvelkė netgi senove, nes praslinkę amžiai nepaliko čia jokio plika akimi regimo pėdsako. Be to, čia nesimatė ir jokių pastangų sukelti pagarbią baimę - patalpos apstatymas buvo kuklus ir kasdieniškas - be būtiniausių baldų čia nieko daugiau ir nebuvo.

Vis dėlto netgi atmetus visus įmanomus apibūdinimus, kažkas dar liko neįvardyta - tas kažkas telkėsi aplink gerą pusę kambario užimantį visiškai tuščią stiklinį kubą. Keturis kartus per tris šimtmečius tame kube materializavosi paties Hario Seldono atvaizdas - jis sėdėjo čia ir kalbėjo. Tiesa, du pastaruosius kartus niekas jo nesiklausė.

Bėgo šimtmečiai, gimė ir išmirė jau devynios kartos, o tasai senolis, kuris savo akimis regėjo Visatos Imperijos didybės laikus, vis dar protarpiais suprojektuodavo čia savo atvaizdą - ir vis dar suprato savo proproprovaikaičių Galaktiką kur kas geriau nei patys proproprovaikaičiai.

Tuščias stiklinis kubas kantriai laukė.

Pirmasis atvyko meras Indburas III. Ypatingoms progoms skirta jo mašina riedėjo tuščiomis, nerimu alsuojančiomis miesto gatvėmis. Su savimi jis atsivežė ir nepamainomąjį savo krėslą, gerokai aukštesnį ir platesnį už visus, esančius Saugykloje. Krėslas buvo pastatytas pačiame priekyje, kad merui niekas neužstotų vaizdo, kad priešais jį dunksotų tik stiklo kubas.

Kairėje, greta mero stovintis paniuręs kariškis pagarbiai nusilenkė.

- Jūsų Ekscelencija, viskas jau paruošta šio vakaro transliacijai, oficialiam Jūsų Ekscelencijos pareiškimui išplatinti.

- Gerai. O tuo tarpu tiesioginiame eteryje tegul toliau eina specialios tarpplanetinės programos, susijusios su Laiko Saugykla. Žinoma, negalima leisti jokių spėliojimų ar apmąstymų šia tema. Ar visuomenė reaguoja vis dar pakenčiamai?

- Taip, Jūsų Ekscelencija, visuomenė visiškai kontroliuojama. Prieš kurį laiką sklandę pikti gandai jau beveik visiškai nutilo. Visur tvyro absoliutaus pasitikėjimo savimi nuotaikos.

- Gerai!

Indburas mostu atleido pareigūną ir kruopščiai pasitaisė puošnią savo apykaklę.

Jau buvo be dvidešimt dvylika!

Į salę po vieną ar poromis ėjo rinktiniai merijos asmenys - didžiųjų prekybinių organizacijų vadovai. Kiekvienas jų buvo apsigaubęs orumo skraiste, atitinkančia finansinę jo padėtį ir mero palankumo laipsnį. Kiekvienas jų prisistatė merui, buvo apdovanotas maloningu žodžiu ar dviem ir sėdosi iš anksto paskirton vieton.

Netikėtai kambaryje pasirodė žmogus, lyg ir visai nederantis prie šios pompastiškos ceremonijos - Rendu iš Rojaus. Nors apie jį niekas nepranešė, jis ėmė atkakliai skverbtis link mero krėslo.

- Jūsų Ekscelencija! - pusbalsiu ištarė jis ir nusilenkė.

Indburas suraukė antakius.

- Jums nebuvo paskirta audiencija.

- Jūsų Ekscelencija, aš prašiau audiencijos jau prieš savaitę.

- Apgailestauju, tačiau su Seldono pasirodymu susiję Valstybės reikalai...

- Jūsų Ekscelencija, aš irgi smarkiai apgailestauju, bet esu priverstas prašyti, kad anuliuotumėte savo įsakymą išsklaidyti Nepriklausomųjų Pirklių laivus po visą Fondo laivyną.

Indburas visas net išraudo, pasipiktinęs tokiu įžūliu sutrukdymu.

- Dabar netinkamas metas tokioms diskusijoms.

- Jūsų Ekscelencija, dabar - vienintelė proga, - primygtinai kuždėjo Rendu. - Kaip oficialus Nepriklausomų Pirklių Pasaulių atstovas aš pareiškiu, kad tokiam įsakymui mes negalime paklusti. Jis privalo būti anuliuotas anksčiau, nei Seldonas išspręs mums mūsų pačių problemas. Kai tik pavojus praeis, taikytis bus per vėlu ir mūsų sąjunga subyrės.

Indburas įsmeigė ledinį žvilgsnį į Rendu.

- Tikiuosi, jūs suprantate, kad aš esu Fondo ginkluotųjų pajėgų vadas? Ar aš turiu teisę formuoti karinę politiką - ar ne?

- Turite, Jūsų Ekscelencija, tačiau kai kurie dalykai yra tikrai netikslingi.

- Nesakykite, kad šis mano įsakymas netikslingas. Tokios grėsmės akivaizdoje pernelyg pavojinga leisti jūsų žmonėms atsiskirti. Jeigu mes veiksime kiekvienas sau, tai bus naudinga tik priešui. Mes privalome vienytis, ambasadoriau, ir karo, ir politikos srityse.

Rendu pajuto, kaip įsitempia gerklės raumenys. Šįsyk jis jau apsiėjo be pagarbaus kreipinio:

- Dabar, kai tuojau turi prašnekti Haris Seldonas, jūs jaučiatės saugus ir nukreipiate savo veiksmus prieš mus. Gi prieš mėnesį, kai mūsų laivai prie Terelo įveikė Mulą, jūs buvote sukalbamas ir nuolaidus. Galiu priminti jums, pone, kad atvirame mūšyje Fondo laivai jau patyrė penkis pralaimėjimus, o tuo tarpu Nepriklausomų Pirklių Pasauliai neša jums pergales tarsi ant padėklo.

Indburas grėsmingai suraukė antakius.

- Ambasadoriau, Terminuse jūs nebepageidaujamas. Šįvakar jums bus oficialiai pareikštas įsakymas išvykti. Be to, mes jau anksčiau tyrinėjome - ir ateityje dar kruopščiau ištirsime - jūsų ryšius su destruktyviomis demokratinėmis Terminuso jėgomis.

Rendu atsakė:

- Kai aš išvyksiu, drauge su manimi išvyks ir visi mūsų laivai. Aš ničnieko nenutuokiu apie jūsų demokratus. Žinau tik tiek, kad jūsų - Fondo - laivai pasidavė Mului, nes jus išdavė aukščiausieji jūsų karininkai - kartoju, karininkai, ne paprasti pilotai, nesvarbu, demokratai ar ne. Sakau jums: dvidešimt Fondo laivų kapituliavo Horlegore jų pačių viceadmirolo įsakymu, ir dar tokiu metu, kai nė vienas jų nebuvo nukentėjęs, kai jiems išvis negrėsė joks rimtas pavojus. Gi tas viceadmirolas buvo asmeniškai jūsų parinktas artimas sąjungininkas - jis pirmininkavo mano sūnėno teisme, kai tik šis parvyko iš Kalgano. Ir tai - anaiptol ne vienintelis mums žinomas atvejis. Mes neketiname rizikuoti savo laivais ir žmonėmis, kovodami vadovaujant potencialiems išdavikams.

Indburas pareiškė:

- Vos išeisite iš čia, jus visur lydės sargybiniai.

Rendu pasišalino, lydimas nebylių paniekinančių Terminuso grietinėlės žvilgsnių.

Iki dvyliktos beliko vos dešimt minučių!

Atvyko ir Beita su Toranu. Juodu kilstelėjo iš savo krėslų galinėje eilėje ir pamojo praeinančiam Rendu.

Rendu maloniai jiems nusišypsojo.

- Vis dėlto ir jūs atsidūrėte čia! Kaip jums tai pavyko?

- Magnifikas buvo mūsų politiku, - šyptelėjo Toranas. - Indburas užsispyrė, kad jis savo vizi - sonoru atliktų Laiko Saugyklai skirtą kompoziciją, kurios pagrindinis veikėjas, žinoma, turėtų būti pats Indburas. Magnifikas atsisakė kelti koją čionai be mūsų, perkalbėti jo buvo visiškai neįmanoma. Drauge su mumis yra ir Eblingas Misas, tiksliau, buvo. Jis vaikštinėja kažkur netoliese. - Staiga jo balse nuskambėjo niūrios, nerimo persmelktos gaidelės: - Kas gi negerai, dėde? Tu nekaip atrodai.

Rendu linktelėjo.

- Manęs tai nė kiek nestebina. Mus užgriuvo sunkūs laikai, Toranai. Kai Fondui pavyks atsikratyti Mulo, bijau, ateis ir mūsų eilė.

Prisiartino labai tiesus, paniuręs, baltu apdaru vilkįs žmogus ir pasisveikino nevikriai nusilenkdamas.

Tamsios Beitos akys nušvito. Ji ištiesė ranką.

- Kapitone Pričeri! Jus vėl grąžino į kosmoso tarnybą?

Kapitonas paspaudė jai ranką ir nusilenkė žemiau.

- Nieko panašaus. Kaip suprantu, daktaras Misas pasistengė, kad man būtų leista dalyvauti čia, tačiau tai laikina. Rytoj teks vėl sugrįžti į namų areštą. Kiek dabar laiko?

Jau buvo be trijų minučių dvylika!

Magnifikas atrodė lyg tikras sielvarto ir širdį stingdančios nevilties įsikūnijimas. Susivijęs į kamuolį jis, regis, kaip visuomet stengėsi virsti nematomu. Ilgos jo nosies šnervės išsipūtė, didžiulės įkypos akys neramiai šmižinėjo po visą patalpą.

Jis įsitvėrė Beitos rankos, o vos ji vėl atsisėdo, patyliukais kuštelėjo:

- Kaip manai, mano ponia, ar visi šie didžiūnai klausėsi, kai aš... kai aš grojau... vizi - sonoru?

- Visi iki vieno, nė kiek tuo neabejoju, - užtikrino Beita, švelniai jį papurtydama. - Taip pat esu tikra, kad jie laiko tave pačiu puikiausiu muzikantu Galaktikoje, o tavo koncertą - pačiu nuostabiausiu iš visų kada nors matytų ar girdėtų. Tad verčiau išsitiesk ir atsisėsk kaip reikiant. Privalome atrodyti oriai.

Nors ir suraukusi antakius, Beita šypsojosi, ir Magnifikas atsakė jai blausia šypsena. Neskubėdamas jis išsirangė, ištiesindamas ilgas savo galūnes.

Stojo pusiaudienis...

...ir stiklo kubas jau nebebuvo tuščias.

Vargu bau kas nors iš susirinkusiųjų suspėjo pastebėti apsireiškimo akimirksnį. Dar ką tik kube nebuvo jokio žmogaus - ir štai, jis jau čia.

Kube pasirodė invalido vežimėlyje sėdintis pavidalas, senas ir susitraukęs, o raukšlių išvagotame veide švietė skaisčios akys. Kai žmogus prašneko, kaipmat paaiškėjo, kad vien jo balsas ir tėra gyvas. Ant jo kelių gulėjo užversta knyga. Žmogus švelniai prašneko:

- Aš - Haris Seldonas!

Jis kalbėjo visiškoje tyloje, nors įtampa, regis, spengte spengė.

- Aš - Haris Seldonas! Aš nežinau, ar kas nors manęs klausosi, mano pojūčiai to neapčiuopia, bet tai ir nesvarbu. Mane vis dar kamuoja keletas baimių, kad Planas gali sužlugti. Pirmuosius tris šimtmečius tikimybė, kad viskas vystysis be nukrypimų, siekė 94,2 procento.

Valandėlę jis patylėjo, nusišypsojo, o paskui maloniai tęsė:

- Beje, jei kas nors iš jūsų stovite - galite atsisėsti. Jei kuris norite užsirūkyti - rūkykite nesivaržydami. Juk kūnišku pavidalu manęs čia nėra. Tad nereikia ir jokių formalumų.

O dabar pasišnekėkime apie pribrendusią problemą. Pirmąsyk istorijoje Fondui iškilo arba visai netrukus iškils pilietinio karo grėsmė. Iki šiol visus išorinius antpuolius jums pavyko atmušti - tai buvo neišvengiama, nulemta griežtų psichoistorijos dėsnių. Gi dabar jums gresia pernelyg nedisciplinuotos išorinės paties Fondo grupės ataka prieš pernelyg autoritarinę centrinę vadovybę. Tokią situaciją irgi nulėmė būtinybė, o rezultatai - akivaizdūs.

Besiklausančiųjų aukštuomenės narių orumas ėmė byrėti tiesiog bežiūrint. Pats Indburas kone pašoko iš savo krėslo.

Beita pasilenkė į priekį, jos akis aptemdė nerimas. Apie ką čia šneka didysis Seldonas? Ar tik ji nebus praleidusi keleto žodžių...

- ...kad sunkiai pasiektas kompromisas yra būtinai reikalingas dviem atžvilgiais. Nepriklausomųjų Pirklių maištas sukuria naują nestabilumo elementą vyriausybėje, kuri, matyt, jau kuris laikas gerokai per smarkiai pasitiki savimi. Atgaivinamas siekiamybės veiksnys. Nors ir nugalėta, demokratija toliau nepaliaujamai vystosi...

Dabar jau nuaidėjo vis garsiau gaudžiantys balsai. Kuždesiai tapo kone riksmu, pakankamai aiškiai girdėjosi panikos gaidelės.

Beita kuštelėjo Toranui į ausį:

- Kodėl gi jis nieko nesako apie Mulą? Pirkliai niekad nebuvo sukilę!

Toranas tik gūžtelėjo pečiais.

Nepaisant vis labiau įsisiūbuojančio bruzdesio, kube sėdintis pavidalas smagiai kalbėjo toliau:

- ...nauja ir kur kas tvirtesnė koalicinė vyriausybė - štai kokia yra būtina ir naudinga Fondui primesto pilietinio karo pasekmė. Dabar gi tiktai senosios Imperijos likučiai betrukdo tolesniam vystymuisi ir plėtimuisi - tačiau jie, bent jau keletą artimiausių metų, nesukels jokių rimtesnių problemų. Žinoma, aš negaliu atskleisti jums būsimosios jūsų problemos pobūdžio...

Patalpoje pratrūko toks baisus triukšmas, kad Seldono lūpos judėjo, regis, be jokio garso.

Greta Rendu išdygo Eblingas Misas, jo veidas tirštai išraudo. Misas užbaubė visa gerkle:

- Seldonas nusivažiavo į lankas! Jis šneka apie kažkokią visai kitą krizę! Ar jūs, pirkliai, buvote suplanavę pilietinį karą?

Rendu pusbalsiu atsakė:

- Taip, mes ketinome kovoti. Tačiau Mulo grėsmės akivaizdoje atsisakėme savo planų.

- Vadinasi, Mulas yra papildomas veiksnys, kuriam Seldonas su visa savo psichoistorija nebuvo pasiruošęs. Kas gi čia vyksta?

Staigioje, akmeniu užgulusioje tyloje Beita pastebėjo, kad kubas vėl liko tuščias. Atominis sienų švytėjimas aptemo, nutrūko švelnus kondicionuoto oro srovenimas.

Kažkur užkaukė tai pritilstanti, tai vėl kurtinanti pavojaus sirena. Rendu vien lūpomis suformavo žodžius:

- Antpuolis iš kosmoso!

Eblingas Misas prikišo prie ausies savo rankinį laikrodį ir staiga suriko:

- Sustojo! Ga - LAK - TI - ka! Jis sustojo! Ar kieno nors laikrodis šiame kambaryje dar eina? - Jo balsas griaudėte griaudėjo.

Dvidešimt laikrodžių prigludo prie dvidešimties ausų. Tačiau neprireikė nė dvidešimties sekundžių, kad paaiškėtų - nė vienas laikrodis nebeveikia.

- Vadinasi, - niauriai pareiškė Misas, pranešdamas šiurpų nepermaldaujamą faktą, - Laiko Saugykloje kažkas išjungė visą branduolinę energiją - o Mulas atakuoja.

Triukšmą perskrodė Indburo riksmas:

- Visi sėskitės! Nuo Mulo mus skiria penkiasdešimt parsekų!

- Skyrė, - iš visų plaučių užriko Misas. - Prieš savaitę. O kaip tik šiuo metu ant Terminuso krenta bombos.

Beita pajuto, kaip ją palengva užvaldo absoliučios nevilties pojūtis. Jis tampriai apraizgė ją stangriais tvirtais sluoksniais, kol gerklę užgniaužė taip, kad Beita vos beįstengė mažyčiais skausmingais gurkšneliais įtraukti į plaučius oro.

Išorėje sparčiai rinkosi minia - aiškiai girdėjosi jos keliamas triukšmas. Pokštelėjusios atsivėrė durys, ir vidun protekine įlėkė

žmogus. Indburas nuskubėjo jo pasitikti; žmogus prapliupo net nesulaukęs, kol meras prisiartins.

- Jūsų Ekscelencija! - pakuždomis ėmė berti jis. - Mieste sustojo visas transportas! Nebeveikia nė viena išorinio ryšio linija! Pranešama, kad Dešimtasis Laivynas išblaškytas, o Mulo laivai pasiekė išorinius atmosferos sluoksnius. Dauguma mūsų žmonių...

Indburas bejėgiškai susmuko ant grindų ir liko gulėti nė nekrustelėdamas. Kambaryje niekas nebetarė nė žodžio. Pritilo netgi išorėje susispietusi minia, virš galvų grėsmingai pakibo ledinė panika.

Kažkas pakėlė Indburą nuo žemės. Kažkas kliūstelėjo gurkšnį vyno tiesiog jam į burną. Nors Indburas neatsimerkė, jo lūpos krustelėjo, ištardamos vieną vienintelį žodį:

- Pasiduokite!

Beita pajuto tuojau pravirksianti - ne iš sielvarto ar pažeminimo, o iš pačios paprasčiausios baimės ir nevilties. Eblingas Misas timptelėjo ją už rankovės:

- Eime, jaunoji ponia!

Be jokių ceremonijų jis ištempė ją iš krėslo.

- Mes išeiname, - pareiškė jis. - Pasiimk drauge ir savo muzikantą. - Blyškios, netgi bespalvės stambiojo mokslininko lūpos virpėjo.

- Magnifikai, - silpnai išspaudė Beita.

Klounas susigūžė iš siaubo. Jo akys sustiklėjo.

- Mulas! - suklykė jis. - Mulas, jis atvyko ir dabar sučiups mane!

Vos Beitai prisilietus, jis pašėlo spurdėti. Toranas pasilenkė prie jo ir stipriai vožtelėjo kumščiu. Magnifikas susmuko be sąmonės, ir Toranas persimetė jį per petį it bulvių maišą.

Kitą dieną bjaurūs, pajuodę mūšiuose Mulo laivai plūste užplūdo Terminuso planetos nusileidimo aikšteles. Užpuolikų generolas nušvilpė ištuštėjusia Terminuso Miesto gatve - nežinia kieno gamybos antžeminis automobilis veikė kuo puikiausiai, kai tuo tarpu visos branduolinę energiją naudojančios miesto mašinos stovėjo negyvos ir visiškai nenaudingos.

Okupantai paskelbė savo proklamaciją praėjus lygiai dvidešimt keturioms valandoms po to, kai dar visai neseniai buvusiam tokiam galingam Fondui apsireiškė Haris Seldonas.

Iš visų Fondo planetų tik Nepriklausomieji Pirkliai vis dar laikėsi. Mirtinu pavojumi jiems dabar grasė Mulas - paties Fondo užkariautojas.

19. Paieškos prasideda

Vieniša planeta Rojus - vienintelė planeta, besisukanti aplink vienintelę žvaigždę tame Galaktikos sektoriuje, įsiterpusiame į tarpgalaktinį vakuumą - atsidūrė apsiaustyje.

Karine prasme ji iš tiesų buvo apsiaustyje, nes bet kurį Galaktikos kosminės erdvės sklypelį, esantį dvidešimties parsekų atstu nuo jos, galėjo tučtuojau pasiekti avanpostuose dislokuotos Mulo pajėgos. Praslinkus keturiems mėnesiams po visus pribloškusio Fondo žlugimo, visos Rojaus komunikacijos subyrėjo tarsi skustuvu supjaustytas voratinklis. Visi Rojaus laivai skubiai sugrįžo į gimtąjį pasaulį, tad vis dar veikiančia ir kovojančia baze beliko pati planeta.

Visais kitais atžvilgiais apsiaustis buvo dar tankesnė, nes virš planetos jau pakibo beviltiškumo ir niūrios lemties debesis...

Beita sliūkino rožine spalva išdažytu praėjimu, skiriančiu eiles stalų pieno baltumo plastikiniais paviršiais. Šiaip ne taip susiradusi savo vietą, ji atsisėdo ant aukštos kėdės be atlošo, puse lūpų mechaniškai atsakė į pasisveikinimus, kuriuos vos išgirdo, skiausčia pavargusia ranka pasitrynė įskaudusią akį ir siektelėjo valgiaraščio.

Ji suspėjo užfiksuoti pliūptelėjusį pasibjaurėjimą pretenzingai įvardytais patiekalais iš įvairių rūšių kultūrinių grybų - Rojuje toks maistas buvo laikomas tikru gardumynu, tačiau prie Fondo raciono pripratusiai Beitai šitokie patiekalai atrodė kone visai nevalgomi. Tačiau beveik tuoj pat ji suvokė, kad visai greta jos kažkas kūkčioja, ir kilstelėjo galvą.

Iki šiol ji, galima sakyti, nepastebėdavo Džudi - tai buvo viena iš daugelio beveik nepažįstamų merginų, apskritaveidė, riestanosė, ne itin daili blondinė. Dabar ji gailiai verkė, be paliovos kandžiodama permirkusią nosinaitę ir slopindama kūkčiojimus, kol veidą išmušė tamsiai raudonos dėmės. Beformį, nuo radiacijos saugantį kostiumą ji buvo užsimetusi ant pečių, o skaidrus antveidis nuslydo tiesiog į deserto lėkštę - ten ir pasiliko.

Beita prisidėjo prie trejeto kitų merginų, kurios paeiliui tapšnojo Džudi per petį, glostė jai plaukus ir murmėjo nerišlius paguodos žodžius - nuo neatmenamų laikų paguodos išraiška liko tokia pat - ir tokia pat neefektyvi.

- Kas atsitiko? - pakuždomis paklausė Beita.

Kažkuri mergina grįžtelėjo ir diskretiškai gūžtelėjo pečiais, tarsi sakydama: aš nežinau. Paskui, pajutusi, kad toks atsakymas toli gražu nepakankamas, timptelėjo Beitą į šalį.

- Man regis, diena jai buvo labai sunki. Be to, ji nerimauja dėl savo vyro.

- Jis tarnauja kosmoso patrulyje?
- Taip.
Beita draugiškai ištiesė ranką Džudi.
- Kodėl gi tu neini namo, Džudi? - jos balsas buvo smagus ir dalykiškas, o žodžiai - vienintelė aiškiai ištarta konkreti frazė švelnios beprasmiškos užuojautos sraute.
Džudi kilstelėjo galvą kone įsižeidusi.
- Šią savaitę aš jau praleidau vieną dieną...
- Tuomet būsi praleidusi dvi. Jeigu bandysi išspausti iš savęs viską, kiek tik pajėgi, kitą savaitę tau teks prašyti jau trijų išeiginių. Tad jei dabar eisi namo - tai ir bus šiuo metu didžiausia patriotizmo išraiška. Merginos, ar kuri nors iš jūsų dirbate jos skyriuje? Tikiuosi, pasirūpinsite jos kortele? O dabar, Džudi, pirmiausia keliauk apsipraustì, o paskui žiūrėk, kad persikai ir grietinėlė pakliūtų ten, kur jiems ir dera. Nagi, judinkis! Gyviau!
Beita sugrįžo į savo vietą ir pati gerokai suglumo, netikėtai pajutusi palengvėjimą. Šitokiomis nuotaikomis buvo labai jau lengva užsikrėsti. Šiomis dienomis, kai visų nervai taip ištampyti, viena verkianti mergina gali sukelti tikrą pragarą visame skyriuje.
Susiraukusi Beita pagaliau išsirinko patiekalą, nuspaudė atitinkamus mygtukus ties alkūne ir padėjo valgiaraštį atgal į vietą.
Prašneko priešais ją sėdinti aukšta tamsiaplaukė mergina:
- Kas gi daugiau mums ir belieka, kaip tik verkti?
Jos žavios putnios lūpos tik vos vos krustelėjo, ir Beita pastebėjo jų kampučiuose virptelint dirbtinę nemalonią šypsenėlę, palydėjusią paskutinį neaiškiai ištartą žodį.
Skersa akimi dėbtelėjusi į merginos veidą, Beita perprato jos žodžiuose slypėjusią užuominą, ir net apsidžiaugė, pasitaikius progai nukreipti dėmesį kitur - kaip tik tuo metu stalviršyje atsivėrė anga ir iš ten išniro padėklas su priešpiečiais. Beita neskubėdama atvyniojo įpakavimą ir ėmė atsargiai knebinėti maistą, laukdama, kol atvės.
Ji pratarė:
- O tu ar gali sugalvoti ką nors geresnio, Hela?
- Taip, žinoma, - atsakė Hela. - Aš galiu!
Atsainiu ir įprastu judesiu ji nuspriegė cigaretės nuorūką į specialią angą, ir branduolinis blyksnis sunaikino ją anksčiau, nei ši spėjo nukristi iki dugno.
- Pavyzdžiui, - Hela sunėrė laibus išpuoselėtus pirštus ir pasirėmė smakrą, - manau, kad mes galėtume kuo puikiausiai susitarti su Mulu ir vienu ypu užbaigti visą šitą nesąmonę. Bet vėlgi - aš neturiu - hm... galimybių paskubomis išsinešdinti, kai Mulas prisistatys.
Giedros Beitos kaktos neaptemdė ne menkiausias debesėlis. Jos balsas skambėjo ramiai ir abejingai:
- Tikriausiai nei tavo vyras, nei brolis šiuo metu netarnauja kuriame nors iš kovojančių laivų?

- Ne. Juo labiau turėtum įvertinti, kad aš nematau jokios prasmės aukoti kitų moterų vyrus ir brolius.

- Jei pasiduosime, paaukoti gali tekti dar daugiau...

- Fondas pasidavė - ir niekas nebedrumsčia jo ramybės. Gi mūsų vyrų nėra namuose, ir visa Galaktika nusiteikusi prieš mus.

Beita gūžtelėjo pečiais ir maloniai pasakė:

- Man regis, tave labiausiai ir jaudina tai, kad aplinkui nė su žiburiu nerasi laisvų vyrų.

Ji vėl palinko prie savo daržovių lėkštės, jauste jausdama, kaip ją apgaubia lipni tyla. Niekas iš aplinkinių merginų niekaip nereagavo į Helos cinizmą.

Beita nuspaudė mygtuką, kurio mechanizmas tuoj pat nurinko stalą ir paruošė jį kitos pamainos pietums, ir paskubomis pasišalino.

Per tris vietas nuo Helos sėdinti naujokė pusbalsiu paklausė:

- Kas ji tokia?

Hela abejingai perkreipė išraiškingas savo lūpas:

- Mūsų koordinatoriaus dukterėčia. Nežinojai?

- Taip? - mergina dar spėjo žvilgtelėti į išeinančios Beitos nugarą. - Ką gi ji čia veikia?

- Ji - mergina iš Asamblėjos, štai kas ji. Nejaugi nežinojai, kad šiais laikais labai populiaru demonstruoti patriotizmą? Visi tokie jau demokratai, kad net bloga darosi!

- Nagi, Hela, - įsiterpė jai iš dešinės sėdinti apkūni mergina. - Ji dar niekad neužsiundė savo dėdulės ant mūsų. Gal apsiraminsi ir prikąsi liežuvį?

Hela tik dėbtelėjo į kaimynę ir, nebekreipdama į ją jokio dėmesio, prisidegė dar vieną cigaretę.

Naujokė tuo tarpu klausėsi priešais ją sėdinčios žvitriaakės buhalterės tarškėjimo. Žodžiai žirte žiro:

- ... šnekama, kad ji buvo Saugykloje, pačioje Saugykloje, supranti, ir kaip tik tada, kai kalbėjo Seldonas! Girdėjau, kad persiutęs meras svaidėsi žaibais ir griausmais, kilo neramumai, ir panašiai, na, supranti. Ji gi suspėjo išnešti kailį dar prieš Mului išsilaipinant - kalbama, kad paspruktì jai pavyko ne taip jau lengvai - tiesiog kvapą gniaužiantis nuotykis! Jai teko prasibrauti pro blokadą ir visa kita - labai keista, kodėl gi ji nerašo apie tai knygos, juk tos knygos apie karą mūsų dienomis tokios populiarios! Ir dar ne viskas - regis, ji lankėsi tame Mulo užgrobtame pasaulyje, Kalgane - ir, supranti...

Nuaidėjo pertraukos pabaigą skelbiantis skambutis, ir valgykla lėtai ištuštėjo. Buhalterė vis dar tarškėjo nenutildama, ir akis išpūtusi naujokė tik kartkartėmis, tinkamose vietose, ją pertraukdavo labai jau įprastu:

- Tikraaaaaaai?

Kai Beita vakare grįžo namo, didžiuliai urvo žibintai jau buvo pritemdyti, kai kurie - ir visai užgesinti, o pačioje gilumoje tvyrojo visiška tamsa, kad dori ir sunkiai dirbantys žmonės galėtų ramiai išsimiegoti.

Prie durų Beitą pasitiko Toranas su sviestu apteptos duonos kąsniu rankoje.

- Kur tu buvai? - pilna burna paklausė jis. Paskui, nurijęs kąsnį, jau aiškiau tęsė: - Man pavyko paruošti šiokią tokią vakarienę. Bet jei ji tau pasirodys esanti nelabai gausi, manęs nekaltink.

Išplėtusi akis Beita apėjo ratu aplink jį.

- Tori! Kur tavo uniforma? Ką veiki čia apsivilkęs civiliais drabužiais?

- Gavau įsakymą, Bei. Rendu šiuo metu tūno kažkur nulindęs drauge su Eblingu Misu, o ką tai reiškia, aš visiškai nesuprantu. Tai ir viskas, ką žinau.

- O kaip aš? - ji impulsyviai žingtelėjo link jo.

Prieš atsakydamas jis ją pabučiavo.

- Aš iškeliauju ir manau, kad tu vyksi drauge. Tikriausiai tai bus pavojinga.

- O kas nėra pavojinga?

- Va būtent. Ak, tiesa, aš pakviečiau Magnifiką, tad jis tikriausiai irgi keliauja drauge.

- Ar nori pasakyti, kad jo koncertą variklių gamykloje teks atšaukti?

- Žinoma.

Beita nuėjo į gretimą kambarį ir sėdo prie padengto stalo, nors iš pirmo žvilgsnio matėsi, kad vakarienė tikrai "šiokia tokia". Beita mikliai perpjovė sumuštinius per pusę ir pasakė:

- Negerai, kad koncertas neįvyks. Fabrike dirbančios mergaitės jo labai laukė. Beje, ir pats Magnifikas - taip pat. Prakeikimas, jis toks keistas sutvėrimas...

- Jis tiesiog pažadina tavyje motiniškus instinktus, Bei, štai ir viskas. Kada nors mes susilauksime savo mažylio, ir tuomet tu pamirši Magnifiką.

Nepaleisdama iš burnos sumuštinio Beita atsakė:

- Tiesiog nuostabu pagalvojus, kad visi jūs žadinate man motiniškus instinktus, o aš vis ištveriu ir ištveriu.

Paskui ji padėjo sumuštinį ant stalo ir valandėlei smarkiai surimtėjo.

- Tori...

- Mmmmm?

- Tori, šiandien aš lankiausi Miesto gamybos skyriaus valgykloje. Todėl taip vėlai ir grįžau.

- Ir ką gi tu ten veikei?

- Na... - akimirką ji padvejojo lyg nesiryždama kalbėti. - Žinai, ten kažkas kaupiasi. Jaučiausi taip, kad... na, vos įstengiau ištverti. Nėra ką net sakyti apie kokią nors kovinę dvasią - ji tiesiog neegzistuoja. Merginos kibirais lieja ašaras be jokios regimos priežasties. O tos, kurios dar laikosi galutinai nepakrikusios, tūno niūrios it debesis. Net menkiausios pelytės kiurkso susiraukusios. Pavyzdžiui, mano skyriuje produkcijos išdirbis kritęs iki ketvirtadalio to lygio, koks buvo, kai aš atėjau ten dirbti. Be to, nebeprisimenu tokios dienos, kada būtų susirinkusi visa pamaina.

- Gerai, - pasakė Toranas. - Sudėk visus taškus ant i. Ką gi tu ten veikei?

- Pateikiau keletą klausimų. Ir visur tas pats, Tori, tas pats vyksta visame Rojuje. Produkcijos išdirbiai beviltiškai smunka, vis labiau auga nepasitenkinimas, pasigirsta maištauti raginančių balsų. Skyriaus viršininkas paprasčiausiai gūžtelėjo pečiais - ir šitaip po to, kai aš ištisą valandą prasėdėjau priimamajame, laukdama, kol jis mane įsileis, o galų gale įsileido tik todėl, kad aš - koordinatoriaus dukterėčia. Viršininkas lyg niekur nieko pareiškė nieko negalįs padaryti. Tiesą sakant, man pasirodė, kad jam nelabai tai terūpi.

- Nagi, nagi, tik nenušok nuo proto, Bei.

- Bet jam iš tiesų visiškai nusispjaut! - atkakliai, kone nuožmiai laikėsi savo Beita. - Sakau tau - kažkas negerai. Visur tvyro ta pati juoda neviltis, kuri it kirviu smogė man Laiko Saugykloje, kai Seldonas mus apleido. Juk tu ir pats ją pajutai!

- Taip. Pajutau.

- Ką gi, dabar jos pilna visur, - nusiminusi tęsė ji. - Mes niekada nesugebėsime pasipriešinti Mului. Net jei turėtume pakankamai išteklių, mums vis vien stigtų valios, dvasios stiprybės, ugnelės... Tori, nebėra jokios prasmės priešintis...

Toranas kaip gyvas nebuvo matęs Beitos verkiančios, nepravirko ji ir dabar. Bent jau neapsipylė ašaromis. Vis dėlto Toranas uždėjo ranką jai ant peties ir vos girdimai sukuždėjo:

- Nebegalvok apie tai, brangioji. Puikiai suprantu, ką tu turi omeny. Bet mes nieko...

- Taip, mes nieko negalime padaryti! Kaip tik tai visi ir sako! Belieka tik sėdėti ir laukti, kol krintantis kardas nurėš mums galvas!

Ji vėl kibo į sumuštinio ir arbatos likučius. Toranas patyliukais paklojo lovas. Išorėje buvo beveik visiškai tamsu.

Rendu - naujasis Rojaus miestų konfederacijos koordinatorius - iš esmės tai buvo karo meto pareigybė - pačiam reikalaujant gavo kambarį viršutiniame aukšte; čia jis galėjo mąstyti rymodamas prie lango ir žvelgdamas į namų stogus bei miesto ža-

lumą. Dabar, kai urvo apšvietimas naktimis būdavo pritemdomas, Rendu nebegalėjo aiškiai įžiūrėti šešėliais užkloto miesto. Tačiau jis visiškai nenorėjo galvoti apie tai, kokia simboliška ši aplinkybė.

Rendu kreipėsi į Eblingą Misą, kurio mažytėse vaiskiose akutėse susidomėjimo, regis, tebuvo tiek pat, kiek ir raudono gėrimo pripiltoje taurėje jo rankoje:

- Rojuje sakoma, kad, kai šviesos pritemsta, doriems ir sunkiai dirbantiems žmonėms ateina metas miegoti.

- Ar daug gauni pamiegoti pastaruoju metu?

- Ne! Atleisk, Misai, kad pasikviečiau tave taip vėlai, bet jau kuris laikas man kažkodėl kur kas labiau patinka naktis. Argi nekeista? Rojaus žmonės ne be pastangų prisitaikė prie šviesos stygiaus ir tamsoje eina miegoti. Lygiai taip pat elgdavausi ir aš. Bet dabar viskas pasikeitė...

- Bandai slėptis po lapais, - ramiai atrėžė Misas. - Šviesos periodu tave supa žmonės, daugybė žmonių - tu jauti jų žvilgsnius, jauti, kad į tave sudėtos visos jų viltys. O tokios naštos tu tiesiog nebevalioji pakelti. Gi miego periodu esi laisvas.

- Vadinasi, ir tu pats tai jauti? Ir tu negali atsikratyti to stingdančio, kartaus pralaimėjimo pojūčio?

Eblingas Misas lėtai linktelėjo.

- Taip. Tai masinė psichozė, prakeikta bandos panika. Ga - LAK - TI - ka, Rendu, ko gi tu dar tikiesi? Čia gi tau prieš akis visa kultūra, nugrimzdusi į aklą verksmingą tikėjimą, kad praeities didvyris absoliučiai viską suplanavo ir rūpinasi kiekviena menkiausia pašvinkusių jų gyvenimėlių akimirka! Šitoks mąstymo būdas jau virto kažkuo panašiu į religiją, ir tu pats puikiai supranti, ką tai reiškia.

- Nė nenumanau, ką tai galėtų reikšti!

Misas anaiptol netryško entuziazmu viską smulkiai aiškinti. Tiesą sakant, aiškinti jam niekad nepatikdavo. Jis suniurzgė, įsmeigė akis į ilgą cigarą, kurį mąsliai sukiojo tarp pirštų, ir pagaliau prašneko:

- Jį galima charakterizuoti stipriomis religinėmis reakcijomis. Netgi galingas šokas negali vienu ypu išsklaidyti tvirto tikėjimo, o jeigu taip atsitinka, neišvengiamai smarkiai nukenčia visų tikinčiųjų mentalitetas. Degradacija tampa visuotine; švelnesniais atvejais stebime isteriją bei patologišką nesaugumo jausmą, aštresniais - pratrūksta beprotybė, neišvengiama ir savižudybių.

Rendu krimstelėjo nykščio nagą.

- Kai Seldonas mus apvilia - arba, kitais žodžiais tariant, kai mes prarandame tą atsparą, į kurią šitaip ilgai rėmėmės, paaiškėja, kad mūsų raumenys atrofavosi, ir be jos mes nebeįstengiame išstovėti ant kojų.

- Kaip tik taip. Metafora gana griozdiška, bet pakankamai tiksli.

- O kaip tu, Eblingai? Kaip tavo paties raumenys?

Psichologas giliai užsitraukė, o paskui ėmė lėtai ir tingiai leisti dūmų ratilus.

- Mano raumenys gerokai parūdiję, bet visiškai atrofuotis dar nespėjo. Matai, savo profesijos dėka aš įpratau bent šiek tiek mąstyti savarankiškai.

- Ar matai kokią nors išeitį?

- Ne. Bet išeitis privalo būti! Gal Seldonas ir tikrai nenumatė atsirasiant tokį padarą kaip Mulas. Gal jis negarantavo mūsų pergalės. Tačiau jis neužtikrino ir žlugimo. Tiesiog šiuo metu jis iškrito iš žaidimo, ir mums teks kažkaip pasikliauti savo pačių jėgomis. Mului įmanoma smarkokai įgnybti.

- Kaip?

- Vieninteliu būdu, kuriuo nuskausminamas bet koks priešas - tai yra stipriausiomis pajėgomis kertant į pačią silpniausią vietą. Paklausyk, Rendu, Mulas nėra koks nors antžmogis. Jei kada nors pavyks jį nugalėti, kiekvienas pats tuo įsitikins. Tiesiog mes visiškai jo nepažįstame, o visokiausi gandai bei legendos telkiasi ne dienomis, o valandomis. Kalbama, kad jis yra mutantas. Ir kas iš to? Tuo tarpu gausiems žmonijos tamsuoliams "mutantas" reiškia tą patį, ką ir "antžmogis". Bet iš tikrųjų juk yra visai ne taip!

Buvo apskaičiuota, kad kiekvieną mielą dieną Galaktikoje gimsta bent keli milijonai mutantų. Iš tų keleto milijonų visus, išskyrus vieną ar du procentus, įmanoma aptikti tiktai atlikus mikroskopinę bei cheminę analizę. Gi iš tų vieno ar dviejų procentų makromutantų - tai yra tokių, kurių mutacijas nesunku pastebėti plika akimi ar paprasčiausiai suvokti protu - visi, išskyrus vieną ar du procentus, yra geibūs išsigimėliai, tikę nebent pasilinksminimų centrams, mokslinėms laboratorijoms ir ankstyvai mirčiai. Gi iš kelių likusiųjų makromutantų, kurių apsigimimai jiems veikiau naudingi nei žalingi, beveik visi yra keisti, dėmesį traukiantys, bet visiškai nekenksmingi padarai, besiskiriantys nuo paprastų žmonių tik vienu vieninteliu atžvilgiu, o visais kitais - visiškai normalūs, netgi ypač normalūs. Ar dabar supranti, Rendu?

- Taip. Bet kaip gi tai siejasi su Mulu?

- Tarkime, kad Mulas tikrai yra mutantas. Tuomet galima prielaida, kad jis turi kažkokią, neabejotinai mentalinę, savybę, kuria naudodamasis sugeba užkariauti pasaulius. Gi visais kitais atžvilgiais - galiu galvą guldyti - jis turi rimtų trūkumų, kuriuos mes ir privalome išsiaiškinti. Jis tikrai nebūtų toks paslaptingas, taip nesistengtų niekam nepakliūti į akis, jeigu tie trūkumai nebūtų akivaizdūs, o gal netgi lemtingi. Jei tik jis iš tiesų yra mutantas.

- Argi esama alternatyvos?

- Gali būti ir taip. Prielaidą apie mutaciją mums pateikė tik kapitonas Pričeris - andai buvęs Fondo žvalgybininkas. O savo išvadas jis padarė remdamasis tik blankiais prisiminimais tų, kurie tvirtino pažinoję Mulą - arba kažką, kas galėjo būti Mulas - dar vaikystėje ir ankstyvoje jaunystėje. Pričeriui pavyko surinkti tik pabiras informacijos nuotrupas - o juk visai įmanoma, kad visas užuominas apie save Mulas galėjo paskleisti pats kažkokiais savais tikslais. Juk jau dabar akivaizdu, kad Mului smarkiai praverčia jo - mutanto antžmogio - reputacija.

- Skamba labai įdomiai. Ar seniai mąstai apie tai?

- Aš apie tai išvis nemąsčiau, tiksliau, niekad neturėjau tokių svarių argumentų, kad pats galėčiau tuo patikėti. Tiesiog tai yra alternatyva, kurios nederėtų lengva ranka atmesti. Nagi, pamėgink įsivaizduoti, Rendu: tarkime, Mulas aptiko, pavyzdžiui, tokią spinduliavimo rūšį, kuri pajėgia užslopinti mentalinę energiją - kažką panašaus į tą radiaciją, kuria, kaip mes manome, jis blokuoja branduolines reakcijas. Ir kas tada, a? Argi šitaip nebūtų galima paaiškinti to, kas niokoja mus dabar - ir kas jau sužlugdė Fondą?

Rendu nugrimzdo į niaurią tylą, atrodė, jis kone prarado kalbos dovaną.

Vis dėlto po valandėlės jis paklausė:

- O ką tu sužinojai tyrinėdamas Mulo juokdarį?

Dabar jau Eblingas Misas sudvejojo.

- Kol kas neturiu jokių konkrečių rezultatų. Prieš pat Fondo žlugimą aš taip narsiai šnekėjau su meru labiausiai dėl to, kad jį padrąsinčiau - ir šiek tiek dėl to, kad padrąsinčiau pats save. Bet, Rendu! Jei mano matematiniai instrumentai būtų pakankamai tobuli, aš vien iš klouno suteiktų žinių galėčiau smulkiai ištyrinėti Mulą. O tada mes jį ir pričiuptume. Tada sužinotume ir tų išties keistų anomalijų, kurios man vis neduoda ramybės, priežastis.

- Kokių anomalijų?

- Tu tik pagalvok, žmogau! Mului užteko panorėti - ir be didesnio vargo sutriuškino Fondo laivyną. Tačiau jam taip ir nepavyko atviroje kovoje priversti trauktis gerokai silpnesnių Nepriklausomųjų Pirklių laivynų. Fondas krito nuo vieno vienintelio smūgio; Nepriklausomieji Pirkliai sugeba atsilaikyti prieš visą Mulo jėgą. Pirmiausia jis panaudojo savo Blokuojantį Lauką prieš Mnemono Nepriklausomųjų Pirklių branduolinius ginklus. Užpulti taip netikėtai pirkliai mūšį pralaimėjo, tačiau Laukui jie sugebėjo atsispirti. Mului taip ir nebepavyko dar kartą sėkmingai pasinaudoti juo prieš Nepriklausomuosius.

Tačiau prieš Fondo pajėgas Laukas veikė kuo puikiausiai - dar kartą, ir dar, ir dar. Jo dėka Mului pavyko paimti ir patį Fondą. Kodėl? Remiantis tomis žiniomis, kurias turime dabar, tai at-

rodo visiškai nelogiška! Vadinasi, privalo būti kažkokių veiksnių, apie kuriuos mes kol kas ničnieko nenutuokiame.

- Išdavystė?

- Nesąmonė, Rendu. Skystapročių plepalai. Neužmiršk: Fonde nė su žiburiu nebūtum radęs žmogaus, abejojančio Fondo pergale. Argi kas nors išduotų garantuotai laimėsiančiųjų pusę?

Rendu sustojo prie lenkto lango ir nieko nematančiomis akimis užsižiūrėjo į neperregimą tamsą. Paskui pasakė:

- Tačiau dabar mes jau garantuotai pralaimėsime, nors Mulas turėtų ir tūkstančius silpnų vietų, nors būtų skylėtas kaip rėtis...

Jis neatsigręžė. Pakumpusi jo nugara, nervingai gniaužomos už nugaros sunertos rankos viską bylote bylojo be žodžių. Vis dėlto jis vėl prašneko:

- Po to epizodo Laiko Saugykloje mums gana lengvai pavyko pasprukti, Eblingai. Kiti juk irgi galėjo išnešti kudašių. Kai kuriems tai pavyko. Daugumai - ne. Buvo įmanoma rasti kažkokių kontrpriemonių tam Blokuojančiam Laukui. Bet tam reikėjo sumanumo ir nemaža pastangų. Visi Fondo laivyno laivai galėjo persikelti į Rojų ar kurią nors artimesnę planetą ir tęsti kovą - kaip kad pasielgėme mes. Tačiau iš tų, kuriems tai pavyko, nesusidarys ir vienas procentas visos Fondo karinės galios. Tiesą sakant, jie tiesiog pasidavė priešui.

Gi Fondo pogrindis, kuriuo dauguma mūsiškių, regis, taip smarkiai pasitiki, irgi nesiėmė jokių veiksmų. Mulas pakankamai politiškai išprusęs, kad suvoktų būtinybę pažadėti išsaugoti didžiųjų pirklių nuosavybę bei pelnus - ir pirkliai paklusniai perėjo jo pusėn.

Eblingas Misas stačiokiškai pareiškė:

- Plutokratai visais laikais stodavo prieš mus.

- Tačiau ir valdžią jie visada išlaikydavo savo rankose. Paklausyk, Eblingai. Mes turime pakankamai priežasčių manyti, kad pats Mulas arba jo parankiniai jau užmezgė ryšius su galingiausiais iš Nepriklausomųjų Pirklių. Mažų mažiausiai dešimt iš dvidešimt septynių Pirklių Pasaulių jau atiteko Mului - žinios apie tai pakankamai patikimos. Dar kokie dešimt svyruoja negalėdami apsispręsti. Netgi pačiame Rojuje aptiktum ne vieną tokį, kuris anaiptol nesijaustų nelaimingas, pakliuvęs Mulo valdžion. Pagunda labai akivaizdi: kodėl gi neatsisakius gerokai nusilpusios, nieko negarantuojančios savo politinės valdžios, jei tokiu būdu galima išsaugoti nuo jokių perversmų nepriklausantį ekonominį klestėjimą?

- Vadinasi, tu manai, kad Rojus nesugebės pasipriešinti Mului?

- Aš nemanau, kad Rojus smarkiai jam priešinsis. - Dabar jau Rendu atsigręžė, rūpesčio apniauktos jo akys smigo tiesiog į psichologo akis. - Aš manau, kad Rojus tiesiog laukia tinkamos pro-

gos kapituliuoti. Kaip tik tai norėdamas pasakyti aš ir pasikviečiau tave. Noriu, kad tu nedelsdamas išvyktum iš Rojaus.

Priblokštas Eblingas Misas išpūtė mėsingus savo skruostus.

- Jau dabar?

Rendu pasijuto siaubingai išvargęs.

- Eblingai, tu esi pats iškiliausias Fondo psichologas. Tiesa, tikri psichologijos meistrai išnyko drauge su Seldonu, tačiau tu - pats geriausias iš visų, kuriuos mes dar turime. Tu - paskutinis ir vienintelis mūsų šansas įveikti Mulą. Čia tau tai niekaip nepavyks. Privalai keliauti ten, kur dar bent šis tas liko iš senosios Imperijos.

- Į Trantorą?

- Visai teisingai. Tai, kas kadaise buvo galinga Imperija, mūsų dienomis virto apgraužtais kauleliais, tačiau neabejoju, kad pačiame centre vis dar įmanoma ką nors surasti. Ten turi būti išlikusių įrašų, Eblingai. Gal tau pavyks daugiau sužinoti apie matematinę psichologiją; galbūt netgi pakankamai, kad sugebėtum perprasti klouno mąstymą. Be abejo, jis keliaus drauge su tavim.

Misas sausai atsakė:

- Abejoju, ar jis sutiks keliauti, nepaisydamas netgi Mulo baimės - jei, žinoma, drauge su juo nevyks ir tavo dukterėčia.

- Aš pats puikiai tai suprantu. Kaip tik dėl šios priežasties Toranas ir Beita išvyksta drauge su tavimi. Ir dar, Eblingai - yra ir kitas, netgi dar svarbesnis tikslas. Prieš tris šimtus metų Haris Seldonas įkūrė du Fondus - skirtinguose Galaktikos pakraščiuose. Tu privalai surasti tą Antrąjį Fondą.

20. KONSPIRATORIUS

Mero rūmai - tiksliau, tai, kas dar neseniai buvo mero rūmai - milžinišku juodu siluetu dunksojo tamsoje. Užkariautą miestą gaubė komendanto valandos ramybė; Fondo danguje viešpatavo tik balzganas Galaktikos Lęšio švytėjimas ir viena kita vieniša žvaigždė.

Per tris šimtmečius Fondas iš privataus nedidelės mokslininkų grupelės projekto išaugo į milžinišką prekybinę imperiją su daugybe čiuptuvų, kurie vijosi vis toliau ir toliau į Galaktikos gelmes. Gi pastarojo pusmečio pakako, kad buvusioji didybė liktų užmiršta, o Fondas taptų dar viena eiline užkariauta provincija.

Kapitonas Hanas Pričeris atsisakė tai suvokti.

Niūri naktinio miesto tamsa, užtemdyti, nūnai okupantų apgyventi rūmai - tai buvo pakankamai simboliška, bet kapitonas Hanas Pričeris, lūkuriuojantis prie pat išorinių rūmų vartų su miniatiūrine, po liežuviu paslėpta atomine bomba, kategoriškai atsisakė tai suprasti.

Artyn slystelėjo kažkoks šešėlis. Kapitonas nuleido galvą. Kuždesys sušnarėjo taip tyliai, kad jį išvis buvo vos įmanoma išgirsti:

- Signalizacijos sistema tokia pat, kaip ir visada, kapitone. Eikite! Ji nieko neužfiksuos.

Vienu grakščiu judesiu kapitonas pranėrė po žema arka ir fontanais įrėmintu takeliu nuskubėjo ten, kur andai buvo Indburo sodas.

Vos keturi mėnesiai teskyrė jį nuo tos dienos Laiko Saugykloje, kurios baisius prisiminimus kapitonas kaip įmanydamas vijo į šalį. Tačiau kai kurie įspūdžiai visai neprašomi vis sugrįždavo, po vieną, paeiliui, dažniausiai naktį.

Senasis Seldonas, su geriausiais norais bylojantis apie tai, kas buvo visiška netiesa - beprotiška sumaištis - be sąmonės tysantis Indburas, kurio ryškiaspalvis mero kostiumas taip šiurpiai nedera prie išbalusio bejausmio veido - žaibiškai susitelkusios persigandusios minios, mirtinoje tyloje laukiančios, kol bus ištartas lemtingas žodis: pasiduodame - tas jaunuolis, Toranas, išnykstantis už šoninių durų drauge su Mulo klounu, kadaruojančiu jam ant peties...

Ir pagaliau - jis pats, kapitonas Pričeris, kažkaip išsikrapštęs iš suirutės ir atsidūręs savo nebeveikiančiame automobilyje.

Jis pats, pečiais ir alkūnėmis besiskverbiantis per nevaldomą minią, kuri, stokodama lyderio, jau veržėsi iš miesto, tik nežinia kur.

Jis pats, aklai naršantis įvairias žiurkių landas, kuriose buvo - dar visai neseniai buvo - demokratinio pogrindžio, pastaruosius aštuoniasdešimt metų vis silpstančio ir menkėjančio, štabai.

Tačiau landos jau buvo ištuštėjusios.

Kitą dieną danguje akimirksnį sušmėžavo juodi svetimšalių laivai, be jokių kliūčių besileidžiantys už susigrūdusių artimiausio miesto namų. Kapitonas Pričeris jautė, kaip jį įsiurbia ir gramzdina tirštas nevilties bei visiško bejėgiškumo pojūtis.

Sukaupęs visus entuziazmo likučius kapitonas Pričeris leidosi į kelią.

Per trisdešimt dienų jis pėsčias sukorė beveik du šimtus mylių, persirengė hidroponikų fabriko darbininko drabužiais - visai šviežią šio lavoną jis aptiko pakelėje - užsiželdino vešlią, skaisčiai rudą barzdą...

Ir pagaliau jo pastangas vainikavo sėkmė - jis aptiko pogrindžio likučius.

Jis atsidūrė Niutono mieste, gyvenamajame kvartale, kurio dar ką tik buvę elegantiški ir prabangūs pastatai palaipsniui susiliejo su skurdžiu lūšnynų kvartalu. Kapitonas pasuko į neiš-

vaizdų statinį, niekuo neišsiskiriantį iš lygiai tokių pat aplinkinių, eile išsirikiavusių namų. Siauroje durų angoje, užstodamas praėjimą, nekrustelėdamas stovėjo liesas žmogelis mažomis akutėmis; kaulėti jo kumščiai beveik netilpo kišenėse.

Kapitonas pusbalsiu burbtelėjo:

- Aš atvykau iš Mirano.

Žmogus niauriai atsakė į slaptažodį:

- Miranas šįmet pasiankstino.

Kapitonas atsakė:

- Ne labiau nei praėjusiais metais.

Vis dėlto žmogus nepajudėjo iš vietos. Jis pasiteiravo:

- Kas jūs toks?

- Argi jūs - ne Lapė?

- Ar jūs visada klausimu atsakote į klausimą?

Kapitonas atsikvėpė gal tik vos vos giliau nei paprastai ir ramiai atsakė:

- Aš - Hanas Pričeris, Laivyno kapitonas ir Demokratinės Pogrindžio Partijos narys. Gal įsileisite mane vidun?

Lapė pasitraukė nuo durų ir pasakė:

- Tikrasis mano vardas - Oramas Pelis.

Jis ištiesė ranką. Kapitonas ją spustelėjo.

Nors ir ne prabangus, kambarys buvo kruopščiai sutvarkytas. Viename kampe dunksojo dekoratyvinis mikrofilmų projektorius, kuris, kaip, vos dirstelėjęs patyrusia akimi, spėjo kapitonas, visai galėjo būti užmaskuotas gan įspūdingo kalibro blasteris. Projektoriaus lęšiai buvo nukreipti tiesiai į duris - šitokį įtaisą galima valdyti nuotoliniu būdu.

Lapė pasekė barzdočiaus savo svečio žvilgsnį ir šykščiai šyptelėjo. Jis pasakė:

- Taip! Tačiau tai buvo būtina tiktai Indburo ir jo pataikūnų vampyrų laikais. Prieš Mulą su tokiu daikčiuku nepašokinėsi, tiesa? Mului mes išvis neturime kuo pasipriešinti. Jūs alkanas?

Kapitono žandikaulio raumenys net įsitempė po barzda. Jis linktelėjo.

- Valandėlę užtruks, tikiuosi, jūs galite palaukti?

Pelis ištraukė iš spintelės keletą skardinių ir dvi jų padėjo priešais kapitoną Pričerį.

- Priglauskite prie jų pirštą ir atidarykite, kai tik pakankamai sušils. Šilumos reguliavimo prietaisas nuėjo šuniui ant uodegos. Tokie dalykai tik ir primena, kad tebevyksta karas... O gal jau nebevyksta?

Jis patenkintas, kone linksmai bėrė žodžius, tačiau tik intonacija ir tebuvo nerūpestinga - Lapės akys liko šaltos ir mąslios. Jis atsisėdo už stalo priešais kapitoną ir tęsė:

- Jei man jumyse kas nors nepatiks, toje vietoje, kur jūs sėdite, beliks tik išdegusi skylė. Ar žinote tai?

Kapitonas neatsakė. Lengvai spustelėjęs jis atidarė skardines.

Lapė trumpai tarstelėjo:

- Troškinta mėsa! Atleiskite, bet su maistu mums gana striuka.

- Žinau, - atsakė kapitonas ir paskubomis kibo valgyti, nė nepakeldamas galvos.

Lapė pareiškė:

- Kažkur jau esu jus matęs. Bandau prisiminti... žinoma, tada jūs neauginote barzdos.

- Aš nesiskutęs jau trisdešimt parų, - atsakė kapitonas ir piktokai paklausė: - Ko gi jūs norite? Aš pasakiau teisingą slaptažodį. Prisistačiau, kas esu.

Lapė tik numojo ranka.

- Aš nė truputėlio neabejoju, kad jūs iš tiesų vadinatės Pričeris. Tačiau esama daugybės tokių, kurie žino slaptažodį, kurie neatsisako prisistatyti, kurie netgi iš tiesų yra, kas sakosi esą - o vis vien yra Mulo pakalikai! Ar esate girdėjęs apie Levou?

- Taip.

- Tai šit - jis parsidavė Mului.

- Ką? Jis...

- Taigi. O jis juk buvo tas žmogus, kurį vadindavome "Niekada nepasiduosiu!" - Lapės lūpos išsiviepė į šypseną, bet jis taip ir nenusijuokė, o ir šypsenoje nebuvo nė lašo linksmumo. - Ir Viligas! Mulo klapčiukas! Geris ir Notas. Mulo žmonės! Kodėl gi Pričeris negali būti Mulo tarnas? Iš kur man žinoti?

Kapitonas tik papurtė galvą.

- Bet tai ir nesvarbu, - maloniai pasakė Lapė. - Jei jau Notas perėjo į priešo pusę, jie šiaip ar taip žino mano vardą. Tad jei jūs tikrai esate tas, kas sakotės esąs, tuomet susipažindamas su jumis aš nelabai kuo rizikuoju, o jūs tuo tarpu užsitraukiate naują pavojų.

Kapitonas užbaigė valgyti ir atsilošė.

- Jeigu čionai organizacijos nebeliko, kurgi aš galėčiau ją rasti? Fondas gal ir kapituliavo, bet tik ne aš.

- Štai kaip! Bet jūs negalite amžinai klaidžioti, kapitone. Šiomis dienomis, norėdami keliauti iš miesto į miestą, Fondo žmonės privalo turėti leidimą. Ar tai žinojote? Leidimą ir identifikacijos kortelę. Ar jūs ją turite? Be to, visi senojo laivyno karininkai privalo nedelsdami prisistatyti į artimiausią okupacinį štabą. Juk šis įsakymas galioja ir jums, tiesa?

- Taip, - kapitono balsas nuskambėjo tvirtai. - Nejaugi manote, kad imsiu virpinti kinkas? Aš buvau Kalgane tuojau po to, kai jis pasidavė Mului. Po mėnesio ten nebeliko nė vieno iš senojo karinio gubernatoriaus karininkų, nes jie juk - potencialūs kariniai bet kokio maišto vadai. Pogrindis visada gerai žinojo, kad nė viena revoliucija negali būti sėkminga, jei nepavyksta perimti bent dalies laivyno kontrolės. Panašu, kad šitai žino ir Mulas.

Lapė susimąstęs linktelėjo.

- Skamba pakankamai logiškai. Mulas iš tiesų veikia nuosekliai ir iš esmės.

- Uniformos aš atsikračiau pirma pasitaikiusia proga. Užsiželdinau barzdą. Be to, visada lieka tikimybė, kad ir dar kas nors pasielgė taip pat.

- Jūs vedęs?

- Mano žmona mirusi. Vaikų neturiu.

- Tokiu atveju niekas negali jūsų įbauginti paėmęs įkaitais jūsų artimuosius.

- Taip.

- Norite patarimo?

- Jei tik turite ką patarti.

- Aš visiškai nieko nenutuokiu apie Mulo politiką, nenumanau apie jo ketinimus, bet žinau štai ką: bent jau kol kas nagingi darbininkai visiškai nenukentėjo. Jų uždarbiai netgi pakilo. Visų rūšių branduolinių ginklų gamyba klestėte klesti.

- Štai kaip? Panašu, kad puldinėjimai tęsis ir toliau.

- Nežinau. Mulas - klastingas kalės vaikas; visai gali būti, kad šitaip jis nori užpudrinti darbininkams smegenis ir palenkti juos į savo pusę. Jeigu jau Seldonas su visa savo psichoistorija nesugebėjo numatyti Mulo pasirodymo ir jo pasekmių, aš nesiimsiu nė mėginti. Bet jūs, matau, vilkite darbininko apdarą. Ar tai ką nors reiškia?

- Aš nesu kvalifikuotas darbininkas.

- Tačiau jūs tikriausiai išklausėte karinį branduolinės ginkluotės kursą?

- Taip, žinoma.

- To visiškai pakanka. Čia pat, mieste, yra Branduolinių Laukų Prietaisų gamyklų susivienijimas. Pasakykite jiems, kad turite panašaus darbo patirties. Tie pašlemėkai, kurie valdė susivienijimą Indburo laikais, tebevadovauja jam ir dabar - tik dabar jau dirba Mului. Kol jiems terūpi atsirėžti kuo riebesnį kąsnį, darbininkai yra reikalingi - ir naujokų jie per daug neklausinėja. Jie duos jums identifikacijos kortelę, ir tada jūs galėsite prašyti kambario Korporacijos gyvenamajame kvartale. Galite pradėti tuojau pat.

Tokiu būdu Nacionalinio Laivyno kapitonas Hanas Pričeris tapo Skydų cecho darbininku Lo Moro keturiasdešimt penktojoje Branduolinių Laukų Prietaisų susivienijimo gamykloje. Šitaip nuo žvalgybos agento jis smuktelėjo iki "konspiratoriaus", ir šios naujosios pareigos po kelių mėnesių atvedė jį ten, kur andai būta asmeninio Indburo sodo.

Pagaliau atsidūręs sode, kapitonas Pričeris žvilgtelėjo į radiometrą, kurį laikė delne. Vidinis apsauginis laukas vis dar vei-

kė, ir kapitonas valandėlę luktelėjo. Jo burnoje įtaisyta atominė bomba turėjo sprogti po pusvalandžio. Pričeris atsargiai pajudino ją liežuviu.

Radiometro švieselė užgeso, ir kapitonas grėsmingoje tamsoje nuskubėjo pirmyn.

Iki šiol viskas klojosi sklandžiai.

Kapitonas ramiai pagalvojo apie tai, kad jam pačiam beliko gyventi tik iki atominės bombos sprogimo, kad bombos žūtis reikš ir jo paties žūtį... o taip pat ir Mulo.

Keturis mėnesius trukęs asmeninis jo karas - karas, užsimezgęs ilgose klajonėse ir nesiliovęs Niutono gamykloje, galų gale turėjo pasiekti aukščiausiąjį tašką...

Ištisus du mėnesius kapitonas Pričeris dėvėjo švino prijuostes ir sunkius antveidžius, kol pagaliau iš jo elgesio ir manierų dingo bet kokie karininkui būdingi įpročiai. Jis buvo paprastas darbininkas, laiku gaunantis algą, vakarus praleidžiantis mieste ir niekada nešnekantis apie politiką.

Per tuos du mėnesius jis nė karto nebuvo susitikęs su Lape.

Tačiau vieną dieną pro jo darbastalį einantis žmogus kluptelėjo - ir Pričerio kišenėje sušnarėjo mažytis popierėlis. Ant jo buvo parašytas vienintelis žodis: “Lapė”. Pričeris tuoj pat įmetė jį į branduolinę šiukšlių naikinimo kamerą, ir popierėlis akimirksniu išnyko, pliūptelėdamas milimikrovoltą energijos. Pričeris nedelsdamas grįžo prie darbo.

Tą vakarą jis vėl atsidūrė Lapės namuose, kur sėdo prie kortų stalo drauge su dviem vyrais, apie kuriuos buvo girdėjęs, ir dar vienu, kurį pažinojo iš matymo ir žinojo jo vardą.

Lošdami ir leisdami iš rankų į rankas žetonus, jie kalbėjosi.

Kapitonas pasakė:

- Tai esminė klaida. Jūs gyvenate praeityje, kuri jau subyrėjo į šipulius. Ištisus aštuoniasdešimt metų mūsų organizacija laukė tinkamo istorinio momento. Mus apakino Seldono psichoistorija, kurios svarbiausias postulatas teigia, kad atskiras individas nieko nereiškia, kad ne asmenybės kuria istoriją ir kad sudėtinga socialinių bei ekonominių veiksnių sistema nustelbia individą, paversdama jį marionete. - Jis kruopščiai peržiūrėjo savo kortas, įvertindamas jų reikšmes, ir padėjo ant stalo žetoną. - Kodėl gi mums nepabandžius užmušti Mulą?

- Nagi, ir ką mes tuo pasieksime? - aštriai paklausė kairėje sėdintis vyras.

- Supraskite, - atsakė kapitonas, paimdamas iš kaladės dvi kortas, - tokiame požiūryje ir slypi klaida. Ką gi reiškia vienas žmogus - vienas iš trilijonų? Jei vienas žmogus žus, galaktika nepaliaus suktis. Tačiau Mulas - ne žmogus, jis - mutantas. Jis jau

suardė Seldono planą, ir jei jūs bent valandėlę paskirtumėte to pasekmių analizei, kaipmat suprastumėte, ką tai reiškia. O tai reiškia, kad jis - vienas žmogus - vienas mutantas - niekais pavertė visą Seldono psichoistoriją. Jeigu jis niekad nebūtų gimęs, Fondas niekad nebūtų žlugęs. Jeigu jis išnyks, Fondas atsigaus. Paklausykite, demokratai juk ištisus aštuoniasdešimt metų visokiais diplomatiniais metodais kovojo su merais ir pirkliais. Kodėl gi kartą neišbandžius žmogžudystės?

- Bet kaip tai padaryti? - įsiterpė Lapė, nė akimirkai nepraras-damas šalto proto.

Kapitonas ėmė šnekėti lėčiau:

- Aš mąsčiau apie tai bent tris mėnesius ir niekaip neįstengiau rasti jokio tinkamo sprendimo. Bet atėjau čia - ir sprendimas užgimė pats per penkias minutes. - Jis trumpai dirstelėjo į žmogų dešinėje, kurio platus, apskritas rausvas veidas vis plačiau ir plačiau šiepėsi. - Kadaise jūs buvote mero Indburo kamerheris. Aš nežinojau, kad jūs dalyvaujate pogrindyje.

- O aš net nenutuokiau apie jus.

- Juk jūs, eidamas kamerherio pareigas, periodiškai tikrindavote rūmų apsauginės signalizacijos sistemas?

- Taip, žinoma.

- O dabar tuose pačiuose rūmuose gyvena Mulas.

- Bent taip jau buvo pranešta. Bet jis - kuklus užkariautojas; jis nesako kalbų, neskelbia manifestų, netgi nepasirodo visuomenei.

- Tai sena istorija, kuri nieko nereiškia. Jūs, brangusis ekskamerheri, esate visa, ko mums reikia.

Jie atvertė kortas, ir Lapė susirinko statymus. Neskubėdamas jis padalijo kortas naujai partijai.

Buvęs kamerheris po vieną susirinko savo kortas.

- Atleiskite, kapitone, bet aš tiktai tikrindavau apsaugos sistemas. Aš ničnieko nenumanau nei apie jų įrangą, nei kaip jos veikia.

- To aš ir tikėjausi, tačiau neabejoju, kad jūsų pasąmonėje užfiksuota, kaip atrodė valdymo pultas. Jeigu pavyktų įsiskverbti pakankamai giliai, tikriausiai mes sėkmingai ištrauktume iš ten informaciją. Pasinaudojus psichikos zondu...

Įraudęs buvusiojo kamerherio veidas ūmai nublyško ir persikreipė. Jis nejučia taip suspaudė kumštį, kad net kortos susiglamžė.

- Psichikos zondu?

- Be reikalo jaudinatės, - aštriai pareiškė kapitonas. - Aš puikiai sugebu tokiu prietaisu naudotis. Jis visiškai jums nepakenks, nebent tik kelias dienas jausite silpnumą. O net jei ir atsitiktų kas nors nenumatyta - ką gi, tokia tikimybė visada egzistuoja, ir tokią kainą jums teks sumokėti. Be jokios abejonės, tarp mūsų

esama tokių, kurie ištyrinėję apsaugos sistemų valdymo pultą sugebės nustatyti bangų ilgio kombinacijas. Atsiras ir tokių, kurie mokės pagaminti mažytę uždelsto veikimo bombą, kuri sprogs iš anksto numatytu metu. Gi aš pats nunešiu ją Mului.

Vyrai dar labiau palinko prie stalo.

Kapitonas kalbėjo toliau:

- Iš anksto sutartą vakarą Terminuso Mieste, visai prie pat rūmų, įsiplieks maištas. Jokios rimtos kovos. Tereikės sukelti kuo daugiau triukšmo - ir skubiai sprukti. O kol rūmų sargybiniai bus užsiėmę... ar bent jau sutelkę dėmesį į tai, kas vyksta...

Paskui visą mėnesį jie įtemptai ruošėsi. Nacionalinio Laivyno kapitonas Hanas Pričeris, neseniai kritęs iki konspiratoriaus, smuko visuomenės laiptais dar žemiau tapdamas "žudiku".

Žudikas kapitonas Pričeris jau buvo pačiuose rūmuose ir pajuto kažkokį niaurų pasitenkinimą dėl psichologinių savo sugebėjimų. Jis visai teisingai įspėjo, kad sudėtinga išorinės apsaugos sistema reiškia, jog viduje sargybinių būna nedaug. Gi šįsyk čia jų neliko nė vieno.

Jis buvo tobulai įsidėmėjęs pastato išplanavimą ir dabar nė akimirkos nedvejojo. Kapitonas Pričeris virto tamsia dėme, be jokio garso žingsniuojančia įžambiai aukštyn kylančiomis grindimis, užtiestomis storu kilimu. Pasiekęs patį viršų jis stačiai susiliejo su siena ir ėmė laukti.

Tiesiog priešais jį buvo nedidelės asmeninio kabineto durys. O už tų durų turėjo tūnoti mutantas, sugebėjęs įveikti neįveikiama. Kapitonas kiek pasiankstino - bomba sprogs tik po dešimties minučių.

Praslinko penkios minutės. Niekur aplinkiniame pasaulyje vis dar nesigirdėjo nė menkiausio krebždesio. Mului beliko penkios minutės gyventi... taip pat ir kapitonui Pričeriui...

Staigaus impulso pastūmėtas jis žingtelėjo pirmyn. Sąmokslas jau niekaip nebegalėjo žlugti. Kai bomba sprogs, į orą išlėks visas pastatas - visut visutėliai rūmai. Juos skiriančios durys... vos dešimt jardų... tai ničnieko nebereiškia. Tačiau kapitonas Pričeris troško išvysti Mulą tą akimirksnį, kai juodu mirs drauge.

Paskutinis akiplėšiškas veiksmas... Jis smarkiai pabeldė į duris.

Durys atsivėrė. Iš vidaus plūstelėjo akinančios šviesos srautas.

Kapitonas Pričeris susverdėjo, bet tuoj pat atgavo pusiausvyrą. Nedidelio kambarėlio viduryje, priešais pakabintą akvariumą stovėjo paniuręs žmogus. Jis kilstelėjo galvą.

Žmogus vilkėjo juodą vienspalvę uniformą ir išsiblaškęs barkštelėjo pirštais akvariumo stiklą. Akvariumas ėmė siūbuoti ir oranžinės bei raudonos spalvos žuvelė plunksnas primenančiais pelekais pašėlo blaškytis nuo vienos sienos prie kitos.

Žmogus pratarė:

- Užeikite, kapitone.

Kapitono liežuvis ėmė virpėti; jam pasirodė, kad burnoje paslėptas rutuliukas grėsmingai pampsta - fiziškai tai buvo visiškai neįmanoma, ką kapitonas ir pats puikiai žinojo. Paskutinioji gyvenimo minutė...

Uniformuotasis žmogus kalbėjo toliau:

- Verčiau išspjaukite tą kvailą kulką, kad galėtumėte kalbėti. Užtaisas vis vien nesprogs.

Praėjo minutė. Kapitonas lėtai ir negrabiai palenkė galvą ir išspjovė sidabru žvilgantį rutuliuką į delną. Tada nuožmiu mostu tėškė jį į sieną. Bomba atšoko negarsiai žvangtelėjusi ir nulėkė per kambarį, svaidydama nekalčiausius atšvaitus.

Uniformuotasis žmogus gūžtelėjo pečiais.

- Ką gi, su šituo baigta. Šiaip ar taip, kapitone, jūs bet kuriuo atveju nieko nebūtumėte laimėjęs. Aš - ne Mulas. Jums teks pasitenkinti jo vicekaraliumi.

- Iš kur jūs sužinojote? - dusdamas išspaudė kapitonas.

- Galite kaltinti itin efektyvią kontršpionažo sistemą. Jei norite, aš jums išvardinsiu visus nedidelės jūsų gaujos narius, nuosekliai papasakosiu visą jūsų veiksmų eigą...

- Ir jūs leidote mums nueiti šitaip toli?

- O kodėl gi ne? Vienas svarbiausiųjų mano tikslų čia ir buvo aptikti jus bei dar keletą kitų. Jus - ypač. Galėjau pričiupti jus dar prieš kelis mėnesius, kai dirbote Niutono branduolinių prietaisų gamykloje, bet šitaip bus kur kas geriau. Jei pats nebūtumėte suorganizavęs tokio puikaus sąmokslo, kas nors iš mano žmonių būtų pakišęs jums panašių minčių. Rezultatas pakankamai dramatiškas - kone tobulas juodojo humoro pavyzdys.

Kapitonas žvelgė niauriai, bet tvirtai.

- Taip, man irgi šitaip atrodo. Tikiuosi, jau viskas baigta?

- Ką jūs, viskas dar tik prasideda. Nagi užeikite, kapitone, prisėskite. Heroizmą palikime tiems kvailiams, kuriems tokie dalykai daro įspūdį. Kapitone, jūs esate gabus žmogus. Sprendžiant iš mano surinktos informacijos, jūs buvote pirmasis Fondo žmogus, suvokęs Mulo jėgą. O paskui jūs susidomėjote Mulo vaikyste ir, turiu pripažinti, veikėte gana narsiai. Be to, jūs buvote vienas iš tų, kurie išsigabeno Mulo klouną, kuris, beje, iki šiol nesurastas, tačiau grobikai anksčiau ar vėliau sulauks savo bausmės. Tad nieko nuostabaus, kad jūsų gabumų tiesiog negalima nepripažinti, o Mulas nėra iš tų, kurie baiminasi sumanių priešų - mat jis sugeba paversti juos naujais sumaniais draugais.

- Ak štai kur jūs sukate! Na jau ne!

- Kaip tik taip! Toks juk ir buvo šio vakaro komedijos tikslas! Jūs - protingas žmogus, tačiau visa jūsų konspiracija ir kėslai pakenkti Mului juokingai sužlugo. Vargu bau tai išvis galima vadin-

ti konspiracija. Nejaugi kariniuose apmokymuose jus įpratino aukoti laivus beviltiškuose mūšiuose?

- Pirmiausia dar reikia įsitikinti, ar jie tikrai beviltiški.

- Jūs tuo įsitikinsite, - švelniai užtikrino jį vicekaralius. - Mulas jau užkariavo Fondą. Netrukus jis pavers jį arsenalu, padėsiančiu pasiekti kur kas didesnių tikslų.

- Kokių didesnių tikslų?

- Užkariauti visą Galaktiką. Sujungti visus išblaškytus pasaulius į naują Imperiją. Juk tai, svaičiojantis patriote, ir yra jūsiškio Seldono svajonės išsipildymas - ir tai įvyks net setyniais šimtmečiais anksčiau, nei Seldonas drįso tikėtis! O siekiant šio tikslo mums pravers ir jūsų pagalba.

- Be abejo, praverstų. Bet aš, savaime aišku, jums nepadėsiu.

- Suprantu, - mąsliai linktelėjo vicekaralius. - Tačiau tik trys iš visų Nepriklausomųjų Pirklių Pasaulių vis dar tebesipriešina. Ilgai jie nebeišsilaikys. O juk jie - paskutiniosios Fondo pajėgos. Gi jūs vis dar atkakliai laikotės savo?..

- Taip.

- Bet tai nebeilgam. Žinoma, karys, perėjęs mūsų pusėn savo noru, būtų kur kas naudingesnis. Tačiau pravers ir kitoks. Gaila, Mulo šiuo metu čia nėra. Jis, kaip visuomet, vadovauja kovai prieš tebesipriešinančius pirklius. Tačiau jis palaiko su mumis nuolatinį ryšį. Tad laukti jums tikrai neprailgs.

- Laukti ko?

- Atsivertimo į tikrąjį tikėjimą.

- Mulas, - šaltai pareiškė kapitonas, - netruks įsitikinti, kad tai - ne jo jėgoms.

- Nieko panašaus! Jam tai kuo puikiausiai pavyks. Kaip pavyko ir su manim pačiu. Nejaugi manęs neatpažįstate? Juk jūs lankėtės Kalgane ir garantuotai mane matėte! Tada aš nešiojau monoklį, dėvėjau purpurinę, kailiu pamuštą mantiją ir aukštą skrybėlę...

Apstulbęs kapitonas net suakmenėjo.

- Jūs buvote Kalgano karinis gubernatorius!

- Taip. O dabar esu ištikimas Mulo vicekaralius. Kaip matote, įtikinėti jis sugeba.

21. Interliudija kosminėje erdvėje

Blokada buvo surengta sėkmingai. Tačiau tokiose kosminės erdvės platybėse net visi laivynai, egzistuojantys Visatoje, nepajėgtų taip tampriai užveržti apsiausties žiedo, kad neliktų nė menkiausio plyšelio. Jei lydės bent šiokia tokia sėkmė, vienu vieninteliu laivu, vadovaujamu patyrusio piloto, skylių aptikti visai įmanoma, ir net ne vieną.

Ramiai, visiškai pasitikėdamas savimi Toranas vedė besispyriojantį laivą nuo vienos žvaigždės iki kitos. Netoli milžiniškos masės apskaičiuoti tarpžvaigždinį šuolį buvo sunku, o apskaičiuoti tiksliai - ir išvis neįmanoma. Tačiau ir priešas tuomet nebegalėjo pasinaudoti savąja sekimo aparatūra.

Praskriejęs planetą supančių laivų žiedą ir išsiveržę iš negyvos vidinės erdvės sferos, bėgliai tuo pačiu atsidūrė ir už blokuojamos zonos, kurioje neįmanoma priimti jokių subeterinių signalų, ribos. Po daugiau nei trijų mėnesių Toranas pirmąsyk pasijuto nebeizoliuotas.

Praėjo dar visa savaitė, ir tik tada priešo radijo programos pradėjo transliuoti ir kitas žinias, ne vien nuobodžius pasipūtėliškus tauškalus apie vis stiprėjančią Fondo kontrolę. Kaip tik per tą savaitę Torano šarvuotas prekybinis laivas skubriais šuoliais ištrūko iš periferijos.

Eblingas Misas šūktelėjo vairinėje įsikūrusiam Toranui, ir šis mirksėdamas atplėšė pavargusį žvilgsnį nuo žvaigždėlapių.

- Kas atsitiko? - Toranas įžengė į nedidelį centrinį kambarėlį, kurį Beita sugebėjo pertvarkyti, paversdama savotiška svetaine.

Misas palingavo galvą.

- Panašu, kad gavome į skudurus. Mulo apžvalgininkai kaip tik transliuoja specialų biuletenį. Maniau, kad tu norėsi užmesti akį.

- Gal ir norėsiu. O kur Beita?

- Dengia pietų stalą ir sudarinėja valgiaraštį - ar kažkas panašaus.

Toranas atsisėdo ant siauro gulto, kuris Magnifikui atstojo lovą, ir ėmė laukti. Propagandinė Mulo "specialiųjų biuletenių" laida buvo tokia pat kaip ir visada; jos visos būdavo vienodos. Pirmiausia sugriaudėjo kariniai maršai, paskui pasigirdo saldus ir minkštas diktoriaus balsas. Kaip ir visada, jis ėmėsi vieną po kitos skaityti visokias nereikšmingas naujienas. Paskui valandėlę patylėjo. Tada pratrūko fanfaros, dvelktelėjo vis augančiu jauduliu, ir pagaliau atėjo metas svarbiausiajai naujienai.

Toranas kantriai visa tai ištvėrė. Misas niurnėjo kažką sau po nosimi.

Pasipylė pranešėjo žodžių srautas, tekstas buvo kupinas įprastos karo korespondentų frazeologijos. Kosminiame mūšyje išsilydęs metalas ir susvilę negyvėlių kūnai virto graudžiais aptakiais žodžiais.

- Generolo leitenanto Samino vadovaujamos greito reagavimo kreiserių eskadros šiandien efektyviai atmušė iš Iso atakuojančias priešo pajėgas...

Abejingas, be jokios išraiškos pranešėjo veidas dingo iš ekrano; dabar jį užliejo kosminės erdvės tamsa, protarpiais perskrodžiama žaibiškų blyksnių - neaprėpiamoje tuštumoje ratus suko

tai atsitraukiantys, tai vėl į kovą stojantys erdvėlaiviai. Šėlo visiškai begarsis mūšis, toje šiurpioje tyloje vėl suskambėjo pranešėjo balsas:

- Iš visų kovinių veiksmų pats nuožmiausias buvo antrasis sunkiojo kreiserio "Kuokštas" mūšis su trimis "Novos" klasės priešo laivais...

Vaizdas ekrane pasislinko ir priartėjo. Didžiulis laivas sukibirkščiavo, ir vienas karštligiškai jį puolančių mažesnių laivų grėsmingai sutvisko, išslydo iš regėjimo lauko, paskui apsisukęs vėl puolė ir taranavo didįjį. "Kuokštas" žaibiškai pasisuko, nukreipdamas visą smūgio jėgą į šalį; atmuštas priešas it sukutis nuzvimbė tolyn, svaidydamas kibirkščių spiečius.

Ramus, beaistris apžvalgininko balsas komentavo įvykius toliau iki paskutiniojo smūgio, paskutiniojo laivo.

Valandėlei transliacija nutrūko.

Paskui ekrane pasirodė labai panašus, panašių komentarų lydimas vaizdas iš Mnemono. Vienintelis skirtumas buvo tas, kad po grumtynių ekrane sumirgėjo išsamūs nusileidžiančių užpuolikų laivų vaizdai, paskui - sugriautas, nuniokotas miestas, išsekę, susigūžę belaisviai... Ekranas vėl aptemo.

Mnemonui gyventi liko visai nebedaug.

Po pauzės, kaip ir reikėjo tikėtis, sugriaudėjo pakimęs pučiamųjų orkestras. Ekrane išryškėjo ilgas koridorius, abipus kurio rikiavosi įspūdingos kareivių eilės. Tarp jų sparčiai žingsniavo vyriausybės atstovas, vilkintis patarėjo uniformą.

Įsiviešpatavo slegianti tyla.

Galų gale pasigirdo balsas - iškilmingas, griežtas, lėtai tariantis žodžius:

- Mūsų valdovo įsakymu pranešame, kad Rojaus planeta, iki pat šiol ginklu priešinusis valdovo valiai, pagaliau pripažino esanti nugalėta ir sutiko su kapituliacijos sąlygomis. Šiuo metu planetoje išsilaipinusios mūsų valdovo pajėgos sėkmingai užima vis naujas teritorijas. Opozicija planetoje buvo negausi, pakrikusi ir prastai koordinuojama, ją pavyko žaibiškai sunaikinti.

Vaizdas ekrane vėl aptemo; netrukus dar kartą pasirodęs pirmasis pranešėjas reikšmingu tonu pareiškė, kad apie tolesnę įvykių raidą bus pranešta tuoj pat, kai tik įvyks kas nors svarbaus.

Žinios baigėsi, suskambėjo šokių muzika. Eblingas Misas išjungė energijos tiekimą.

Toranas pakilo ir, netaręs nė žodžio, svirduliuodamas išėjo iš kambario. Psichologas net nemėgino jo sulaikyti.

Kai Beita kyštelėjo nosį iš virtuvės, Misas mostu liepė jai patylėti.

Jis pasakė tik tiek:

- Jie užėmė Rojų.

Beita tik žioptelėjo:

- Jau?

Jos akys suapvalėjo. Ji dar neįstengė patikėti.

- Planeta kapituliavo be kovos. Be menkiausio suknis... - Misas nutilo ir sunkiai nugurkė seilę. - Toraną verčiau palikime ramybėje. Jis tikrai užvis mažiausiai džiaugiasi šia žinia. Šįsyk pavalgysime be jo.

Beita sviedė greitą žvilgsnį link vairinės ir tuoj pat atsisuko, praradusi bet kokią viltį.

- Gerai.

Magnifikas sėdėjo prie stalo, bet buvo visiškai nepastebimas. Jis nekalbėjo ir nevalgė, sėdėjo įsmeigęs tuščią sustingusį žvilgsnį tiesiog priešais save, tarsi baimės koncentratas būtų išsunkęs paskutiniąsias gyvybines jėgas iš laibo it siūlas jo kūno.

Eblingas Misas atsainiai pastūmė į šalį desertą iš šaldytų vaisių ir kimiai prašneko:

- Du pirklių pasauliai vis dar tebekovoja. Jie kariauja, jie plūsta krauju, jie miršta - bet nepasiduoda. Ir tiktai Rojus... kaip ir Fondas...

- Bet kodėl? Kodėl?

Psichologas palingavo galvą.

- Viskas tarpusavyje susiję - tai tik atskira tos pačios problemos detalė. Kiekviena, net ir menkiausia keistenybė yra užuomina, kažką bylojanti apie Mulo prigimtį. Pirmiausia niekaip negaliu suprasti, kaip atsitiko, kad jis užkariavo Fondą beveik nepraliedamas kraujo, vienu vieninteliu smūgiu, kai tuo tarpu Nepriklausomųjų Pirklių Pasauliai sugebėjo atsilaikyti. Branduolinių reakcijų slopintuvas - ne toks jau galingas ginklas; šią temą mes narstėme ir pernarstėme jau tiek kartų, kad man darosi bloga vien pagalvojus apie tai. Be viso kito, tas ginklas nesuveikė niekur kitur - tiktai Fonde.

- Rendu siūlė mintį, - tęsė Eblingas suraukdamas žilus antakius, - kad Mulas galbūt naudojosi spinduliuojančiu valios slopintuvu. Tokiu būdu jis tikrai galėjo parklupdyti Rojų. Tačiau kodėl Mulas nepasinaudojo juo Mnemone arba Ise? Kodėl gi iki pat šiol vyksta kautynės, ir netgi tokios aršios, kad Mulo pajėgoms tenka prisijungti dar bent pusę Fondo laivyno, kad įstengtų įveikti pirklius? Taip taip, atakuojančiųjų pusėje aš atpažįstu Fondo laivus!

Beita vos girdimai sukuždėjo:

- Fondas. Paskui - Rojus. Regis, nelaimės nuolat seka mums įkandin, taip mūsų ir nepaliesdamos. Panašu, kad mums vis pavyksta ištrūkti, bet tik per plauką. Ar šitaip ir tęsis amžinai?

Eblingas Misas jos nesiklausė. Kalbėdamas jis, regis, bandė pats sau kažką išsiaiškinti:

- Yra ir dar vienas miglotas dalykas... Dar viena problema. Beita, tu juk prisimeni - žiniose buvo užsiminta, kad Terminu-

se taip ir nepavyko aptikti Mulo klouno, kad kilo visai pagrįstas įtarimas, jog jis paspruko į Rojų - arba ten jį nugabeno pagrobėjai. Beita, klounas kažkuo svarbus, ir ta svarba ilgainiui nė kiek nemažėja - o mes vis dar nesuvokiame, kas tai galėtų būti. Magnifikas garantuotai žino kažką, kas Mului būtų pražūtinga. Aš nė-maž tuo neabejoju.

Visas perbalęs Magnifikas ėmė užsikirsdamas protestuoti:

- Pone... kilnusis pone... Prisiekiu jums, kad menku savo protu aš nesugebu prasismelkti į jūsų mąstymą ir suvokti jūsų pageidavimų. Aš jau atskleidžiau jums viską, ką žinau, visut viską, o savo zondu jūs išsunkėte iš manęs netgi tai, ką aš žinojau, pats nesuvokdamas, kad žinau.

- Taip! Viskas taip. Tai, ko mums reikia, yra kažkokia menkutė smulkmena. Tokia nepastebima užuomina, kad nei tu, nei aš nesuvokiame jos reikšmės. Bet aš privalau ją surasti! Mnemonas ir Isas ilgai nebeišsilaikys, o kai jie žlugs, mes liksime paskutinieji nepriklausomo Fondo trupiniai, paskutinės menkos skeveldros...

Priartėjus prie pačios Galaktikos šerdies, žvaigždžių spiečiai telkiasi vis tankiau ir tankiau. Vis dažniau vienas kitą užkloja skirtingo intensyvumo gravitaciniai laukai, sukeldami galingus trikdžius, į kuriuos tarpžvaigždinio šuolio metu negalima nekreipti dėmesio.

Toranas patyrė tai savo kailiu, kai iš vieno šuolio jie išnėrė prie pat raudonosios milžinės, grėsmingai besigviešiančios įsiurbti jų laivą. Tiktai po dvylikos alinančių bemiegių valandų Toranui pavyko kiek pralaisvinti galingo traukos lauko gniaužtus ir pagaliau visai iš jų ištrūkti.

Neturėdamas pakankamai tikslių žvaigždėlapių ir stokodamas tiek navigacinės, tiek ir matematinės patirties, Toranas ištisas dienas kruopščiai planuodavo kiekvieną šuolį.

Į darbą pagal galimybes kibo jie visi. Eblingas Misas tikrino Torano apskaičiavimus, Beita peržiūrinėjo maršrutus, įprastais metodais ieškodama paties tinkamiausio ir siūlydama patogiausius variantus. Netgi Magnifikas buvo pasodintas prie kompiuterio ir užsiėmė paprasčiausiais apskaičiavimais. Klounas greitai perprato šio darbo pobūdį bei principus ir triūsė su malonumu; kas keisčiausia, ilgainiui jam net ėmė kuo puikiausiai sektis.

Šitaip praėjus beveik mėnesiui, Beita jau galėjo aiškiai užfiksuoti raudoną liniją, kuri it kirminas rangėsi paskui trijų išmatavimų jų laivo modelį link Galaktikos Lęšio šerdies. Iki centro bebuvo likę maždaug pusė kelio. Lengviau atsidususi ji pasimėgaudama nusišaipė:

- Žinai, ką man tai primena? Ogi dešimties pėdų ilgio gyvatę, kurią kamuoja siaubingi skrandžio sutrikimai. Toranai, tikriausiai viskas baigsis tuo, kad tu pargabensi mus atgal į Rojų.

- Taip ir atsitiks, - suniurzgė Toranas, karštligiškai naršydamas žvaigždėlapius, - jeigu tu tučtuojau neužsičiaupsi.

- Be to, - nesiliovė Beita, - ten patekti tikriausiai galima be didesnio vargo, keliu, tiesiu it meridianas.

- Šitaip? Ką gi, visų pirma, gudruole, tikriausiai kokie penki šimtai laivų ištisus penkis šimtmečius to kelio ieškojo klaidų ir bandymų metodu, o mano persenusiuose, ir pusės kredito nevertuose žvaigždėlapiuose jis nepažymėtas! Be to, jeigu tiesių kelių ir esama, tikriausiai mums jų derėtų vengti kaip karo ir maro. Neabejoju, kad laivų juose knibždėte knibžda. Ir dar...

- Nagi, po šimts Galaktikų! Gal liautumeis paistęs niekus ir piktinęsis kaip koks užkietėjęs teisuolis?

Tai tardama ji sunėrė rankas į Torano plaukus.

Jis subaubė:

- Aiiii! Paleisk!

Pastvėręs žmoną už riešų, Toranas timptelėjo ją žemyn, ir po akimirkos ant grindų jau rangėsi keistokas kamuolys: Toranas, Beita bei ant jų užvirtusi kėdė. Jie grūmėsi vos atgaudami kvapą, juokdamiesi ir gąsdindami kits kitą apsimestiniais smūgiais.

Staiga Toranas išsilaisvino ir pašoko - į vairinę dusdamas įpuolė Magnifikas.

- Kas atsitiko?

Klouno veidą išvagojo rūpesčio raukšlės, iki baltumo įsitempė oda virš įspūdingų gabaritų jo nosies.

- Prietaisai elgiasi kažkaip keistai, pone. Aš suprantu, kad nič nieko apie tai neišmanau, tad nieko ir neliečiau...

Per dvi sekundes Toranas atsidūrė vairinėje. Kuo ramesniu balsu jis tarstelėjo Magnifikui:

- Pažadink Eblingą Misą. Tegul nedelsdamas prisistato čionai.

Jis grįžtelėjo į Beitą, kuri rankomis bandė bent šiek tiek susiglostyti ištaršytus plaukus.

- Mus susekė, Bei.

- Susekė? - Beitos rankos nusviro. - Kas?

- Galaktika težino, - suniurnėjo Toranas. - Bet manau, kad tas kažkas ginkluotas užtaisytais ir jau nukreiptais į taikinį blasteriais.

Jis atsisėdo ir pusbalsiu ėmė subeterinėmis bangomis siųsti laivo identifikacijos kodą.

Kai tik į vairinę įėjo apsiblausęs, chalatą vilkintis Eblingas Misas, ramios nevilties apimtas Toranas išsyk jam pranešė:

- Panašu, kad mes patekome į vietinės Vidinės Karalystės, vadinamos Filijos Autarkija, teritoriją.

- Niekada apie tokią nesu girdėjęs, - piktai burbtelėjo Misas.

- Nesu girdėjęs ir aš, - atsakė Toranas. - O vis dėlto mus ką tik sustabdė Filijos laivas, ir aš visai nenumanau, kuo visa tai baigsis.

Filijos laivo kapitonas - inspektorius užgriuvo laivą drauge su šešiais ginkluotais palydovais. Jis buvo žemo ūgio, praretėjusiais plaukais, plonomis lūpomis ir sausa oda. Dusliai kostelėjęs jis atsisėdo ir atvertė tuščią po pažasčia atsinešto aplanko puslapį.

- Prašau pateikti pasus ir laivo leidimą.

- Neturime, - atsakė Toranas.

- Šit kaip, neturite? - žmogus stvėrė prie diržo kabantį mikrofoną ir paskubomis prašneko į jį: - Trys vyrai ir viena moteris. Netvarkingi dokumentai. - Kalbėdamas jis užsirašė tai aplanke.

Jis paklausė:

- Iš kur jūs?

- Iš Sivenos, - atsargiai atsakė Toranas.

- Kur ji yra?

- Šimto tūkstančių parsekų atstumu, aštuoniasdešimties laipsnių kampu nuo Trantoro, keturiasdešimties laipsnių...

- Nesvarbu! Nesvarbu! - Toranas pamatė, kaip kvotėjas užsirašė: atvyko iš Periferijos.

Filietis kamantinėjo toliau:

- Kur keliaujate?

Toranas atsakė:

- Į Trantoro sektorių.

- Kelionės tikslas?

- Pramoginis.

- Gabenate krovinį?

- Ne.

- Hmmmm... Mes tai patikrinsime.

Jis linktelėjo, ir pora jo vyrų ėmėsi darbo. Toranas nė nebandė jų sulaikyti.

- Kokiu tikslu įsibrovėte į Filijos teritoriją? - filiečio akyse plykstelėjo negeros liepsnelės.

- Mes gerai nežinojome, kur atsidūrėme. Aš neturiu tikslaus žvaigždėlapio.

- Už tai jums teks sumokėti šimto kreditų baudą. Ir dar, žinoma, įprastus mokesčius už visų formalumų sutvarkymą ir taip toliau.

Jis vėl kažką sušneko į mikrofoną, tačiau šįsyk daugiau klausėsi nei kalbėjo pats. Paskui vėl atsigręžė į Toraną:

- Ar ką nors nutuokiate apie branduolines technologijas?

- Šį tą, - atsargiai pasakė Toranas.

- Tikrai? - filietis užvertė aplanką ir pridūrė: - Žmonės iš Periferijos garsėja nusimanymu šioje srityje. Apsirenkite ir eime su manimi.

Beita žingtelėjo į priekį:

- Ką jūs su juo darysite?

Toranas švelniai stumtelėjo ją į šalį ir šaltai paklausė:

- Kur norite mane gabenti?

- Reikia šiek tiek pareguliuoti mūsų jėgainę. Jis irgi eis su mumis, - jo pirštas smigo tiesiog į Magnifiką, kurio veidą iškreipė suglumusi verksminga išraiška, o rudos akys taip ir išsipūtė.

- Kam jums reikalingas jis? - griežtai pasiteiravo Toranas.

Pareigūnas šaltai dėbtelėjo į jį:

- Turiu žinių apie šiame regione suaktyvėjusius piratus. Vieno iš gerai žinomų galvažudžių išvaizdos aprašas, regis, šiek tiek atitinka šį žmogų. Jeigu jūs niekuo dėti, jums nėra ko baimintis - tai tik paprastas formalumas.

Toranas sudvejojo, tačiau šeši vyrai su šešiais užtaisytais blasteriais buvo pakankamai svarus argumentas, padėjęs jam apsispręsti. Jis atidarė drabužių spintą.

Po valandos darbo jis pakilo nuo prietaisų filiečių laivo mašinų skyriuje ir piktai pareiškė:

- Kiek sugebėjau nustatyti, visi jūsų mechanizmai veikia kuo puikiausiai. Sklendės nepažeistos, L vamzdžiai švarūs ir neužsikimšę, reakcijų analizatoriai dirba be priekaištų. Kas čia už viską atsakingas?

Vyriausiasis inžinierius tyliai atsakė:

- Aš.

- Ką gi, parodykite, kaip man iš čia išeiti.

Jį palydėjo į karininkų skyrių, kur nedideliame priimamajame laukė tik visiškai abejingas jaunesnysis leitenantas.

- Kur tas žmogus, kuris atvyko drauge su manimi?

- Malonėkite lukteleti, - atsakė jaunesnysis leitenantas.

Po gerų penkiolikos minučių į kambarį pagaliau įžengė Magnifikas.

- Ką jie tau darė? - tučtuojau pasiteiravo Toranas.

- Nieko. Visiškai nieko, - Magnifikas lėtai papurtė galvą.

Apsilankymas filiečių teritorijoje jiems atsiėjo du šimtus penkiasdešimt kreditų, penkiasdešimt iš jų - už tai, kad juos paleistų nedelsiant. Pagaliau jie vėl atsidūrė atvirame kosmose.

Nelinksmai nusijuokusi Beita pratarė:

- Argi mes nenusipelnėme palydos? Nejaugi niekas nepasirūpins spirtelėti mums į užpakalį, kad greičiau išsinešdintume už sienos?

Toranas niauriai atsakė:

- Tai buvo ne Filijos laivas. Ir kol kas mes niekur neišsinešdinsime. Eikite šen.

Visi susispietė aplink jį.

Torano balse skambėjo akivaizdus nerimas:

- Laivas buvo Fondo. O jame - Mulo žmonės.

Eblingas pasilenkė pakelti išsprūdusio iš rankos cigaro. Jis aiktelėjo:

- Čia? Bet juk nuo Fondo mus skiria trisdešimt tūkstančių parsekų!

- Taip - o mes patys esame čia. Kas galėjo sutrukdyti ir jiems įveikti tą patį kelią? Galaktika, Eblingai! Nejaugi manai, kad aš visiškai neskiriu laivų? Vos išvydau jų variklius - ir to man visiškai pakako. Galiu drąsiai tvirtinti regėjęs Fondo variklį Fondo laive.

- Bet kaip gi jie čia pateko? - visai logiškai paklausė Beita. - Kokia tikimybė, kad du laivai gali atsitiktinai susitikti kosmose?

- Tai juk visai nesvarbu! - karštai riktelėjo Toranas. - Aišku tik viena: mus sekė.

- Sekė? - nepatikėjo Beita. - Hipererdvėje?

Nuvargusiu balsu įsiterpė Eblingas Misas:

- Gal tai ir įmanoma - turint puikų laivą ir genialų pilotą. Tačiau tokia prielaida man neatrodo labai įtikėtina...

- Aš net nebandžiau maskuoti pėdsakų, - atkakliai laikėsi savo Toranas. - Nešiau kudašių pačiu didžiausiu įmanomu greičiu ir pačiu tiesiausiu keliu. Mūsų maršrutą galėjo apskaičiuoti net neregys!

- Velnią tau jis galėjo! - suriko Beita. - Net jei kas nors ir pasekė pirmosios mūsų įveiktos atkarpos kryptį, tai dar nieko nereiškia - juk paskui šokinėjome kaip blusos! O kiek kartų išnirome iš šuolio priešingoje pusėje, nei tikėjomės išnersią?

- Mes tik gaištame laiką, - plykstelėjo Toranas, bet tuoj pat sukando dantis. - Aišku, kad tai - Fondo laivas ir kad jis dabar priklauso Mului. Jie mus sulaikė. Jie apieškojo mūsų laivą. Jie pasiėmė Magnifiką - jį vieną, aš gi tebuvau įkąitas, kad jūs tupėtumėte ir nebruzdėtumėte, jei ką nors ir įtarsite. Ko gero, mums reikėtų tuoj pat juos iščirškinti.

- Nagi, apsiramink! - Eblingas Misas nutvėrė jį už rankos. - Nejaugi užsimanei sunaikinti mus visus dėl vieno vienintelio laivo, kurį įtari esant priešu? Pagalvok, žmogau! Nejaugi tie galvažudžiai strykčiojo mums iš paskos per gerą pusę pašvinkusios Galaktikos vien tam, kad į mus pasižiūrėtų - ir paleistų su vėju?

- Jiems vis dar teberūpi, kur mes keliaujame.

- Kodėl tuomet jie mus sulaikė? Kad sukeltų įtarimą? Žinai, šitaip vienu šūviu dviejų zuikių nenušausi - ir jie tai puikiai supranta.

- Vis dėlto aš nelinkęs keisti nuomonės. Paleisk mane, Eblingai, arba vošiu tau į nosį.

Magnifikas, kuris, kaip visuomet, kiurksojo savo mėgiama poza, įsitaisęs ant kėdės atkaltės, kiek palinko į priekį. Ilgos jo nosies šnervės net išsipūtė nuo jaudulio.

- Meldžiu man atleisti, kad kišu savo trigrašį, bet menką mano protelį netikėtai apniko keista ir įkyri mintis.

Beita atspėjo susierzinusio Torano judesį ir sugriebė jį už kitos rankos.

- Nagi, kalbėk, Magnifikai. Mes visi įdėmiai klausomės.

Magnifikas prašneko:

- Kol tik buvau tame laive, visą menką mano protą kaustė ir temdė mano daliai tekusi baimė. Pripažinsiu tiesą: daugelio mane ten ištikusių dalykų aš išvis neprisimenu. Tačiau atmenu, kad ten buvo daug žmonių, jie žiūrėjo į mane ir šnekėjosi nesuprantama kalba. Bet pagaliau - tarsi pro debesų properšą būtų įspindęs saulės spindulys - aš išvydau pažįstamą veidą. Tiktai akimirksnis, tik žybsnis - bet jis vis aiškiau, vis skaisčiau šviečia mano atmintyje.

Toranas paklausė:

- Kas gi tai buvo?

- Tas pats kapitonas, kuris kadaise buvo su mumis - tada, kai jūs išvadavote mane iš vergijos.

Magnifikas akivaizdžiai siekė visus priblokšti. Plati šypsena, nutįsusi įspūdingo jo straublio šešėlyje, nedviprasmiškai bylojo, kad geidžiamą tikslą jis pasiekė.

- Kapitonas... Hanas... Pričeris? - griežtai pasiteiravo Misas. - Ar esi tikras? Visiškai įsitikinęs?

- Pone, aš prisiekiu, - liesa it kaulas ranka jis dunkstelėjo į siaurą savo krūtinę. - Aš tvirtinčiau tai netgi pačiam Mului, sviesčiau tą pačią priesaiką jam į dantis netgi tuo atveju, jei jis sutelkęs visą savo galią mėgintų tai paneigti.

Neatsistebėdama Beita ištarė:

- Tuomet ką visa tai reiškia?

Klounas ryžtingai atsigręžė į ją:

- Mano ponia, aš turiu teoriją. Ji visiškai išbaigta susiformavo mano galvoje, tarsi pati Galaktikos Dvasia būtų ją ten švelniai nuleidusi.

Jis pakėlė balsą, stengdamasis nustelbti prieštarauti prasižiojusį Toraną:

- Mano ponia, - klounas kreipėsi vien tik į Beitą. - Jeigu tas kapitonas, kaip ir mes, paspruko laivu, jei jis, kaip ir mes, keliauja kažkokiu savo tikslu, jei jis visai atsitiktinai užsirioglino ant mūsų - tuomet jis tikriausiai pamanė, kad tai mes jį persekiojame, kad mes jo tykojame - tai yra, jis mano mus darant tai, ką mes įtariame darant jį. Antraip kam gi jam būtų reikėję vaidinti tokią komediją, kad patektų į mūsų laivą?

- Kodėl tuomet jis nusitempė mus į savo laivą? - paklausė Toranas. - Šio fakto tavo teorija nepaaiškina.

- Nieko panašaus - puikiausiai paaiškina! - įkvėpimo pagautas sušuko klounas. - Jis atsiuntė pas mus kažkokį savo pavaldi-

nį, kuris mūsų neatpažino, bet nusakė į mikrofoną mūsų išvaizdą. Gi klausydamasis kapitonas išsyk sumojo, kad laive esu aš - tiesą sakant, visoje neaprėpiamoje Galaktikoje nerasi antro tokio sudžiūvusio skeleto. O atpažinęs mane jis suprato ir kas esate jūs.

- Ir jis paliko mus ramybėje?

- Ką gi mes žinome apie neabejotinai visiškai slaptą jo misiją? Jis iššniukštinėjo, kad mes nesame jo priešai, o paskui tikriausiai nusprendė, kad būtų neišmintinga rizikuoti savo planais, atskleidžiant juos pašaliniams.

Beita iš lėto pratarė:

- Nebūk toks užsispyręs, Tori. Šitaip iš tikrųjų galima viską paaiškinti.

- Visai panašu į tiesą, - pritarė ir Misas.

Susidūręs su tokia vieninga bendražygių nuomone Toranas liko bejėgis. Tačiau sklandžiame klouno aiškinime jis užjuto kažkokią kliautį. Kažkas buvo ne taip, kažkas kėlė nerimą. Tačiau jis pasijuto visai suglumęs ir, prieš jo paties valią, visas pyktis išblėso.

- Kurį laiką, - sukuždėjo jis, - aš maniau, kad mes, ko gero, galėjome pričiupti vieną iš Mulo laivų.

Jo akis užtemdė sielvartas dėl Rojaus pražūties.

Visi kiti puikiai tai suprato.

22. Mirtis Neotrantore

*NEOTRANTORAS... **Mažytė Delikaso sistemos planeta, šitaip pervadinta po Didžiojo Grobimo, beveik šimtmetį buvo Pirmosios Imperijos paskutiniosios dinastijos buveinė. Tai buvo tik menkas Imperijos šešėlio pasaulėlis, ir jo egzistencija svarbi nebent įstatyminiu atžvilgiu. Valdant pirmajai Neotrantoro dinastijai**...*

GALAKTIKOS ENCIKLOPEDIJA

Neotrantoras - tai bent pavadinimas! Naujasis Trantoras! Tačiau ištarus tą vardą vienu ypu ir buvo išeikvojamas visas naujojo Trantoro panašumas su didinguoju originalu. Už dviejų parsekų vis dar tebešvietė Senojo Trantoro saulė, o praėjusio šimtmečio Galaktikos Imperijos sostinė vis dar tebesisuko kosminėje erdvėje savo amžina orbita.

Senajame Trantore netgi tebegyveno ir žmonės. Tačiau nebedaug - gal vos šimtas milijonų, nors prieš penkiasdešimt metų čia jų knibždėjo bent keturiasdešimt milijardų. Milžiniškas metalinis pasaulis virto išblaškytomis nuolaužomis. Ant visą planetą apjuosusio neaprėpiamo pagrindo tebedunksojo į dangų šau-

nančių daugiabokščių dangoraižių likučiai - suskeldėję, aptrupėję ir tušti; juose vis dar aiškiai matėsi šūvių skylės ir kraupios sprogimų žaizdos - prieš keturiasdešimt metų praūžusio Didžiojo Grobimo atminimas.

Buvo labai keista, kad šitoks pasaulis, ištisus dvylika tūkstantmečių buvęs Galaktikos centru, valdęs beribes kosmoso platybes, buvęs įstatymų leidėjų bei valdovų, kurių įgeidžiai pasklisdavo už daugybės parsekų, namais - kad šitoks pasaulis gali žūti vos per mėnesį. Sunku buvo patikėti, kad šis pasaulis, kurio nepalietė tūkstantmetį grumėjusios, tai plūstančios atakon, tai atsitraukiančios užkariautojų lavinos, kuris liko nenukentėjęs per visus kito tūkstantmečio pilietinius karus, revoliucijas bei rūmų suirutes - kad šis pasaulis galų gale tyso negyvas. Buvo labai keista, kad visa Galaktikos Šlovė pavirto pūvančiu lavonu.

Labai keista ir labai graudu!

Vis dėlto turės praeiti dar ne vienas šimtmetis, kol didingi penkiasdešimties žmonijos kartų darbai suirs tiek, kad jais taps išvis nebeįmanoma naudotis. Dabar visi civilizacijos likučiai buvo beverčiai tik todėl, kad pačių žmonių galios gerokai nusilpo.

Išmirus milijardams, milijonai likusių gyvų žmonių praardė tviskantį metalinį pagrindą, gaubusį visą planetos paviršių, ir atidengė dirvą, kurios ištisą tūkstantmetį nepalietė nė menkiausias saulės spindulėlis.

Apsupti tobulų mechaninių kūrinių, gimusių žmogaus pastangų ir talento dėka, gyvendami tarp pramonės stebuklų, kuriuos sukūrė ir kuriais naudojosi iš aplinkos tironijos išsivadavusi žmonija, išlikusieji vėl sugrįžo prie žemės. Milžiniškuose tuščiuose plotuose, andai buvusiuose transporto magistralėmis, dabar augo kviečiai ir kukurūzai. Dangų remiančių bokštų paunksnėje ganėsi avys.

Tačiau egzistavo ir Neotrantoras - susmukusio kaimelio lygio planeta, susigūžusi galingojo Trantoro šešėlyje. Vis dėlto kaip tik čia ieškoti paskutiniojo prieglobsčio paskubomis atkurnėjo karališkoji šeima, kuri stingstančiomis iš siaubo širdimis dar bandė pasprukti nuo visa šluojančio Didžiojo Grobimo gaisro. Čia jie ir įsikūrė, čia ir laukė, kol nuslūgs siautėjanti maišo banga. Iš čia, visomis išgalėmis saugodami gerokai priblėsusį andainykštės didybės spindesį, jie ir valdė leisgyvius subyrėjusios Imperijos likučius.

Dvidešimt žemdirbystės planetų - štai kas dabar buvo Galaktinė Imperija!

Dagobertas IX - dvidešimties pasaulių, kuriuose gyveno nepaklusnūs, užsispyrę dvarininkai ir nusmurgę valstiečiai, valdytojas - dabar buvo Galaktikos imperatorius, Visatos valdovas.

Tą nelemtą dieną, kai drauge su tėvu iškėlė koją Neotrantore, Dagobertui IX tebuvo dvidešimt penkeri. Jo akys vis dar te-

beatminė buvusiosios Imperijos galią ir šlovę. Tačiau jo sūnus, kuris vieną dieną tikriausiai taps Dagobertu X, gimė jau Neotrantore.

Jis tepažinojo tik dvidešimt pasaulių.

Džordo Komeisono atvira mašina buvo pats gražiausias to tipo oro automobilis visame Neotrantore - ir tai buvo visai teisinga. Tas faktas, kad Komeisonas - stambiausias Neotrantoro žemvaldys, nebuvo svarbiausia priežastis tam, kad prabangiausia skraidyklė priklausytų kaip tik jam, tačiau bent viena priežasčių - tikrai. Prieš kurį laiką Komeisonas buvo jaunojo sosto įpėdinio, nuolat spurdančio tvirtuose vidutinio amžiaus imperatoriaus gniaužtuose, bičiulis ir piktoji dvasia. Dabar gi jis tebebuvo bičiulis ir vis dar piktoji dvasia jau pusamžio sosto įpėdinio, kuris manipuliavo iškaršusiu imperatoriumi ir jo nekentė.

Taigi Džordas Komeisonas skriejo atviru savo oro automobiliu, inkrustuotu perlamutru ir išpuoštu spindinčiais auksiniais ornamentais - visa tai iš tolo pakankamai aiškiai bylojo, kas yra šios mašinos savininkas - apžiūrinėdamas laukus, kurie priklausė jam, mylių mylias banguojančių kviečių, kurie priklausė jam, milžiniškas kuliamąsias bei kombainus, kurie priklausė jam, ir žemės nuomininkus fermerius bei mechanizatorius, kurie irgi priklausė jam. Tuo pačiu jis kruopščiai svarstė savo problemas.

Greta jo sėdėjo tik liesas, susimetęs į kuprą vairuotojas, kuris švelniai laviravo skraidyklę aukštumų oro srovėmis ir šypsojosi.

Džordas Komeisonas prašneko vėjui, atvirai erdvei ir dangui:

- Ar prisimeni, ką tau sakiau, Inčni?

Vėjas švelniai kedeno praretėjusius žilus Inčnio plaukus. Plonos jo lūpos prasišiepė plačiau, atidengdamos tuščias švarples tose vietose, kur stigo dantų, o vertikalios raukšlės jo skruostuose dar labiau pagilėjo, tarsi jis pats nuo savęs būtų slėpęs kažkokią svarbią paslaptį. Kai jis prašneko, prislopintas jo balsas švilpte švilpė pro dantis:

- Taip, pone, prisimenu ir mąsčiau apie tai.

- Ir ką gi tu sugalvojai, Inčni? - klausime suskambo nekantravimas.

Inčnis puikiai prisiminė kadaise buvęs jaunas ir gražus - ir Senojo Trantoro lordas. Inčnis prisiminė ir tai, kad Neotrantore jis tapo apleistu ir niekam nereikalingu seniu, gyvenančiu iš žemvaldžio Džordo Komeisono malonės ir prireikus mokančiu už tą malonę savo subtilumu bei gudrumu. Jis atsiduso, tiesa, labai tyliai.

Jis vėl pakuždomis prašneko:

- Pone, gali paaiškėti, kad svečiais iš Fondo mums išdegs tikrai puikiai pasinaudoti. Ypač palanku tai, kad jie atvyksta vienu

vieninteliu laivu, o tarp jų - tik vienas kautis sugebantis žmogus. Ar juos maloniai sutinka?

- Maloniai? - paniuręs burbtelėjo Komeisonas. - Man regis, taip. Tačiau tie žmonės yra magai ir gali būti labai galingi.

- Pšššš... - purkštelėjo Inčnis. - Per tokį atstumą labai jau tirštos miglos apraizgo tiesą. Fondas tėra ne kas kita kaip paprasta planeta. Fondo piliečiai - paprasčiausi žmonės. Kai į juos šauna, jie žūsta.

Inčnis vairavo automobilį numatyta kryptimi. Apačioje sumirgėjo švytintis sidabro kaspinas - upė. Inčnis pusbalsiu tęsė:

- Gal drauge su jais yra ir tas žmogus, apie kurį dabar visi kalba ir kuris sukėlė tiek sumaišties Periferijos pasauliuose?

Komeisonas staiga tapo įtarus:

- Ką tu apie jį žinai?

Šypseną nuo vairuotojo veido tarsi kas būtų pūste nupūtęs.

- Nieko, pone. Tiesiog šiaip sau paklausiau.

Žemvaldys dvejojo neilgai. Jis tiesiai, netgi grubiai pareiškė:

- Tu niekad nieko neklausinėji šiaip sau. O savo metodais išgauti informaciją tu kada nors dar užsiverši kilpą ant kreivo savo kaklo. Bet - žinok, jei jau taip nori! Tas žmogus vadinasi Mulas, ir vienas jo pavaldinių lankėsi čia prieš kelis mėnesius... verslo reikalais. Dabar gi... aš laukiu kito... kuris turėtų atgabenti išvadas.

- O tie atvykėliai? Gal jie ir yra tie, kurių jūs laukiate?

- Jie neturi tų atpažinimo ženklų, kuriuos derėtų turėti.

- Buvo pranešta, kad Fondas užgrobtas...

- Aš šito tau nesakiau.

- Tačiau tai buvo pranešta, - ramiai tęsė Inčnis. - O jeigu tai tiesa, tuomet visai įmanoma, kad šitie atvykėliai - karo suirutės pabėgėliai. Tuomet juos būtų galima sulaikyti ir išduoti Mulo žmogui - šitaip mes įrodytume savo nuoširdžią draugystę.

- Šit kaip? - Komeisonas abejojo.

- Be to, pone, kiekvienas juk žino, kad užkariautojo draugas auka paprastai tampa paskutinis - tad atiduodami atvykėlius mes tiesiog sąžiningai pasirūpintume savo pačių saugumu. Juk esama tokių dalykų kaip sąmonės zondai - o mes čia turime bent ketverias Fondo smegenis. Gi Fonde apstu tokių paslapčių, kurias mums būtų net labai pravartu žinoti, gal netgi aptiktume kokios nors informacijos apie Mulą. O tuomet ir draugystė su pačiu Mulu būtų nebe tokia... slegianti.

Skriedamas ramiais aukštumų oro sluoksniais Komeisonas ūmai suvirpėjo, vėl apniktas ankstesnės minties.

- O kas, jeigu Fondas vis dėlto nežlugo? Jei pranešimai buvo melagingi? Girdėjau, esą kadaise buvo išpranašauta, kad jis negali žlugti.

- Pranašautojų ir guodėjų laikai jau praėjo, pone.

- Bet jeigu jis vis dėlto nežlugo, Inčni? Tu tik pagalvok! Jeigu Fondas nežlugo... Tiesa, Mulas man pažadėjo... - čia pat jis susizgribo per daug išsiplepėjęs ir išsisuko. - Tiksliau sakant, jis prisigyrė... Bet pagyros - tik vėjas, rimtas dalykas yra konkretūs veiksmai.

Inčnis be garso nusijuokė.

- Konkretūs veiksmai tikrai yra rimtas dalykas - kol jų nepradedi. Kažin ar rastum labiau miglotą baubą nei tas kažkur Galaktikos pakraštyje įsikūręs Fondas.

- Be to, dar yra ir princas, - beveik pats sau suniurnėjo Komeisonas.

- Tuomet jis irgi eina išvien su Mulu, tiesa, pone?

Komeisono veidas persikreipė, ir jis nespėjo laiku to nuslėpti.

- Ne, ne visai. Bent jau ne taip, kaip aš. Jis visai baigia sulaukėti, jį suvaldyti vis sunkiau ir sunkiau. Jį apsėdo kažkoks demonas. Ar negali atsitikti taip, kad man sulaikius šiuos žmones, jis ims ir pasisavins juos kokiais nors savo tikslais? Jis juk nestokoja klastos ir tam tikro apsukrumo, o aš dar nesu pasirengęs atvirai rietis su juo. - Jis susiraukė ir masyvūs jo skruostai smuktelėjo žemyn iš pasibjaurėjimo.

- Vakar aš kelias akimirkas mačiau tuos svetimšalius, - lyg tarp kitko pasakė žilaplaukis vairuotojas. - Tarp jų yra tokia tamsiaplaukė moteris - labai keista. Ji visur vaikšto taip pat laisvai, kaip ir vyrai, o jos veidas, apsuptas žvilgančių juodų plaukų, netgi bauginančiai blyškus.

Dusliame, slopiai kuždančiame balse nuskambėjo lyg ir šilumos gaidelės; Komeisonas net grįžtelėjo ir nustebęs pažvelgė į vairuotoją.

Inčnis kalbėjo toliau:

- Kad ir koks klastingas bebūtų, manau, princas neatsilaikys, jei pasiūlysime jam protingą kompromisą. Jei paliktumėte jam merginą, galbūt jis leistų jums pasilaikyti kitus...

Komeisono veidas ūmai nušvito.

- Puiki mintis! Tikrai puiki! Inčni, tučtuojau suk atgal! Ir dar, Inčni... Jeigu mums išdegs, mes dar kartą aptarsime tavo laisvės klausimą...

Kai grįžęs į asmeninį savo kabinetą Komeisonas aptiko jo laukiančią Asmeninę Kapsulę, jį apniko kone prietaringas simbolikos jausmas. Kapsulė atkeliavo tik labai nedaugeliui težinomo ilgumo bangomis. Komeisonas plačiai nusišiepė. Mulo žmogus buvo jau pakeliui, o Fondas iš tikrųjų žlugo.

Nors ir retai, bet kartais Beita visgi mėgindavo įsivaizduoti, kaip turėtų atrodyti imperatoriškieji rūmai. Tačiau migloti jos vaizduotės tvariniai visiškai neatitiko tikrovės, ir dabar širdies gi-

lumoje ji net pasijuto šiek tiek nusivylusi. Kambarėlis buvo visai nedidelis, beveik tuščias, beveik kuo įprasčiausias. Rūmai nė iš tolo negalėjo prilygti netgi mero rezidencijai Fonde, o pats Dagobertas IX...

Beita labai konkrečiai įsivaizdavo, kaip turėtų atrodyti pats imperatorius. Jis nieku gyvu negalėjo priminti malonaus ir geranoriško kažkieno senelio. Jis neturėjo būti liesas, pražilęs ir sukumpęs - ir jokiu būdu neturėjo savomis rankomis patiekti svečiams arbatos, neturėjo taip akivaizdžiai demonstruoti susirūpinimo jų patogumais...

Tačiau viskas ir buvo kaip tik taip, kaip neturėjo būti.

Pildamas arbatos į puodelį, kurį Beita laikė negrabiai ištiestoje rankoje, jis sukikeno.

- Man tai didžiulis malonumas, mano brangioji. Kaip smagu valandėlei pasišalinti nuo visų ceremonijų ir dvariškių! Jau kuris laikas nebeturėjau progos priimti svečius iš atokiausiųjų savo provincijų. Aš senstu, ir tokiais reikalais dabar rūpinasi mano sūnus. Ar jūs jau susipažinote su mano sūnumi? Puikus vaikinas. Tiesa, linkęs veikti vien savo galva. Ką darysi, jaunystė... Gal norėtumėte kvapniosios kapsulės? Ne?

Toranas nutaikė momentą įsiterpti:

- Jūsų Imperatoriškoji Didenybe...

- Klausau?

- Jūsų Imperatoriškoji Didenybe, mes visai neketinome gaišinti brangaus jūsų laiko...

- Nesąmonė! Jūs visiškai manęs negaišinate. Šįvakar bus surengtas oficialus priėmimas, o iki tol mes visiškai laisvi. Palaukite, iš kur jūs, sakėte, atvykote? Regis, mes jau labai seniai berengėme kokį nors oficialų priėmimą. Jei neklystu, sakėte esą iš Anakreono provincijos?

- Iš Fondo, Jūsų Imperatoriškoji Didenybe!

- Ak taip, iš Fondo. Dabar prisiminiau. Jau žinau, kur jis. Jis ir yra Anakreono provincijoje. Aš pats niekad nesu ten lankęsis. Gydytojas uždraudė man tolimas keliones. Bet visiškai nebeprisimenu, kada būčiau gavęs paskutinę savo vicekaraliaus Anakreone ataskaitą. Kokios ten sąlygos pastaruoju metu? - akivaizdžiai sunerimęs užbaigė jis.

- Jūsų Didenybe, - sumurmėjo Toranas, - mes neatgabenome jokių skundų.

- Džiugu girdėti. Mano vicekaralius nusipelnė pagyrimo.

Toranas bejėgiškai dėbtelėjo į Eblingą Misą, ir šis tuoj pat užbaubė griausmingu savo balsu:

- Jūsų Didenybe, mums sakė, kad norint apsilankyti Imperijos Universiteto bibliotekoje Trantore mums reikės jūsų leidimo.

- Trantore? - maloniai perklausė imperatorius. - Trantore?

Paskui liesą jo veidą iškreipė skausmingas suglumimas.

- Trantore? - sušnibždėjo jis. - Pagaliau prisiminiau! Aš gi ketinu grįžti ten lydimas didžiulio būrio laivų. Jūs irgi keliausite drauge su manimi. Mes drauge sunaikinsime tą maištininką Gilmerį. Drauge mes atkursime Imperiją!

Jo nugara išsitiesė. Balsas sustiprėjo. Akimirkai užsiplieskė akys. Bet tuoj pat jis sumirksėjo ir tyliai ištarė:

- Bet Gilmeris juk jau negyvas... Lyg ir prisimenu... Taip. Taip! Gilmeris miręs! Trantoras miręs... Vieną valandėlę man pasirodė... Palaukite, iš kur jūs, sakėte, atvykote?

Magnifikas šnipštelėjo Beitai į ausį:

- Ar jis - tikrai imperatorius? Iki šiol aš kažkodėl maniau, kad imperatorius turėtų būti didingesnis ir išmintingesnis už paprasčiausią žmogų.

Beita mostu jį nutildė. Ir pasakė:

- Jei Jūsų Imperatoriškoji Didenybė pasirašytų įsaką, leidžiantį mums išsilaipinti Trantore, tuo smarkiai pagelbėtų bendram reikalui.

- Trantore? - leptelėjo ničnieko nesuprasdamas imperatorius.

- Jūsų Didenybe, Anakreono vicekaralius, kurio vardu mes kalbame, liepė perduoti jums, kad Gilmeris galbūt dar gyvas...

- Gyvas! Gyvas! - užbaubė Dagobertas. - Kur? Bus karas!

- Jūsų Imperatoriškoji Didenybe, tai dar nėra visai aišku. Kur Gilmeris yra - tiksliai nežinoma. Vicekaralius atsiuntė mus čia, kad praneštume jums šį faktą, tačiau tik Trantore mes galėsime aptikti irštvą, kur jis slapstosi. O kai jį aptiksime...

- Taip, taip... Jį būtina surasti... - senasis imperatorius svirduliuodamas nusliūkino prie sienos ir drebančiais pirštais palietė foto plokštelę. Nieko neatsitiko, ir kurį laiką patylėjęs imperatorius sumurmėjo:

- Mano tarnai neateina. Negaliu jų sulaukti.

Jis ėmė kažką keverzoti ant balto popieriaus lapo, užbaigė kruopščiai išraitydamas didžiąją D. Tada pasakė:

- Gilmeris savo kailiu dar pajus savojo imperatoriaus galią! Palaukite, iš kur gi jūs atvykote? Iš Anakreono? Kokia ten situacija? Ar imperatoriaus vardas vis dar galingas?

Beita paėmė popieriaus lapą iš atsipalaidavusių jo pirštų.

- Jūsų Imperatoriškąją Didenybę žmonės iš tiesų myli. Visi puikiai žino, kaip juos mylite jūs.

- Būtinai reikės aplankyti geruosius savo žmones Anakreone. Bet mano gydytojai tvirtina... Aš jau nebeprisimenu, ką ten jie sako, bet... - Jis kilstelėjo galvą, apsiblaususių pilkų jo akių žvilgsnis ūmai paaštrėjo: - Bene būsite paminėję Gilmerį?

- Ne, Jūsų Imperatoriškoji Didenybe.

- Jam nebegalima leisti žengti nė žingsnio! Grįžkite namo ir pasakykite tai savo žmonėms. Trantoras išsilaikys! Mano tėvas šiuo metu vadovauja laivynui, o tas šunsnukis maištininkas Gil-

meris sustings į ledą kosminėje erdvėje drauge su visa savo pašvinkusia gauja!

Jis nusvirduliavo į savo krėslą, jo akys vėl apsiblausė.

- Ką aš čia sakiau?

Toranas pakilo ir žemai nusilenkė.

- Jūsų Imperatoriškoji Didenybė elgėsi su mumis labai kilniai, tačiau audiencijai skirtas laikas jau baigėsi...

Akimirką Dagobertas IX atrodė kaip tikras imperatorius: jis atsistojo ir stovėjo labai tiesus ir orus, o jo lankytojai tuo tarpu vienas po kito atatupsti pasuko prie durų...

...pro kurias ūmai plūstelėjo dvidešimt ginkluotų vyrų ir apsupo juos glaudžiu ratu.

Plykstelėjo rankiniai ginklai...

Sąmonė Beitai grįžo lėtai, trūkčiodama, tačiau jos neapniko trikdantis “Kur aš esu?” pojūtis. Ji labai aiškiai prisiminė tą keistą senį, kuris vadino save imperatoriumi, ir kitus, už durų laukusius vyrus. Dilgčiojimas pirštų sąnariuose aiškiai bylojo, jog jai kliuvo gera dozė paralyžiuojančio užtaiso.

Neatmerkdama akių Beita skausmingai sutelkė dėmesį ir ėmė klausytis balsų.

Jų buvo du. Vienas - lėtas ir atsargus; meilikaujamoje, kone nuolankioje intonacijoje protarpiais suskambėdavo klastingos gaidelės. Kitas buvo kimus ir žemas, kone tąsus, pliūpčiojo atskiromis ištemptomis frazėmis. Nei vienas, nei kitas Beitai nepatiko.

Žemasis balsas dominavo pokalbyje.

Beita išgirdo paskutiniąją frazę:

- Jis gyvens amžinai, tas sukriošęs pamišėlis. Jis mane erzina. Jis mane siutina. Komeisonai, aš tai padarysiu. Aš juk irgi nejaunėju.

- Jūsų Šviesybe, pirmiausia pažiūrėkime, kokios naudos sugebėsime išpešti iš šitų žmonių. Gali būti, kad mes aptiksime stulbinantį galios šaltinį - kitokios galios, nei turi jūsų tėvas.

Žemasis balsas virto nesuprantamu kuždesiu. Beita nugirdo tik vieną žodį “mergina”. Antrasis, pataikūniškasis balsas patyliukais nemaloniai sukikeno ir pasakė kažkaip bičiuliškai, kone globėjiškai:

- Dagobertai, tu nesensti. Meluoja tie, kurie tvirtina, kad tu - jau nebe dvidešimtmetis jaunuolis.

Juodu abu nusijuokė, ir Beita pajuto, kaip kraujas stingsta gyslose. Dagobertai... Jūsų Šviesybe... Senasis imperatorius užsiminė turįs neklusnų užsispyrėlį sūnų... Beita po truputį ėmė miglotai suvokti, ką reiškia tie kuždesiai. Bet šito juk negali būti, realiame gyvenime žmonėms juk taip neatsitinka...

Staiga ji išgirdo Torano balsą - dar kaip reikiant neatsipeikėjęs, kliūvančiu liežuviu jis prapliupo plūstis.

Beita atsimerkė ir įsmeigtose tiesiog į ją Torano akyse kaipmat išvydo neslepiamą palengvėjimą. Toranas piktai riktelėjo:

- Už šitą banditizmą jūs atsakysite pačiam imperatoriui! Tučtuojau mus paleiskite.

Tik dabar Beita suvokė, kad jos riešai bei čiurnos jėgos lauku stipriai pritvirtinti prie sienos ir grindų.

Storabalsis prisiartino prie Torano. Žmogus buvo pilvotas, po akimis kabojo sunkūs maišeliai, plaukai gerokai praretėję. Aukštą jo skrybėlę puošė pilkšva plunksna, o švarko atlapai buvo išsiuvinėti sidabru tviskančiu metalu.

Jis prunkštelėjo su piktdžiuga ir kažkokiu keistu pasitenkinimu:

- Imperatoriui? Vargšeliui kuoktelėjusiam imperatoriui?

- Aš turiu jo išduotą leidimą. Niekam iš jo valdinių nevalia riboti mūsų laisvės!

- Bet aš nesu jo valdinys, tu, kosmine šiukšle. Aš esu princas regentas, sosto įpėdinis - taip ir dera į mane kreiptis. Gi vargšui kvaištelėjusiam mano tėtušiui retsykiais būna malonu susitikti su lankytojais. Mes tiesiog leidžiame jam pasidžiaugti. Tai paglosto jo įsivaizduojamą imperatoriškąją didybę. Tačiau daugiau, žinoma, ničnieko nereiškia.

Paskui jis išdygo tiesiog priešais Beitą, ir ši su panieka dėbtelėjo į jį. Žmogus pasilenkė prie pat jos, iš jo burnos nepakenčiamai trenkė mėtomis.

Jis pasakė:

- Komeisonai, o jos akys kaip tik tokios, kokių ir tikėjomės. Atsimerkusi ji dar žavesnė. Manau, ji tiks kuo puikiausiai. Bus tikras egzotiškas patiekalas persisotinusiam gurmanui, a?

Toranas bejėgiškai bandė pašokti, bet sosto paveldėtojas į tas bergždžias jo pastangas nekreipė jokio dėmesio. Beita pajuto, kaip širdį kaustantis šaltis prasismelkia iki pat odos. Eblingas Misas vis dar tysojo be sąmonės, jo galva kadaravo nusvirusi ant krūtinės. Vis dėlto Beita gerokai nustebo pastebėjusi, kad Magnifiko akys atmerktos, o žvilgsnis aštrus, tarsi jis jau seniai būtų atsigaiveliojęs. Tos didelės rudos akys, švytinčios smulkiame veide, kryptelėjo link Beitos ir smigte įsmigo į ją.

Magnifikas šniurkštelėjo ir linktelėjo galva į sosto paveldėtoją:

- Tasai pasiėmė mano vizi - sonorą!

Princas regentas žaibiškai grįžtelėjo į pasigirdusį naują balsą:

- Jis tavo, baidykle?

Jis nusikabino instrumentą nuo paties, kur šis kabojo ant žalios juostelės, kurios Beita nebuvo pastebėjusi.

Princas regentas negrabiai perbraukė jį pirštais, pabandė išgauti vieną kitą akordą, tačiau visos jo pastangos buvo bergždžios.

- Ar moki groti juo, baidykle?

Magnifikas kartą linktelėjo.

Staiga įsiterpė Toranas:

- Jūs užpuolėte Fondo laivą. Jei imperatorius už jį ir neatkeršys - atkeršys Fondas.

Atsakė Komeisonas, lėtai tardamas kiekvieną žodį:

- Koks Fondas? O gal Mulas jau nebe Mulas?

Į tai nebuvo ką atsakyti. Princas regentas išsišiepė, parodydamas stambius nelygius dantis. Grobikai sutraukė klouną kaustantį jėgos lauką ir pakankamai grubiai pastatė Magnifiką ant kojų. Paskui įbruko jam į rankas vizi - sonorą.

- Nagi, baidykle, pagrok mums, - įsakė princas. - Pagrok meilės serenadą, išaukštindamas mūsų svetimšalės damos grožį. Pasakyk jai, kad valstybinis mano tėvo kalėjimas - anaiptol ne rūmai, tačiau aš galiu nugabenti ją į tokius rūmus, kur ji maudysis rožių vandenyje - ir patirs princo meilę. Apdainuok jai princo meilę, pabaisa.

Jis užkėlė ant marmurinio stalo vieną storą šlaunį, antrąją koją laisvai nusvėrė per ją, o tuščios, blankiai šypsančios jo akys tyrinėjo Beitą, ir šią apėmė nebylus įsiūtis. Visi Torano raumenys įsitempė, prakaito išpiltas jis skausmingai blaškėsi jėgos laukų gniaužtuose. Eblingas Misas krustelėjo ir sudejavo.

Magnifikas aiktelėjo:

- Mano pirštai visai sugrubo, aš neįstengsiu...

- Grok, baidykle! - suriaumojo princas.

Jis mostelėjo Komeisonui, ir šis nedelsdamas prigesino šviesas. Tirštoje prieblandoje princas sunėrė rankas ant krūtinės ir ėmė laukti.

Magnifikas greitais ritmingais pirštų judesiais perbėgo nuo vieno daugybės klavišų klaviatūros galo iki kito, ir kambario palubėje kaipmat nutįso mirguliuojanti, akį verianti šviesos vaivorykštė. Nuaidėjo žemas, prislopintas garsas - virpantis, tarytum kūkčiojantis. Intensyvėdamas jis virto skausmingu juoku, fone girdėjosi duslus, varpą primenantis gaudimas.

Tamsa pastebimai sutirštėjo, tapo kone apčiuopiama. Muzika atsklido iki Beitos per daugybę nematomų antklodžių sluoksnių. Pačioje gelmėje sumirgėjo mažytė šviesele, tarsi duobės dugne būtų užsidegusi žvakė.

Beitos akys tarsi savaime įsitempė. Šviesele plykstelėjo skaisčiau, bet taip ir liko aptraukta kažkokios ūkanos. Ji nervingai trūkčiojo, miglotos, susimaišiusios jos spalvos nuolat mainėsi, o muzika staiga prapliupo varinių mušamųjų dūžiais, grėsmingu pragarišku gaudesiu, netrukus išaugusiu iki protą temdančio kreščendo. Šviesele pašėlo šokčioti dar greičiau, paklusdama vis greitėjančiam ritmui. O toje šviesos dėmėje kažkas rangėsi. Kažkas - padengtas nuodingais metaliniais žvynais - raitėsi ir žiova-

vo. Atrodė, kad drauge su tuo padaru rangosi bei žiovauja ir muzika.

Beita dar bandė grumtis su keistais ją apėmusiais jausmais, o paskui jai dingtelėjo labai jau netikėta mintis. Kažką panašaus ji kartą jau patyrė - taip, Laiko Saugykloje, o taip pat ir paskutiniosiomis Rojuje praleistomis dienomis. Pojūtis buvo toks pat šiurpus ir persmelkiantis, aplimpantis visą sielą tarsi koks nevilties ir siaubo voratinklis. Beita pasijuto kraupiai prislėgta ir visiškai palūžusi.

Muzika gaudė visame jos kūne kraupiai kvatodama, o šviesos rate besirangantis siaubūnas, kurį ji matė tarytum žvelgdama pro ne tą žiūrono galą, pranyko iš akių, kai tik ji karštligiškai pasuko galvą į šalį. Beitos kakta išrasojo šaltu prakaitu.

Muzika nutilo. Koncertas truko kokias penkiolika minučių, ir pagaliau, jam pasibaigus, Beitą užliejo palaimos banga. Košmaras baigėsi. Plykstelėjo šviesa, ir prie pat savo veido Beita išvydo palinkusį Magnifiką - išprakaitavusį, paklaikusiomis akimis, nusiminusį.

- Mano ponia, - dusdamas sušniokštė jis. - Kaip jaučiatės?

- Pakenčiamai, - sušnibždėjo ji. - Bet kodėl gi tu grojai šitaip?

Staiga jai dingtelėjo, kad be jų kambaryje esama ir kitų žmonių. Toranas ir Misas bejėgiai tysojo susmukę pasienyje. Tačiau Beitos žvilgsnis smigo ne į juos. O štai ir princas - guli keistai išsikėtojęs, beveik ten pat, kur anksčiau sėdėjo - prie pat stalo. Komeisonas dejavo plačiai prasižiojęs, atkragusiu žandikauliu.

Netrukus Komeisonas sumirksėjo, krūptelėjo ir, išvydęs link jo stryktelėjusį Magnifiką, kažką nerišliai suvapėjo.

Magnifikas atsigręžė ir vienu šuoliu atsidūręs prie bendražygių juos išlaisvino.

Toranas puolė prie žemvaldžio ir negailestingai suspaudė šiam gerklę.

- Tu eisi su mumis! Tu mums reikalingas - norime būti tikri, kad pateksime į savo laivą.

Po dviejų valandų Beita laivo virtuvėje patiekė stulbinantį savos gamybos pyragą, ir Magnifikas atšventė sugrįžimą į atvirą kosmosą kibdamas kimšti skanėstą nepaisydamas jokių stalo manierų.

- Skanu, Magnifikai?

- Mhmmm...

- Magnifikai...

- Ką, mano ponia?

- Koks buvo tas kūrinys, kurį tu jiems pagrojai?

Klounas susigūžė.

- Aš... aš nenorėčiau sakyti. Išmokau jį kadaise, o vizi - sonoras yra toks instrumentas, kuris labai stipriai paveikia nervų sistemą. Žinoma, tai buvo pragariškas kūrinys, sukurtas ne tokioms švelnioms ir tyroms būtybėms kaip jūs, mano ponia.

- Nagi, nagi, Magnifikai. Aš anaiptol nesu šitoks tyrumo įsikūnijimas. Tu meilikauji. Sakyk, ar aš mačiau tą patį, ką matė jie?

- Tikiuosi, ne. Aš grojau vien tik jiems. Jei jūs ką nors ir matėte - tai tik patį kraštelį, ir tą - tik iš tolo.

- Man pakako ir to. Ar žinai, kad princui tu vožtelėjai taip smarkiai, kad jis liko tysoti be sąmonės?

Prisikimšęs pilną burną pyrago Magnifikas pasakė neaiškiai, bet labai rimtai:

- Aš užmušiau jį, mano ponia.

- Ką? - Beita skausmingai nurijo seiles.

- Kai aš lioviausi, jis jau buvo negyvas - kitaip aš būčiau grojęs toliau. Komeisonas man nerūpėjo. Jis nebuvo labai pavojingas; blogiausia, ką galėjo padaryti - tai kankinti mus arba nužudyti. Tačiau tas princas, mano ponia, jis taip nuožmiai, taip šlykščiai dirsčiojo į jus ir... - jis nutilo užspringęs tiek pasipiktinimu, tiek sutrikimu.

Keistos mintys ėmė lįsti Beitai į galvą, bet ji šiurkščiai nuvijo jas į šalį.

- Magnifikai, tu turi tokią galantišką sielą.

- Ak, mano ponia...

Raudonio užlieta jo nosis smigte smigo į pyragą, tačiau jis kažkodėl nebevalgė.

Eblingas Misas pažvelgė pro iliuminatorių. Trantoras buvo jau nebetoli - metalinis jo paviršius švytėjo bauginančiai ryškiai. Toranas irgi priėjo prie iliuminatoriaus.

Jis prašneko su kartėliu balse:

- Sukorėme tokį kelią - ir viskas veltui, Eblingai. Mulo žmogus mus aplenkė.

Eblingas Misas pasitrynė kaktą gerokai sulysusia ranka. Jis kažką atsakė, bet tai tebuvo nesuprantamas murmėjimas.

Toranas susierzino:

- Sakau tau, tie žmonės žinojo, kad Fondas žlugo. Paklausyk...

- Ką? - Eblingas Misas kilstelėjo galvą ir suglumęs pažvelgė į Toraną. Paskui švelniai uždėjo delną jam ant riešo ir prašneko visai apie ką kita, tarsi prieš tai jie apie nieką nebūtų kalbėję:

- Toranai... Aš... aš žiūrėjau į Trantorą. Žinai... mane apniko toks keistas jausmas... Jis neapleidžia manęs jau nuo tada, kai mes iškėlėme koją Neotrantore. Tai tarsi kažkoks raginimas,

nesiliaujantis, be paliovos iš vidaus vis stumiantis mane pirmyn. Toranai, aš galiu tai padaryti. Aš tikrai žinau - galiu tai padaryti. Mano galvoje viskas taip skaidru, viskas rikiuojasi į vietas... Anksčiau dar niekad nesu visko regėjęs taip aiškiai...

Toranas tik išplėtė akis ir gūžtelėjo pečiais. Jis nelabai tepatikėjo Miso žodžiais.

Jis atsargiai ištarė:

- Misai...

- Ką?

- Ar matei laivą, kuris nusileido Neotrantore maždaug tuo pat metu, kai mes išvykome?

Misas pasvarstė tik akimirką.

- Ne.

- O aš mačiau. Žinoma, galbūt tai tik mano vaizduotės vaisius... bet man pasirodė, kad tai - tas pats filiečių laivas.

- Tas, kuriuo skrenda kapitonas Hanas Pričeris?

- Tas, kuriuo skrenda Kosmosas težino kas. Tai, ką papasakojo Magnifikas... pats supranti. Bet... Jis atsekė paskui mus čionai, Misai.

Eblingas Misas nutylėjo.

Sunerimęs Toranas paklausė:

- Eblingai, ar kažkas atsitiko? Kas tau? Tu blogai jautiesi?

Miso akys buvo mąslios ir keistos, jose tvykstelėjo paslaptinga šviesa. Jis nieko neatsakė.

23. Trantoro griuvėsiai

Nėra didesnės problemos visoje Galaktikoje, kaip surasti konkrečią vietą milžiniškame Trantoro pasaulyje. Čia nėra nei žemynų, nei vandenynų, kuriuos galėtum įžiūrėti iš tūkstančio mylių nuotolio. Nėra upių, ežerų ar salų, kuriuos galėtum išvysti pro debesų properšas.

Metalu padengtas pasaulis buvo - kadaise buvo - vienas neaprėpiamas miestas, ir iš kosminės erdvės atvykėliui įmanoma aptikti nebent imperatoriaus rūmus. Žvaigždėlaivis “Beita” apsuko planetą kone oro automobilio aukštyje, paskui - dar ir dar kartą, įnirtingai tęsdamas paieškas.

Iš poliarinių regionų, kur ledo sluoksniu padengti metaliniai bokštai bylote bylojo apie tai, kad oro sąlygų reguliavimo įranga seniai sugedo arba liko apleista, atvykėliai pasuko į pietus. Retsykiais jie galėdavo patikrinti sutapimus (ar bent jau tikėtinus sutapimus) tarp to, ką matė savo akimis, ir kas buvo pažymėta ne itin tiksliame žemėlapyje, kurį jie įsigijo Neotrantore.

Kai pagaliau jie priartėjo prie tikslo, apsirikti buvo neįmanoma. Plyšys metalinėje planetos dangoje driekėsi penkiasdešimt

mylių. Šimtų kvadratinių mylių plote vešėjo labai jau neįprasta čia žaluma, supanti prabangias ir didingas senovines imperatorių rezidencijas.

"Beita" pakibo ore ir lėtai nusistatė kursą. Kelią rasti jiems galėjo padėti tiktai milžiniški greitkeliai - ilgos tiesios strėlės žemėlapyje; lygūs žvilgantys kaspinai apačioje.

Tą vietą, kur žemėlapyje buvo pažymėta Universiteto teritorija, aptikti pavyko tik pagal aklus apskaičiavimus. Laivas nutūpė dideliame lygiame plote, kur kadaise, matyt, būta judrios nusileidimo aikštelės.

Tai, kas iš viršaus atrodė esant tobulu grožiu tviskančia konstrukcija, nusileidus virto siaubingu metalo chaosu: suskeldėję, susiviję griuvėsiai, likę dunksoti praūžus Didžiajam Grobimui. Bokštų smailės buvo nurėžtos it peiliu, lygutėlės sienos - išdaužytos, išsikraipiusios, o vieną akimirksnį šmėkštelėjo net tarsi nuskustos žemės plotas, nusidriekęs gal kelis šimtus akrų: tai buvo tamsi, išarta dirva.

Li Senteris lūkuriavo, stebėdamas atsargiai besileidžiantį laivą. Erdvėlaivis atrodė keistas, akivaizdžiai atskridęs ne iš Neotrantoro, ir Senteris patyliukais atsiduso. Svetimi laivai ir painūs, neaiškūs reikalai su žmonėmis iš atviro kosmoso galėjo reikšti, kad neilgam taikos ir ramybės laikotarpiui atėjo galas. Visai galėjo atsitikti taip, kad vėl sugrįš didingieji kovų bei mirties laikai. Senteris buvo grupės vadovas, jis saugojo ir prižiūrėjo senąsias knygas - ir buvo skaitęs apie tuos senuosius laikus. Jis visiškai netroško, kad jie sugrįžtų.

Praslinko gal dešimt minučių, kol svetimšalių laivas sklandžiai nusileido lygioje aikštelėje, bet per tą laiką Senterio galvoje spėjo praskrieti galybė prisiminimų. Pirmiausia - didžiulė jo vaikystės ferma, tačiau iš jos atmintyje išliko tik daugybė be paliovos triūsiančių žmonių. Paskui - jaunų šeimų kraustymasis į naujas žemes. Tuo metu Senteris buvo dešimties - vienintelis vaikas tarp persikėlėlių, suglumęs ir išsigandęs.

Paskui - nauji pastatai; milžiniškos metalo plokštės, kurias reikėjo išplėšti iš vietos ir nugabenti atokiau, o tada išarti, išakėti, patręšti atidengtą plikos dirvos plotą. Reikėjo nugriauti ir sulyginti su žeme kai kuriuos artimiausius pastatus, kitus - pritaikyti gyvenamiesiems būstams.

Paskui reikėjo sėti javus ir imti derlių, užmegzti draugiškus santykius su kaimyninėmis fermomis...

Persikėlėliai sėkmingai įsikūrė ir plėtė savo teritorijas; tyli rami savivalda pasirodė besanti pakankamai efektyvi. Augo nauja karta - tvirtų ir užsigrūdinusių, ant tikros žemės gimusių vaikų.

Paskui atėjo ir ta didi diena, kai jis, Senteris, buvo išrinktas Grupės vadu. Pirmąsyk nuo aštuonioliktojo savo gimtadienio jis liovėsi skustis, ir netrukus smakras apšepo dygiais plaukeliais, kurie vėliau virs Vado Barzda...

O dabar, ko gero, Galaktika vėl įsibraus ir sunaikins tą trumpą izoliacijos idilę...

Laivas nusileido. Senteris tylėdamas žiūrėjo į atsidarantį liuką. Iš laivo išlipo ketvertas: atsargūs, įdėmiai dairydamiesi. Trys atvykėliai buvo vyrai, ir labai skirtingi: senas, jaunas ir džiūsna su paukščio snapu. Ketvirtoji buvo moteris, kaip lygi žengianti drauge su jais. Senteris atitraukė ranką nuo dviejų juodų želiančios barzdos kuokštų ir žengė pasitikti atvykėlių.

Įprastu ir visiems suprantamu gestu jis paliudijo taikius savo ketinimus: ištiesė priešais save rankas tvirtais, nuospaudų nusėtais delnais aukštyn.

Jaunasis vyras atsiskyrė nuo keverto, žengė du žingsnius pirmyn ir taip pat ištiesė rankas.

- Aš atvykstu su taikiais ketinimais.

Jo akcentas skambėjo keistai, bet žodžiai buvo suprantami ir malonūs. Senteris nuoširdžiai atsakė:

- Tegul bus taika. Sveiki atvykę. Grupė pasiruošusi svetingai jus priimti. Jūs alkani? Mes jus pamaitinsime. Jūs ištroškę? Mes jus pagirdysime.

Atvykėlis neskubriai atsakė:

- Dėkojame už jūsų kilnumą. Sugrįžę į savo pasaulį mes paminėsime jūsų Grupę geru žodžiu.

Atsakymas buvo keistas, bet geras. Už Senterio nugaros susispietę Grupės vyrai vis plačiau šypsojosi, o iš aplinkinių konstrukcijų plyšių viena po kitos pasirodė ir moterys.

Parsivedęs svečius į savo būstą, Senteris iš slaptavietės ištraukė užrakintą dėžutę veidrodinėmis sienelėmis ir visus pavaišino ilgais storais cigarais, saugomais ypatingoms progoms. Tiesa, prieš siūlydamas cigarą moteriai, jis akimirką sudvejojo. Moteris atsisėdo tarp vyrų. Buvo akivaizdu, kad svetimšalių toks įžūlumas visai nestebina, nieko kito jie ir nesitikėjo. Senteris kiek negrabiai pakišo dėžutę ir moteriai.

Šypsodamasi ji paėmė cigarą ir su nuoširdžiu pasimėgavimu užsitraukė kvapnų dūmą. Li Senteris ne be vargo nuslėpė, kaip jį tai papiktino ir pribloškė.

Susėdę už stalo, laukdami, kol bus paduotas valgis, jie kiek varžydamiesi šnekėjosi. Atvykėliai mandagiai pasidomėjo žemdirbyste Trantore.

Senukas svečias paklausė:

- O kaip hidroponikai? Be abejo, tokiame pasaulyje kaip Trantoras, hidroponikai būtų ideali išeitis.

Senteris lėtai papurtė galvą. Jis jautėsi nelabai tvirtai. Tai, ką jis žinojo iš patirties, dažnai nesutapdavo su knygose perskaityta informacija.

- Tai dirbtinis maistingųjų augalų auginimas chemikalų prisodrintoje dirvoje, tiesa? Ne, Trantore tai neįmanoma. Auginti
hidroponikus galima tik pramoniniame pa Prómanus, kad beveik
būtinai reikalinga išvystyta chemijos pram blingas Misas.
kokiai stichinei nelaimei, pramonė žlun nėręs į darbą. Jis parei-
dauti. Ne visus maisto produktus galim ką tiesiog psichologijos
du. Kai kurie praranda bet kokią mai neliko nė lašelio kraujo.
pigiau atsieina viską auginti žemėje - ra išnyko kaip dūmas, o
smarkiai priklausomi nuo chemikal ardindavę kone kiekvieną

- Ar jums pavyksta pakankamai a davo akimirksnių, kai Mi-

- Maisto turime pakankamai, tik jis is atpažintų Toraną arba
minių paukščių, kurie deda mums kiau
mus gyvulius, tad nestokojame ir pieno pr fiku, kuris atnešdavo
gauname tik prekiaudami su kitomis plan s valandas, užsižiū-

- Prekiaudami! - jaunasis vyras, regis, ūm s klounas stebėda-
dinasi, jūs prekiaujate. Bet ką gi jūs eksport tis, peržiūrinėjo

Atsakymas buvo trumpas: ną naktį triū-

- Metalą. Jūs tik apsidairykite. Mes turime neišsem atyti.
talo atsargas, netgi apdoroto metalo. Pirkliai atvyksta iš Neo
toro laivais, išmontuoja nurodytą teritoriją - tuo pačiu padidindami mūsų dirbamos žemės plotus - o mums palieka mėsos gaminių, konservuotų vaisių, maisto koncentratų, žemės ūkio technikos ir panašių dalykų. Jie išsigabena metalą - ir tai naudinga abiem pusėms.

Jie vaišinosi duona ir sūriu, ir daržovių troškiniu, kuris iš tiesų buvo labai gardus. Tiktai kai buvo patiektas desertas - šaldyti vaisiai, vienintelis iš svetur atvežtas patiekalas - atvykėliai pasirodė besą ne šiaip svečiai. Jaunasis vyras išsitraukė Trantoro žemėlapį.

Li Senteris ramiai jį apžiūrėjo. Išklausęs juos, rimtai atsakė:

- Universiteto miestelis - neliesta teritorija. Žemės mes ten nedirbame ir nieko neauginame. Tiesą sakant, be rimto reikalo netgi nekeliame ten kojos. Tai - viena iš labai nedaugelio senųjų laikų relikvijų, kurią mes norėtume išsaugoti.

- Mes ieškome žinių. Mes nieko ten neliesime ir neniokosime. O savo laivą paliksime jums užstatu. - Tai pasiūlė senasis, jis kalbėjo nekantriai, kone karštligiškai.

- Tuomet aš galėsiu jus ten nuvesti, - pasisiūlė Senteris.

Tą naktį svečiai ramiai miegojo, o Li Senteris tuo tarpu pasiuntė žinią į Neotrantorą.

24. Atsivertimas

Jei visame Trantore ir tebepulsavo menkos gyvybės kibirkštėlės, tai įžengus į erdvų Universiteto miestelį bet kokie žmogaus egzistavimo požymiai visiškai išnyko. Visus pastatus čia pą izoliacijos ıdııęenumos tyla.

Laivas nusileido. Snieko nežinojo apie tas kraupias kruvinoką. Iš laivo išlipo ketvektis, po kurių Universitetas visgi liko neatvykėliai buvo vyrai, i. kas vyko tomis dienomis, kai žlugo Imsu paukščio snapu. Ketv.siteto studentai, ginkluoti svetimais drauge su jais. Senteris ar patyrusiųjų narsa, suformavo gynybičios barzdos kuokštų ir žiu stojo sergėti pagrindinės visos Ga-

Įprastu ir visiems supr. Atvykėliai ničnieko nežinojo apie ketinimus: ištiesė priešai to paskelbtas paliaubas, garantavutais delnais aukštyn. .mybės teisę tokiu metu, kai trumpam

Jaunasis vyras atsi -rio bei jo kareivių batai trempė netgi myn ir taip pat ištic

- Aš atvykstu sı. kstantys svečiai iš Fondo suprato tik tiek,

Jo akcentas skyje, kuriame suniokotą senovę sparčiai keičia malonūs. Sent-aunančios naujovės, Universiteto miestelis taip

- Teg grakščia, užkonservuota tarsi muziejuje, senovinės jus s salele.

Tam tikra prasme jie čia buvo įsibrovėliai. Mąsli visur tvyranti tyla nenorėjo jų įsileisti. Atrodė, jog akademinė atmosfera čia vis dar gyva, ir sutrikdyta ėmė piktai burbuliuoti.

Bibliotekos pastatas atrodė apgaulingai mažas, tačiau didžioji jo dalis slypėjo po žeme, išsiplėtusi į milžiniškas tylos ir rimties erdves. Eblingas Misas stabtelėjo prie registratūros sienas puošiančių freskų.

Jis sušnibždėjo - čia ir nebuvo galima kalbėtis kitaip, kaip tik pakuždomis:

- Man regis, mes jau praėjome patalpas, kur saugomi katalogai. Aš pasiliksiu čia.

Jo kakta plykstelėjo raudoniu, ranka suvirpėjo.

- Norėčiau, kad niekas man netrukdytų, Toranai. Ar atnešite man maisto čionai?

- Padarysime viską, ką tik pasakysi. Padėsime kuo sugebėdami. Gal norite, kad ir mes ką nors nuveiktume jūsų vadovaujami...

- Ne. Privalau likti vienas.

- Tikitės rasti tai, ko jums reikia?

Eblingas Misas atsakė tyliai, bet absoliučiai įsitikinęs:

- Aš žinau, kad rasiu!

Toranas ir Beita užsiėmė ūkiu ir buitimi, susikurdami visai pakenčiamus namus - pačius normaliausius iš visų, kokius jiems teko turėti per visą neilgą vedybinį gyvenimą. Vis dėlto tai buvo ganėtinai keistas "namų ūkis". Gyveno jie labai paprastai, kas

visiškai nederėjo su didybe, supančia juos iš visų pusių. Beveik visą maistą jiems tiekdavo Li Senterio ferma, už ką jie atsilygindavo nedideliais atominiais prietaisais, kurių paprastai būna gausu bet kuriame prekybiniame laive.

Magnifikas įsimiklino naudotis bibliotekos skaityklos projektoriais ir taip įknibo į nuotykių bei meilės romanus, kad beveik visai užmiršdavo valgį ir miegą - kaip ir Eblingas Misas.

Tuo tarpu Eblingas buvo visiškai pasinėręs į darbą. Jis pareikalavo, kad bičiuliai pakabintų jam hamaką tiesiog psichologijos leidinių salėje. Jo veidas sulyso, jame neliko nė lašelio kraujo. Tranki, energinga Miso kalbos maniera išnyko kaip dūmas, o mėgiami jo keiksmažodžiai, andai pagardindavę kone kiekvieną frazę, išmirė švelnia mirtimi. Pasitaikydavo akimirksnių, kai Misui tekdavo gerokai pasistengti, kad išvis atpažintų Toraną arba Beitą.

Šiek tiek laisviau jis jautėsi tik su Magnifiku, kuris atnešdavo Eblingui valgyti ir neretai pratūnodavo ištisas valandas, užsižiūrėjęs į jo darbą. Visiškai susitelkęs, it pakerėtas klounas stebėdavo mokslininką, kuris nagrinėjo begalines lygtis, peržiūrinėjo krūvas mikrofilmų ir įtempęs visas proto galias dieną naktį triūsė skubėdamas link to tikslo, kurį jis vienas teįstengė matyti.

Toranas užklupo ją pritemdytoje patalpoje ir aštriai tarstelėjo:

- Beita!

Beita krūptelėjo ir kaltai pažvelgė į jį.

- Ką? Aš tau reikalinga, Tori?

- Žinoma, tu man reikalinga! Kosmosas težino, ko tu čia kiurksai! Elgiesi nei šiaip, nei taip nuo pat pirmosios dienos, kai mes atvykome į Trantorą! Kas gi tau atsitiko?

- Ak, Tori, liaukis, - nuvargusi ištarė ji.

- Ak, Tori, liaukis! - nekantriai pakartojo jis. O paskui staiga prašneko jau kur kas švelniau: - Kodėl tu man nepasakai, kas atsitiko, Bei? Juk tave kažkas slegia, kažkas trikdo tau ramybę.

- Ne! Niekas manęs neslegia, Tori. Jei nesiliausi manęs mygęs, aš visiškai pakvaišiu! Aš tiesiog... tiesiog paprasčiausiai galvoju.

- Galvoji? Apie ką?

- Apie nieką. Na... apie Mulą, apie Rojų, apie Fondą - viską iš karto... Apie Eblingą Misą - svarstau, ar jam pavyks ką nors sužinoti apie Antrąjį Fondą, o jei pavyks - ar tai mums bent kiek pravers... Ir dar galvoju apie milijoną visokiausių dalykų. Dabar patenkintas? - Ji kalbėjo nervingai, susijaudinusi.

- Jei tu paprasčiausiai galvoji - gal tuomet liautumeis? Tokios mintys nelabai malonios, be to, jos niekuo mums nepadeda.

Beita atsistojo ir silpnai šyptelėjo.

- Gerai. Aš laiminga. Matai? Aš šypsausi, aš džiūgauju!

Staiga iš kažkur atsklido susijaudinusio Magnifiko balsas:

- Mano ponia...

- Kas atsitiko? Eikš čionai...

Beita užspringo nebaigusi sakinio: tarpduryje išdygo stambus pavidalas įraudusiu veidu...

- Pričeris! - suriko Toranas.

Beita aiktelėjo:

- Kapitone! Kaip jūs mus suradote?

Hanas Pričeris žengė vidun. Jo balsas skambėjo aiškiai ir ramiai, be menkiausio jausmo šešėlio:

- Dabar aš jau esu pulkininkas. Mulo armijos pulkininkas.

- Mulo?.. - žioptelėjo Toranas ir nutilo.

Visi trys taip ir sustingo tarsi nebyliame gyvajame paveiksle.

Magnifikas it laukinis dėbtelėjo į Pričerį ir susigūžė Toranui už nugaros. Niekas nė negrįžtelėjo į jį.

Prašneko Beita - nors ir stipriai ji gniaužė sunertus pirštus, rankos vis vien nevaldomai drebėjo:

- Atvykote mūsų suimti? Ar jūs tikrai perėjote į jų pusę?

Pulkininkas tučtuojau atsakė:

- Neketinu jūsų suimti. Mano gautuose nurodymuose apie jus net neužsimenama. Tad jūsų atžvilgiu mano rankos laisvos, ir aš bevelyčiau atnaujinti seną mūsų draugystę, jei tik jūs neprieštarausite.

Torano veidas persikreipė - jis iš paskutiniųjų tramdė įsiūtį.

- Kaip gi jūs mus suradote? Jūs išties buvote tame filiečių laive, tiesa? Sekėte mus?

Pričerio veidas atrodė tarsi išskobtas iš medžio, visiškai be jokios išraiškos, tačiau jame visgi šmėstelėjo lyg ir nuostabos šešėlis.

- Taip, aš buvau tame filiečių laive! O pirmąsyk sutikau jus... na... visai atsitiktinai.

- Net remiantis tikimybių teorija, toks atvejis visiškai neįmanomas.

- Ne visai taip. Tokia galimybė tiesiog labai menkai tikėtina, taigi savo žodžių aš neatsiimu, ir jums teks tuo patikėti. Šiaip ar taip, jūs prisipažinote filiečiams - žinoma, iš tikrųjų jokia Filijos tauta išvis neegzistuoja - kad skrendate į Trantoro sektorių, o kadangi Mulas jau užmezgė ryšius su Neotrantoru, tai užlaikyti jus ten buvo visai nesunku. Deja, jums pavyko pasprukti anksčiau, nei atvykau aš, tačiau aplenkėte mane visai nedaug. Man pakako laiko perduoti Trantoro žemdirbiams įsakymą, kad apie jūsų atvykimą tučtuojau informuotų mane. Tą jie ir padarė, ir štai - aš čia. Ar negalėčiau prisėsti? Patikėkite, atvykstu su pačiais draugiškiausiais ketinimais.

Jis atsisėdo. Toranas nuleido galvą ir susimąstė, nors jokios protingos mintys nelindo galvon. Apdujusi, tarsi medinė Beita ruošė arbatą.

Toranas pakėlė galvą ir griežtai pažvelgė į Pričerį.

- Ką gi, ko tuomet jūs laukiate, pulkininke? Ką reiškia toji jūsų draugystė? Jei tai ne areštas - tuomet kas? Priverstinė globa? Kvieskite savo žmones vidun ir įsakykite, ką mums daryti.

Pričeris kantriai papurtė galvą.

- Ne, Toranai. Atvykau pas jus savo valia, norėdamas su jumis pasišnekėti. Norėdamas įtikinti jus, kad tai, ką jūs darote, yra visiškai beprasmiška. Jeigu man nepavyks - aš išsidanginsiu savais keliais. Ir viskas.

- Ir viskas? Ką gi, užpilkite mus savo propaganda, išdėstykite savo kalbą ir nešdinkitės. Aš nenoriu jokios arbatos, Beita.

Šykščiai padėkojęs Pričeris paėmė puodelį. Tuoj pat ėmė sriūbčioti, tvirtai, su pasitikėjimu savimi žvelgdamas į Toraną. Paskui prašneko:

- Mulas iš tikrųjų yra mutantas. Ir dėl pačios jo mutacijos prigimties jis yra neįveikiamas...

- Kodėl? Kokia gi ta mutacija? - rūgščiai šyptelėjęs paklausė Toranas. - Tikiuosi, tuoj pat mums tai ir atskleisite?

- Taip, viską jums pasakysiu. Jeigu jūs tai žinosite, jam tai nė kiek nepakenks. Supraskite: jis sugeba savaip pertvarkyti žmogaus emocinę pusiausvyrą. Suprantu, skamba kaip koks pokštas, tačiau kovoti su tuo - beviltiška.

Įsiterpė Beita:

- Emocinę pusiausvyrą? - Ji suraukė antakius. - Gal paaiškinsite? Aš nesupratau.

- Tai reiškia, kad jis be didesnio vargo gali gabiam ir sumaniam generolui įdiegti, tarkime, absoliučios ištikimybės Mului pojūtį ir besąlygišką tikėjimą Mulo pergale. Visi jo generolai emociškai kontroliuojami. Jie niekad nesugebės jo išduoti, jų niekad nekamuos abejonės - emocinis poveikis būna nuolatinis. Patys aršiausi, patys sumaniausi jo priešai tampa pačiais ištikimiausiais jo pavaldiniais. Kalgano karinis gubernatorius savo noru atidavė jam savo planetą ir tapo jo vicekaraliumi Fonde.

- O jūs, - su kartėliu pridūrė Beita, - išdavėte savo tikslus ir tapote Mulo pasiuntiniu Trantore. Dabar supratau.

- Aš dar nebaigiau. Priešinga kryptimi Mulo gebėjimas veikia netgi dar efektyviau. Juk neviltis - irgi jausmas! Ir lemiamu momentu visi svarbiausieji Fondo žmonės - visi svarbiausieji Rojaus žmonės - puolė į visišką neviltį! Jų pasauliai kapituliavo tik labai nežymiai tepasipriešinę.

- Ar norite pasakyti, - visa įsitempusi paklausė Beita, - kad tas jausmas, apnikęs mane Laiko Saugykloje, tebuvo Mulo emocinės kontrolės pasekmė?

- Žinoma. Tas pats ištiko ir mane. Ir visus kitus. O kas dėjosi Rojuje prieš pat pabaigą?

Beita nusigręžė.

Pulkininkas Pričeris karštai tęsė:

- Šitaip jis gali paveikti ištisus pasaulius - ir lygiai taip pat gali paveikti atskirus individus. Argi pajėgtum grumtis su jėga, kuri gali priversti tave nuolankiai kapituliuoti, kai tik Mulas to įsigeidžia, kuri gali paversti tave nuolankiu jo tarnu, kai tik Mulas to užsinori?

Toranas lėtai atsakė:

- Iš kur man žinoti, ar tai tikrai tiesa?

- Argi kaip nors kitaip įmanoma paaiškinti Fondo bei Rojaus žlugimą? Ar egzistuoja koks nors kitas paaiškinimas, kodėl atsiverčiau aš pats? Sakykite, ką jums - arba man - arba visai Galaktikai pavyko nuveikti per visą tą laiką, kas bent truputį pakenktų Mului? Ką kam nors pavyko padaryti - pasakykite man bent vieną, pačią menkiausią smulkmenėlę!

Toranas priėmė iššūkį.

- Prisiekiu Galaktika, aš galiu jums tai pasakyti! - su nuožmiu pasitenkinimu suriko jis. - Pats tvirtinate, kad neįveikiamasis nuostabusis jūsų Mulas turi ryšių Neotrantore, sakėte, kad mus turėjo ten sulaikyti! Tačiau tie žmonės, su kuriais jis užmezgė ryšius, jau negyvi ar netgi dar blogiau! Mes nužudėme princą regentą, o kitas liko verkšlenančiu idiotu! Mulas nesugebėjo mūsų ten sulaikyti. Taigi tas kėslas jam neišdegė.

- Nieko panašaus, jūs klystate. Tuodu visai nebuvo mūsų žmonės. Sosto įpėdinis tebuvo vynu persisunkusi vidutinybė. Gi antrasis, Komeisonas - kvailys kokių reta. Savajame pasaulyje jis, tiesa, turėjo nemaža galios, bet tai netrukdė jam būti piktu, ydingu ir visiškai nekompetentingu. Su jais mes neturėjome jokių reikalų. Tam tikra prasme tai tebuvo apgaulingas manevras...

- Bet juk kaip tik jie mus ir sulaikė! Ar bent jau bandė sulaikyti.

- Ir vėl jūs klystate. Komeisonas turėjo asmeninį vergą - Inčnį. Sulaikyti jus buvo jo idėja. Inčnis jau senas, bet laikinam mūsų tikslui pasiekti jis kuo puikiausiai tinka. Supraskite - jo jums nebūtų pavykę užmušti.

Beita žaibiškai atsigręžė į jį. Savo arbatos ji taip ir nepalietė.

- Bet, kaip kad pats ir sakėte, jūsų emocijos irgi buvo paveiktos. Jūs patikėjote Mulu, tapote jam ištikimas - tačiau tai neįvyko natūraliai, jūs užsikrėtėte ištikimybe Mului tarsi liga! Tad ir jūsų nuomonė nebeturi visiškai jokios reikšmės! Jūs praradote sugebėjimą objektyviai mąstyti.

- Klystate, - pulkininkas lėtai papurtė galvą. - Mulas užvaldė tiktai mano emocijas. Gi mano protas ir mąstymas liko tokie, kokie buvę. Gal kontroliuojamos mano emocijos ir nukreipia ma-

no mąstymą tam tikra kryptimi, tačiau pats mąstymas tikrai nėra reguliuojamas. Jokios prievartos. Be to dabar, kai esu laisvas nuo ankstesniųjų emocinių saitų, daugelį dalykų gebu suvokti kur kas aiškiau.

Dabar aš suprantu, kad Mulo programa yra iš tiesų išmintinga ir vertinga. Anksčiau, dar prieš... atsivertimą aš sekiau jo karjerą nuo pat jos pradžios prieš septynerius metus. Suvokęs mutacijos jam suteiktas mentalines galias, Mulas pradėjo įveikdamas vieną samdinį ir perimdamas jo gaują. Sujungęs šį būrį ir savo galias jis užkariavo planetą. Turėdamas planetą - ir naudodamasis savo galiomis - jis plėtė savo valdas tol, kol sugebėjo prasibrauti iki Kalgano karinio gubernatoriaus. Kiekvienas jo žingsnis logiškai išplaukdavo iš ankstesniojo. Susibrukęs į kišenę Kalganą, Mulas įsigijo pirmarūšį laivyną, o su tuo laivynu - ir savo galia - jau galėjo pulti ir Fondą.

Fondas - štai kas užvis svarbiausia. Tai didžiausią plotą užimanti pramonės sankaupa visoje Galaktikoje, ir dabar, kai visos branduolinės Fondo technologijos atsidūrė Mulo rankose, jis faktiškai tapo Galaktikos šeimininku. Su šiomis technologijomis - ir savo galia - jis gali priversti Imperijos likučius pripažinti jo valdžią; o kai senasis imperatorius mirs - jis gi jau dabar visiškai nukvakęs ir jo dienos suskaičiuotos - Mulas pats užsidės imperatoriaus karūną. Tada jis taps ne tik faktiniu, bet ir oficialiu valdovu. O kai turės tai - ir savo galias - koks gi pasaulis visoje Galaktikoje beįstengs jam pasipriešinti?

Per pastaruosius septynerius metus Mulas įkūrė naują Imperiją. Kitais žodžiais tariant, per septynerius metus jam pavyko pasiekti tai, kam Seldonui su visa jo psichoistorija būtų prireikę dar septynių šimtmečių. Pagaliau Galaktikoje įsiviešpataus tvarka ir taika.

Jūs gi niekaip nevaliotumėte tam pasipriešinti. Taip pat sėkmingai galėtumėte bandyti pečiais sustabdyti planetos sukimąsi.

Pričeris užbaigė savo kalbą, ir stojo ilga tyla. Jo arbatos likučiai seniai ataušo. Pričeris vienu mauku ištuštino puodelį, vėl jį prisipylė ir ėmė neskubėdamas gurkšnoti. Toranas nejučiomis ėmė kramtyti nykščio nagą. Beitos veidas buvo šaltas ir abejingas, ir labai išblyškęs.

Pagaliau Beita silpnai cyptelėjo:

- Jūs mūsų neįtikinote. Jei Mulas nori, kad visu tuo patikėtume, tegul atvyksta čia ir pats pajungia mus savo valiai. Jūs, regis, pats kovojote su juo iki paskutiniosios akimirkos, iki pat atsivertimo, tiesa?

- Taip, - oriai atsakė pulkininkas Pričeris.

- Tuomet suteikite ir mums tą pačią privilegiją.

Pulkininkas Pričeris pakilo. Prašneko tvirtai, akivaizdžiai užbaigdamas pokalbį:

- Ką gi, aš išvykstu. Kaip jau minėjau, šiuo metu mano misija su jumis visiškai niekaip nesusijusi. Taigi nemanau, kad vertėtų kam nors pranešti, jog sutikau jus čia. Ir nemanykite, kad tai - labai jau kilnus mano poelgis. Kai tik Mulas panorės jus sustabdyti, jis paskirs tą užduotį kitiems žmonėms, kurie jus, be jokios abejonės, sėkmingai sustabdys. Aš gi sąžiningai atlieku savo pareigą, tačiau visai neketinu persistengti.

- Ačiū, - vos girdimai ištarė Beita.

- Beje, dėl Magnifiko... O kur gi jis? Išlįsk, Magnifikai, aš tavęs nenuskriausiu.

- Kam jis jums? - griežtai paklausė ūmai atgijusi Beita.

- Nesijaudinkite, man jo nereikia. Mano instrukcijose apie jį irgi nė žodžiu neužsiminta. Girdėjau, kad jo ieškoma, tačiau Mulas jį tikrai susiras, kai ateis metas. Aš niekam nieko nesakysiu. Ar paspausite man ranką?

Beita papurtė galvą. Toranas tik dėbtelėjo į jį neslėpdamas nusivylimo ir paniekos.

Tvirti pulkininko pečiai vos vos nusviro. Jis patraukė prie durų, bet čia dar stabtelėjo ir atsigręžė.

- Dar vienas dalykas, paskutinis. Nemanykite, kad aš nenutuokiu, kur slypi jūsų užsispyrimo priežastis. Mums puikiai žinoma, kad jūs ieškote Antrojo Fondo. Kai ateis tinkamas metas, Mulas imsis tam tikrų veiksmų. O tada jau niekas jums nebepadės... Vis dėlto aš pažinojau jus ankstesniais laikais, tad kažkas, slypintis mano sąmonės gelmėse, matyt, ir bus pastūmėjęs mane šitaip pasielgti... Šiaip ar taip, aš bent jau pabandžiau jums padėti ir apsaugoti jus nuo didžiausiojo pavojaus, kol dar ne per vėlu. Likite sveiki.

Jis staigiai kilstelėjo ranką ir išėjo.

Beita atsigręžė į tylintį Toraną ir sukuždėjo:

- Jie jau žino netgi apie Antrąjį Fondą...

Tuo tarpu bibliotekos gelmių tyloje tūnantis Eblingas Misas ničnieko nenutuokė apie tai, kas įvyko. Jis susikūprinęs sėdėjo sutemų apgaubtoje salėje, parimęs prie vienintelės spingsulės, ir triumfuodamas kažką murmėjo sau po nosimi.

25. Psichologo mirtis

Nuo tos dienos Eblingui Misui gyventi bebuvo likusios vos dvi savaitės.

Per tas dvi savaites Beita matė jį tris kartus. Pirmąjį kartą ji aplankė jį dar tą patį vakarą po pulkininko Pričerio vizito. Antrąjį - po savaitės. Ir trečią - dar po savaitės, paskutiniąją dieną, tą pačią, kai Misas mirė.

Pirmąjį kartą - tą, po pulkininko Pričerio apsilankymo - priblokšti sutuoktiniai gal valandą trynėsi po savo būstą, neatsikratydami nelinksmų apmąstymų.

Beita ištarė:

- Tori, pasakykime Eblingui.

Toranas abejingai atsiliepė:

- Manai, jis gali kuo nors padėti?

- Mes juk tik dviese. Privalome nusimesti bent jau dalį naštos. O Eblingas gal ir tikrai gali padėti.

Toranas pasakė:

- Jis smarkiai pasikeitė. Gerokai sulyso, tik šešėlis belikęs. Tūno visas purvinas ir apžėlęs, - jis reikšmingai spragtelėjo pirštais. - Kartais man atrodo, kad jis išvis niekuo mums nepadės. Kartais man atrodo, kad mums jau niekas nebegali padėti.

- Nekalbėk taip! - Beitos balsas vos nenutrūko, bet ji šiaip ne taip susitvardė. - Tori, nekalbėk šitaip! Kai tu sakai šitokius dalykus, imu manyti, kad Mulas jau prasismelkė ir į mūsų protus. Pasakykime viską Eblingui, Tori. Pasakykime tučtuojau!

Eblingas Misas pakėlė apdujusią galvą nuo ilgo savo stalo ir blausiomis akimis įsispitrijo į ateinančią porą. Gerokai praretėję jo plaukai buvo sulipę sruogomis, lūpos mieguistai čepsėjo.

- A? - tarstelėjo jis. - Kas nors manęs ieško?

Beita atsiklaupė greta jo.

- Mes jus pažadinome? Gal mums verčiau išeiti?

- Išeiti? Kas gi čia? Beita, tu? Ne ne, pasilik! Argi čia nėra kėdžių? Regis, kažkur mačiau... - jis dūrė pirštu pats gerai nežinodamas kur.

Toranas jau vilko artyn dvi kėdes. Beita atsisėdo ir abiem rankomis suspaudė išdžiūvusią psichologo plaštaką.

- Ar galėtume pasišnekėti, daktare? - Ji labai retai kreipdavosi į jį laipsniu.

- Ar kas nors atsitiko? - blausi kibirkštėlė tvykstelėjo užgesusiose Miso akyse. Įdubę jo skruostai vos vos raustelėjo. - Kažkas negerai?

Beita atsakė:

- Čia buvo kapitonas Pričeris. Leisk kalbėti man, Tori. Ar prisimenate kapitoną Pričerį, daktare?

- Taip... Taip... - psichologas dviem pirštais sugnybo lūpas, bet tuoj pat vėl paleido. - Toks aukštas vyras. Demokratas.

- Taip, jis. Jis išsiaiškino, kokia ta Mulo mutacija. Jis buvo čia, daktare, ir atskleidė mums paslaptį.

- Bet tai jau anaiptol nebe naujiena! Mulo mutacija man seniai aiški... - Akivaizdžiai apstulbęs jis ūmai paklausė: - Nejaugi aš jums nepasakiau? Nejaugi užmiršau jums pasakyti?

- Ką užmiršote mums pasakyti? - paskubomis paklausė Toranas.

- Apie Mulo mutaciją, apie ką gi kita! Jis geba paveikti emocijas. Emocinė kontrolė! Nejaugi anksčiau jums šito nesakiau? Nagi palaukite, kas gi privertė mane užmiršti?

Jis prikando apatinę lūpą ir įtemptai susimąstė.

Paskui, lėtai lėtai jo balsas kiek atgijo, Misas aukštai kilstelėjo antakius, tarsi mintys apdujusiose jo smegenyse būtų pasukusios vienu, gerai išvaikščiotu taku. Kalbėjo jis tarsi sapnuodamas, žiūrėdamas kažkur tarp abiejų klausytojų, tiesiai nepažvelgdamas nei į vieną, nei į kitą.

- Iš tikrųjų tai visai paprasta... Nereikia jokių specialių žinių. Žinoma, psichoistorijos matematikos dėka viską galima apskaičiuoti labai greitai, trečiojo laipsnio lygtyje tereikia... a, nesvarbu. Esmę galima nusakyti paprasčiausiais žodžiais - ir viskas taps ganėtinai aišku ir paprasta - šitaip paprastai išdėstyti pavyksta tik labai retą kurį psichoistorijos reiškinį...

Jūs tik paklauskite savęs... Kas gali suardyti Hario Seldono kruopščiai sudarytą istorijos schemą? Ką? - Pagaliau jis pažvelgė tiesiog į vieną, paskui - į kitą klausytoją, jo žvilgsnyje slypėjo nebylus, neramus klausimas. - Kokios gi buvo pirminės Seldono prielaidos? Visų pirma: per artimiausią tūkstantį metų žmonių visuomenėje neįvyks jokių esminių pokyčių.

Pavyzdžiui, įsivaizduokime, kad Galaktikoje buvo sukurta iš esmės naujų technologijų, tokių kaip iki tol nežinotas energijos panaudojimo principas, arba netikėtai ištobulėjo elektroninės neurobiologijos pasiekimai. Tuomet visuomeniniai pokyčiai būtų neišvengiami, ir pirminiai Seldono apskaičiavimai išsyk virstų beviltiškomis atgyvenomis. Bet šitaip juk neatsitiko, tiesa?

Arba - įsivaizduokime, kad kažkokios, ne Fondo, jėgos, įstengė sukurti tokį naują ginklą, kuriuo valiotų įveikti visą Fondo ginkluotę. Tokia aplinkybė galėtų sukelti išties šiurpias pasekmes, nors tai jau šiek tiek mažiau tikėtina. Bet juk taip irgi neatsitiko! Mulo branduolinių laukų slopintuvas buvo ganėtinai gremėzdiškas ginklas, be to, jam buvo įmanoma rasti priešnuodžių. O juk, kad ir kokia vargana, tai buvo vienintelė jo įdiegta naujovė!

Vis dėlto egzistavo ir dar viena prielaida, jau kur kas subtilesnė. Seldonas rėmėsi sąlyga, kad žmonių reakcijos į įvairius stimulus visada liks tokios pat. Tad jeigu tarsime, kad pirmoji prielaida liko nesugriauta, tuomet turėjo subyrėti antroji! Kažkoks veiksnys turėjo pakeisti ir iškraipyti emocines žmonių reakcijas - priešingu atveju Seldono planas negalėjo žlugti ir Fondas negalėjo pralaimėti. O koks kitas veiksnys galėjo būti, jeigu ne Mulas?

Ar tiesą kalbu? Ar mano mąstymo logikoje pastebėjote kokių nors spragų?

Putni Beitos ranka švelniai patapšnojo jo riešą.
- Nė menkiausios spragelės, Eblingai.
Misas nudžiugo it vaikas.
- Visa tai, kaip ir daug kas kita, man einasi taip lengvai! Sakau jums, kartais negaliu atsistebėti tuo, kas vyksta manyje. Regis, dar prisimenu laikus, kai daug kas man buvo didžiausia paslaptis - dabar gi viskas taip šviesu, taip aišku! Nebeliko jokių neišsprendžiamų problemų. Kai tik pasitaiko kas nors, kas lyg ir galėtų būti problema, kažkaip išsyk savyje aptinku atsakymą, ir paslapties - kaip nebūta! Viską, ką pamatau, galiu suvokti. Visos mano spėlionės, visos mano teorijos... viskas, regis, visada pasitvirtina. Kažkas tarytum bruzda manyje... kažkokia jėga... ji veja mane... vis stumia pirmyn... vis pirmyn... aš negaliu sustoti... nebenoriu nei valgyti, nei miegoti... tik skverbtis pirmyn... vis pirmyn... vis pirmyn...
Jo balsas virto dusliu kuždesiu, išsekusi ranka išsišovusiomis mėlynomis gyslomis prigludo prie kaktos. Akyse užsiplieskusi beprotybė ūmai užgeso.
Jis prašneko jau beveik visai ramiai:
- Vadinasi, aš jums taip ir nepasakiau, kokiomis galiomis apdovanojo Mulą jo mutacija? Tikrai nepasakiau? Bet palaukite... regis, sakėte, kad jūs tai jau žinote?
- Mus aplankė kapitonas Pričeris, Eblingai, - pasakė Beita. - Nebeprisimeni?
- Jis jums ir pasakė? - jo balse, rodos, suskambėjo įžeistos savigarbos gaidelė. - Bet kaip gi tai išsiaiškino jis?
- Jį užvaldė Mulas. Dabar Pričeris - jau pulkininkas, Mulo žmogus. Jis atvyko vildamasis įkalbėti mus pasiduoti Mului. Jis ir pasakė mums tą patį... ką pasakei tu.
- Vadinasi, Mulas jau žino, kad mes čia? Aš turiu skubėti... Kur gi Magnifikas? Argi neatėjo drauge su jumis?
- Magnifikas miega, - nekantriai atkirto Toranas. - Tiesą sakant, jau gerokai po vidurnakčio.
- Tikrai?... A, tuomet... Ar aš miegojau, kai jūs atėjote?
- Taip, miegojai, - ryžtingai pareiškė Beita. - Ir aš tau nieku gyvu nebeleisiu dabar pat kibti į darbą. Privalai tučtuojau griūti į lovą. Nagi eikš, Tori, padėk man. Liaukis į mane šnairavęs, Eblingai, tau ir šiaip dar labai pasisekė, kad pirmiausia nepakišau tavęs po dušu. Nuauk jam batus, Tori, o rytoj nusileisk čionai ir prievarta ištempk jį pakvėpuoti tyru oru, kol iš jo dar yra šis tas likę. Tu tik pažvelk į save, Eblingai! Visas baigi apželti voratinkliais. Tu alkanas?
Eblingas Misas papurtė galvą ir suglumęs piktai dėbtelėjo į juos iš savo guolio.
- Noriu, kad rytoj atsiųstumėte man Magnifiką, - suniurnėjo jis.
Beita apkamšė jį antklode.

- Ir nesitikėk. Rytoj pas tave ateisiu aš - ir atnešiu tau švarius drabužius. O paskui tu kaip reikiant išsimaudysi ir nupėdinsi į artimiausią fermą. Tau būtinai reikia bent trupučio saulės.

- Neįmanoma, aš to nedarysiu, - vos apversdamas liežuvį sušnibždėjo Misas. - Girdi? Aš negaliu, aš pernelyg užsiėmęs.

Praretėję jo plaukai išdriko ant pagalvės tarsi galvą apsupusi sidabro aureolė. Visai prislopinęs balsą Misas sukuždėjo it suokalbininkas:

- Juk jūs vis dar tebenorite surasti tą Antrąjį Fondą, tiesa?

Toranas tučtuojau atsigręžė ir prisėdo greta jo ant guolio krašto.

- Ką gali pasakyti apie Antrąjį Fondą?

Psichologas iškišo ranką iš po antklodės ir nusilpę jo pirštai įsitvėrė Torano rankovės.

- Fondai buvo įkurti didžiajame psichologų suvažiavime, kuriam pirmininkavo pats Haris Seldonas. Toranai, aš aptikau to suvažiavimo protokolus. Dvidešimt penkios didžiulės mikrofilmų ritės. Jau spėjau peržiūrėti daugelį santraukų...

- Ir?..

- Ar tu žinai, kad, išnagrinėjus jas, labai jau lengva nustatyti tikslią Pirmojo Fondo vietą - tiesiog juokų darbas, jei bent šį tą nutuoki apie psichoistoriją. Jei supranti lygtis, paaiškėja, kad Pirmasis Fondas minimas netgi labai dažnai. Bet, Toranai! Apie Antrąjį Fondą neaptikau nė menkiausios užuominos! Jokios smulkmenos, jokios nuorodos - jis išvis niekur neminimas!

Torano antakiai šoktelėjo į viršų, kaktą perkirto raukšlė.

- Vadinasi, jis išvis neegzistuoja?

- Be jokios abejonės, jis egzistuoja! - piktai riktelėjo Misas. - Kas pasakė, kad jo nėra? Tiesiog apie jį niekas nekalba. Jo reikšmė ir paskirtis, visa, kas su juo susiję, tiesiog žymiai geriau paslėpta ir užmaskuota. Nejaugi dar nesupranti? Iš dviejų Fondų antrasis kur kas svarbesnis! Jis ir yra esmė, nuo jo viskas priklauso! Aš aptikau Seldono suvažiavimo protokolus... Kol kas Mulas dar nelaimėjo...

Beita tylomis išjungė šviesą.

- Miegok.

Nepratarę daugiau nė žodžio, Toranas ir Beita užlipo aukštyn, atgal į savo būstą.

Kitą dieną Eblingas Misas išsimaudė ir persirengė - ir paskutinį kartą pasikaitino Trantoro saulėje, pajuto Trantoro vėjo dvelksmą. Tą patį vakarą jis vėl prasmego milžiniškuose bibliotekos požemiuose - ir jau niekada iš jų nebeišlindo.

Kitą savaitę gyvenimas vėl tekėjo įprasta vaga. Neotrantoro saulė tebuvo rami ryški žvaigždė naktiniame Trantoro danguje.

Žemdirbiai triūsė iš peties - buvo pats pavasarinės sėjos įkarštis. Universiteto miestelis dunksojo tylus ir apleistas - kaip ir visada. Galaktika atrodė tuštutėlė. Galėjai pamanyti, kad joks Mulas niekad ir neegzistavo.

Susimąsčiusi Beita stebėjo, kaip Toranas kruopščiai prisidega cigarą ir užsižiūri į giedro dangaus lopinėlius, žydruojančius tarp gausybės bokštų smailių, smygsančių visur - iki pat horizonto.

- Graži diena, - ištarė jis.

- Taip, tikrai graži. Ar nieko neužmiršai pažymėti sąraše, Tori?

- Ničnieko. Pusė svaro sviesto, tuzinas kiaušinių, pusmaišis pupelių... Viską kruopščiai surašiau, Bei. Nieko nepraleidau.

- Gerai. Tiktai žiūrėk, kad daržovės būtų iš paskutinio derliaus, o ne kokios muziejinės senienos. Beje, ar nematei kur nors Magnifiko?

- Nemačiau nuo pat pusryčių. Tikriausiai kiurkso rūsyje su Eblingu, įnikęs į kokią nors knygą.

- Gerai. O dabar negaišk, nes man reikės kiaušinių pietums.

Toranas išėjo, atsisveikinimui šyptelėjęs ir pamojavęs ranka.

Kai tik Toranas išnyko metalo džiunglėse, Beita tučtuojau nusigręžė. Akimirką ji padvejojo prie virtuvės durų, paskui apsisuko ir patraukė į kolonadą, vedančią prie lifto į bibliotekos požemius.

Eblingas Misas tūnojo ten, palenkęs galvą prie mikrofilmų projektoriaus - sustingęs, nejudantis, nugrimzdęs į tyrinėjimus. Netoli jo, susirangęs kėdėje sėdėjo Magnifikas, įsmeigęs aštrų žvilgsnį į dirbantį psichologą. Jis priminė tikrą laibų galūnių ryšulį, virš kurio kyšojo įspūdinga nosis, dar labiau pabrėžianti veido liesumą.

Beita tylutėliai šūktelėjo:

- Magnifikai...

Magnifikas tučtuojau išsirangė iš kėdės ir atsistojo. Jis nekantriai sukuždėjo:

- Mano ponia!

- Magnifikai, - pasakė Beita, - Toranas išėjo į fermą ir ten kurį laiką užtruks. Gal tu būsi geras berniukas ir nuneši jam mano raštelį?

- Mielai, mano ponia. Kad ir kokios menkos būtų mano paslaugos, bet jos visos - jums.

Beita liko viena su Eblingu Misu, kuris nė nekrustelėjo. Ji tvirtai ir ryžtingai uždėjo delną jam ant peties.

- Eblingai...

Eblingas krūptelėjo ir piktai riktelėjo:

- Kas čia dabar!

Bet tuoj pat jis prisimerkė ir atitoko:

- Čia tu, Beita? Kur Magnifikas?

- Aš jį išsiunčiau. Noriu valandėlę pabūti tik su tavim, - ji tyčia pabrėždama tarė kiekvieną žodį. - Noriu pasišnekėti su tavim akis į akį, Eblingai.

Psichologas krustelėjo ketindamas vėl stačia galva suįsti į projektorių, tačiau Beitos ranka tvirtai spaudė jam petį. Ji užčiuopė po rankove išsišovusį kaulą. Atrodė, kad nuo to laiko, kai jie atvyko į Trantorą, psichologo kūnas tiesiog tirpte sutirpo. Jo veidas neįtikėtinai sulyso ir išgelto, bent pusę savaitės neskustas smakras apžėlė šeriais. Netgi jam sėdint aiškiai matėsi, kokie sukumpę jo pečiai.

Beita paklausė:

- Ar Magnifikas tau netrukdo, Eblingai? Regis, jis kiurkso čia dieną ir naktį.

- Ne ne ne! Visiškai ne. Aš jo tiesiog nepastebiu. Jis tūno visiškai tyliai ir nė kiek man netrukdo. Kartais atneša man reikalingą mikrofilmą, o paskui nuneša atgal į vietą. Atrodo, jis pats žino, ko aš noriu, nė sakyti nereikia. Palik jį ramybėje, tegul sau būna čia.

- Labai gerai. Bet... Eblingai, nejaugi jis visai tavęs nestebina? Ar girdi mane, Eblingai? Nejaugi jis tavęs visiškai nestebina?

Staigiu judesiu ji prisitraukė kėdę prie pat jo kėdės ir įsistebeilijo tiesiog jam į akis, tarsi siekdama traukte ištraukti iš jų atsakymą.

Eblingas Misas papurtė galvą.

- Ne. Ką tu turi omeny?

- Turiu omeny štai ką: ir pulkininkas Pričeris, ir tu pats tvirtinate, kad Mulas sugeba manipuliuoti žmogaus emocijomis. Bet ar tikrai? Argi Magnifikas - ne spraga šioje teorijoje?

Jai atsakė tik tyla.

Beita šiaip ne taip sutramdė stiprų norą kaip reikiant supurtyti psichologą.

- Kas gi tau atsitiko, Eblingai? Kas negerai? Magnifikas buvo Mulo klounas. Kodėl gi Mulas neužvaldė ir jo emocijų? Kodėl nepriverte aklai ir ištikimai jo mylėti? Kodėl Magnifikas, vienintelis iš visų, kurie bendravo su Mulu, šitaip smarkiai jo nekenčia?

- Bet... Bet Mulas juk manipuliavo ir jo emocijomis... Na žinoma, Bei! - Regis, su kiekvienu žodžiu jo įsitikinimas savo tiesa vis labiau augo. - Nejaugi manai, kad su savo klounu Mulas elgėsi taip pat, kaip ir su savo generolais? Jam būtina, kad generolai juo tikėtų ir būtų jam ištikimi. Tačiau jam visiškai pakanka, kad klounas jo bijotų! Negi tau niekad neatėjo į galvą, kad nuolatinė Magnifiko panika pačia savo prigimtimi yra patologinė būsena? Negi manai, kad žmogus natūraliai gali nuolatos būti šitaip apimtas siaubo? Kai baimė pasiekia tokį lygį, ji tampa komiška. Bent jau Mului ji tikriausiai buvo pašėlusiai juokinga, o

ir visai neblogai pravertė - juk kaip tik ta baimė anksčiau ir sutrukdė mums išpešti iš Magnifiko kokių nors vertingesnių žinių.

Beita paklausė:

- Ar nori pasakyti, kad Magnifiko suteikta informacija apie Mulą buvo neteisinga?

- Sakykime šitaip: ji nukreipė mus klaidingais pėdsakais. Visa, ką sakė Magnifikas, buvo persunkta patologiška baime. Fiziškai Mulas anaiptol nėra toks milžinas, kaip kad atrodė Magnifikui. Išskyrus mentalines jo galias, visais kitais atžvilgiais jis tikriausiai yra pats paprasčiausias žmogus. Tačiau jis mėgavosi įteigdamas vargšeliui Magnifikui esąs kažkoks antžmogis... - psichologas gūžtelėjo pečiais. - Šiaip ar taip, Magnifiko informacija nebeturi jokios reikšmės.

- Kas tuomet dar turi reikšmės?

Misas nusipurtė jos ranką ir vėl palinko prie projektoriaus.

- Kas dar turi reikšmės? - neatlyžo Beita. - Antrasis Fondas?

Psichologo akys staigiai kryptelėjo į ją.

- Ar aš tau jau sakiau ką nors apie tai? Neprisimenu, kad būčiau ką nors sakęs. Aš dar nepasiruošęs. Ką gi aš tau sakiau?

- Nieko, - įsitempusi atsakė Beita. - Galaktika, tu man nieko, ničnieko nesakei! Bet aš labai norėčiau, kad bent ką nors pasakytum, nes jaučiuosi mirtinai pavargusi. Kada gi viskas bus baigta?

Eblingas Misas įsmeigė į ją šiek tiek dvelkiantį liūdesiu žvilgsnį.

- Ką gi, mano... mano brangioji, aš visai nenorėjau tavęs skaudinti. Kartais aš tiesiog užmirštu... užmirštu, kas yra mano draugai. Kartais man atrodo, kad apie visa tai nevalia nė puse lūpų prasitarti. Man išties reikia slėpti viską, ką pavyko sužinoti... bet slėpti nuo Mulo, o ne nuo tavęs, mano brangioji... - Jis silpnai patapšnojo jai petį, šitaip išreikšdamas draugiškumą.

Beita paklausė:

- Tai ką gi tu sužinojai apie Antrąjį Fondą?

Psichologas tarsi savaime prislopino balsą ir vos girdimai sušnypštė:

- Ar tu numanai, kaip kruopščiai Seldonas užglaistė visus pėdsakus? Dar prieš kokį mėnesį aš niekaip nebūčiau sugebėjęs pasinaudoti Seldono suvažiavimo protokolais... Kol manyje nebuvo nubudusi ta keista įžvalga, visa informacija būtų buvusi visiškai bevertė. Netgi dabar protarpiais atrodo, kad viskas slysta iš rankų... Suvažiavimo dokumentai kartais atrodo visiškai nesusiję tarpusavyje, neretai iš pažiūros vieni kitiems prieštarauja, ir visi - tokie painūs, migloti... Daugybę kartų svarsčiau sau: kažin, ar patys Suvažiavimo dalyviai iš tiesų nutuokė, apie ką mąsto Seldonas? Kartais man atrodo, kad jis pasinaudojo Suvažiavimu kaip milžinišku fasadu, o vidinę konstrukciją surentė vienas pats...

- Fondų konstrukciją? - primygtinai paklausė Beita.

- Antrojo Fondo! Mūsiškis Fondas buvo visiškai paprastas. Tačiau Antrasis Fondas mums visąlaik tebuvo tik žodis. Tik pavadinimas. Jei ir egzistavo kokios nors smulkesnės nuorodos, jos buvo giliai paslėptos matematiniuose apskaičiavimuose. Liko dar aibė dalykų, kurių kol kas visiškai nesuprantu, tačiau pastarąsias septynias dienas pabiros detalės jau pradėjo klijuotis į miglotą, bet vistik vientisą paveikslą...

Fondas Numeris Vienas buvo mokslininkų - tiksliųjų mokslų specialistų - pasaulis. Tai buvo mirštančio Galaktikos mokslo koncentratas, įkurdintas tokiose sąlygose, kokiose galėjo gyvuoti ir toliau vystytis. Tačiau jame nebuvo nė vieno psichologo. Iš pažiūros toks nukrypimas atrodo labai jau keistai, tačiau neabejoju, kad tam buvo priežastis. Įprasčiausias to paaiškinimas yra toks, kad Seldono psichoistorija užvis patikimiausiai veikė tada, kai individualūs darbiniai vienetai - tai yra žmonės - visiškai nenumanė, kas laukia jų ateityje ir todėl galėjo natūraliai reaguoti į visas situacijas. Ar seki mano minčių eigą, brangioji?..

- Taip, daktare.

- Tuomet įdėmiai klausykis. Fondas Numeris Du buvo skirtas mentalinių mokslų specialistams. Tai buvo veidrodinis mūsiškio pasaulio atspindys. Ten karaliavo ne fizika, o psichologija. Supranti? - triumfuodamas paklausė jis.

- Nesuprantu.

- Tu tik pagalvok, Beita, pakrutink smegenis! Haris Seldonas žinojo, kad jo psichoistorija gali numatyti vien tikimybes, kad nė viena jo pranašysčių nesuteikia šimtaprocentinės garantijos! Visada egzistavo didesnės ar mažesnės paklaidos galimybė, o laikui bėgant paklaidos koeficientas didėja geometrine progresija. Tad Seldonas norėjo apsidrausti nuo klaidų taip patikimai, kaip tik išvis įmanoma. Moksline prasme mūsiškis Fondas buvo išties labai stiprus ir gyvybingas. Jis valiojo įveikti armijas ir bet kokį ginklą. Jis galėjo jėga stoti prieš jėgą. Tačiau jeigu iškiltų kokio nors mutanto, tokio, pavyzdžiui, kaip Mulas, mentalinės atakos grėsmė?

- O tai jau turėtų būti Antrojo Fondo psichologų užduotis! - sušuko jaudulio bangos užlieta Beita.

- Taip taip taip! Na žinoma!

- Bet kodėl gi jie iki šiol nieko nesiėmė?

- Iš kur tu žinai, kad jie nieko nesiėmė?

Beita valandėlę pagalvojo.

- Tikrai, nežinau. Ar tu turi kokių nors įrodymų, kad jie ką nors nuveikė?

- Ne. Esama begalės veiksnių, apie kuriuos aš ničnieko nenutuokiu. Galiu drąsiai tvirtinti, kad Antrasis Fondas buvo įkurtas dar nevisai subrendęs - bent jau ne labiau subrendęs nei buvome mes. Mes gi vystėmės lėtai, pamažu kaupėme jėgas - tikriau-

siai visiškai tą patį kelią nuėjo ir jie. Vien žvaigždės težino, kokio lygio galią jie valdo dabar. Ar jie pakankamai stiprūs, kad pajėgtų susiremti su Mulu? Visų pirma - ar jie išvis žino apie pavojų? Ar jie turi sumanių lyderių?

- Tačiau jei viskas klostosi pagal Seldono Planą, tuomet Antrasis Fondas privalo įveikti Mulą...

- A... - Eblingas Misas susimąstė, liesą jo veidą išvagojo raukšlės. - Ir vėl šitai? Tačiau Antrasis Fondas buvo gerokai keblesnė užduotis nei Pirmasis. Jis turėjo būti nepalyginamai sudėtingesnis, vadinasi, ten didesnė ir paklaidos tikimybė. Ir jei Antrasis Fondas Mulo neįveiks, bus blogai, visiškai blogai. Tai netgi gali būti žmonijos galas - tokios žmonijos, kokią mes pažįstame.

- Ne!

- Taip. O kas, jei Mulo palikuonys paveldės jo mentalines galias?.. Dabar supranti? Homo sapiens nepajėgs su jais rungtis. Išsivystys nauja dominuojanti rasė - naujoji aristokratija, o homo sapiens taps antrarūše rase, vergais. Argi ne taip?

- Panašu, kad taip.

- Net jeigu dėl kokio nors atsitiktinumo Mulas netaps dinastijos pradininku, jis vis tiek įkurs išsigimusią naują Imperiją, pagrįstą vien jo paties asmenine galia. Tuomet Imperija mirs drauge su juo, o Galaktika vėl liks nublokšta į tą patį lygį, kokiame buvo iki Mulo, išskyrus tik tai, kad nebebus jokių Fondų, galinčių subrandinti tikrą ir sveiką Antrąją Imperiją. O tai reikštų, kad barbariškieji laikai truks ne vieną tūkstantmetį. Tai reikštų, kad jie tęsis be galo.

- Ką gi mums daryti? Ar mes galime kaip nors perspėti Antrąjį Fondą?

- Mes privalome juos perspėti, kitaip jie turės veikti aklai, o šitokios rizikos nieku gyvu negalima leisti. Tačiau perspėti jų neįmanoma.

- Neįmanoma?

- Aš nežinau, kur jie įsikūrę. Jie gyvena “kitame Galaktikos pakraštyje” - bet tai ir viskas, ką žinau, rinktis tenka iš milijonų pasaulių.

- Bet, Eblingai, nejaugi čia nėra jokios užuominos? - Beita mostelėjo į krūvą mikrofilmų, kuriais buvo užverstas visas stalas.

- Ne. Nė menkiausios. Ar bent jau man kol kas nepavyko nieko aptikti. O toks slaptumas turi kažką reikšti. Turi būti priežastis... - Jo akys vėl apsiblausė. - Norėčiau, kad tu dabar išeitum. Aš sugaišau per daug laiko - o jo taip striuka... Taip striuka...

Suirzęs, suraukęs kaktą jis atšlijo nuo jos.

Pasigirdo artėjantys minkšti Magnifiko žingsniai.

- Jūsų vyras sugrįžo, mano ponia.

Eblingas nė nežvilgtelėjo į klouną. Jo galva jau buvo vėl palinkusi prie projektoriaus.

Tą vakarą, išklausęs Beitos pasakojimą, Toranas pasakė:

- Kaip manai, ar jis neapsirinka, Bei? Ar tau neatrodo, kad... - jis sudvejojo.

- Jis neapsirinka, Tori. Jis serga, aš tai žinau. Viskas byloja apie tai: jis taip pasikeitė, sulyso, kitokia net kalbos maniera. Jis tikrai rimtai serga. Tačiau kai pradeda kalbėti apie Mulą ar Antrąjį Fondą, arba bet ką kita, prie ko dirba - tuomet įdėmiai jo klausykis. Jo mąstymas toks skaidrus, toks aiškus kaip atviro kosmoso dangus. Jis žino, ką kalba. Aš juo tikiu.

- Tuomet dar turime vilties, - pusiau klausdamas, pusiau tvirtindamas atsiliepė Toranas.

- Aš... aš dar nežinau. Gal ir taip! O gal ir ne! Bet nuo šiol aš nešiojuosi su savim blasterį. - Kalbėdama ji laikė rankoje ginklą nublizgintu vamzdžiu. - Dėl viso pikto, Tori, tik dėl viso pikto.

- Dėl viso pikto - kokiam atvejui?

Beita nusijuokė, bet jos balse suskambo isteriškos gaidelės.

- Nekreipk dėmesio. Galbūt ir aš jau šiek tiek kuoktelėjau. Kaip ir Eblingas Misas.

Eblingui Misui tuo metu gyventi bebuvo likusios septynios dienos. Ir jos prabėgo, tyliai ir greitai, viena po kitos.

Toranas visą tą laiką jautėsi kažkoks tarsi sustingęs. Vis šylantis oras ir aplink tvyranti kurti tyla apsiautė jį būsena, panašia į letargą. Atrodė, kad gyvenime nė nebegali būti kokių nors veiksmų, aplinkui visa kas nugrimzdo į begalinį žiemos miegą.

Misas plūkėsi užsisklendęs, bet slaptasis jo triūsas taip ir nesubrandino jokio vaisiaus, apie jį kitiems buvo užginta net ką nors sužinoti. Misas užsibarikadavo bibliotekos požemiuose. Nei Toranas, nei Beita nebegalėjo prie jo prasibrauti. Tik savotišku tarpininku tapęs Magnifikas vis dar tebeliudijo jį egzistuojant. Pats Magnifikas pritilo ir paskendo apmąstymuose, padėklus su maistu jis nešiodavo stypčiodamas ant pirštų galiukų. Jis buvo vienintelis atidus stebėtojas, kurį Misas įsileisdavo į savo prietemą.

Beita vis labiau ir labiau grimzdo į save. Jos gyvybingumas išblėso, pasitikėjimas savimi gerokai susvyravo. Kaip ir Misas, ji nuolat siekė vienumos, kad galėtų nekliudoma pasinerti į nelinksmas mintis. Kartą Toranas užklupo ją grėsmingai vartaliojant rankose blasterį. Beita skubiai padėjo ginklą į šalį ir prisivertė šyptelėti.

- Ką gi tu su juo darai, Bei?

- Tiesiog laikau. Ar tai nusikaltimas?

- Vieną kartą tu pati prakiurdinsi kvailą savo galvą.

- Na ir kas? Pamanykite, didelis nuostolis!

Vedybinis gyvenimas išmokė Toraną, kad su niūrios nuotaikos apimta moterimi ginčytis visiškai beprasmiška. Jis gūžtelėjo pečiais ir paliko ją ramybėje.

Paskutiniąją dieną pas juos įpuolė uždusęs Magnifikas. Persigandęs jis stvėrė juos už rankų.

- Mokslingasis daktaras kviečia jus! Jis blogai jaučiasi!

Jo būklė iš tiesų buvo prasta. Misas gulėjo lovoje, nenatūraliai didelės jo akys nenatūraliai ir blizgėjo. Jis buvo siaubingai purvinas, net nebeatpažįstamas.

- Eblingai! - sušuko Beita.

- Leiskite man kalbėti, - sugargė psichologas, iš paskutiniųjų kiek pasikeldamas remdamasis alkūne. - Leiskite kalbėti man. Mano valandos suskaičiuotos, savo darbą perduodu jums. Aš nepalieku jokių užrašų. Sunaikinau visus atsitiktinius popiergalius. Niekam nevalia to žinoti. Privalote saugoti visa tai galvose.

- Magnifikai, - tiesmukiškai, netgi grubiai tarstelėjo Beita. - Lipk į viršų.

Klounas nenoriai pakilo ir žingtelėjo atatupstas. Liūdnos jo akys žvelgė tiesiog į Misą.

Misas silpnai mostelėjo.

- Jis nesiskaito. Tegul lieka čia. Pasilik, Magnifikai.

Klounas paskubomis vėl atsisėdo. Beita įsmeigė žvilgsnį į grindis. Paskui lėtai lėtai prikando apatinę lūpą.

Misas kimiai sukuždėjo:

- Esu tvirtai įsitikinęs, kad Antrasis Fondas dar gali laimėti, jeigu tik Mulas nesuspės jo užgrobti. Fondas savo buvimo vietą laikė griežčiausioje paslaptyje, ir tos paslapties jokiu būdu nevalia atskleisti. Tam yra priežasčių. Jūs gi privalote ten nukakti, jūs gabenate gyvybiškai svarbią informaciją... jos dėka viskas gali pasikeisti... Ar jūs mane girdite?

Vos beįstengdamas ištverti Toranas skausmingai riktelėjo:

- Taip! Taip! Pasakyk mums, Eblingai, kaip ten patekti! Kur jis yra?

- Galiu jums tai pasakyti, - vos girdimai sušnibždėjo visiškai išsekęs balsas.

Tačiau taip ir nepasakė.

Perbalusi, suledėjusiu veidu, Beita kilstelėjo savo blasterį ir iššovė; visą požemį sudrebino nusiritęs šūvio aidas. Viršutinės Miso kūno dalies nebeliko, sienoje už jo žiojėjo didžiulė skylė šerpetotais kraštais. Išslydęs iš nutirpusių Beitos pirštų, blasteris dunkstelėjo ant grindų.

26. PAIEŠKOS BAIGIASI

Niekas neištarė nė žodžio. Šūvio aidas nusirito per visus kambarius ir kimiu šnabždesiu užgeso kažkur apačioje. Prieš visiškai nutoldamas jis kiek sugėrė aštrų iš Beitos rankų krintančio blasterio dzingtelėjimą, prislopino spigų Magnifiko riksmą, nutildė iš Torano krūtinės išsiveržusį duslų maurojimą.

Įsiviešpatavo mirtina tyla.

Beitos galva bejėgiškai nusviro. Šviesoje blykstelėjo krintantis lašelis. Iki šiol dar niekas nebuvo matęs Beitos verkiančios.

Mėšlungio sutraukti Torano raumenys kone treškėjo, bet atsipalaiduoti jis neįstengė, jam net pasirodė, kad žandikaulis amžiams liks surakintas. Magnifiko veidas virto bereikšme kauke be menkiausios gyvybės kibirkštėlės.

Galų gale, vis dar pro kietai sukąstus dantis, Toranas neatpažįstamu balsu iškošė:

- Vadinasi, tu - jau Mulo valdinė. Jis sugebėjo prasiskverbti iki tavęs.

Beita kilstelėjo galvą, jos lūpos sutrūkčiojo skausmingai šyptelėdamos.

- Aš - Mulo valdinė? Aš? Kokia ironija!

Ji nusišypsojo - iš paskutiniųjų, trapia, graudžia šypsena, ir atmetė ant kaktos uždribusius plaukus. Palengva, palengva jos balsas atgavo įprastą ar beveik įprastą skambesį:

- Viskas baigta, Toranai, dabar aš jau galiu kalbėti. Nežinau, kiek man beliko gyventi. Bet galiu bent pradėti kalbėti...

Toraną kausčiusi įtampa sprogo, neatlaikiusi savo pačios svorio. Jį apėmė absoliutus abejingumas.

- Apie ką kalbėti, Bei? Apie ką mes dar galime kalbėti?

- Apie tą pragaištį, kuri nuolat sekė paskui mus. Kažkada anksčiau jau užsiminėme apie ją, Tori. Negi nebeprisimeni? Juk jau šnekėjomės apie tai, kaip pražūtis nuolat lipdavo mums ant kulnų, bet taip niekad ir neužgriuvo? Mes buvome Fonde - ir jis žlugo, nors Nepriklausomųjų Pirklių Pasauliai vis dar tebekovojo. Tačiau mums dar buvo duota laiko išnešti kudašių į Rojų! Mes buvome Rojuje - ir jis kapituliavo, nors kiti dar tebekovojo. Mes gi vėl paskutinę akimirką suspėjome išsinešdinti! Mes atkeliavome į Neotrantorą - o dabar jis, be jokios abejonės, jau atitekęs Mului!

Toranas klausėsi linguodamas galvą.

- Nieko nesuprantu.

- Tori, realiame gyvenime tai neįmanoma. Taip nebūna! Mudu su tavimi anaiptol nesame kokie nors svarbūs žmonės; mes negalime vos per metus nuolat pakliūti tai į vieną politinių įvykių sūkurį, tai į kitą! Nebent mes patys ir gabentume tą sūkurį

drauge su savimi... Nebent mes ir nešiotume infekcijos šaltinį! Ar dabar supranti?

Toranas kietai sučiaupė lūpas. Jo žvilgsnį prikaustė kruvinos liekanos to, kuris dar visai neseniai buvo žmogus. Toranas niekaip neįstengė nusisukti, jo akis aptraukė migla.

- Eime iš čia, Bei. Išeikime į lauką.

Diena buvo ūkanota. Aplink juos ūžavo gūsingas vėjas, kaipmat sušiaušęs Beitos plaukus. Magnifikas išslinko paskui juos ir susigūžė netoliese, viena ausimi klausydamasis pokalbio.

Vos apversdamas neklusnų liežuvį Toranas paklausė:

- Ar tu nužudei Eblingą Misą todėl, kad manei jį esant užkrato židiniu?

Beitos akyse jis išvydo kažką, kas jį pribloškė. Toranas sušnibždėjo:

- Ar jis ir buvo Mulas?

Jis pats nepatikėjo - neįstengė patikėti - tuo, ką pasakė.

Beita aštriai nusijuokė.

- Vargšelis Eblingas - Mulas? Galaktika, ne! Jeigu jis būtų Mulas, aš niekaip nebūčiau įstengusi jo nužudyti. Jis kaipmat būtų užjutęs mano veiksmus lemiančias emocijas, ir žaibiškai pakeitęs jas meile, pasiaukojimu, dievinimu, baime - bet kuo, kuo tik panorėjęs. Ne... Man pavyko užmušti Eblingą Misą tik todėl, kad jis nebuvo Mulas. O nužudžiau jį todėl, kad jis žinojo, kur yra Antrasis Fondas, ir po dviejų sekundžių būtų atskleidęs paslaptį Mului.

- Būtų atskleidęs paslaptį Mului... - bukai pakartojo Toranas. - Būtų atskleidęs Mului...

Staiga jis šiurpiai riktelėjo ir atsigręžęs, siaubo apimtas, įsistebeilijo į klouną, kuris kiūtojo, ko gero, praradęs sąmonę išsyk po to, kai suvokė, ką išgirdo.

- Bet juk ne Magnifikas? - pakuždomis paklausė Toranas.

- Paklausyk! - prapliupo Beita. - Ar nebeprisimeni, kas įvyko Neotrantore? Pagalvok pats, Tori...

Tačiau jis tik papurtė galvą ir kažką suniurzgė.

Visiškai išsekusi ji tęsė:

- Neotrantore mirė žmogus. Mirė, nors niekas jo net nepalietė. Ar ne tiesa? Magnifikas grojo savuoju vizi - sonoru, o kai užbaigė, princas regentas jau buvo negyvas! Argi tai tavęs nestebina? Argi nekeista, kad absoliučiai visko bijanti būtybė, iš to siaubo lyg ir visiškai bejėgė, vos panorėjusi gali nužudyti žmogų?

- Muzika ir šviesos efektai... - ištarė Toranas. - Jų emocinis poveikis milžiniškas...

- Taip, būtent! Emocinis poveikis. Ir dar toks stiprus, kad sunku ir įsivaizduoti. Visai atsitiktinai Mulas kaip tik ir specializuojasi emocinio poveikio srityje... Tiek to, tarkime, tai galima laikyti atsitiktinumu. Gi būtybė, kuri sugeba žudyti valios jėga,

tiesiog persisunkusi baime. Gerai, tarkime Mulas buvo įsismelkęs į jo sąmonę ir pertvarkęs ją taip, kaip jam reikėjo. Kol kas šitaip galima viską paaiškinti. Bet, Toranai... Aš pati patyriau nedidelę dalelę to kūrinio, kurį Magnifikas grojo vizi - sonoru ir kuris pribaigė princą. Man kliuvo tik trupinėlis - bet to pakako, kad atpažinčiau tą patį stingdančios nevilties jausmą, apėmusį mane Laiko Saugykloje ir Rojuje. To jausmo nesupainiosi su jokiu kitu...

Torano veidą apniaukė šešėlis.

- Aš... aš irgi tai pajutau. Tik užmiršau. Niekad nebūčiau pamanęs...

- Kaip tik tada man pirmąsyk ir dingtelėjo... Tai net nebuvo aiški mintis, veikiau galėtum pavadinti tai nuojauta. Neturėjau kuo tai pagrįsti, neturėjau jokių argumentų. O paskui Pričeris papasakojo mums apie Mulo mutaciją - ir man išsyk viskas paaiškėjo. Laiko Saugykloje nevilties bangą užleido Mulas - Neotrantore nevilties bangą užleido Magnifikas. Abu tie pojūčiai idealiai sutapo. O tai reiškia, kad Mulas ir Magnifikas - vienas ir tas pats asmuo. Argi ne sklandžiai viskas išsidėsto, Tori? Prisimink paprasčiausią geometrijos aksiomą: jeigu du dydžiai yra lygūs trečiajam, vadinasi, jie yra lygūs ir tarpusavyje...

Ji buvo jau per plauką nuo isterijos, tačiau valios jėga prisivertė išlaikyti šaltą protą. Tad kalbėjo toliau:

- Tas atradimas mirtinai mane išgąsdino. Jeigu Magnifikas - iš tiesų Mulas, tuomet jis be didesnio vargo galėjo sužinoti mano jausmus... ir perdirbti juos savais tikslais. Negalėjau leisti, kad jis ką nors sužinotų. Vengiau jo kaip įmanydama. Laimė, jis irgi stengėsi nesipinti man po kojomis - pernelyg jau jį domino Eblingas Misas. Aš sumaniau užmušti Misą, kol jis dar nesuspėjo nieko pasakyti. Planavau tai paslapčia - slapsčiausi taip, kaip tik sugebėjau, slapsčiausi taip, kad slėpiau savo mintis nuo savęs pačios. Jei būčiau įstengusi užmušti patį Mulą... Bet negalėjau šitaip rizikuoti. Jis būtų perpratęs mano kėslus, ir tuomet būčiau praradusi viską.

Ji atrodė tarsi visiškai išsunkta, joje nebeliko jokių jausmų.

Toranas prašneko šiurkščiai ir kategoriškai:

- Tai neįmanoma. Tu tik pažvelk į tą varganą padarą. Jis ir yra Mulas? Juk jis net negirdi apie ką mes kalbamės!

Tačiau, vos jo žvilgsnis slystelėjo paskui jo pirštą, Toranas išsyk pastebėjo, kad Magnifikas jau nebesusigūžęs, o budrus, ir įdėmios jo akys dega tamsia liepsna. Jis prašneko jau be menkiausio akcento:

- Aš viską girdžiu kuo puikiausiai, bičiuli. Tiesiog mąstau, kaip galėjo atsitikti, kad, nepaisant viso savo apdairumo ir sumanumo, nepaisant tos įžvalgos, kuria esu apdovanotas, aš sugebėjau padaryti tokią klaidą ir šitiek daug prarasti.

Toranas klupdamas žingtelėjo atatupstas, tarsi ūmai išsigandęs, kad klounas jį palies arba vienu kvėptelėjimu nunuodys.

Magnifikas linktelėjo ir atsakė į balsu neištartą klausimą:

- Taip, aš ir esu Mulas.

Dabar jis jau visai nebeatrodė groteskiškai; laibos it stiebai jo galūnės ir snapą primenanti nosis visiškai nebekėlė noro šypsotis. Klouno baimė išgaravo be pėdsako, laikėsi jis labai tvirtai.

Dabar jau jis valdė situaciją, taip natūraliai, kad buvo akivaizdu, jog tai jam įprasta.

Prašneko jis labai kantriai:

- Nagi, sėskitės. Nesidrovėkite, galite išsitiesti ir įsitaisyti taip, kaip jums patogu. Žaidimas baigtas, ir dabar aš norėčiau šį tą jums papasakoti. Tai mano silpnybė - visada noriu, kad žmonės mane suprastų.

Jis pažvelgė į Beitą - tomis pačiomis senosiomis, švelniomis rudomis klouno Magnifiko akimis.

- Apie savo vaikystę ne kažin ką tegaliu papasakoti, - prašneko jis, jo kalba išsyk tapo greita ir nekantri. - Nelabai ką ir tenoriu prisiminti. Tikriausiai ir patys tai suprantate. Dėl menko mano kūno sudėjimo kaltos liaukos, nosis buvo tokia nuo pat gimimo. Tad nieko nuostabaus, kad apie normalią vaikystę negalėjo būti nė kalbos. Mano motina mirė manęs net neišvydusi. Savo tėvo niekada nepažinojau, net nežinau, kas jis toks. Aš augau kaip pakliuvo, sužalota, iškankinta siela, pritvinkęs gailesčio sau ir neapykantos visiems kitiems. Visi žinojo, kad esu keistas vaikas. Visi manęs vengė - dauguma iš pasibjaurėjimo, kai kurie - iš baimės. Pasitaikė ir išties keistų dalykų... na, nesvarbu. Vis dėlto visokių įvykių pakako, kad ankstyvąjį mano gyvenimo periodą tyrinėjęs kapitonas Pričeris suvoktų, jog esu mutantas. Aš pats šitai suvokiau tik perkopęs per dvidešimt...

Toranas ir Beita klausėsi abejingai, tarsi atsiriboję. Jo balsas sėmė ir skalavo juos, susėdusius ant žemės, o jie to beveik nė nejautė. Klounas - arba Mulas - mažyčiais žingsneliais stypčiojo priešais juos ir panarinęs galvą kalbėjo sunertoms savo rankoms:

- Suvokimas, kad esu apdovanotas neįprastomis galiomis, subrendo lėtai, atėjo nevikriais kliuvinėjančiais žingsniais. Labai ilgai aš pats nevaliojau tuo patikėti. Man žmogaus sąmonė yra tarytum ciferblatas, kurio rodyklė nukreipta tiesiog į tuo metu žmogų užvaldžiusį jausmą. Šis apibūdinimas visai niekam tikęs, bet kaip gi kitaip jums paaiškinti? Palengva, palengva aš sužinojau, kad galiu prasismelkti į svetimą sąmonę ir nustatyti rodyklę ties ta padala, ties kuria noriu, be to, galiu užfiksuoti ją ten amžiams. Dar ilgiau truko, kol susigaudžiau, kad kiti šitaip elgtis negali.

Tačiau ilgainiui aš pagaliau suvokiau savo jėgą, o drauge užgimė ir troškimas atsiteisti už varganą ligtolinį savo gyvenimą. Gal jūs ir sugebėsite tai suprasti - bent pamėginkite. Ne taip jau lengva būti išsigimėliu - sveiko proto, mąstančiu ir viską suprantančiu - išsigimėliu! Aplinkinių juokas ir žiaurumas! Aš buvau kitoks! Aš buvau svetimas!

Jūs niekada šito nepatyrėte!

Magnifikas užvertė galvą į dangų, valandėlę siūbavo nuo kulnų ant pirštų galiukų, o paskui lediniu balsu tęsė savo prisiminimus:

- Vis dėlto galų gale aš viską supratau - ir tada nusprendžiau, kad Galaktika ir aš galime susikeisti vietomis. Nagi, jie juk jau išnaudojo savo progas, o aš visa tai kantriai iškenčiau - tai truko dvidešimt dvejus metus! Dabar atėjo mano eilė! O jums visiems teks su tuo susitaikyti. Kas pasakys, kad aš veikiau nesąžiningai? Jėgos buvo nelygios - ir anaiptol ne mano, o Galaktikos naudai! Aš - vienas vienintelis! Jų - milijardai!

Jis valandėlę patylėjo - tik tiek, kad suspėtų paskubomis dirstelėti į Beitą.

- Tačiau aš turėjau silpnybių. Pats savaime aš buvau niekas. Jei ir galėjau įgyti valdžią - tai tik kitų rankomis. Kiekvieną, net pačią menkiausią sėkmę galėjau iškovoti tik per tarpininką. Ir šitaip visada! Viskas ir buvo taip, kaip sakė Pričeris. Pirato rankomis aš įsigijau pirmąją, asteroide įsikūrusią bazę tolesnėms operacijoms. Pramonininko rankomis aš įsitvirtinau planetoje. Pasinaudojęs keletu kitų asmenų, galų gale - ir Kalgano kariniu gubernatoriumi, aš užgrobiau patį Kalganą ir šitaip įsigijau laivyną. Paskui gi atėjo Fondo eilė - ir tada mano gyvenime pasirodėte jūs.

- Fondas, - kiek tyliau tęsė jis, - buvo pati sunkiausia užduotis iš visų, kiek man jų teko įveikti. Norėdamas jį nugalėti, aš turėjau užvaldyti, palaužti ar bent jau nukenksminti didžiąją dalį jo valdančiosios klasės. Aš galėjau pradėti nuo nieko ir kapstytis pirmyn palaipsniui - tačiau įmanoma buvo viską užbaigti ir vienu ypu, ir aš ėmiau svarstyti, kaip tai nuveikus. Šiaip ar taip, jeigu koks nors stipruolis gali pakelti penkių šimtų svarų krovinį, tai dar nereiškia, kad jis mielai kilnos šitokį svorį nuolat. Kontroliuoti emocijas man nėra taip paprasta, ir aš be būtino reikalo stengiuosi šito nedaryti. Taigi pirmąsyk puldamas Fondą aš pasinaudojau sąjungininkų pagalba.

Apsimetęs savo paties klounu aš ieškojau agento ar agentų, kuriuos Fondas, be jokios abejonės, turėjo būti pasiuntęs į Kalganą ištyrinėti kuklią mano personą. Dabar jau žinau, kad mano ieškomas žmogus iš tiesų buvo Hanas Pričeris. Tačiau keistu lemties įgeidžiu pirmiausia aš aptikau jus. Aš išties esu telepatas, tačiau netobulas, o tu, mano ponia, tikrai buvai kilusi iš

Fondo. Kaip tik tai ir nukreipė mane į šalį nuo tikrųjų pėdsakų. Tiesa, tai nebuvo lemtinga klaida, nes Hanas Pričeris netrukus sėkmingai prisidėjo prie mūsų, tačiau tai buvo pradžia klaidos, kuri, kaip paaiškėjo vėliau, iš tiesų tapo lemtinga.

Pagaliau Toranas pirmąsyk krustelėjo. Jis piktai drėbė:

- Valandėlę! Ar nori pasakyti, kad tada, kai ginkluotas vien paralyžiuojančiu pistoletu aš šokau prieš Kalgano leitenantą, norėdamas išgelbėti tau kailį - kad tada tu paveikei mano jausmus, ir tik todėl aš taip ir pasielgiau? - Seilės tiško jam iš burnos. - Vadinasi, tu manimi visą laiką manipuliavai?

Magnifiko veide švystelėjo vos pastebima šypsenėlė.

- O kodėl ne? Kodėl negalėjo taip būti? Ką gi, paklausk pats savęs... Argi savo valia tu būtum rizikavęs gyvybe dėl kažkokio išsigimusio kerėplos, kurio anksčiau kaip gyvas nebuvai regėjęs? Spėju, kad vėliau, kai karštis atslūgo, tas poelgis tave patį gerokai nustebino.

- Taip, - tarsi iš tolo atsiliepė Beita. - Jis tikrai gerokai nustebo. Regis, tai savaime aišku.

- Tiesą sakant, - tęsė Mulas, - Toranui negrėsė nė menkiausias pavojus. Tas leitenantas jau buvo gavęs griežtą įsakymą mus paleisti. Taigi mes, visi trys, ir kapitonas Pričeris iškeliavome į Fondą. Jūs tik pažiūrėkite, kaip sklandžiai po to susiklostė visa mano kampanija! Kai Pričeris stojo prieš karinį tribunolą, kur dalyvavome ir mes, aš nesiliaudamas dirbau savo darbą. Kaip tik to teismo teisėjai vėliau, mūšiuose, vadovavo eskadroms. Jie pasidavė visiškai lengvai, ir mano laivynas nesunkiai paėmė Horlegorą, pasiekė ir dar keletą smulkesnių pergalių.

Pričerio dėka aš susipažinau su daktaru Misu, kuris, visiškai laisva valia, atnešė man vizi - sonorą, šitaip neįtikėtinai supaprastindamas mano užduotį. Tik tiek, kad instrumentą jis atnešė man ne visiškai laisva valia...

Beita jį pertraukė:

- Tie koncertai! Niekaip negalėjau suprasti, kam visa tai. Dabar jau aišku.

- Taip, - sutiko Magnifikas. - Vizi - sonoras veikia kaip puiki koncentruojanti priemonė. Tam tikra prasme jau pats savaime jis yra primityvus emocinės kontrolės prietaisas. Jo dėka aš galiu paveikti daugybę žmonių vienu metu - arba gerokai sustiprinti poveikį vienam žmogui. Mano koncertai Terminuse prieš jo žlugimą ir Rojuje prieš jo žlugimą gerokai padėjo man paskleisti nevilties ir pralaimėjimo nuotaikas. Be vizi - sonoro aš būčiau rimtai susargdinęs Neotrantoro sosto paveldėtoją, tačiau nebūčiau valiojęs jo pribaigti. Dabar suprantate?

Tačiau užvis svarbiausias mano radinys buvo Eblingas Misas. Jis galėjo tapti... - Magnifiko balse suskambėjo sielvartingos gaidelės, bet tuoj pat jis paskubomis tęsė: - Egzistuoja tam tikras

ypatingas emocijų kontrolės aspektas, apie kurį jūs nieko nenutuokiate. Galite vadinti tai nuojauta ar įžvalga, ar aiškiaregystės tendencija - kaip tik norite. Tačiau svarbu štai kas - tai irgi galima laikyti emocija. Ar bent jau aš galiu. Taip nieko ir nesupratote, tiesa?

Atsakymo jis nelaukė.

- Žmogaus sąmonė dirba labai nedideliu efektyvumu. Apytiksliais apskaičiavimais žmogus panaudoja apie dvidešimt procentų savo smegenų galimybių. Retkarčiais pasitaiko ir žymiai didesnės galios tvyksnių - ir tai vadinama nuojauta, arba įžvalga, arba aiškiaregyste. Aš pakankamai anksti suvokiau, kad sugebu dirbtinai stimuliuoti stabilų didelio efektyvumo smegenų panaudojimą. Tiesa, šitaip paveiktam žmogui toks procesas būna mirtinas, tačiau jis išties naudingas... Taip aš mygiau vieną Kalgano techniką - ir jis sukūrė man branduolinio lauko slopintuvą, kuriuo pasinaudojau kare su Fondu. Ir vėl man teko veikti kitų rankomis.

Eblingas Misas buvo tikra razina pyrage. Jo potencialas buvo stulbinantis ir trūks plyš man reikalingas. Dar net neprasidėjus karui su Fondu, aš pasiunčiau savo atstovus derėtis su Imperija. Maždaug tuo metu aš ir pradėjau ieškoti Antrojo Fondo. Žinoma, aš jo neradau. Žinoma, aš nė neabejojau, kad privalau jį surasti - o Eblingas Misas ir buvo tas žmogus, kuris galėjo man padėti. Jeigu jo smegenys veiktų itin dideliu efektyvumu, jis tikriausiai sugebėtų pakartoti Hario Seldono darbą...

Iš dalies tą jis ir padarė. Aš prispaudžiau jį iki jo galimybių ribos. Sutinku, procesas buvo žiaurus, tačiau reikėjo užbaigti jį iki galo. Jam baigiantis Misas jau merdėjo, bet dar buvo gyvas... - sielvarto apimtas jis vėl valandėlę patylėjo. - Jis būtų pagyvenęs dar pakankamai ilgai. Gi mes, visi trys, būtume iškeliavę į Antrąjį Fondą. Tai būtų buvęs paskutinis mūšis... jei aš nebūčiau padaręs lemtingos klaidos.

Toranas prašneko gana tvirtai:

- Kuriems galams tempi gumą? Pasakyk, kokia gi buvo ta klaida - ir pakaks šnekų.

- Ką gi, tavo žmona ir buvo ta klaida. Tavo žmona - neeilinė asmenybė. Kitos tokios nėra, kitos tokios nebuvau sutikęs per visą savo gyvenimą. Aš... Aš... - netikėtai Magnifiko balsas užlūžo. Ne be vargo jam pavyko suimti save į rankas. Gerokai paniuręs jis vėl prašneko:

- Ji pamėgo mane, nors aš nė piršto nebuvau prikišęs prie jos jausmų! Ji manim nesibjaurėjo. Ji iš manęs nesijuokė. Jai buvo manęs gaila. Ji mane mylėjo!

Nejaugi nesuprantate? Negi neaišku, ką tai reiškė man? Iki tol dar niekas, niekad... Ką gi, aš tai branginau. Mane apgavo mano paties jausmai, nors visų kitų emocijas galėjau kontroliuoti kaip

įsigeidęs. Supraskite - aš nebelindau į jos sąmonę, aš nieko nenorėjau ten keisti! Aš pernelyg smarkiai vertinau natūralų jausmą! Tai ir buvo mano klaida - pirmoji.

Tave, Toranai, aš kontroliavau. Tu niekada manęs neįtarei, niekad neklausinėjai, niekad neįžvelgei manyje nieko keista ar neįprasta. Na, pavyzdžiui, tą kartą, kai mus sulaikė "filiečių" laivas. Tarp kitko, jie puikiai žinojo, kur mes esame, nes aš su jais palaikiau nuolatinį ryšį, lygiai kaip nuolat palaikydavau ryšį su visais savo generolais. Kai jie mus sulaikė, aš buvau nugabentas pas juos, nes jie gabeno kalinį - tą patį Haną Pričerį - kurį man reikėjo palenkti savo valiai. Kai apleidau jų laivą, Pričeris - jau Mulo armijos pulkininkas - liko vadovauti jam. Visą šią procedūrą atlikau pernelyg atvirai - netgi tu, Toranai, suuodei, jog vyksta kažkas įtartina. Vis dėlto tu patikėjai mano aiškinimais, kurie nuo pradžios iki galo buvo išgalvoti ir gerokai stokojo logikos. Ar supranti, ką turiu omeny?

Toranas susiraukė ir su iššūkiu paklausė:

- Kaip gi tu palaikei ryšius su savo generolais?

- Tai visai nesudėtinga. Naudotis ultratrumpųjų bangų siųstuvais ganėtinai paprasta, be to, jie nesunkūs ir užima nedaug vietos. Be to, įprasta prasme manęs ir nebuvo įmanoma užklupti. Bet kas, sugavęs mane nusikaltimo vietoje, tiesiog liktų su nedidele skyle atmintyje. Retkarčiais atsitikdavo ir taip.

Gi Neotrantore kvaili mano paties jausmai apmovė mane ir antrą kartą. Beitos aš nekontroliavau, tačiau ji vis vien vargu bau būtų mane įtarusi, jei aš nebūčiau pametęs galvos dėl to nelemto princo. Jo ketinimai Beitos atžvilgiu... na, kaip reikiant mane užsiutino. Aš jį užmušiau. Tai buvo baisiai kvailas poelgis. Būtų juk visiškai pakakę nepastebimai jį paveikti...

Ir vis tiek visi tavo įtarimai nebūtų virtę įsitikinimu, jei aš būčiau nutraukęs geranorišką Pričerio plepėjimą arba mažiau dėmesio skyręs Misui ir daugiau - jums... - jis gūžtelėjo pečiais.

- Jau baigei? - paklausė Beita.

- Baigiau.

- O kas bus dabar?

- Aš tęsiu savo programą. Smarkiai abejoju, ar šiais išsigimusiais laikais man pavyks rasti kitą tokį talentingą, tokį išsilavinusį žmogų, koks buvo Eblingas Misas. Tad teks ieškoti Antrojo Fondo kitais būdais. Tam tikra prasme jūs mane įveikėte.

Dabar jau Beita pašoko ant kojų ir plykstelėjo triumfu.

- Tam tikra prasme? Tik tam tikra prasme? Ne! Mes tave įveikėme visiškai! Visos tavo pergalės už Fondo ribų ničnieko nebereiškia, nes visa Galaktika dabar - tik barbariškas vakuumas! Netgi pats Fondas - tik menkas laimėjimas, nes šiam Fondui ir nebuvo skirta įveikti tokią krizę, kokia tapai tu. Tu privalai įveikti Antrąjį Fondą - Antrąjį Fondą! O kaip tik Antrasis Fondas ir sut-

raiškys tave patį! Vienintelis tavo šansas buvo surasti jį ir smogti, kol jis dar nepasiruošęs. Dabar tau jau nebeišdegs. Su kiekviena minute jie bus vis geriau ir geriau pasirengę tave sutikti. Galbūt kaip tik šią akimirką - šią akimirką - ir prasidėjo procesas. O tu tai sužinosi tik tada, kai jie suduos tau galingą smūgį, ir trumpas tavo visagalybės laikotarpis pasibaigs. Tu būsi tik dar vienas pasipūtęs užkariautojas, akimirką blykstelėjęs kruviname istorijos veide ir tučtuojau užgesęs!

Beita sunkiai gaudė kvapą, springdama nuožmia dusinančia aistra:

- Mes įveikėme tave, Toranas ir aš. Dabar galiu džiaugsmingai pasitikti mirtį.

Tačiau Mulas pažvelgė į ją liūdnomis rudomis akimis - liūdnomis, rudomis, mylinčiomis Magnifiko akimis.

- Aš nežudysiu nei tavęs, nei tavo vyro. Šiaip ar taip, judu jau niekuo nebeįstengsite man pakenkti; kita vertus, nužudydamas jus nebesusigrąžinsiu Eblingo Miso. Aš pripažįstu savo klaidas ir pats turiu už jas atsakyti. Judu su vyru galite išvykti. Ramiai keliaukite vardan to, ką aš vadinu... na, draugyste.

Valandėlę patylėjęs jis staiga išdidžiai pridūrė:

- O tuo tarpu aš vis dar tebesu Mulas, galingiausias žmogus visoje Galaktikoje. Aš vis dar neabejoju įveiksiąs ir Antrąjį Fondą.

Beita ramiai ir užtikrintai paleido paskutiniąją strėlę:

- Neišdegs! Aš vis dar tebetikiu Seldono išmintimi. Tu būsi paskutinis savo dinastijos valdovas - pirmasis ir paskutinis.

Magnifikui ūmai dingtelėjo kažkokia mintis.

- Sakai, mano dinastijos? Taip, aš neretai apie tai susimąstydavau. Tikrai - kodėl gi man nepradėjus dinastijos? Juk galiu susirasti visai tinkamą partnerę...

Beita ūmai perprato, ką byloja jo žvilgsnis, ir sustingo apimta siaubo.

Magnifikas papurtė galvą.

- Aš jaučiu tavo pasibjaurėjimą, bet tai juk kvaila. Jei viskas būtų susiklostę kitaip, aš labai lengvai padaryčiau tave laimingą. Žinoma, ta palaima būtų dirbtinė, tačiau ji visiškai nesiskirtų nuo tikro jausmo. Tačiau viskas jau susiklostė taip ir ne kitaip... Aš vadinu save Mulu, bet, žinoma, ne dėl savo jėgos...

Jis paliko juos ir nuėjo nė karto neatsigręžęs.

TV žaidimo

"ERIDANAS"

dalyvio

Gerbiamas tautieti, jeigu Jūs norite dalyvauti TV žaidime "ERIDANAS", tai iškirpkite šį kuponą ir įdėjęs jį į voką išsiųskite adresu:

Žaidimui "ERIDANAS"
Partizanų 4
Kaunas 3009

Iš visų atsiųstų kuponų burtų keliu kiekvienam žaidimui bus ištraukti trys laimingieji. Galite siųsti du, tris ir daugiau kuponų viename voke - tuomet tikimybė patekti į šį žaidimą bus atitinkamai du, tris ir daugiau kartų didesnė.

Tačiau visi kuponai turi būti iškirpti iš "Eridano" leidyklos knygų. Nepriimsime atšviestų, perfotografuotų ir kitokiais būdais padaugintų kuponų.

Linkime sėkmės ir norėtume sužinoti Jūsų koordinates:

Vardas, pavardė ....

Profesija, amžius ....

Telefonas ....

Adresas ....

....

Jeigu norite, kad TV žaidimas
"ERIDANAS"
būtų įdomesnis, galite sugalvoti kelis klausimus
iš žaidimo taisyklėse paminėtų temų
ir juos šiame puslapyje užrašyti.
Be to, lauksime ir užduočių Likimo valdovui
(galite užrašyti jas atskirame lape).

Už įdomiausius klausimus
"Eridano" leidykla apdovanos Jus atskirai,
nesvarbu, ar pateksite į TV žaidimą, ar ne.

Jeigu klausimų neparašysite,
kuponas vis tiek pateks į burtų traukimą.

Padovanokite savo draugams geriausias
"**Pasaulinės fantastikos Aukso fondo**"
knygas, kad ir jie taptų tokie pat aistringi fantastikos
gerbėjai, kaip ir Jūs.

Pirmasis legendinis PFAF tomas

"UŽSLINKS NAKTIS"

Antras pataisytas ir papildytas leidimas
Plius ***4 nauji*** apsakymai

Douglas Niles

"TAMSIOSIOS JĖGOS MŪNŠAJUOSE"
"JUODIEJI BURTININKAI"
"TAMSUSIS ŠALTINIS"

George R.R. Martin

"TAFO KLAJONĖS"

Poul Anderson

"LAIKO SARGYBA"
"LAIKO LABIRINTAI"
"LAIKO SKYDAS"

Ian Wallace

"LIUCIFERIO KOMETA"

TURINYS

Pasaulinės fantastikos Aukso fondas

Isaac Asimov
FONDAS IR IMPERIJA
Mokslinis fantastinis romanas

GINTARAS ALEKSONIS
redaktorius
AUDRIS ŠIMAKAUSKAS
meninis redaktorius

Formatas 84x108 1/32. Popierius ofsetinis. Garnitūra 10 p.
SL Nr. 950. Ofsetinė spauda 8 sąl.sp.l.
Užsakymo Nr. 311 Kaina sutartinė.
"Naujasis Eridanas", 3009 Kaunas, Partizanų 4. Tel. 73-39-67.
Spausdino Adomo Jakšto spaustuvė, Girelės 22, Kaišiadorys.

DAUGIAMILIJONINIS BESTSELERIS!!!

Galaktinė imperija po truputį iro. Pakraščiuose prasidėjęs procesas palengva smelkėsi centro link. Fondo laukia lemiamos grumtynės, kurių baigtis dar labai neaiški, nors prieš tris šimtmečius miręs Haris Seldonas tvirtino, kad Fondas negali žlugti. Tačiau net Seldonas nenumatė grėsmingo mutanto Mulo gimimo...

